

TRIVANDRUM SANSKRIT SERIES,

No. CXXIV.

Śrī Citrodayamañjarī.

No. XIII.

THE
HARAMEKHALĀ
OF
Māhuka
with commentary

EDITED BY

K. SĀMBAŚIVA ŚĀSTRĪ

*Curator of the Department for the Publication
of Oriental Manuscripts, Trivandrum.*

114
Sa 6V
Māh / Sām

(Part I.)

8121

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF THE GOVERNMENT OF
HIS HIGHNESS THE MAHARAJA OF TRAVANCORE.

TRIVANDRUM
PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS,
1936

**CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.**

Acc. No. 8121 .....

Date 9.1.57 .....

Call No. Sa 61 .....

Mah / Sam

अनन्तशयनसंस्कृतग्रन्थावलिः ।

ग्रन्थाङ्कः १२४.

श्रीचित्रोदयमञ्जरी ।

ग्रन्थसङ्ख्या १३.

हरमेखला

माहुकविरचिता

सटीका

पौरस्त्यग्रन्थप्रकाशनकार्याध्यक्षेण

के. साम्बशिवशास्त्रिणा

संशोधिता ।

[प्रथमभागः ।]

सा च

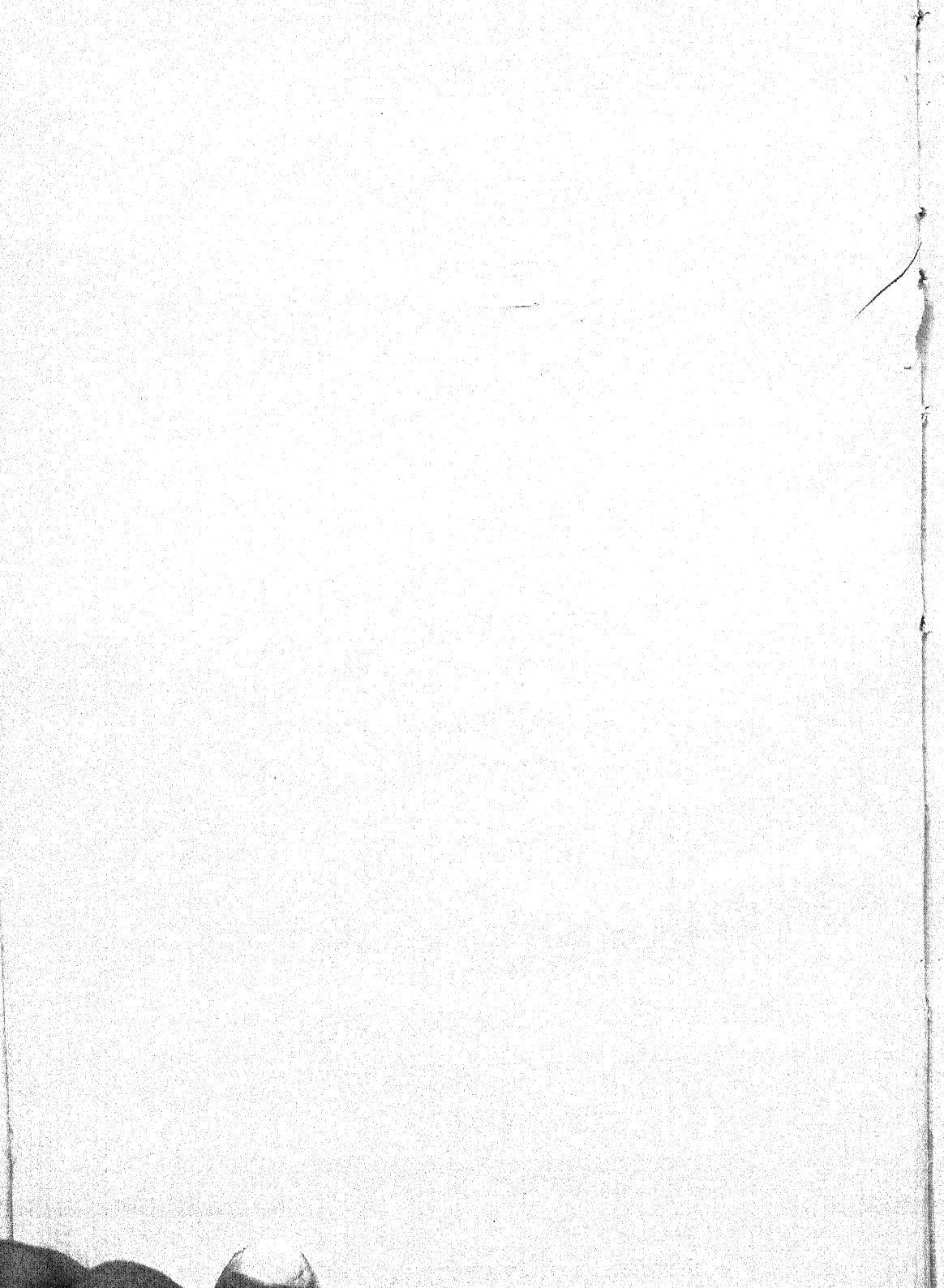
अनन्तशयने

महोन्नतमहामहिमश्रीचित्रावतारमहाराजशासनेन

राजकीयमुद्रणयन्त्रालये तदध्यक्षेण

मुद्रयित्वा प्रकाशिता ।

॥ श्रीः ॥

श्रीमूलावनिपालमौलिमणिना सङ्कल्पितश्रीरिव
श्रीमूलात्मजनिस्तथा सहजया लक्ष्म्या च सम्भावितः ।
स्वातिज्योतिरिवादितः समुदितश्चित्रावतारः स्वयं
मार्ताण्डाग्रसरो विराजति महाराजः स रामाभिधः ॥
भास्वद्वर्णमणिः प्रवालमृदुला श्रुत्याघलङ्कारिणी
श्रीमद्वञ्चिवसुन्धरानवयशोराशिप्रकाशात्मिका ।
उत्फुल्लसुकृतिप्रसाधनधृतामोदोन्नदङ्घ्रिण्डिमा
श्रीचित्रोदयमञ्जरी सुमनसां सर्वस्वमुज्जृम्भताम् ॥

के. साम्बशिवशास्त्री.

P R E F A C E.

This work namely Haramekhala is a Talisman for all living things. Its scope is really very great as it protects the humanity at large as well as the Animal

Subject. Kingdom. Though it is supposed to comprise of five chapters the first one could not be availed of. So the department that was busily engaged in trying all possible means in the hope of bringing the first chapter as well to light, had to postpone its publication. But all endeavours proving futile, this work of so many invaluable and essential informations has been belated in its publication, by us whose duty it is to preserve all that are extant. And the final result is this publication of the first part with no more delay. Three chapters - from the second to the fourth - have been included in it. They more or less deal with Ripudamana (suppression of enemies), Vidagdhadayita (allurements) and Cikitsitayoga (medicinal treatments) in order. I hope that the addition of the contents showing the details of the subjects treated in each chapter will prove of great use to the students of the work. This book which deals with various Dhūpas and others that will cause delusions at some places, the suppression of elephants belonging to enemies at other places, the destroying of mosquitoes and bugs at others, enchanting the whole world at certain others, the avoiding of tormenting caused by planets at certain places and the treatments for diabetes at still other places, and such many other Prayogas, cannot be called a treatise on Tantra, incantations, medicines or worldly experience. Thus it defies all attempts of giving a name so as to denote the subject matter individually or collectively. Rather it gives in a nut-shell all the essential sciences of such kind. So it is said at the close "हरमेखला प्रयोगमाला रचिता ॥"

Thus we are made to understand that this Haramēkhala is otherwise called Prayogamāla.

This Mekhala comprises of original Kārikas in Prakrit, Chhāyās - the renderings, and Tīka - the notes, in Sanskrit, and as such is quite understandable

Nature. to the reader. The fact that it was written during a period when Prakrit was the current spoken language and that it was commented in Sanskrit on a later occasion amply testifies to its great antiquity. The historians are of opinion that Sanskrit originated from Prakrit. From the following passages found at the close of the work :—

“धरणिवराहरउजे
कविमण्डनतणअमाहवसुएण ।
रहआ चित्तउडे
माहुएण हरमेहला ॥”

(प्राकृतम्)

“धराणेवराहराख्ये
कविमण्डनतनयमाधवसुतेन ।
रचिता चित्रकूटे
माहुकेन हरमेखला ॥”

(छाया)

“माधवाख्यस्य तनयेन चित्रकूटे निवासिना माहुकाख्येनैषा हरमेखला
प्रयोगमाला रचिता”

(व्याख्या)

it is clear that the author is Māhuka who lived at Citrakūṭa and that he was the son of Mādhava, the grand-son of Kavimaṇḍana.

“एत्थरसाए असुत्ताए
समाहमासम्मि ।
सत्तमदिणे समत्ता
विअवहज्जणसुणिअपरमत्था ॥”

(प्राकृतम्)

“वत्सर(सु ? श) तेव्वष्टसु
समाघमासस्य ।
सप्तमदिने समाप्ता
विदग्धजनज्ञातपरमार्था ॥”

(छाया)

“श्रीविक्रमादित्यकालात् सप्ताशीत्यधिके धर्मशताष्टगते माघसप्तम्यामेवा
हरमेखला व्युत्पन्नलोकैरेवावगततत्त्वा निष्पादिता टीका”

From such passages in the original, rendering, and commentary it is assumed that the date of Māhuka is the 9th century A. D., corresponding to 887 of the Vikrama Era, in which year the Mēkhalā was completed. The fact that such an antiquity is ascribed to the work is in itself sufficient excuse for the publication of this work by our department.

The place, date, name etc., of the commentator are not to be known either from internal or external evidences nor from other catalogues. Thus the method of Sanskrit rendering and commentary adopted in this work is unrivalled and unknown.

That he mentions no other author, nor is he mentioned by others is the result of his living at Citrakūṭa

and his performing penance that seems quite in keeping with his life. So this publication which throws light on both is indeed an asset to our department which was fortunate enough in getting access to the work. I cut short my remarks, hoping that I shall discuss what remains in the second volume which is expected to be published shortly.

In this Haramēkhala there appears to be another work after 181 Kārikas in the fourth chapter, and its name is Puttalikāpañcavimśati. In it are discussed the various rites for killing the enemies connected. etc., with the necessary incantations and medicines.

“शुक्रमाषाष्टसंयुक्तां

कुर्यात् पुत्तलिकां शुभाम् ।

स्त्रीपुंसयोः स्वरूपेण

माने द्वादशके स्वके ॥”

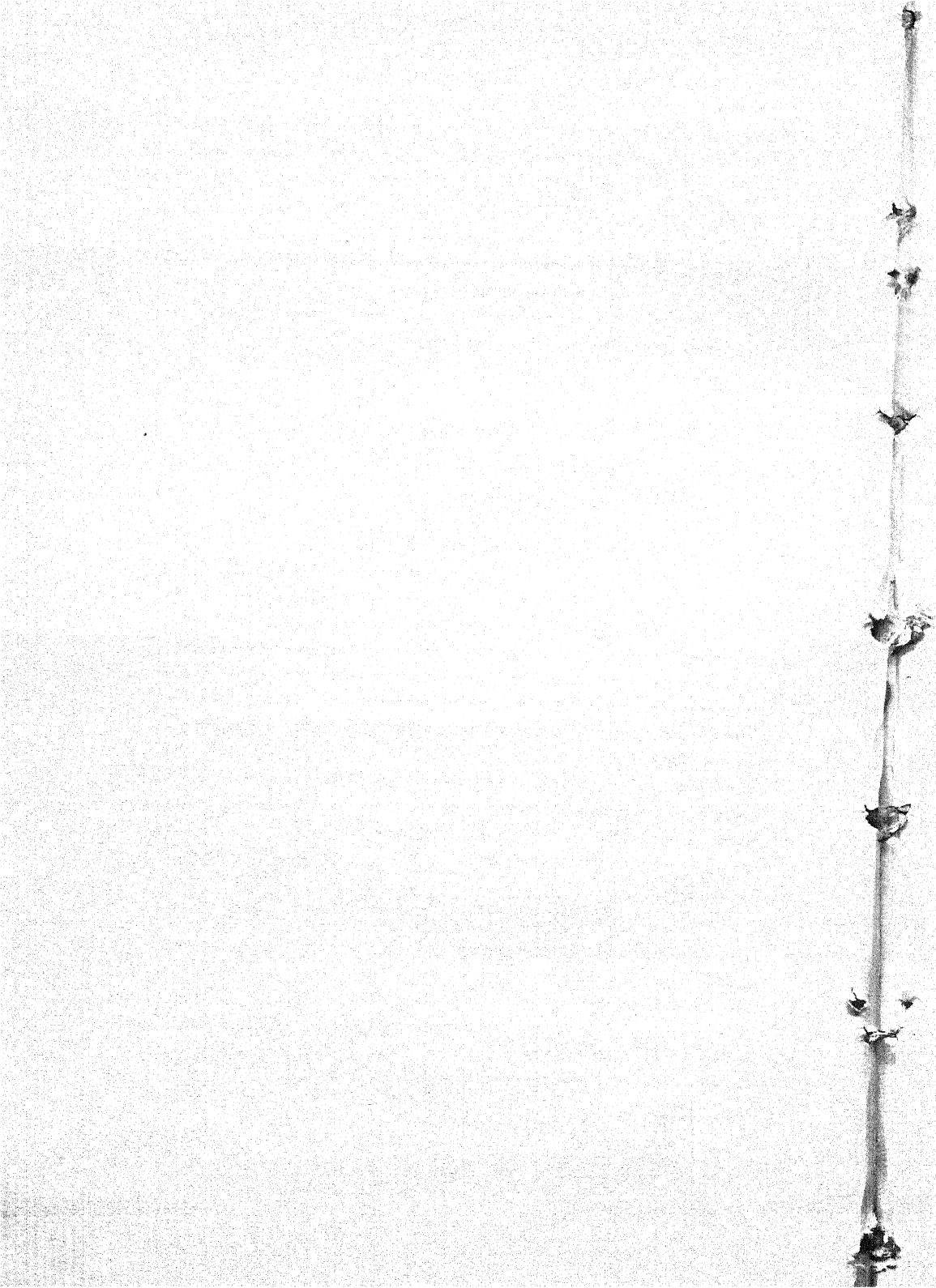
(पृष्ठम् ८९.)

As the Prayogas of the Mantras begin in such a manner it is but proper to call it Puttalikāpañcavimśati. I don't consider that this work that by some chance has fallen in, is out of place in such a work as Haramēkhala which abounds in so many diverse rites. Even though we were aware of the existence of such an interpolation, the Puttalikāpañcavimśati is published along with Haramēkhala as there is striking coincidence between the two in the actual practice of the rites accompanied by medicinal applications. Besides no other manuscript copy of the work has been obtained as yet. It is hoped that Māhuka himself had such an idea of both being compiled together and our duty being just to preserve what exists it will not be improper to publish the work as it is.

The only original manuscript that forms the basis of the publication of this Haramēkhala of invaluable merits was obtained from Brahmasri C. Narayanan Bhaṭṭatiri Avl. of Parambūrillom in Tiruvalla. The manuscript was very old written about 800 years before and was deplorably worn and unreadable. Sincerely thanking the generous owner of the manuscript, who gave it up for publication, I place the work before the enlightened public.

Trivandrum, }
26-4-1112. }

K. SĀMBAŚIVA ŚĀSTRĪ.

॥ श्रीः ॥

अवतारिका ।

इयं हरमेखला नाम कापि रक्षामेखलैव लब्धजनुषाम् । न केवलम-
नया मानवाः किन्तु पश्चादयोऽपि रक्षणीया अभिमता इति महत्यस्या अधि-
कारव्याप्तिः । पञ्चपरिच्छेदीपरिपुडितात्माप्यसौ प्रथमस्य परिच्छेदस्यानुपलब्धेः

प्रत्याशाबद्धमतिभिः प्रबलतरप्रयत्नमुखैः पूर्वमेव प्रकाश-
प्रकृतिः । नाय नोपादायि । प्रयत्नवैफल्यमेवोदाहरता तु गच्छता

कालेन स्थितपरिरक्षणधर्मणामस्माकमवश्यग्राह्यबहुसारसम्पुटेयमचिरप्रसद्धीकृतिं
प्रत्यैक्षिष्ट । फलमिदमस्याः प्रतीक्षाया यत् साम्प्रतमयमाविर्भावः प्रथम-
भागस्य । अत्र द्वितीयादितस्तुरीयान्तास्त्रयः परिच्छेदा घटिताः । ते च —
रिपुदमनः विदग्धदयितः (वशीकरणयोगः) चिकित्सितयोगः इति यथाक्रमं
सामान्येन प्रमितप्रमेया दृष्टाः । प्रतिपरिच्छेदगतसर्वांशसङ्ग्रहणसश्रद्धा कापि
विषयानुक्रमणी च समायोजितेह मन्ये प्रतिपत्तुणां सौकर्यमावहति । कचन
मोहोत्पादकधूपविशेषादिभिः, कुहचन परगजदर्पनिवारणादिभिः, कुत्रचिन्मश-
कमत्कुणादिनाशोपायैः, कापि च भुवनवशीकरणादिभिः, एकतश्च ग्रहबाधा-
परीहारादिभिः, अन्यतः प्रमेहादिनिवारणचिकित्सितैरन्यैरन्यैश्च विविधकार्यसम-
र्पणप्रवणैः प्रतिपाद्यैरियं मेखला, न तन्त्रस्य, न वा मन्त्रस्य, नापि चिकि-
त्सितस्य, नचापि लोकयात्रानियमस्येति सर्वसारसमुच्चयग्राहिका न विविच्य
विषयतो नामग्राहं शक्यग्रहा भवति । अत एवोच्यतेऽन्ते “एषा हरमेखला
प्रयोगमाला रचिते”ति । तस्मात् प्रयोगमालापरनामेयं हरमेखलेति ज्ञायते ॥

प्राकृतमयीभिर्मूलकारिकाभिः संस्कृतमयीभिश्छायाभिः संस्कृतभाषा-
टीकया च कयाचन कृताकृतिरियं मेखला जिघृक्षवे सुग्रहा प्रकाशते ।

प्राकृतसंव्यवहारे प्रचुरप्रचारे जाग्रति विरचिता समया-
आकृतिः ।

न्तरे संस्कृतच्छायाटीकाभ्यां कृतविष्टम्भा तामिमामाकृतिं
प्रतिपन्नैति विचिन्तनीयेयमात्मनः प्राक्तनतामभिव्यनक्ति । प्राकृतादेव संस्कृत-
मिति तु निश्चप्रचं चरित्रकाराणाम् ॥

ग्रन्थसमाप्ति —

“धरणिवराहरञ्जे

कविमण्डनतणभमाहवसुपण ।

रईआ चित्तउडे

माहुपण हरमेहळा ॥

(प्राकृतम्)

धरणिवंराहंराज्ये

कविमण्डनतनयमाधवसुतेन ।

रचिता चित्रकूटे

माहुकेन हरमेखला ॥

(छाया)

माधवाख्यस्य तनयेन चित्रकूटे निवासिना माहुकाख्येनैषा हरमेखला

प्रयोयमाला रचिता इति दृश्यमानाभिः पङ्क्तिभिरस्या
ग्रन्थकारः । मेखलाया निबन्धा कविमण्डनपौत्रो माधवपुत्रश्चित्रकूट-

निवासी माहुक इत्यवगम्यते ॥

“एत्थरसाए असुत्ताए

समाहमासम्भि ।

सत्तमदिणे समत्ता

विभवद्वज्जणमुणिअपरमत्था ॥

(प्राकृतम्)

वत्सर(सुःश्रु)तेप्पवत्तुं

समाधमासस्य ।

सप्तमदिने समाप्ता

विदग्धजनज्ञातपरमार्था ॥

(छाया)

श्रीविक्रमादित्यकालात् सप्ताशीत्यधिके धर्मशताष्टगते माघसप्तम्यामेषा
जीवितसमयः । हरमेखला व्युत्पन्नलोकैरेवावगततत्त्वा निष्पादिता ।”

अनया मूलपङ्क्त्या छायाया टीकया च विक्रमादित्यवत्सरेभ्यः
सप्ताशीत्यधिकाष्टशताब्द्यामस्या मेखलायाः परिसमाप्तिं गमयन्त्या किस्त्वब्दीय-
नवमशताब्दस्य माहुकस्य जीवितसमयः प्रत्येतव्यः । सिद्धमेतावता प्राचीन-
त्वमस्यानुगुणमस्मदधिकरणप्रकाश्यताभूषणम् ॥

व्याख्यातुश्च देशनामधेयादिकं न किमप्युपलभामहे ग्रन्थात्,
न वा सूचिकान्तरेभ्य इति सिद्धमपूर्वविज्ञातं गौरवमस्य छायाकरणे

विवरणकरणे च । अन्यैरयमनेन चान्ये ग्रन्थकारा नास्मारिषतेति फलमिदं
चित्रकूटनिवासस्य समनुगुणस्य तपसश्चेति सम्प्रत्युभयप्रकाशाय कृतभाग्यै-
मस्मदाधिकरणं मन्ये धन्यधन्यम् । अचिरेण च प्रचिकाशयिषितेऽस्य द्वितीय-
भागे यच्च यावच्च शेषं विचारयितेति सद्यः सङ्ग्रहकुतुकी विरमामि ॥

अस्यां हरमेखलायां चतुर्थपरिच्छेदे एकाशीत्यधिकशततम्याः कारि-
अनुवदं कायाः समनन्तरं कियत्यपि ग्रन्थपाते किमपि ग्रन्थान्तरं
ग्रन्थान्तरम् । प्रत्यक्षीभवति, यत् पुत्तलिकापञ्चविंशत्यभिधानम् । यत्र
मन्त्रसंयुक्तैरौषधैर्विविधां प्रयोगपरिपाटीं प्रपन्नैः शत्रुमारणादिकं साध्यते ॥

“शुक्लभाषाष्टसंयुतां

कुर्यात् पुत्तलिकां शुभाम् ।

स्त्रीपुंसयोः स्वरूपेण

माने द्वादशके स्वके ॥”

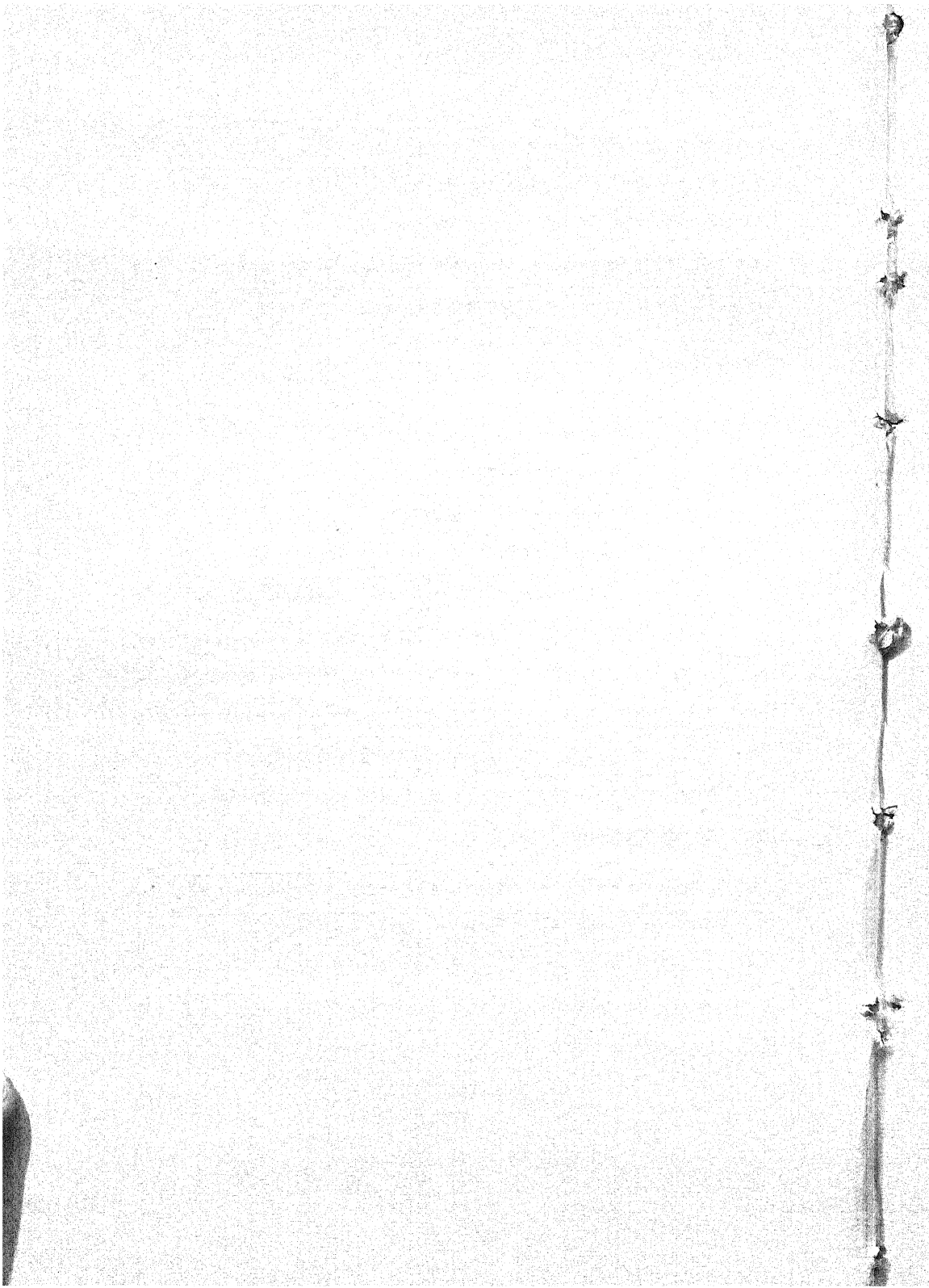
(पृष्ठम् ८९.)

इति मन्त्रोपक्रमदर्शनाद् युक्तमिदमभिषेयं पुत्तलिकापञ्चविंशतीति ।
बहुप्रयोगसंरम्भसम्मिश्रितेऽस्मिन् हरमेखलाग्रन्थे मन्ये पातपतितमपीदं
नास्थाने । औषधोपयोगिमान्त्रिकप्रयोगस्योभयतः साम्याद् बिज्ञातमपि प्रागेव,
मातृकान्तरानुपलम्भादुपाहितग्रन्थान्तरसाहायकस्य माहुकसङ्कल्पनापातितत्वशङ्क-
यापि यथास्थितमेव प्रकाश्यमानमिदं पुत्तलिकापञ्चविंशत्याख्यं भवत्यनागसे
स्थितपरिपालनाक्षतेः ।

अस्या हरमेखलाया विशिष्टगुणभूषणाया इदं प्रकाशनेऽवलम्बभूतो
मातृकाग्रन्थः तिरुवङ्गा परम्पूरिल्लं ब्रह्मश्री सि. नारायणन् भट्टतिरिस्वामिकः
जरत्तमतमो माफीमष्टशताब्दीपर्युषितोऽक्षरैः प्रायः सक्षरैरेव खिरूपातबहुलै-
रद्वितीयः । तमिमं ग्रन्थं प्रसाधनाय समर्पितवतेऽसौ ग्रन्थस्वामिने बहून् धन्य-
वादानुपहरन्नास्मि मेखलां महाजनसमक्षमवतारयामि ॥

अनन्तशयनम् , }
२९-४-११२.)

के. साम्बशिवशास्त्री.

विषयानुक्रमणिका ।

विषयाः.	पृष्ठम्.
द्वितीयपरिच्छेदे—	
कुट्टिन्या मदोत्पादनम्	१
मनस्तापकरणम्	”
छर्द्युत्पादनम्	२
विरेचनसाधनम्	”
रुधिरातिसारोत्पादनम्	”
मुखरोगोत्पादनं तत्प्रतिक्रिया च	३
मूकत्वापादनम्	”
कटिपवनोत्पादनम्	४
कुष्ठरोगोत्पादनम्	”
लूतोत्पादनं तत्प्रतिक्रिया च	५
रजःस्रावणं तत्प्रतिक्रिया च	६
मलनिरोधनं तत्प्रतिक्रिया च	”
मूत्रनिरोधनम्	७
काकादिजन्तुभिः पीडोत्पादनम्	”
वराङ्गदुःखोत्पादनम्	८
उन्मादोत्पादनम्	”
पुरुषाणां लिङ्गप्रसरनिरोधनम्	”
स्त्रीणां पुंश्चिहेन सङ्गमनिरोधनं, तत्प्रतिक्रिया च	”
योनिस्तम्भनम्	९
स्त्रीणां रतिनिरोधनं तत्प्रतिक्रिया च	”
पुरुषान्तररमणप्रतिबन्धनं तत्प्रतिक्रिया च	१०
योनिस्तम्भनं तत्प्रतिक्रिया च	”
पुरुषस्य षण्डत्वापादनं तत्प्रतिविधानं च	११

विषयाः.	पृष्ठम्.
तत्रैवोपायान्तराणि	११
रते मिथुनस्याविश्लेषणोपायः	१२
तत्रैवोपायान्तरं तत्प्रतिविधानं च	११
स्तनयोरदृश्यत्वकरणम्	११
परस्परविरोधोत्पादको होमविशेषः	११
मिथुनस्य प्रेमविघटनम्	१३
तत्रैवोपायान्तराणि	११
नष्टायाः प्रीतेः पुनरुत्पादनम्	१४
गृहोद्वासनम्	११
कुट्टिनीगृहे प्रतिदिनं कलहोत्पादनम्	११
मोहोत्पादको धूपविशेषः	१५
तादृशो दीपज्वालाविशेषः	११
नर्तनकारको धूपादिः	१६
धूपप्रयोगादीनामितिकर्तव्यता	१७
केशशुक्लीकरणम्	१७
अधरशुक्लीकरणं तत्प्रतिक्रिया च	११
मोहोत्पादक आमोदविशेषः, तत्प्रतिक्रिया च	१८
केशनाशोत्पादनम्	११
केशशासनसाधनम्	११
अश्वपातनं तत्प्रतिक्रिया च	११
तुरगान्धीकरणं तत्प्रतिक्रिया च	१९
गजानां परगजदर्पनिवारणम्	११
गजपलायनोत्पादनम्	११
बलिष्ठपुरुषदर्पापहरणम्	११
कुक्कुटबलशासनम्	२०
बलाधिकप्रतिपक्षकुक्कुटनिषूदनम्	११
सुराया विरसतापादनं तत्प्रतिक्रिया च	११
नम्रक्षपणकध्वजोत्थापनं प्रतिक्रिया च	२१

विषयाः.

पृष्ठम्.

स्त्रीणामधरवसनोत्क्षेपणम्	२१
गर्भस्तम्भनं प्रतिक्रिया च	२२
गर्भस्थशिशोर्जात्यन्धत्वापादनम्	"
मृष्टान्नस्य तिक्तत्वापादनं प्रतिक्रिया च	"
वृष्टावप्यग्नेर्ज्वालोत्पादनम्	"
जलेऽग्नेर्ज्वालोत्पादनम्	२३
पुरुषस्योन्मत्तत्वापादनं प्रतिक्रिया च	"
बिलगतसर्पजीवापहारिणी वर्तिः	"
गृहेषु सर्पपरिहरणोपायः	"
मूषिकाणां मोहोत्पादनद्वारापसारणम्	२४
मूषिकासमूहनाशको लेपविशेषः	"
मत्कुणनाशनम्	"
मत्कुणाकर्षका दीपविशेषाः	२५
भुजगोन्दुरुघुणमत्कुणमशकयूकनाशको धूपः	"
मत्कुणमशकविद्रावणो धूपविशेषः	२६

तृतीयपरिच्छेदे —

अभीष्टस्त्रियाः स्वसमीपोपनयनम्	२७
त्रिभुवनवशीकरणे तिलकविशेषः	"
नरनारीनरेन्द्रप्रीतिसम्पादनं विषानाक्रमणं च	"
वशीकरणे पानभोजनविशेषाः	२९
वशीकरणेऽञ्जनविशेषाः	"
सर्वार्थसाधको धूपविशेषः	३१
सौभाग्यसंजननो धूपविशेषः	"
सर्वसिद्धिप्रदो धूपविशेषः	"
राजवशीकरणे धूपविशेषः	"
तस्यैव कार्यान्तरेष्वप्युपयोगः	३२

विषयाः.

पृष्ठम्.

भुवनवशीकरणे उपायान्तरम्	३३
कामिनीबालभ्यकरणम्	३४
पशुपतिसुष्टो महावशीकरणाख्यस्तैलविशेषः	३४
सुगन्धिकुसुमाग्राणनेन वशीकरणम्	३४
वशीकरणे लेपविशेषः	३५
नरकालसारहयभक्तगजवशीकरणम्	३५
योषिद्वशीकरणे लेपविशेषः	३५
योषितां दीर्घप्रीतिसम्पादको रुद्रदत्तो योगराजः	३५
कामिनीवशीकरणे लेपान्तराणि	३५
पतिवशीकारकं गुह्याभ्यञ्जनतैलम्	३९
तादृशो धूपविशेषः	४०
लिङ्गदार्ढ्यसम्पादकलेपविशेषः	४१
तादृशं चरणाभ्यञ्जनतैलम्	४१
बीजस्तम्भको लेपविशेषः	४२
दुष्टधेनुवशीकरणेऽञ्जनविशेषः	४२

चतुर्थपरिच्छेदे —

खल्वाटस्य कुञ्चितकेशोत्पादनम्	४३
इन्द्रलुप्तस्यव्याधिजातशमनम्	४४
कचस्थिरीकरणम्	४४
संहतरम्यकेशोत्पादनम्	४५
त्वक्चटनरूपशिरोव्याधिशमनम्	४५
सकलगिरोरोगनिवारकतैलानि	४६
दारकाख्यशिरोव्याधिशमनम्	४६
शिरस्युत्पन्नसूक्ष्मपिटकानाशनम्	४७
जटीभूतकेशस्य विविक्तत्वापादनम्	४७
यूकसङ्घाताकर्षिणी चीरिका	४७
लीक्षायूकनाशकस्तैलविशेषः	४७

विषयाः.	पृष्ठम्.
पलितकेशकृष्णीकरणे लेपविशेषाः	४८
तत्रैव नस्यत्वेन प्रयोक्तव्यास्तैलविशेषाः	"
शिरोवेदनापसारणम्	५०
कर्णशूलपरिहारः	"
सर्वकर्णरोगनाशकस्तैलविशेषः	"
कर्णशूलपरिहारकस्तोयविशेषः	"
कर्णपूतिरोगपरिहरणम्	५१
कर्णपालीवृद्धिकरणेऽभ्यङ्गसाधनानि	"
कर्णकुचवृद्धिकरणेऽभ्यङ्गसाधनम्	५२
कर्णकरकुचलिङ्गस्कन्धानां वृद्धिकरणे उद्धर्तनविशेषः	"
लिङ्गमहत्त्वदृढत्वसाधनानि	५३
नेत्रव्यथापरिहारसाधनानि	५४
नीलिकारोगनाशकोऽञ्जनविशेषः	५५
पिलोन्मूलितपक्ष्मनेत्रपक्ष्मलीकरणम्	५६
नयनरोगनाशिनी वर्तिकादिः	"
वांयुंजनितनेत्रशूलपसारणम्	"
पटलादिनेत्ररोगनाशकमञ्जनम्	५७
पुष्पकरोगनिवारणम्	"
तत्रैव वर्तिविशेषः	"
रात्र्यन्धतानिवारणम्	५८
तिमिरव्याधिशमनम्	"
पटलव्याधिशमनम्	"
अञ्जनपिटकव्याधिशमनम्	"
कामिलाव्याधिपरिहरणम्	५९
नासार्शोनाशनम्	६०
अधरोपसर्गनिवारणम्	"
मुखप्रवृत्तरक्तविनाशनम्	६१
मुखरोगनाशनम्	"

विषयाः.	पृष्ठम्.
मुखदुर्गन्धपरिहरणम्	६१
मुखवेदनापरिहरणम्	६२
मधुरस्वरापादनम्	"
ताम्रवृत्ताख्यव्याधिशमनम्	६३
गलरोगशीर्षवेदनाशमनम्	"
दन्तवेदनापरिहरणम्	"
दशनकृमिपातनम्	"
मुखवैवर्ण्यनाशका लेपाः	६४
मुखशोभातिशयसम्पादका लेपाः	६५
तत्रैवाभ्यङ्गसाधनतैलविशेषाः	६८
गण्डमालाव्याधिपरिहरणम्	६९
बाहुशूलस्तम्भादिपरिहरणम्	७०
अपवाहुकनिवारणम्	"
स्तनयुगलपीनोत्तुङ्गमनोहरत्वसम्पादनेऽभ्यङ्गसाधनम्	७१
श्रवणपयोधरलिङ्गानां स्थूलत्वसम्पादको लेपः	"
प्लीहाख्यव्याधिनिवारणम्	७२
विद्रधिख्याधिपरिहरणम्	७४
सर्वजठरोगपरिहरणम्	"
उदरकृमिपरिहरणम्	"
तीव्रत्वग्दोषनिवारणम्	"
कुष्ठहरो लेपविशेषः	७५
चरणद्वुपरिहरणम्	"
स्त्रसरोगनिवारणम्	"
श्चित्रनाशनम्	७६
पामाख्यरोगनिवारणम्	७७
पीतपित्तपरिहरणम्	"

विषयाः.

पृष्ठम्.

सिध्मरोगनिवारणम्	७८
अङ्गशोभासम्पादको लेपविशेषः	७९
शरीरदौर्गन्ध्यनिवारक उद्धर्तनविशेषः	,
रक्तपित्तकामिलापाण्डुरोगपरिहरणम्	८०
पीनसपरिहरणम्	८१
कण्ठवैस्वर्यनाशनम्	"
कासपरिहरणम्	८२
हिक्काश्वासविनाशनम्	८३
क्षयनाशनम्	"
शोषक्षपणम्	८४
शरीरपीनत्वापादनम्	"
परिणामशूलपरिहरणम्	"
हृदयपृष्ठशूलपरिहरणम्	८५
अतिसारप्रतिक्रिया	"
रुधिरातिसारप्रतिक्रिया	८६
सर्वातिसारग्रहणीरोगप्रतिक्रिया	"
विश्वचिकाप्रतिक्रिया	"
सर्वमेहनिवारणम्	८७
प्रमेहनिवारणम्	"
मूत्रकृच्छ्रपरिहरणम्	"
अश्मरीव्याधिहरणम्	"
शर्कराव्याधिनिस्सारणम्	८८
गण्डमालापरिहरणम्	"
[आभिचारिकमन्त्राः]	८९
समस्तज्वरप्रतिक्रिया	९०
सन्निपातज्वरे कषायविशेषः	९८
ज्वरपीनसमन्दानलश्वासकासशूलहरः काथः	"

विषयाः.	पृष्ठम्.
श्लेष्मज्वरहरः कषायः	९८
मूर्छापित्तज्वरदाहविपशमनः कषायः	९९
विषमज्वरकासहृद्रोगप्रतिक्रिया	"
घनसुप्तिनाशनम्	१००
निद्रोत्पादनम्	"
ज्वरदाहपवनशोणिततापहरो लेपः	"
ऊरुस्तम्भप्रतिक्रिया	१०१
रङ्गुणीवातप्रतिक्रिया	१०२
अस्थिभङ्गप्रतिक्रिया	"
चरणतापहरो लेपः	"
पादिकादोषपरिहरणम्	१०३
चर्मकीलविनाशनम्	"
मशकाख्यव्याधिप्रतिक्रिया	१०४
अग्निदग्धशामको लेपः	"
शस्त्रप्रहारजत्रणप्रतिक्रियाः	१०५
शस्त्रक्षतात् शल्योद्धरणम्	१०७
त्रणगतिशामकास्तैलादयः	१०८
रक्तमण्डलनिवर्तकस्तैलविशेषः	१०९
अर्बुदाख्यव्याधिप्रतिक्रिया	"
गण्डग्रन्थिनाशनम्	"
त्रणकिणग्रन्थिविलयकरणम्	११०
अपस्मारपरिहरणम्	"
भूतग्रहंविद्रावणो नस्यप्रयोगः	"
ब्रह्मराक्षसादिनाशको नस्यप्रयोगः	१११
भूतदोषनिवारकोऽञ्जनविशेषः	"
भूतविद्राविणी अञ्जनगुलिका	"
चातुर्थिकज्वरप्रतिक्रिया	११२

विषयाः

पृष्ठम्.

अहिवृश्चिकादीनां पार्श्वसञ्चारनिरोधकः पानविशेषः	११२
घोरसर्पाक्रमणनिरोधकरुडप्रतिमाधारणम्	"
त्र्यर्पदंशनिवारणम्	"
भुजङ्गोद्ग्राहको मूलिकाबन्धः	११३
सर्पजातिविषमिद्रावकः पानविशेषः	"
मण्डलिविषापसारणम्	"
कृत्रिमविषदर्पापसारणम्	"
कोद्रवधुधूरकमुक्तिजातमोहापहः पानविशेषः	११४
पूगफलजमदनिवर्तकः पानविशेषः	"
मद्यपानजमदनिवर्तकः पानविशेषः	११५
कृत्रिमविषमदनाशकः पानविशेषः	"
वृश्चिकविषवेगस्यान्यत्र सङ्ग्रामणम्	"
वृश्चिकविषसङ्ग्रामणम्	११६
वृश्चिकदण्डस्य स्वेदकम्पादिनिवारणम्	"
स्वर्जूरविषापहरणम्	११७
रात्रिकाख्यप्राणिविषपरिहरणम्	"
मूषिकविषनाशनम्	"
मत्स्यविषनाशनम्	११८
गोघेरकविषपरिहरणम्	"
शृङ्गिमत्स्यवेदनापनयनम्	"
बरटीविषनाशनम्	"
माक्षिकविषनाशनम्	११९
हर्दुरविषशमनम्	"
उन्मत्तशुनकविषपरिहरणम्	"
सर्वप्राणिनस्वदन्तविषपरिहरणम्	१२०
छताविषप्रशमनम्	"
कीटपिटकादिबोषप्रशमनम्	"

विषयाः.

पृष्ठम्.

ज्वालागर्दभव्याधिप्रशामको लेपः	१२१
शीतलिकाव्याधिनिवारणम्	"
प्रदरव्याधिनिरोधनम्	१२२
रक्तगुल्मपरिहरणम्	१२४
स्त्रीणां रजःप्रवर्तने वर्त्तिविशेषः	"
गर्भग्रहणयोगाः	१२५
गर्भधारणनिरोधनम्	१२६
गर्भपातनिरोधकाः	१२७
गर्भिण्याः शोणितप्रस्रावनिरोधनम्	१२८
गर्भच्युतिवेदनानिवारणम्	"
सुखप्रसवकरा योगाः	"
गर्भस्य पुंस्त्वस्त्रीत्वपरिज्ञानम्	१२९
विपन्नगर्भपातनम्	१३०
प्रसूतानां वराङ्गशूलनाशनम्	"
प्रसूताया दुग्धवृद्धिसम्पादनम्	१३१
स्तनकीटकहरणद्वारा स्तन्यवृद्धिकरणम्	१३२
स्तनवेदनापरिहरणम्	"
स्त्रीणामुदरतनूकरणम्	"
किक्लिसिकाप्रशमनम्	"
योनिशूलपहारणम्	१३३
वहिःप्रसृतस्य स्त्रीवराङ्गस्य स्वस्थानप्रापणम्	"
स्त्रीवराङ्गस्य शैथिल्यपरिहरणम्	"
वराङ्गदौर्गन्ध्यनाशनम्	१३४
वराङ्गकुहरस्य सुन्दरत्वापादनम्	१३५
वराङ्गधूपनम्	"
वराङ्गस्थरोमशातनम्	"

विषयाः.

पृष्ठम्.

सुखस्वापानुभूत्युपायः	१३६
शिशूनां ग्रहबाधापरिहारको धूपः	"
बाळानां विषव्याधिभूतबाधादिपरिहरणम्	"
बालानां दन्तोत्पत्तिवेदनापरिहरणम्	१३७
शीघ्रं दन्तोत्पत्तिसाधनम्	१३८
बाळानामतिसारधरणः कषायश्चूर्णश्च	"
बाळस्य वच्छारुषितापनयनम्	१३९
कुक्कणकादिनेत्ररोगहरमञ्जनम्	"
कुमारसुखप्रदतैलविशेषः	"
बालपरिचर्याक्रमः	१४०
शरीरसौभाग्यसम्पादनम्	१४१
श्रुतधरत्वसम्पादनम्	"
पलिताभिभावनं प्रज्ञासम्पादनं च	१४२
मतिनयननासाश्रवणनवयौवनबलप्रदायकश्चूर्णः	"
दीर्घायुष्यसम्पादकस्तैलविशेषः	१४३
सुरभिकठिनदेहत्वसम्पादनम्	"
व्याधिजरामरणविद्रावणम्	१४४
कामिनीशतभोगसामर्थ्यसम्पादनम्	"
गोर्गर्भग्रहणोपायः	१४५
गवां जरायुपातनम्	"
सुरभीणां वत्सप्रीत्युत्पादनम्	१४६
मृतवत्साया अपि क्षीरप्रसवणोपायः	"
गवामङ्गेषु व्रणात् कृमिपातनम्	"
गवां मुखरोगपरिहरणम्	१४७
नबनीतापहारनाशनम्	"
धेनुमहिषीमरकनिवारणम्	"
गवां ज्वरहरो धूपविशेषः	१४८

विषयाः.

पृष्ठम्.

नवनीतरक्षाकरणम्	१४८
तुरगस्य नेत्ररोगनाशकोऽञ्जनविशेषः	"
वेसरहयानां वारिस्फोटपरिहरणम्	"
तुरङ्गाणां गात्रकण्डूनिवारणम्	१४९
तुरङ्गाणां स्ववत्सेषु प्रीत्युत्पादनम्	"

॥ श्रीः ॥

हरमेखला

सटीका ।

अथ द्वितीयः परिच्छेदः ।

खळखुदुवञ्चना कज्जसज्जणञ्भत्थणा विणिमवि+अम् ।
कुट्टणिवरसुहाणविळम्बणाहिआरं णिसामेह ॥ १ ॥

खलकुट्टिनीप्रजुघा(?)विलम्बनोधिकारं निशामयत ।

द्वितीयस्याधिकारस्य रचने हेतुः फलं च गाथयानया प्रतिपादितमिति
॥ १ ॥

समघअमहुहरिअपईवगहिअकज्ज(ळ)विमिस्सिआ दि-
[ण्णा ।
खुट्टीण कुणइ मइरा म(अअ?हामअं) जम्मपेरन्तम्
[॥ २ ॥

समघृतमधुभरितप्रदीपगृहीत(कज्जळवि)मिश्रितं(ता) द-
(त्वा?त्ता) ।

कुट्टिनीनां करोति मदिरा महामदं जन्मपर्यन्तम् ॥

तुल्यमात्रा(भ्यां) क्षौद्रघृताभ्यां पूरितो यः प्रदीपः ततो गृहीतेन कज्ज-
लेन संयुक्तः सुराद्यासवः पानाय दत्तः क्षीणं महान्तं मदमुत्पादयतीति ॥ २ ॥

समहुघअतिमितिळभरिअणाइं खदित्तकत्तीइ ।

कुट्टीण देहकाले कुणस अण्डं वणम्मइरा ॥ ३ ॥

समघुघृतमितिमिषैलभरितप्रदीपकान्त्या ।

कुट्टिनीनां दीर्घकालं करोति मनस्तमपि ॥

..... पूर्वोक्तद्रव्याभ्यां सममात्रेण मत्स्यानुकाथनेहेन पूरितस्य
प्रदीपस्य समृद्धा ये ..... सुराद्यासवमुक्तं कार्यं करोति । अत्र द्रव्याणि
सममात्राणीति ॥ ३ ॥

तम्माघअं सळोणं दसाहमेक्कं वराहरसअं वा ।

पाऊण मुअ्व(इ मअं) छाअच्छीरं व णासाइ ॥ ४ ॥

ताम्राघृतं सलवणं दशाहमेकाहं (वा? वरा) हरसकं वा ।

पीत्वा मुञ्चति मदं छागक्षीरं वा नासिकया ॥

पूर्वोक्तभागद्वयेनारभ्य मदनेन प्रयोगत्रयेण निवर्तते । ताम्रागोघृतसैन्धव-
संयुक्तमथवा छागक्षीरं दश दिनानि नस्येनोपयुज्यत इ(त्य)र्थः ॥ ४ ॥

धवळहयमारमूलं रम्भाकुसुमाइ बिळइहळमज्जा ।

दिण्णो भोअणसमए खळकुट्टणीअण वमइ ॥ ५ ॥

धवलहयमार(मूलं रम्भाकुसुमानि) बिल्वफलमज्जा ।

दत्तो भोजनसहितं खलकुट्टनीजनं वमयति ॥

श्वेतस्य हयमारस्य करवीरस्य मूलम् । रम्भा कदली तत्पुष्पाणि बिल्व-
मज्जा च एतत्संयुक्तभोजनेन सह दत्तं छर्दयतीति ॥ ५ ॥

सरकेण व वाणेण व दिण्णं तम्बोळमीसिअ ।

अहवा कंगुष्ठं अविणअकुट्टणीओ दिअहे विरेएइ ॥ ६ ॥

सरकेन वा पानेन वा दत्तं ताम्बूलमिश्रितम् ।

अथवा कङ्गुष्ठं (स? अ)विनयकुट्टनी(दि? दिं)वसे विरेचयति ॥

सरकमकूत्रिममद्यादि । पानं कूत्रिमं सुरादि । काङ्गुष्ठं तिक्तदुग्धिका ।

शिष्टं स्पष्टम् ॥ ६ ॥

क्षीरळिळदुद्धमीसिअरोहिअपीएहि ।

..... ॥ ७ ॥

(क्षीरळिळ? क्षीरवल्ली)दुग्धविमिश्रितरूपिकाबीजैः ।

गुळसनाथैर्भवति रुधिरातिसारः ॥

खादनेन वा दत्तैः क्षीरवल्लीसुधाक्षीरात् क्षीरेण विमिश्रितेन रुधिरकस्या-
कवृक्षस्य बीजैर्गुलसंयुक्तैः । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ७ ॥

पसाडकस्तिणिहिते तंबोले कुट्टणीणं मुहरोओ ।
ता होइ जा ण मुच्चइ विभवद्धिअहिअअपरिओसो ॥ ८ ॥

स्थूलकृकलासकृत्तिनिहिते ताम्बूले कुट्टनीनां मुखरोगः ।
तावद् भवति यावन्न मुच्यते विभवद्धितहृदयपरितोषः ॥

सरलः कृकलासः प्रशब्दो विशेषणे तच्चर्मणि यदीयास्ताम्बूलवीटा निब-
ध्यन्ते तस्य तावन्मुखरोगो भवति यावत् पुनर्न मुच्यते । (युक्ते तु न? मुक्ते तु)
निवर्तत इति ॥ ८ ॥

भळ्ळाअअकट्टकरणडअम्मि आमेळपूरिए जस्सह ।
अहिवअणे व णिहिप्पइ मुहरोओ तस्स संभवइ ॥ ९ ॥

भल्लातककाष्ठकरण्टके आवेतपूरिते यस्य ।
अहिवदने वा निधीयते मुखरोगस्तस्य (स?) सम्भवति ॥

भल्लातकस्यारूपकरस्य सम्बन्धि(नो) दारुणः सम्बन्धि यत् समुद्रादि
तत्र घृतसर्पमुखे वा यस्य सम्बन्धी तन्मूला पीडा धारा सपीडः पत्रिकाघटक(?)
इति प्रसिद्धो निक्षिप्यते तस्य मुखरोगो जायत इति ॥ ९ ॥

वग्गलिवअणणिहिते तंबोले वेरिणो महाघोरो ।
घोणसमुहविच्छूहे दन्तधावणे होइ मुहरोओ ॥ १० ॥

वल्गुलिवदननिहिते ताम्बूले वैरिणो महाघोरः ।
गोन(समुखवि)न्यस्ते दन्तपवने भवति मुखरोगः ॥

वल्गुलिश्चर्मशकुनिः । वृक्षदलतले क्वचित् प्रसिद्धः । तन्मुखे यदीय-
स्ताम्बूलापीडो न्यस्यते तस्य मुखरोगो भवति । तथा गोनासमुखे यच्चर्वितं
दन्तधावनं न्यस्यते तस्या मुखरोगो जायत इति ॥ १० ॥

कणअसिहि णिमिअमहुअरधूमाऊरिअकुटोअरणिहित्तम् ।
कुणइ जळं दिण्णं कुट्टणीण मोअत्तणमसज्झम् ॥ ११ ॥

कनकशिखिनिर्मितमधुकरधूमापूरितकुटोदरन्यस्तम् ।
करोति जलं दत्तं कुट्टनीनां मूकत्वमसाध्यम् ॥

कनको मातुलङ्गम् । तत्काष्ठजन्मोपरि निक्षिप्तभ्रमरशरीरजेन धूमेनापूरि-
त्य घटस्य कुक्षौ निक्षिप्तं यज्जलं तत् पीतमसाध्यं वाग्वैकल्यं करोति ॥ ११ ॥

*माळइपसूअकअवासकुम्भपरिवसिअसळिळम् ।

सुप्पसइसोअत्तणमिणमो दुद्धरं पि सत्ताहमत्तेण ॥ १२ ॥

माळतीप्रसूनानि सुमनःपुष्पाणि तैः कृताधिवासो यो घटः तत्परिवसि-
तजलं सूत्रपर्युषितं रात्रिमेकां स्थितं मदिति (?) ॥ १२ ॥

चण(ब ? ए)हि समं खइआ पाउं दिण्णञ्चसेअजळेण ।

अह कुणइ कुट्टिआ कुट्टणीण कटिपवणम् ॥ १३ ॥

चणकैः समं खादिता पातुं दत्ता वासितजलेन ।

अथ करोति कुम्भीका कुट्टनीनां कटिपवनमतिमुखम् ॥

कुम्भीका ओषधिविशेषः ॥ १३ ॥

मा + ल्ल जे भमन्ति सळिळोपरि मुडफुळ्ळआ ।

कसणा भसगल्ल अच्च तारुअ इत्ति पसिद्धिआ ॥ १४ ॥

इक्को कीडोळ्ळआण ताणअ मुण्डिअदेहओ दिण्णो ।

सह चुण्णइण काडिमारुअञ्जापओ ॥ १५ ॥

अतित्वरिततरं ये भ्रमन्ति सलिलस्योपरि सूक्ष्माः ।

कृष्णा भ्रमरा इव तारुका इति प्रसिद्धाः ॥

एकः कीटानां तेषां चूर्णीकृतदेहो दत्तः ।

सह चूर्णेन कटीमारुतो एकः (?) ॥

ये लघुप्रमाणाः कृमिविशेषाः जलस्योपरि चतुरं कृत्वा कृष्णवर्णाः भ्र-
मन्ति तेषां मध्यादेकः सुषिष्टशरीरस्ताम्बूलरागे सहदत्तः पूर्वोक्तं कार्यं क-
रोति ॥ १४, १५ ॥

सरडिन्दिन्दिरविजरपुअचुण्णभिक्केसु होइ अङ्गेसु ।

खळकुट्टणीण कुट्टं सवेअणं कण्डुसञ्जुत्तम् ॥ १६ ॥

सरडिन्दिन्दिरवृश्चिकचूर्णस्पृष्टेषु भवत्यङ्गेषु ।

खळकुट्टनीनां कुष्ठं सवेदनं कण्डूसंयुक्तम् ॥

कृकलासभ्रमरवृश्चिकानां शरीरचूर्णेन यस्य गात्रं लिप्यते तस्य यथोक्तं
कार्यं करोति कुष्ठं जनयतीति ॥ १६ ॥

* अस्य छाया मातृकायां नोपलभ्यते ।

फणिनो घरगोहाइव मुहम्मि सत्ताहसण्ठिआ गुञ्जा ।

खइआ जणेइ कुट्टं चार जइन्त समुप्पुसइ ॥ १७ ॥

फणिनो गृहगोधाया मुखे सप्ताहसंस्थिता गुञ्जा ।

खादिता जनयति कुष्ठं चारं तत्समुत्पुंसयति ॥

गुञ्जारक्तिकां सर्पस्य मुखोदरे वा, गृहगोधाया वा कुट्टमस्य इति प्रसिद्धः कृमिविशेषस्तु वा, मुखे सप्तमात्राणि दिनानि निक्षिप्ता (उ?मु)क्ता सती कुष्ठं जनयतीति । तत् कुष्ठं चारस्य प्रिया इदमस्य फल .... उपयुक्त (?) सन्निधारयतीति ॥ १७ ॥

सिद्धत्था अहिमुहम्मि क(ह)मकअपरिवारश्च पेक्का ।

णिधूमधोरिदारुसमुद्भवजळणणिक्खित्ता ॥ १८ ॥

सअणअळपिप्फं समुग्ग.....आ ।

खळकुट्टि(णी)अणं खपित्ति कहमपरिररहिआ ॥ १९ ॥

सिद्धार्था अहिमुखे कर्दमकृतपरिवारके पेक्के ।

निर्धूमकदलीदारुसमुद्भवज्वल(न)निक्षिप्ताः ॥

शयनतले स्पर्शसमुद्भूतस्फोटकम् ।

खलकुट्टनीजनं क्षपयन्ति कर्दमपरिकररहिताः ॥

सिद्धार्थाः सर्पपाः सर्पस्य मुष्ट्यादयस्तं? क्षपयन्ति यदि पङ्केनासौ सर्वाङ्गीणकृत(कृत?)परिकरे दत्तलेपो भवति । तस्मिन् दत्तकृतस्य(?) स्फोटाः शाम्यन्तीति युगलकम् ॥ १८, १९ ॥

भल्लादअरसकविअच्छुरोमहि जीअहरजळणगुञ्जाहि ।

भिकम्मि होइ अंगे लूआ खरदिणअरे काले ॥ २० ॥

भल्लातकरसकपिकच्छुरोमजीवहरज्वलनगुञ्जाभिः ।

स्पृष्टे भवत्यङ्गे लूता खरदिनकरे काले ॥

भल्लातकम् आरुष्करम् । कपिकच्छुरोमाण्यात्मगुप्तापर्णानि । जीवहरं विषम् । ज्वलनः चित्रकः । गुञ्जा रक्तिका । एतैर्द्रव्यैः समैः कृतेन चूर्णेन स्पृष्टेऽङ्गे ग्रीष्मकाले लूता जायन्ते इति ॥ २० ॥

तत्प्रत्यानयनसाह —

सा धारितं ण जीवइ सामारुणमळअचन्दतअरेहि ।

वि लूआ (?) पसरन्ती मन्तसहिणहि ॥ २१ ॥

सा धारयितुं न पार्यते श्यामारुणमलयचन्द्रतगरैः ।

कुष्ठोशीराभ्यां पीनाः (?) प्रसरन्तीति मन्त्रसहितैः ॥

सा लताः प्रसरन्तीति वर्द्धमा(?)वारयितुं न शक्यते वक्ष्यमाणमन्त्र-
सहितैरेतैर्द्रव्यैर्विना । कैः । श्यामा गन्धप्रियङ्गुः । अरुणं कुङ्कुमम् । मलयं च-
न्द्रनम् । चन्द्रः कर्पूरः । तगरं जिह्वम् । कुष्ठं बाप्यम् । उशीरमभयम् । एतैर्लेप-
पानादिना प्रयुक्तं निवर्तत इति । मन्त्रो यथा — ‘ओन्नम उद्दामेश्वराय कुहरि
कुन्दारि ठठ’ । एते(न) मन्त्रेणामिमन्त्रितानि श्यामादीनि पूर्वोक्तप्रयोगोत्पन्नाया
लताया निवारणमित्यर्थः ॥ २१ ॥

सरलस्साहिपइस्स व सोणिअरक्तम्मि लंघिए सुत्ते ।

महिच्छाण गळइ रुहिरं पिच्छोइयअ लंघिए ठाइ ॥ २१ ॥

सरलस्याहिपतेर्वा शोणितरक्ते लङ्घिते सूत्रे ।

महेलानां गलति रुधिरं प्रक्षालिते लङ्घिते तिष्ठति ॥

सरलस्य कृकलासस्य अहिपतेः शोणितेन रुधरेण रक्ते लिप्ते सूत्रे
लङ्घिते सति महेलानां लङ्घयित्रीणां शोणितं गलति रजः स्रवति । तस्मिन् पूर्व-
प्रक्षालिते ततो लङ्घिते तद् रक्तं तस्या निरुध्यत इत्यर्थः ॥ २२ ॥

वणमूसअखळ्ळाविणिहिम्मि कइतन्तिगाढबद्धम्मि ।

खुट्ठीण मळणिरोहो (हो)इ पुरीसम्मि हट्ठि सहा ॥ २३ ॥

वनमूषिकचर्मनिपीडिते कपितन्त्रीगाढबद्धे ।

कुट्टनीनां मलनिरोधो भवति ..... ॥

तन्मुक्तौ गच्छति सममिति निवर्तत इति (?) ॥ २३ ॥

गोसळ्ळिपिठ्वग्गुलिमळळित्तसरावथइअवच्चस्स ।

णवास्स मळणिरोहो होइ महादुःखसञ्जणणो ॥ २४ ॥

गोसलिलपिष्टवल्गुलिमललिप्तशरावस्थगितवर्चस्कस्य ।

वैरिणो मलनिरोधो भवति महादुःखसञ्जननः ॥

गोमूत्रेण पिष्टं वल्गुलेस्तरुचर्मशकुनेः पुरीषं तेन लिप्तं यच्छरावं तेन
स्थगितं वर्चो यस्य तस्य तीव्रव्यथो मलनिरोधो भवति । शरावापासेन निवर्तत
इति ॥ २४ ॥

तरुदेवउळाळयचम्मसउणिमळळित्तमळळअणिरुद्धे ।
होइ पुरीसम्मि फुडं रिउणो मळमारुअणिरोहो ॥ २५ ॥

तरुदेवकुलालयचर्मशकुनिमललिप्तमल्लकनिरुद्धे ।
भवति पुरीषे स्फुटं रिपोर्मलमारुतनिरोधः ॥

वृक्षे देवकुले वा यश्चर्मशकुनिः सनीलो निवसति तस्य संबन्धिना
शकृता लिप्तेन शरावेन निरुद्धं स्थगितं यस्य मलं स्थाप्यते तस्य दुःसहव्यथो
मलनिरोधो भवति तन्मुक्तौ ग्रन्थौ स निवर्तत इति ॥ २५ ॥

ताळहडकत्तिणिक्खित्तणिविडसञ्जामिअमुत्तपंकेण ।
खलकुट्टणी किळमइ मोत्तणिरोहाउळा सुइरम् ॥ २६ ॥

तालहडकृत्तिनिक्षिप्तनि(मि ? वि)डसंयमितमूत्रकर्दमा ।
खलकुट्टनी क्लाम्यति मूत्रनिरोधातुरा सुचिरम् ॥

तालहडस्य वनमूषिकस्य चर्मणि दृढबद्धो मूत्ररजःपङ्क्तौ यस्याः स
मूत्रनिरोधातुरा क्लान्ता भवतीति ॥ २६ ॥

रिट्ठण्डअरसगुण्ठिअमळळअथइअम्मि हिण्डइ पुरीसे ।
णहचञ्चुहणपावडवाअ(स)णि(उ)रुंखज्जन्तो ॥ २७ ॥

रिष्टाण्डकरसरूपितमल्लकस्थगिते हिण्डति पुरीषे ।
नखचञ्चुहननव्यापृतवायसनिकुरुम्बखाद्यमानः ॥

रिष्टः काकः । तदण्डान्तर्वर्तिना रसेन कललेनाक्षितो यः शरावस्तेन
स्थगितं पुरीषं यस्य स (स वे ?) हिण्डति व्रजति । नखचञ्चुघातव्यग्रैर्भक्ष्यमाणो
भवतीति ॥ २७ ॥

ळिहिण्ण ज(ण ?)स्स णामं चूअदळे कसणरिट्ठरुहिरेण ।
कीरइ पुरीसमज्झे सो खज्जइ काकणिवहेण ॥ २८ ॥

लिखित्वा यस्य नाम चूतदले कृष्णरिष्ट(क ?)रुधिरेण ।
क्रियते पुरीषमध्ये स खाद्यते काकनिवहेन ॥

यस्यार्द्रपत्रे कृष्णवायसरक्तैः नाम लिखित्वा तत्पत्रं शङ्कुन्मध्ये स्थाप्यते
स काकसङ्घैर्भक्ष्यत इति ॥ २८ ॥

विच्छाकण्टकमहिष मअणफळान्तळिळविणिहिण
[होइ ।

विसमं पर(ह ? झ) दुःखं महिळाणं मुत्तचिक्खिळळो
[॥ २९ ॥

वृश्चिककण्टकसहिते मदनफलेऽन्तर्विनिहिते भवति ।

विषमं वराङ्गदुःखं महेलानां मूत्रकर्दमे ॥

स्त्रीणां स्वमूत्रोत्पन्ने पङ्के एवंविधे क्रियमाणे दुःसहयोनिवेदना भवति ।
कीदृशे । वृश्चिकस्य सम्बन्धि यत् कण्टकं येनासौ दशति तत्संयुक्ते मदन-
फलस्यान्तर्निक्षिप्त इति ॥ २९ ॥

विच्छाकण्टकअविद्धं खलकुट्टणिपुरिसमइअसणाहम् ।

कुणइ कुसारणिहित्तं वराङ्गदुःखं महाघोरम् ॥ ३० ॥

वृश्चिककण्टकविद्धं खलकुट्टनी(पु)रीषमार्द्रकसनाथम् ।

करोति भूतलगर्भनिहितं वराङ्गदुःखं महाघोरम् ॥

स्त्रीणां पुरीषमेवं क्रियमाणं तासांमेव घोरां योनिव्यथां करोति । कथं
क्रियमाणम् । वृश्चिककण्टकेन विद्धं तथार्द्रकेण सनाथं तादृ(शेन ? शं) सद् भू-
तलगर्भन्यस्तमिति । खलशब्दः कुट्टनीविशेषणं स्त्रीविषयत्वात् प्रयोगस्य ॥ ३० ॥

दिअडोंबकाअकोसिअकइमज्जरछाअणउळरोमेहि ।

पच्छाइए पुरीसे रिउणो सम्भवइ उम्माओ ॥ ३१ ॥

द्विजटोम्बकाकौशिक(कपि)मार्जारच्छागनकुलरोमभिः ।

प्रच्छादिते पुरीषे रिपोः सम्भावत्युन्मादः ॥

द्विजटोम्बयोः केशौ काकोलकयोः पक्षौ मर्कटादीनां रोमभिर्यस्य पुरीष-
मवच्छाद्यते तस्योन्मादो जायत इति ॥ ३१ ॥

सुरगोवअभूअळआ(चु)ण्णं महिळाण छहइ जौ गुज्जे ।

तस्सेअ तत्थ वसरो पडइ(ध)ओ सेसपुरुसाण ॥ ३२ ॥

चूर्णं सुरगोप(क)भूल(त)योर्महेलानां क्षिपति यो गुह्ये ।

तस्यैव तत्र प्रस(रः) पतति ध्वजः शेषपुरुषाणाम् ॥

सुरगोपकः इन्द्रगोपकाल्यः कीदः । (भूलतां) गण्डूपदः । ध्वजं लिङ्गम् ।

शिष्टं गतार्थम् ॥ ३२ ॥

वरडीघरचुण्णसणाहसळिळविच्छोळिए वरंगम्मि ।

णरळिंगसंगमो महिळाणं महिअं विणा णत्थि ॥ ३३ ॥

वरटीगृहचूर्णसनाथसलिलप्रक्षालिते वराङ्गे ।

नरलिङ्गसङ्गमो महिलानां मथितं विना नास्ति ॥

वरटी क्षामोदरी, तस्या गृहमास्पदं, तच्चूर्णेन संयुक्तं यज्जलं तेन प्रक्षालिते गुह्ये स्त्रीणां पुंश्चिहेन सङ्गमो नास्ति यावन्मथितदध्ना तत्र पुनः प्रक्षालितमिति ॥ ३३ ॥

अविणट्टसिप्पिसंपुटळेवो थंभेइ कामिणिवरंगं ।

सुरभिस*ळि(ळरसे ? ळा)भिसेओ पुणो वि (उ)त्थंभणं
[कुणइ ॥ ३४ ॥

अविनष्टशुक्तिसंपुटलेपः स्तम्भयति कामिनीवराङ्गम् ।

सुरभिमथिताभिषेकः पुनरप्युत्तम्भनं कुरुते ॥

अविनष्टः अविघटितो यः शुक्तिसम्पुटः अविश्लिष्टकपुटद्वयमित्यर्थः । तेना विश्लिष्टेन लेपः योनेः स्तम्भनं करोति सम्प्रयोगायोग्यतां करोति । तस्योत्तम्भनं निवारणं (म)थितगोदधिषेकः करोति । शुक्तिरत्र वदीसम्भवेति ॥

होन्ति अहोहुत्तंसुहसुरभिविसाणग्गळेविए क्रमसो ।

महिळाण वरंगे रइणिरोहपसरा जहिच्छाइ ॥ ३५ ॥

भवतोऽधोमुखोन्मुखसुरभिविषाणाग्रलिप्तं क्रमशः ।

महिलानां वराङ्गे रतिनिरोधप्रसरौ यथेच्छया ॥

स्त्रीणामधोमुखस्य गोशृङ्गस्य अग्रेण घृष्टेन येनिलेपे वृत्ते रतिनिरोधः सुरतव्यापाराभावो जायते । ऊर्ध्वगतशृङ्गाग्रलेपे रतिप्रसरः पुनः सुरतयोग्यता प्रयोक्तुरिच्छावशाज्जायत इति ॥ ३५ ॥

तंवाए बइळळस्स व ओणअसिंगग्गळेविअं पडइ ।

उत्थाइ पुरुससाहणमुम्मुहसिंगग्गळेवेण ॥ ३६ ॥

ताम्राया बलीवर्दस्य वा अवनतशृङ्गाग्रलिप्तं पतति ।

उत्तिष्ठति पुरुषसाधनमुन्मुखशृङ्गाग्रलेपेन ॥

गोर्दान्तस्य वा पूर्ववदधोमुखशृङ्गाग्रलेपे नरध्वजः पतति न रतिकार्यक्षमो भवति । ऊर्ध्वशृङ्गाग्रलेपेन पुनरुत्तिष्ठति रतिकार्यक्षमो भवतीति ॥ ३६ ॥

गअणगहिअवग्गुळिपुरीसकअळिगळेवेण रमिअ (?) ।
अणणेण सा णतीरइ सिविणेम्मि रमाविउं रमणी ॥ ३७ ॥

गगनगृहीतवल्गुलिपुरीषकृतलिङ्गलेपेन रमिता ।
अन्येन (सा) न शक्यते स्वप्नेऽपि रमयितुं रमणी ॥

वृक्षचरस्य वल्गु(व ?)लेः चर्मचटकस्य गगनादेव गृहीतेन भूमिमप्राप्तेन
शकृता कृतसाधनलेपेन पुरुषेण प्रयुक्तरता सा अन्येन पुरुषान्तरेण कथञ्चिद्
रमयितुं न शक्यते ॥ ३७ ॥

*तञ्चेअ अददुसरावपुडधूममच्छारणाइपरिपिटुं ।
ळेवेण पुरोपि करेइ रइघरुत्तंभमबळाणं (?) ॥ ३८ ॥

तदेव यथोक्तं वल्गु(व ?)लिपुरीषम् आमपात्रसंपुटादावर्तधूमतया दग्धं
सत् पश्चान्निर्मलकाञ्चिकपिटुं लिङ्गलेपेन प्रयुक्तं पूर्वप्रयोगकृतवराङ्गबन्धं स्त्रीणां
निवारयतीति ॥ ३८ ॥

बाळेअवीअवट्टिअकरिकेसरळित्तळिंगरमिआण ।
रन्तुं रमणीण णरो तीरइ (?) अण्णो सअहो वि ॥ ३९ ॥

बालेयबीजवर्तितकरिकेसरलिप्तलिङ्गरमितानाम् ।
रन्तुं रमणीनां नरो न तरत्यन्यः सत्पृष्ठाऽपि ॥

खरजरसधातुभावितेन नागकेसरेण लिप्तलिङ्गो यः पुरुषः तेनारमिता
याः स्त्रियस्तास्तदन्यः पुरुषः सामिलाषोऽपि रमयितुं न शक्नोतीति ॥ ३९ ॥

होइ अहोमुहवससिग्गळेविण्णो गहिमण्डळे महिळा ।
बद्धवरंगा उम्मुहविसाणळेवं अवावन्ति ॥ ४० ॥

भवत्यधोमुखवृषशृङ्गलिप्ते नाभिमण्डले महेला ।
बद्धवराङ्गा उन्मुखविषाणलेपं प्राप्नुवन्तीति (?) ॥

अधोमुखस्य दा(र ?)शृङ्गाग्रस्य निघर्षणेन लिप्ते नाभिमण्डले स्त्री
स्तम्भितयोनिर्भवति । ऊर्ध्वमुखशृङ्गाग्रलेपं यदा नाभिमण्डले करोति तदा निवृ-
त्तयोनिस्तम्भा भवतीति ॥ ४० ॥

बीजमलक्तपटगाढवेष्टिअं सरलुविक्रतळणिहिअं ।
खट्वापाददळे वा णरस्स सण्ठत्तणं कुणइ ॥ ४१ ॥

बीजमलक्तपटगाढवेष्टितं शेलुवृक्षतलनिहितम् ।
खट्वापादतले वा (न्य ? नर)स्य षण्डत्वं करोति ॥

पुरुषसम्बन्धि रेतः लाक्षारसरक्तवस्त्रनिविडवद्धं शेलुवृक्षस्य श्लेष्मातक-
तरोरधस्ताच्चिक्षिप्तं तस्यैव वा पुरुषस्य सम्बन्धिन्याः खट्वायाः पादस्याधस्ताच्चि-
क्षिप्तं तस्य पुरुषस्य षण्डत्वं स्त्रीभोगाक्षमत्वं करोतीति ॥ ४१ ॥

सोवण्णे तामरसे व्व भाअणे धौअमोत्तिअजळेण ।
पडिअं पि पुरुसळ्ळिगं पुणोण्णअं होइ पीएण ॥ ४२ ॥

सौवर्णे तामरसे वा भाजने धौतमौक्तिकजलेन ।
पतितमपि पुरुषलिङ्गं पुनरुन्नतं भवति पीतेन ॥

पूर्वोक्तयुक्तिप्रतिविधानमेतत् । रूप्यमये (ताम्रमये) वा भाजने धौतानि
यानि मौक्तिकानि मुक्ताफलानि तत्सम्बन्धि यद् वारि तेन पीतेन सता षण्डी-
भूतोऽपि पुरुषः पुनः पुंस्त्वं लभत इति ॥ ४२ ॥

उड्विन्दणिसाचुण्णं पसुवइसळिळेण साहिअं बहुसो ।
पाणम्मि भोअणे वा दिण्णं सण्ठत्तणं कुणइ ॥ ४३ ॥

षड्बिन्दुनिशाचूर्णं पशुपतिसलिलेन भावितं बहुशः ।
पानेन वा भोजनेन वा दत्तं षण्डत्वं करोति ॥

षड्बिन्दुरिति बिन्दुषट्को विवक्षितः कृमिविशेषः क्षणिरिति क्वचित्
प्रसिद्धः । (निशा) पिण्डहरिद्रा । पशुपतिसलिलं छागमूत्रं, तेन भावितं बहुशः
शोधितं शुष्कं सदाद्रीकृतम् । षण्डत्वं रतिकार्याक्षमत्वम् । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ४३ ॥

समतिलगोक्षुरचुण्णं छाअच्छीरेण साहिअं ससिअं ।
खइअं महुसञ्जुत्तं णइमो सण्ठत्तणं हरइ ॥ ४४ ॥

समतिलगोक्षुरचूर्णं छागक्षीरेण साधितं ससितम् ।
खादितं मधुसंयुक्तमिदं षण्ड(करो ? त्वं) हरति ॥

गोक्षुरकं श्वदंष्ट्रा, तच्चूर्णं तिलेन सममात्रं छागक्षीरेण पक्वं सितशर्करया
सहितं शीतीभूतं माक्षिकेण सह भुक्तं पूर्वप्रयोगकृतं षण्डत्वमपहरतीति ॥ ४४ ॥

करहृद्दिविवराणिहिआणरपरसुआकीळण मिहुणस्स ।
सअणासिरुहेसपरिदुठिण वन्धो रए होइ ॥ ४५ ॥

करभास्थिविवरानिहितनरपरशुकाकीलकेन मिधुनस्य ।
शयनशिरोदेशपरिष्ठितेन वन्धो रते भवति ॥

करभास्थि उष्ट्रक(ङ्का)ळकं, तच्छिद्रे निक्षिप्तो योऽसौ पुरुषपरशुका-
शङ्कुः, तेन मिधुनस्य स्त्रीपुंसयोः शयनशिरोभागे न्यस्तेन सुरतकाले वन्धः
अन्योन्याविक्षेपः सम्भवतीति ॥ ४५ ॥

कीळअकअगवअपुरीसगोळओ मिहुणतणिमविणिहत्तो ।
कुणइ रए लिङ्गवरंगवन्धमोसारिओ मोक्खं ॥ ४६ ॥

कीटककृतगवलपुरीषगोलको मिधुनशयनविनिहितः ।
करोति रते लिङ्गवराङ्गबन्धमपसारितो मोक्षम् ॥

गवलाः कीटाः कृमिविशेषाः, तैः कृतो (?) यः खण्डशः कृतः परिवर्तुलः
पिण्डः स स्त्रीपुंसयोः शय्यायां निक्षिप्तः पूर्ववद् रते वन्धं करोति । अपसारितो
बन्धनिवृत्तिं करोति । पूर्वगाथोक्तस्यापि बन्धस्यैवमेव निवृत्तिरिति ॥ ४६ ॥

*डवळघरगोळिआ(भुत्त)जिण्णणवणीअताळळित्तेण ।
हत्थेण हरइ जुवईपओहरे मुट्ठिवन्धेण ॥ ४७ ॥

धवला यासौ गृहगोलिका कुब्जमत्स्य इति व्याख्याता, तथा भुक्तं
सज्जीर्णं यन्नवनीतं, तद्युक्तं यत् हरितालं तेन लिप्तकरो मुष्टिवन्धं कुर्वन् स्त्रीणां
स्तनं हरति । उक्तेन द्रव्येण लिप्तहस्तः स्त्रीस्तनसाम्मुख्येन मुष्टिवन्धं कुर्वन्
स्त्रीणां स्तनावदृश्यौ करोतीत्यर्थः ॥ ४७ ॥

चिळ्ळ(अ)समिहद्वसअं रिट्ठमहासउणसोणिआरुणिअं ।
णामेण (जाण) हुचइ ताण महावेरमुब्भवइ ॥ ४८ ॥

चिल्लकसामिदष्टशतं रिष्टमहाशकुनशोणितारुणितम् ।
नाम्ना ययोर्हूयते तयोर्महावैरमुद्भवति ॥

चिल्लको वृक्षविशेषः तत्सम्बन्धिनीनां समिधामष्टोत्तरशतं काकोलकस्य
रक्तेन लिप्तं ययोर्नाम्ना हूयते तयोः परस्परद्वेषः उत्पद्यते । होमविधिस्तत्रान्तरा
स्ति ॥ ४८ ॥

दृच्छन्ति जाण णामेण काअकाआरिपक्खपिच्छाड् ।
पणअपरूढं पि खणेण ताण पेम्मं विसंघड्ड ॥ ४९ ॥

दहन्ते ययोर्नाम्ना काककाकारिपक्षपिच्छानि ।
प्रणयप्ररूढमपि क्षणेन तयोः प्रेम विसंघटते ॥

ययोर्द्वेष्ट्ययोर्नाम्ना वायसकौशिकपक्षाः पावकेन दहन्ते भस्मीक्रियन्ते,
तयोरन्योन्यप्रणयस्थिरापि प्रीतिस्तत्काल एव निवर्तत इति ॥ ४९ ॥

हअमहिसवसापूरिअपईवगहिअञ्जण(ञ्जिअ)च्छीणं ।
णिअजणणी वि विरज्जइ अइरा वट्ठन्तसन्तावा ॥ ५० ॥

हयमहिषवसापूरितप्रदीपगृहीताञ्जनाञ्जिताक्षाणाम् ।
निजजनन्यपि विरज्यति अचिराद् वर्धमानसन्तापा ॥

अश्वस्य महिषस्य च सम्बन्धिन्या वसया स्नेहेन पूरितो यो दीप-
स्ततो गृहीतेन कज्जलेन रञ्जितनेत्राणां (यदह सन्धानेन तत्प्रयुक्तः ?) स्वस्य
मातापि सती तं प्रति विरागं भजते शीघ्रमेव वर्धमानानुशयेति ॥ ५० ॥

थिरवेरजीअरुहिरेण जस्स मिहुणस्स णिंबपत्तम्मि ।
णामक्खराइ छिखन्ति ताण अ प(र)प्परं वेरं ॥ ५१ ॥

स्थिरवैरिजीवरुधिरेण यस्य मिथुनस्य निम्बपत्रे(ण ?) ।
नामाक्षराणि लिख्यन्ते तयोः परस्परं वैरम् ॥

परस्परं नित्यं वैरं नैसर्गिकत्वात् । यस्य युग्मस्य स्थिरमाजीवं विरोधः,
तस्य काकोल्लकस्य अश्वमहिषस्य वा अन्यस्य वा कस्याचिद् रक्तेन पिचुमन्द-
पल्लवे (ययोः) संज्ञावर्णा लिख्यन्ते तयोः परस्परं प्रति वैरं भवतीति ॥ ५१ ॥

केसेहि दिअदिअम्बर मूसअमज्जाररोमसहिण्हि ।
अदासु (क)ओ धूओ पिअविस्सेसं जणं कुणइ ॥ ५२ ॥

केशैर्द्विजदिगम्बरयोर्मूषिकमार्जाररोमसहितैः ।
(आर्द्रासु कृतो) धूपः प्रियविश्लेषं जनं कुरुते ॥

ब्राह्मणक्षपणकयोः सम्बन्धिभिः केशैः, तथा उल्लकवृषदंशयोः रोमभिः
सहितैर्आर्द्रासु रौद्रनक्षत्रे कृतो धूपो यस्य विद्वे(ष ? ब्य)स्य शरीरे वा समीपे वा
दीयते तं प्रथमविद्वेष्ट्यं करोतीति ॥ ५२ ॥

गृहीतं णच्चणविहिणा पुच्छं सरळीइ धूपयुक्तीए ।
णच्चावेइ जणं स हि पञ्चहुम्मत्तअसणाहं ॥ ६१ ॥

गृहीतं नर्तनविधिना पुच्छं सरल्या धूपयुक्त्या ।
नर्तयति जनं + + पञ्चाङ्गोन्मत्तकसनाथम् ॥

सरली प्राणिविशेषो धर्मनीति कचित् प्रसिद्धा । तस्या लाङ्गूलं पञ्चाङ्ग-
मातुलसहितं नृत्यता पुरुषेण गृहीतं धूपयुक्त्या प्रयुक्तं सद् यं जनं प्रतियुज्यते
तं नर्तयतीति ॥ ६१ ॥

पुच्छं हालाहलस्स जा फन्दइ विच्छिण्णअं ।
ता मुक्कणिअसणो हि णच्चिज्जइ सविलासअं (?) ॥ ६२ ॥
तं भवणप(व?) ईवस्स वत्तीमज्झणिहिस्सअं ।
खल्लोअं वत्तिआ णच्चावेइ च्छिवन्तअं (?) ॥ ६३ ॥

पुच्छं हालाहलस्य (यव ? यावत्) स्पन्दते विच्छिन्नकम् ।
तावन्मुक्त(नि)वसनो नृत्यति सविलासकम् ॥
तद् भवनप्रदीपकस्य (वर्ति) मध्यनिहितम् ।
खल्लोकं कान्त्या(वर्त्ति) नर्तयति स्पृशन् ॥

हालाहलस्य प्राणहा इत्युक्तस्य प्राणिविशेषस्य पुच्छमुच्छिन्नं सद् याव-
च्चलत् तिष्ठति तावद् दिगम्बरैः प्रयोक्तृभिः नर्तितव्यम् । ततो निवृत्तस्पन्दं
तद् गृहीत्वा गृहप्रदीपकवर्त्तिमध्ये विक्षेप्तव्यम् । तत्कान्त्या लोकं संस्पृशन्
नर्तयतीति ॥ ६२, ६३ ॥

जावअपडपरिवोढिअजळसप्पिणिचुण्णरइअवत्तीइ ।
कअगन्भपईवसिहा करेइ विणिअंसणं महिळं ॥ ६४ ॥

यावकपट(परि)वेष्टितजलसर्पिणीचूर्णरचितवर्त्या ।
कृतगर्भप्रदीपशिखा करोति विगतनिवसनां महेलाम् ॥

लाक्षारञ्जितवस्त्रवलिता (या ?) यासौ जलसर्पिणी त(या ? स्या) जलौकसः
शरीरचूर्णेन रचिता वर्त्तिस्तया कृतगर्भया ततो ज्वलिता दीपज्वाला स्त्रियं
निजालोकस्पृष्टां दिगम्बरां करोतीति ॥ ६४ ॥

*वर्तिधूपप्रयोगा निवातभवनोदरे प्रयुज्यन्ते ।

निजरक्षा क्रियते गोघृतेन नासिकाया अभ्यङ्गम् ॥

वर्तीनां धूपानां प्रयोगाः वातरहितगृहाभ्यन्तरे प्रयुज्यन्ते । आत्सरक्षा च गव्यघृतेन घ्राणाभ्यन्तरलेपान्निवाते । येन प्रयोक्तुः प्रयोगफलमात्मनि न बाधत इति । अनेनोक्तवर्तीधूपप्रयोगाणामितिकर्तव्यतोक्तेति ॥ ६५ ॥

निहुङ्गिदुद्धभाविअळोइअतिळतेळळमळिळआचिहुरा ।

णवणिग्गअकासपसूअसच्छहा होन्ति लोअस्स ॥ ६६ ॥

निहु(ङ्ग)द्गुग्धभावितलुचित(?)तिलतैलभाविताश्चिहुराः ।

नवनिर्गतकाशप्रसूनसदृशा भवन्ति लोकस्य ॥

निहुङ्गुङ्गी सुधावृक्षः तत्क्षीरेण भावितानामार्द्राकृतानां ततः शुष्काणां तिलानां (सं)बन्धि यत् तैलं तेनाभ्यक्ताः केशाः शुक्ला भवन्तीत्युपमार्थः ॥ ६६ ॥

अक्खसिअकडुअदुद्धिअमज्झविओ पक्खमत्थपरिवासि-
ळेवेण(कु)णइतअरोचिहुरचअं ससिअरसरिच्छं ॥ [ओ ।

अत्रुटितकटुक(द्वि ? दुग्धि)कामध्यविनिहितः पक्षमात्रपर्युषितः ।

लेपेन करोति तगरश्चिहुरचयं शशिकरसदृक्षम् ॥

अत्रुटितायामेव स्थिता यासौ कटुदुग्धिका या तित्कालाबुस्तुम्बिका सन्मध्ये तदभ्यन्तरे निक्षिप्तं सत् तत्रैव पक्षमात्रं पर्युषितं तगरं कुटिलं पिष्टं सत् तस्य लेपेन केशसमूहं शुक्लीकरोतीत्युपमार्थः ॥ ६७ ॥

आआसि(अ)धवळतुरंगमस्स सेओळिळए सिअं कुणइ ।

अहरं अळत्तओ ता जा ण लहर(?)ळमिळ्ळिआतेळळं

[॥ ६८ ॥

आयासि(त)धवलतुरङ्गमस्य स्वेदार्द्राकृतः सितं करोति ।

अधरमलक्तकस्तावद् यावन्न लभते तमिस्रातैलम् ॥

आयासितस्य बहुधायासितस्य श्वेताश्वस्य गात्रस्वेदेन आर्द्राकृतः सन् लाक्षारसो लेपनाधरं शुक्लीकरोति । तमिस्रावीजतैलेनैव पुनः प्रकृतिमापादयतीति ॥ ६८ ॥

* अस्य प्राकृतं मातृकार्या नोपलभ्यते ।

हरदइअकुसुमरअकुण्डिआण कुसुमाण पडेइ गन्धेण ।
पअळं पावेइ णरो सौवीर(अ)णामणे दिण्णे ॥ ६९ ॥

हरदयितकुसुमरजोगुण्डि(तां ? तानां) कुसुमानां पतति गन्धेन ।
प्रकृतिं प्राप्नोति नरः सौवीरकनावने दत्ते ॥

हरदयितो मातुलः तत्पुष्पमकरन्देन परिवलितानि यानि कानिचित्
पुष्पाणि तेषामाव्रायमाणेनामोदेन मोहाविष्टः पतति । सौवीरकं शैलाञ्जनम् ।
तेन नस्ये दत्ते स्वस्थो भवति ॥ ६९ ॥

कुलिसतरुदुग्धभाविअपिप्पल्लिचुण्णेण चिहुरपम्भारो ।
णासइ मज्जणसमये आमलकमज्जन्मि दिण्णेण ॥ ७० ॥

कुलिशतरुः सुधावृक्षः तत्क्षीरभावितेन मागधिकातण्डुलचूर्णेन लिप्तः
नश्यति मज्जनसमये आमलकमध्ये दत्तेन ॥

कुलिशतरुः सुधावृक्षः तत्क्षीरभावितेन मागधिकातण्डुलचूर्णेन लिप्तः
केशकल्पो नश्यति उन्मूलयितुमायाति । स्नानसमये आमलकैः सह दत्तेनेति
गोपनार्थप्रकारनिर्देश इति ॥ ७० ॥

*छीरलिळअदुद्धभाविअरोहिअतिमिपिसिअसाहिअं हरइ ।
तेळळभंग(अ)विहिणा सहसच्चिअ रोमसंघाआ ॥ ७१ ॥

क्षीरलतायाः सुधाक्षीरेण भावितं यत् तद् रोहितकाख्यस्य मत्स्य(स्य) मांसं
तेन साधितं यत् तैलं तदभ्यङ्गे रोमाणि ह्यदिति शातयति । साधनप्रकारो यत्
साध्यते मांसं तच्चतुर्गुणं जलं क्राथयित्वा तैलमेव ब्राह्ममिति । अनुक्तसाधन-
प्रकाराणामयमेव साधनविधिः प्रायेणेति ॥ ७१ ॥

णासाणओज्झविणिहिअचुच्छुन्दरिचुण्णअम्मि णिव-
[इन्ति ।

उड+न्ति मळअणामणपाणेण तुरंगमा तुरिअं ॥ ७२ ॥

नासानिकुञ्जविनिहितचुच्छुन्दरीचूर्णे निपतन्ति ।

उत्तिष्ठन्ति मलयनावनपानेन तुरङ्गमास्त्वरि(ते ? तम्) ॥

नासिकानिक्षिप्ते गन्धमूषिकाविवरचूर्णे सति अधः पतति । चन्दनेन
दत्ते नस्यपाने त उत्तिष्ठन्तीति ॥ ७२ ॥

विगतुसकसगजीरअचुण्णञ्चिअळोअणा ण पेच्छन्ति ।

तह पुणो विअ(?) तुरंगमा तक्रहरिअच्छा ॥ ७३ ॥

विगततुपकृष्णजीरकचूर्णाञ्चितलोचनाः (न) प्रेक्षन्ते ।

ततः पुनरपि खलु तुरङ्गमास्तक्रभरिताक्षाः ॥

निस्तुषीकृतं यत् कृष्णजीरकं कालोपकुञ्चिका तच्चूर्णेन दत्ताञ्जनानि
नेत्राणि येषां तादृशाः सन्तो वाजिनोऽन्वीभवन्ति । ते पुनरपि तत्रेण गोरसेन
पूरितनेत्राः सन्तः प्रेक्षन्ते निवृत्तान्ध्या भवन्तीति ॥ ७३ ॥

णिअमअजळञ्चिअच्छो समरे सुरवारणं पि रभसेण ।

णासेइ गळिअदप्पं पत्तिअपडहो वि माअंगो ॥ ७४ ॥

निजमदजलाञ्जिताक्षः समरे सुरवारणमपि रभसेन ।

नाशयति गलितदर्पं प्रतीतिस्वक्ष्मोऽपि मातङ्गः ॥

खदानाम्भसा दत्ताञ्जननेत्रः कुञ्जरः पौरावतमप्युद्योगेन प्रशान्तदर्श
करोति, किमुतान्यम् । अत्र प्रतीतिं प्रत्ययं भावयन् स्वक्ष्मोऽपीत्यतिशयोक्ति-
रिति ॥ ७४ ॥

करगहिअसुअन्धुन्दुरिचुण्णपवाहावा ण सम्मुहो होइ ।

आळाणं पि हु परिहरइ वारणो तेण कअळेवं ॥ ७५ ॥

करगृहीतसुगन्धोन्दुरीचूर्णप्रभावान्न सम्मुखो भवति ।

आलानमपि खलु परिहरति वारणस्तेन कृतलेपम् ॥

सुगन्धोन्दुरी चुच्छुन्दुरी तत्कायचूर्णस्य हस्तगृहीतस्य प्रभावाद् गजो न
सम्मुखीभवति पलायत इत्यर्थः । तथा तेन चूर्णेन लिप्तमालानं बन्धनस्तम्भं
परिहरति ततोऽपि पलायत इत्यर्थः ॥ ७५ ॥

कर(ण)कखत्तुप्पाडिअळंगिळिआकन्दळेविअसरीरो ।

भीमस्स (वि)भीमपरक्कमस्स दप्पं नरो हरइ ॥ ७६ ॥

करनक्षत्रोत्पाटितलाङ्गलिकाकन्दलेपितशरीरः ।

भीमस्यापि भीमपराक्रमस्य दर्पं नरो हरति ॥

करनक्षत्रेण हस्तनक्षत्रेण उत्पाटितं यत्लाङ्गलीकन्दं फलिनीमूलं तेन
पिष्टेन समालब्धसकलात्रः पुरुषो भीमसेनस्यापि भीमपराक्रमस्य दर्पं (नरो ?)
हरति । किमुतान्यस्येत्यतिशयोक्तिरिति ॥ ७६ ॥

करदिअसगहिअमहिरोविआइ हळिणीइ मुट्टिओ वअइ ।
गन्भो गन्भवईए ता जा सा णुक्खआ थद्धो ॥ ८५ ॥

करदिवसगृहीतमही(रो)पितया हलिन्या मुद्रितस्तिष्ठति ।
गर्भो गर्भवत्या(स्तावद् यावत्) सा नोत्खाता ततः ॥

गर्भवत्या गर्भोऽन्तर्गतो जन्तुस्तिष्ठति न प्रवर्तते । कीदृशः सन् । हलिन्या
लाङ्गल्या मुद्रितः स्तम्भितः । कीदृश्या सत्या । हस्तनक्षत्रयुक्तदिनकरगृहीतया
तदनु (देवताया गर्भः स्तब्धो भवतीति ।) तद्गृहभूमौ निक्षिप्तया । तावत्
तिष्ठति, यावदसौ हलिनी भूमेः पुनर्नोद्धृता । उद्धृतायां तु गर्भः प्रवर्तते इति ॥

महिसमहासउणाभिससिद्धत्थ(अ)नेळळसाहिअं रसअं ।
जा भुङ्खइ गन्भवई तीण सुओ होइ जचन्धो ॥ ८६ ॥

महिष(महा)शकुनाभिपसिद्धार्थकतैलसाधितं रसकम् ।
या भुङ्क्ते गर्भवती तस्याः सुतो भवति जात्यन्धः ॥

महिषस्य शूलाक्षस्य तथा महाशकुनस्य कौशिकस्य च मांसेन तथा
सर्षपतैलेन साधितं यूपं या भुङ्क्ते गर्भवती, सा जात्यन्धं सूत इति ॥ ८६ ॥

होइ महाणस(वि?)णिहिण चिळळअभवकामवृक्षफल-
[अम्मि ।

सिद्धं तिक्तमसेसं पि भोजणं ओक्खए सुरसं ॥ ८७ ॥

भवति महानसनिहिते चिल्लकभवकामवृक्षफलके ।

सिद्धं तिक्तमशेषमपि भोजनमुत्खाते सुरसम् ॥

चिल्लकं वृक्षविशेषः तदुद्धवस्य कामवृक्षस्य वृक्षान्तरस्य फलके पचन-
स्थानन्यस्ते तत्र सिद्धं सर्वमेव भोजनं तिक्तं सम्पद्यते । उत्खाते तु तस्मिन् सृष्टं
भवतीति ॥ ८७ ॥

सिसुमारट्टिपरिट्टिअवेतसतरुदारुमहणसंभूओ ।

जळसिचन्तो वि सिही पळिळज्जइ विज्जजळणो व्व ॥ ८८ ॥

शिशुमारास्थिपरिस्थितवेतसतरुदारुमथनसम्भूतः ।

जलसिच्यमानोऽपि शिखी प्रदीप्यते विद्युज्ज्वलन इव ॥

शिशुमारो मत्स्यविशेषः तत्संवन्धिक्रीकसे निवेशितं यद्वेतसतरुदारु
तन्मथनेन सम्भूतोऽग्निः जलेनाभिवृष्टोऽपि प्रज्वलति, नतु शाम्यति, विद्युद-
ग्निवत् । स हि जलमध्ये ज्वलतीति ॥ ८८ ॥

सलिलपवंग(विहंग)ट्टिकखण्डकअमन्थणाहि उत्पण्णो ।
बाडवजळणो व्व जळे वि(जळइ)जळणो णिरासंको ॥८९॥

सलिलप्लवङ्गविहङ्गास्थिखण्डकृतमन्थनादुत्पन्नः ।

वडवाज्वलन इव जलेऽपि ज्वलति ज्वलनो निराशङ्कः ॥

जले प्लवङ्गा जलचराः पक्षिण इत्यर्थः । तेषां सम्बन्धिना अस्त्रा अस्थि-
खण्डेन यत् कृतं मथनं परस्परनिवर्षः ततः उत्पन्नोऽग्निरौर्वानलवद् जलेऽपि
ज्वलति निस्संशयमिति ॥ ८९ ॥

सिहितंबचूळकळरवपुरीसहरिआळकणअनरुचुण्णं ।
उम्मत्तं कुणइ जणं ता जा(से?णो) मुण्डिअं सीसं ॥९०॥

शिखिताम्रचूडकलरवपुरीषहरितालकनकतरुचूर्णम् ।

उन्मत्तं करोति जनं तावद् यावन्(नो)मुण्डितं शीर्षम् ॥

मयूरकुक्कुटपारावतानां पुरीषं तथा हरितालधुधूरचूर्णम् एतत् पुरुषस्य
शिरसि दत्तं स दुन्मादं जनयति । मुण्डिते शीर्षेऽसौ निवर्तत इति ॥ ९० ॥

जाहअपुरीसगव्भा सिंहण्डिरुहिरण भाविआ वत्ती ।

अवहरइ विळगआण वि जळिआ जीअं भुअंगाण ॥

जाहकपुरीषगर्भा शिखण्डिरुधिरेण भाविता वर्ती ।

अपहरति विलगतानामपि ज्वलिता जीवं भुजङ्गानाम् ॥

जाहकः प्राणिविशेषः, तत्पुरीषेण सगर्भा पूरितान्तरा मयूररक्तेन सिक्ता
या वर्ती सा ज्वलिता सती विलस्थानगतानामपि सर्पाणां जीवम(प)हरति
किमुत बहिःस्थितानामिति ॥ ९१ ॥

घरपडळन्तरविणिहिअचक्कंजडप्पभावविहळंगा ।

मुञ्चन्ति खणेण महाविसा(णि?वि)फाणिणो तमावासं ॥

गृहपटलान्तरविनिहितचक्राङ्कजटाप्रभावविह्वलाङ्गाः ।

मुञ्चन्ति क्षणेन महाविषा अपि फाणिनस्तमावासम् ॥

गृहस्य पटलमाच्छादनं तदन्तरनिक्षिप्तायाः चक्राङ्कजटायाः मूलस्य
प्रभावात् विसंश्रुलगात्राः सन्तः सर्पाः तद्गृहं तत्कालमेव परिहरन्तीति
॥ ९२ ॥

तेल्लोल्लपल्लमीसिअधोहिअदुद्धं समासकुम्मासं ।
 रुविअदळेसु दिज्जइ वसाण कअगरुअदोसाणं ॥ ९३ ॥
 ते तं खाऊण चिरं सुवन्ति सअपसिदिळेहि अङ्गेहि ।
 कहकहवि लद्धसण्णा पुणो ण ढक्कन्ति तम्मि कए ॥

तैलार्द्रपल्लमिश्रितसुधाक्षीरं समाषकुलमाषम् ।
 रूपिकादलेषु दीयते वृषाणां कृतगुरुकदोषाणाम् ॥
 ते तत् खादित्वा चिरं स्वपन्ति मदप्रशिथिलैरङ्गैः ।
 कथंकथमपि लब्धसंज्ञा पुनर्न दौकन्ते तत्र गृहे ॥

तैलेन सिक्तं यत् तैलचूर्णेन मिश्रं सुधाक्षीरं तत् माषकृतैः कुन्माषैः रक्त-
 पूषकैः सहितं वृषाणां मूषिकाणाम् अर्कपत्रेषु दीयते । कीदृशानाम् । कृतगुरुदो-
 षाणाम् । ततश्च किं भवतीत्याह — ते वृषाः तत् सुधाक्षीरं तथाविधं भुक्त्वा
 चिरं स्वपन्ति मोहमनुभवन्तीति । कीदृशी मूर्छा । निःसहगात्रा । अनन्तरं
 कथमपि प्राप्तप्रबोधाः तद् गृहमत्यन्तं परिहरन्तीति । युगलकम् ॥ ९३, ९४ ॥

पसुपइज्जोल्लहरिआळपल्लमज्जरपुरीसकअळेवो ।
 उन्दुरुणिउरुं वं हरइ मूसिए गेहवित्थारे ॥ ९५ ॥

पशुपतिजलार्द्रहरितालपल्लमार्जरपुरीषकृतलेपः ।
 उन्दुरुनिकुरुम्बं हरति मूषिकाङ्गविस्तारे(?) ॥

छागमूत्रपङ्कीकृतैः हरितालतिलचूर्णवृषदंशमलैः कृतो लेपो मूषिका-
 समूहमेव गृहभोगगतं नाशयति ॥ ९५ ॥

णासन्ति तुरिअतुरिअं जीअं येत्तूण मक्कुणा झत्ति ।
 आळोल्लऊण सअणे बद्धं थलकुम्भिआमूळं ॥ ९६ ॥

नश्यन्ति त्वरितत्वरितं जीवं गृहीत्वा मक्कुणा झटिति ।
 आलोक्य शयनबद्धं स्थलकुम्भिकामूलम् ॥

स्थलकुम्भिका ओषधिविशेषः । अस्या मूलं शयने बद्धं स्पृष्ट्वा न
 केवलं तत्र न दौकन्ते, यावज्जीवितरक्षार्थं पलायन्ते । त्वरितत्वरितमिति नाश-
 क्रियाविशेषणम् । झटितीत्यालोकनक्रियाविशेषणमिति ॥ ९६ ॥

*ककडवसापूरिअकुलीरकप्परअविरइओ सहसा ।

आकरिसेइ पईवो पज्जालिओ मक्कुणसमूहं ॥ ९७ ॥

कर्कटकः कुलीरो मत्स्यविशेषस्य पर्यायः । तत्र कर्कटकस्य सम्बन्धिन्या वसया पूरितो योऽसौ कुलीरस्यास्थिखण्डः तत्र विरचितः समुज्ज्वलितो दीपो मत्कुणसमूहमाकर्षति स्वसन्निकर्षमाकर्षयतीति ॥ ९७ ॥

रइतूलरइअजावअसरिसपतेळ्ळोळ्ळवत्तिआगव्वा ।

हरइ पईवो गेहम्मि मक्कुणे जामिणीगळिओ ॥ ९८ ॥

रवितूलरचितयावकसर्षपतैलार्द्रवर्तिकागर्भः ।

हरति प्रदीपो गेहे मत्कुणान् यामिनीज्वलितः ॥ ९८ ॥

रवितूलः अर्कवृक्षफलान्तर्वर्ति कार्पासरूपं द्रव्यं तेन रचिता तथा लाक्षारसतैलसर्षपतैलाभ्यामार्द्रा वर्तिर्गेर्भेऽन्तरे यस्य तादृशः प्रदीपो गृहे रात्रौ ज्वलितः सन् मत्कुणं हरति निर्वासयतीति ॥ ९८ ॥

धवळापराइआमूलककुभकुसुमफलपुरविळंगेहि ।

सिसिवाळअभळ्ळाअअळक्खासज्जरससञ्जुत्तेहि ॥

धूवो भवणवन्तरपसरतोद्दाममासळामोओ ।

णासेइ भुअंगोन्दुरुधुणमक्कुणमसअजूआओ ॥ १०० ॥

धवलापराजितामूलककुभकुसुमफलपुरविहङ्गैः ।

श्रीवासकभल्लातकलाक्षासर्जरससंयुक्तैः ॥

धूपो भवनाभ्यन्तरप्रसरदुद्दाममांसलामोदः ।

नाशयति भुजगोन्दुरुधुणमत्कुणमशक्यूकान् ॥

धवलापराजिता श्वेतगिरिकर्णिका तस्या मूलं ककुभस्यार्जुनस्य पुष्प-
फलानि तथा धूपो गुग्गुलुः विहङ्गं कृमिघ्नम् एतैः तथा श्रीवासकेन तथा
भल्लातकेन तथा लाक्षया तथा सर्जरसेन च कृतो धूपो गृहान्तःप्रसर्पदुत्कट-
घटगन्धः स्पर्शादहिमूषककाष्ठकृमिमत्कुणमशक्यूकान् नाशयतीति । युगलकम्
॥ ९९, १०० ॥

तिहळाभळळाभअककुभकुसुमसाळजउविहंगेहि ।

रणमीसिएहि धूवो मत्कुणमसआण विहवणो ॥ १०१ ॥

त्रिफलाभळ्ळातकककुभकुसुमसालजतुविहङ्गैः ।

रणमिश्रितैर्धूपो मत्कुणमशकानां विद्रावणः ॥ १०१ ॥

सालः सर्जरसः जतु लाक्षा । रणम् उशीरम् । शिष्टं गतार्थम् ॥ १०१ ॥

इअ गळ्ळिअदप्पसरा रिउणो एएहि विविहजोएहि ।

कीरन्ति णिअजणो विहु रक्खिज्जइ परपउत्ताण ॥ १०२ ॥

इति गळितदर्पसरा रिपव एतैर्विविधयोगैः ।

क्रियन्ते निजजनोऽपि खलु रक्ष्यते परप्रयुक्तेभ्यः ॥

स्पष्टार्था गाथा ॥ १०२ ॥

*एसो एत्थ समप्पसइ कअन्नदूओव्व दारुणसरूवो ।

हरमेहळाए विहवो रिउजणदमणो परिच्छेओ ॥ १०३ ॥

इति हरमेखलायां द्वितीयः परिच्छेदः ॥

अथ तृतीयः परिच्छेदः ।

वेसाण कए धुत्ता करेइ खुड्डीइ विविहभंगेहि ।

जइ तात्तच्चिअ ण वसे ता किं खुट्ठोहे खविएहि ॥ १ ॥

वेश्यानां कृते धूर्ताः क्षपयन्ति कुट्टनीर्विविधभङ्गिभिः ।

यदि ता एव न वशे तत् किं कुट्टनीभिः क्षपयिताभिः ॥

पूर्वपरिच्छेदोक्तस्य कुट्टनीक्षपणस्य यद्यपि वेश्यावशीकरणोपा(य)तयो-
पन्यासः कृतः, तथापि वेश्यानामेव वशीकरणं मुख्यमिति तत्प्रयोजनं तृतीय-
परिच्छेदोपन्यासस्य प्रतिपादयितुमेव । गाथा स्पष्टार्था ॥ १ ॥

अह दुव्विअद्वेसासोहग्गविहडणसमत्थं ।

अविहेअवसीअरणं भणिमो तइअं परिच्छेअं ॥ २ ॥

अथ दुर्विदग्धवेश्यासौभाग्यविघटनसमर्थम् ।

अविधेयवशीकरणं भणामस्तृतीयं परिच्छेदम् ॥

प्रस्तुतपरिच्छेदप्रशंसाप्रयोजनप्रतिपादनार्थं स्पष्टार्थेयं गाथा ॥ २ ॥

उ(म्भ)त्तसुणहदाहिणदिहीफळअम्मि लिखए जीए ।
णाम अळं गारेण एइ सा कामिणी तुरिअं ॥ ३ ॥

उन्मत्तश्वदक्षिणदिगस्थिफलके लिख्यते (तया ? यस्याः) ।
नामार्काङ्गारेण एति सा कामिनी त्वरितम् ॥

उन्मत्तश्वा अलर्क इति प्रसिद्धः । तस्य कायदक्षिणभागास्थिपट्टके अर्का-
ङ्गारेण येन तेन कज्जलेन अमुकं वशमानयत्विति नाम लिख्यते, सा वशी-
कर्तुमिष्टा स्त्री क्षिप्रमागच्छतीति ॥ ३ ॥

अह कहवि णएए वसं पुव्वभणिए विहिम्मि णीसेसं ।
तत्ताविअम्मि मन्दाणळेण णामे धुवं एइ ॥ ४ ॥

अथ कथमपि नैति वशं पूर्वभाणिते विधौ निश्शेषे ।
तत्तापिते मन्दानलेन नाग्ने भ्रुवमेति ॥

मन्दानलः कुकूलाम्निः । पूर्वगाथार्थविशेषणार्थेन गाथा स्पष्टार्थेति ॥ ४ ॥

अदसणसिसुळाळारोअणाहि पूसम्मि विरइओ विहिणा ।
भंगरअमूलसहिओ कुणइ वसे तिसुअणं तिळओ ॥ ५ ॥

अदशनशिशुलालारोचनाभ्यां तिष्ठे विरचितो विधिना ।
भृङ्गरजोमूलसहितः करोति वशे त्रिभुवनं तिलकः ॥

अजातदन्तवा(लला)लारोचनाभ्यां मार्कवमूलेन सह पुण्यक्षे पिष्टाभ्या
कृतो विशेषकः उक्तं कार्यं करोति । विधिरत्र कुमारी द्रव्यं पिनष्टीति ॥ ५ ॥

गोरोअणासिळारुणदळरइअविसेसओ विळित्तो व्व ।
णरणारिणरिन्दपिओ होइ असज्जो विसाणं च ॥ ६ ॥

गोरोचनाशिलारुणदलरचितविशेषको विलिप्तो वा ।
नरनारीनरेन्द्रप्रियो भवत्यसाध्यो विषाणां च ॥

गोरोचना प्रसिद्धा । शिला मनश्शिला । अरुणं कुङ्कुमम् । दलं तमा-
लपत्रम् । गन्धं पत्रमिति प्रसिद्धम् । कृत(स्ति ? ति)लकः समालब्धाङ्गो वा
पुंसां स्त्रीणां राज्ञां च वल्लभो भवति । विषाणां च स्थावरादीनामनाक्रमणीयो
भवति ॥ ६ ॥

भङ्गरअदेविधवलापराइआसिअवआहि णिम्मविओ ।
गोरोअणासणाहो तिळओ भुवणं वसे कुणइ ॥ ७ ॥

भृङ्गरजोदेविधवलापराजिताश्वेतवचाभिर्निर्मितः ।

गोरोचनासनाथस्तिलको भुवनं वर्शाकरोति ॥

मार्कवसहदेवाश्वेतगिरिकर्णिकाश्वेतवचागोरोचनाभिः कृतस्तिलकः उक्त-
मेतत्कार्यं करोतीति ॥ ७ ॥

कुणइ वसे वर्त्ती (पी?मी)नपित्तगोरोअणाविणिम्मविआ ।
सव्वकरकणिट्ठविरइएण तिळएण तेळळोक्कं ॥ ८ ॥

करोति वशे वर्त्ती (पी?मी)नपित्तगोरोचनाविनिर्मिता ।

सव्यकरकनिष्ठाधिरचितेन तिलकेन त्रैलोक्यम् ॥

मत्स्यपित्तगोरोचनकृता या वर्त्ती सा निवृष्टवामहस्तकनिष्ठाङ्गुल्या विर-
चिततिलकोक्तं कार्यं करोति ॥ ८ ॥

*गोरंभापित्तुवभवसिहिमूळामोहणीसिळारइओ ।
तेळळोक्कं वसिअकरिणो मुहम्मि णिव्वट्ठिओ तिळओ ॥

गोरम्भापित्तोद्भवगोरोचना तथा समयूरशिखा तथा मोहनी विटपत्रिका
शिला मनःशिला एताभिर्विरचितस्तिलको यथोक्तं कार्यं करोतीति ॥ ९ ॥

विहणुक्कन्ता भंगरअदेविधवलापराइअजटाहि ।

पूसम्मि रोअणापाणीएण कुमारिपिट्ठाहि ॥ १० ॥

कारुण तिळअभिभिणा ममरट्ठआणेद्वबन्धसमेण ।

कुणह वसे जीअळोअं दंसणपरिवट्ठिआणन्दं ॥ ११ ॥

विष्णुकान्ताभृङ्गरजोदेविधवलापराजितजटाभिः ।

पुण्ये गोरोचनापानीयेन कुमार्या पिष्टाभिः ॥

कृत्वा तिलकममुना मकरध्वजस्निग्धवान्धवसमेन ।

कुरुत वशे जीवलोक्तं दर्शनपरिवर्धितानन्दम् ॥

विष्णुकान्ता भीलुपुष्पा तथा मार्कवेन सहदेव्या श्वेतगिरिकर्णिकामू-
लेन चेत्यनेन द्रव्येण गोरोचनाजलराजितेन कन्यकापिष्टेन तिलकं कृत्वा कार्यं
सम्पादयन्तीति युगलकम् ॥ १०, ११ ॥

बहुसोरं अरिसोणि अभाविआए गोरोअणाए कअतिल-
[आ ।

जं जं पेच्छइ पुरुसं तं तं महिळा वसे कुणइ ॥ १२ ॥

बहुशरीर्यत्तशोणित(भाविता)या गोरोचनया कृततिलका ।

यं यं प्रेक्षते पुरुषं तं तं महेला वशीकुरुते ॥

तन्तुरजसबहुवारमिश्रितया गोरोचनया रचितविशेषका वधूः (यं) यमि-
च्छति तं तं दृष्टमात्रं वशीकुरुत इति ॥ १२ ॥

रक्तहअमारकुसुमं सिद्धत्थअकुट्टगअमउम्मीसं ।

हरवळळहोद्वारुणसिअमक्कवमूलसञ्जुत्तं ॥ १३ ॥

भूअदिणे पूसे वा सीअळसळिलेण वड्डिअं विहिणा ।

सइ गुरुभआरम्भे तिलअमेअं(क)रज्जासु ॥ १४ ॥

रक्तहयमारसिद्धार्थककुष्ठगजमदोन्मिश्रम् ।

हरवल्लभोद्वारुणसितमार्कवमूलसंयुक्तम् ॥

भूतदिने पुण्ये वा शीतलसलिलेन वर्धितं विधिना ।

सदा सर्वभयारम्भेषु तिलकमेतं कुर्यात् ॥

लोहितकरवीरकुसुमं सर्षपावाप्यकरिदानमिश्रितधूर्धूरकारतवारुणीसित-
मार्कवसंयुक्तं शीताम्बुना पिष्टं तिष्ये चतुर्दश्यां वा नित्यं सर्वभयनिवृत्त्यै
तिलकमेतं कुर्यादिति युगलकम् ॥ १३, १४ ॥

एअं बिअ पाणे भोअणे व्व पूसम्मि पञ्चमळमिसिअं ।

दिण्णं भुवणम्मि वसे कुणइ सआ दासपडिरुवं ॥ १५ ॥

एतदेव पाने भोजने वा पुण्ये पञ्च(म)लयुक्तम् ।

दत्तं भुवनमपि वशीकरोति सदा दासप्रतिरूपम् ॥

एतदेव पूर्वोक्तं द्रव्यं देहजैः पञ्चभिस्तत्र मुखवारिजैश्चतुर्भिस्त्वङ्मलेन
त(दा ? था) पञ्चमेन मिश्रितं पाने भोजने वा दत्तं सदुक्तं कार्यं करोतीति ॥ १५ ॥

सिअसरिसवमसिअभुजंगमच्छए गजमएण सञ्जुत्तं ।

पुटदड्डं चुण्णइअमञ्जणमिणमो वसीअरणं ॥ १६ ॥

सितसर्षपमसितभुजङ्गमस्तके गजमदेन संयुक्तम् ।

पुटदग्धं चूर्णीकृतमञ्जनमिदं वशीकरणम् ॥

गौरसर्षपाख्यं द्रव्यं कृष्णसर्पमस्तकाभ्यन्तरे न्यस्तं करिमदामिश्रितं पुट-
पाकदग्धं सत् पिण्डमित्येवं कृतमिदमञ्जनं वशीकरणमिति । आममृन्मयपात्र-
द्वयस्याभ्यन्तरे द्रव्यं तस्य सन्धिस्थाने च लेपने च निर्विवरं कृत्वा पादद्वयपा-
कपर्यन्तं पच्यते पुटपाकदग्धमित्युच्यते इति ॥ १६ ॥

होइ सिळाणाएसरापिअंगुरोअण(अ)च्छीणं ।

णिस्सेसतरुणिजणवळळभत्तणं सामिसम्मानं ॥ १७ ॥

भवति शिलानागकेसरप्रियङ्गुगोरोचनाञ्जिता(क्षी ? क्षा)णाम् ।

निश्शेषतरुणीजनवल्लभत्वं स्वामिसम्मानम् ॥

मनश्शिलानागकेसरश्यामगोरोचनाभिः कृताञ्जनेनाञ्जितनेत्राणां पुंसा-
मुक्तं फलं भवतीति ॥ १७ ॥

समतुल्लिअञ्जनचन्दनपङ्कअदळरोअणाविअंगूहि ।

अञ्जिअणअणो जं जं पेच्छइ तं तं वसे कुणइ ॥ १८ ॥

समतुलिताञ्जनचन्दनपङ्कजदलोचनाप्रियङ्गूभिः ।

अञ्जितनयनो यं यं द्रक्ष्यति तं तं वशीकुरुते ॥

समतुलिताभिस्तुल्यभागाभिः सौवीराञ्जनचन्दनपद्मतमालपत्रगोरोच-
नाभिः कृतेनाञ्जनेनाञ्जितनेत्रो दर्शनमात्रेण परं वशीकुरुते इति ॥ १८ ॥

बहुसो वराहसोणिअभाविअजावअ(र)ञ्जिअ)कआए ।

सौवीरञ्जनमहुअरचुणसगवभाए वत्तीए ॥ १९ ॥

कोळवसाभरिअपईवगाहिअकज्जळकअञ्जणा होंति ।

सअळजणहिअअदइआ विहडिअपडिपक्खमाहप्पा

[॥ २० ॥

बहुशो वराहशोणितभावित(परिभावित ?)पावक(रञ्जित)कृतया ।

सौवीराञ्जनमधुकरचूर्णसगर्भया वच्यते ॥

कोलवसाभरितप्रदीपशृङ्गीतकज्जलकृताञ्जना भवन्ति ।

सकलजनहृदयदयिता विघटितप्रतिपक्षमाहात्म्याः ॥

गाथायुगलस्यायमर्थः—बहुशो बहून् (व? वा)रान् सूकरमांसस्यासृजा भावितं सत् शुष्कं यद् यावत्कं लाक्षारसरञ्जितं वास उपचारात् । तेन निर्मितया वर्त्या । तथा सौवीराञ्जनेन शुष्कभ्रमरचूर्णेन सगर्भया पूरितान्त(रा? रया) सूकरस्नेहेन पूरितप्रदीपगृहीतेन कञ्जलेन कृताञ्जननेत्रा उक्तफलभागिनो भवन्तीति । युगलकम् ॥ १९, २० ॥

*सज्जरसविसाणवआभुअंगभुडिका।मेणीहि णिम्मावेओ ।
सिअसिद्धत्थसणाहो धूवो सव्वत्थसि(द्धि)अरो ॥ २१ ॥

सर्जकुष्ठवचानागकेसरसूक्ष्मिकाप्रियङ्गूभिः निर्मितः तथा गौरसर्षपैर्युक्तो धूपः सर्वार्थान् साधयतीति ॥ २१ ॥

जलवाहमलमहीअरजोइअसमभाअ(वि?)मीसिओ
[पूसे ।

णिअळाळासञ्जुत्तो धूवो सोहग्गसञ्जणणो ॥ २२ ॥

जलवाहमलयमहीधरयोजितसमभागमिश्रितः पुष्पे ।

निजलालासंयुक्तो धूपः सौभाग्यसञ्जननः ॥

पुष्पैर्ल मुस्ताचन्दनशैलेयानां योजितैः समैर्भागैर्मिश्रीकृतस्तथा स्वमुख-
निष्यन्दसहितो धूपः सौभाग्यं जनयतीति ॥ २२ ॥

कंकुतएणाएसरपउमअमालूरकुडिलमंसीहि ।

सव्वत्थ कुणइ सिद्धिं धूवो समभाअणिम्भविओ ॥ २३ ॥

कङ्कुत्वङ्नागकेसरपद्मकमालूरकुटिलमांसीभिः ।

सर्वत्र करोति सिद्धिं धूपः समभागनिर्मितः ॥

कङ्कु प्रियङ्गु । त्वक् भृङ्गः । नागकेसरपद्मके प्रसिद्धे । मालूरं बिल्वम् ।
कुटिलं तगरम् । मांसी नलदः । एतैर्द्रव्यैस्तुल्यशैः कृतो धूपः.... ॥ २३ ॥

व्रजथ नरेन्द्रभवनं यदीच्छथ वशीकर्तुम् ॥

लघु कृष्णागर । मलयं च(न्द)नम् । कुष्ठं विषाणम् । कुङ्कुमं काश्मीरम् ।
सुरदेवदारु करिनागकेसरं वन्यं परिपेलवम् । कुसुमसलिलं माक्षिकम् । एतैः
कृतो धूपो यैस्तथाविधाः सन्तो राजगृहं गच्छत, यदि राजानं वशीकर्तुं काम-
श्चेति ॥ २४ ॥

* अस्य छाया मातृकायां नोपलभ्यते । † अत्र क्रियांश्चिद् ग्रन्थो गलित इति
प्रातिभाति ॥

कण्णाव(रेण ? रणे) का।मिणिसमागमे पण्यविक्रये तुरिअं ।
एसोच्चिअ सिद्धिअरो धूवो चिन्तामणी णाम ॥ २५ ॥

कन्यावरणे कायिनीसमागमे पण्यविक्रये त्वरितम् ।

एष एव सिद्धिकरो धूपचिन्तामणिर्नाम ॥

अस्यैव फलान्तरप्रतिपादनार्था स्पष्टा गथेति ॥ २५ ॥

कररुहकलकुन्दकालागरुदललाक्षासनाहओ ।

दलमालाविषाणमलयोद्भवविरहअसमभाओ ॥ २६ ॥

मअणमहाणरिन्दणलणिसिअसराणिपुडुमदूअओ ।

कुणइ वसम्मि सअळं भुवणं वि हु एस सअन्धधूपओ ॥

कररुहकलकुन्दकालागरुदललाक्षासनाथः ।

दलमालाविषाणमलयोद्भवविरचितसदृशभागः ॥

मदनमहानरेन्द्रनवनिशितशराशनिप्रथमदूतः ।

करोति वशे (सकलं) भुवनमपि खल्वेष सगन्धो धूपः ॥

कररुहो नखम् । कललं मांसी । कुन्दं कुन्दुरुष्कः । कृष्णागरु लघु ।

दलं गन्धपत्राणि । लाक्षा प्रसिद्धा । एतैः सहितं दलं सल्लकम् । माला स्पृक्का ।

विषाणं कुष्ठम् । मलयोद्भवं चन्दनम् । एतैर्विचितास्तुल्यभागा यस्य समांशैः

एतैः सर्वैरित्यर्थः । सुगन्धधूपोऽयमत्यन्तसौभाग्यप्रदत्वात् स्मरशराग्रदूतकल्पः ।

उक्तार्थक्रियाकर इति । युगलकम् ॥ २६, २७ ॥

मळआरुणगिरिभिअंककन्दलीसमकअभाअओ ।

गअदाणसिळापिअंगुरससरिसवसञ्जुत्तओ धूवो ॥

मअरद्वओन्व विडडिअजणमाहप्पओ भुअणं ।

ससुरासुरं पि कुणइ वसे विळसन्तओ ॥ २९ ॥

मल्यारुणगिरिमृगाङ्गकन्दलीकृतसमभागः ।

गजदानशिलाग्रियङ्गुरससर्षपसंयुक्तो धूपः ॥

मकरध्वज इव विघटितजनमाहात्म्यं भुवनम् ।

ससुरासुरमपि करोति वशे विलसत् (?) ॥

मलयं चन्दनम् । अरुणं कुङ्कुमम् । गिरिः शिलापुष्पम् । मृगाङ्गः

कर्पूरम् । कन्दली ओषधिविशेषो देशान्तरे प्रसिद्धः । गजमदः । शिला मन-

शिशला । प्रियङ्गुः कामिनी । रसो गोलः । सर्षपः सटहः । एतैः समभागैः
कृतो धूपः उक्तं कार्यं करोतीति ।

“द्वादशाङ्गयुतो धूपो (ह्य)त्यन्तविवुधप्रियः ।

(द ? दा)रकर्मणि विख्यातः सम्यग्विधिनियोजितः” ॥ २८, २९ ॥

णिअवाहविंसोणिअमळमीसुम्मत्तसुणहजीहाए ।

खाणेण व पाणेण व (पु ? कु)णइ वसे तिभुवणं सअळं ॥

निजवाष्पशोणितमल(य ?)मिश्रोन्मत्तश्वजि(हया ? ह्यायाः) ।

खादनेन वा पानेन वा करोति वशे त्रिभुवनं सकलम् ॥

वाष्पादीनि प्रसिद्धानि । तान्येव त्रीणि समानि एतैर्मिश्रिता उन्मत्त-
शुनोऽलर्कस्य जि(हया ? ह्या) खादनपानदत्ता उक्तं कार्यं करोतीति । एतानि
द्रव्याणि साधको यस्मै प्रयुक्ते तं तं वशीकरोतीत्यर्थः ॥ ३० ॥

रइसमए णिअबीअं घेत्तूण करेण कामिणीचरणं ।

जो (वा ? आ)ळिंपइ वामं सो तीए चिरं वळ्ळहो होइ ॥

रतिसमये निजबीजं गृहीत्वा करेण कामिनीचरणम् ।

य आलिम्पति वामं स तस्याश्विरं वल्लभो भवति ॥

सम्प्राप्तयोगे भावप्राप्त्यवसरे स्ववीर्यं वामकरेण गृहीत्वा कामिन्या
वामं चरणं लिम्पति स तां वशीकरोतीति ॥ ३१ ॥

माअंगणिहअणरणअणणासिआहिअअळिंङगीहाहि ।

पक्कं पिणाइभवणे तेळळं पूसम्मि रअणीए ॥ ३२ ॥

मअणंकुस त्तिणामेण सिद्धमिणमो महावसीअरणं ।

फस्सेण वि किं बहुणा कुणइ वसं वणगइ(न्दो ? न्दं)पि ॥

एअं पुरा सुरमणिमउडमऊहच्छुरिअचळणेण ।

सिद्धं पसुवइणा पव्वईए तेळळं पसण्णेण ॥ ३४ ॥

खाणेण व पाणे(ण) व दिण्णं पूसम्मि कामिणिजणस्स ।

पञ्चङ्गमळसणाहं कत्तो अण्णं वसीअरणं ॥ ३५ ॥

एअं गुरुआराहणपविअसिअळोअणारविन्देण ।

कहिअं दणइन्दपुरोहिण सुमन्तितणअस्स ॥ ३६ ॥

मातङ्गनिहतनरनयननासिकाहृदयलिङ्गजिह्वाभिः ।
 पक्वं पिनाकिभवने तैलं पुष्ये रजन्याम् ॥
 मदनाङ्कुश इति नाम्ना सिद्धमिदं महावशीकरणम् ।
 स्पर्शेनापि किं बहुना करो(ति) वशं वनगजेन्द्रानपि ॥
 एतत् पुरा सुरमकुटमणिमयूखच्छुरितचरणेन ।
 सृष्टं पशुपतिना पार्वत्यास्तैलं प्रसन्नेन ॥
 खादनेन वा पोनेन वा दत्तं पुष्ये कामिनीजनस्य ।
 पञ्चाङ्गमलसनाथं कुतोऽन्यद् वशीकरणम् ॥
 एतद् गुर्वाराधनप्रविकसितलोचनारविन्देन ।
 कथितं दानवेन्द्रपुरोहितेन सुरमन्त्रितनयस्य ॥

गाथापञ्चकेन कुलकस्येदं तात्पर्यं — गजेन व्यापादितस्य पुंसो नेत्र-
 प्राणहृदयपद्मध्वजलालाभिरस्तैलं पुष्यर्क्षे रात्रौ रुद्रालये पंक्ते शुद्धास्वस्थित्या (?)
 उक्तं कार्यं करोतीति । एतदेव पञ्चाभिः कुलकम् ॥ ३२—३६ ॥

णिअवीअसुभाविअकइवराङ्गचुण्णेण कसळिअदळाई ।
 दिण्णाइ कुणन्ति वसे अघघाउं सुरहिकुसुमाई ॥ ३७ ॥

निजबीजसुभावितापिवराङ्गचूर्णेन लिप्तदलानि ।
 दत्तानि कुर्वन्ति वशं आप्रातुं सुरभिकुसुमानि ॥

निजबीजसंयुक्तेन प्लवङ्गध्वजचूर्णेन अवकुतपत्राणि सुगन्धिकुसुमान्यामो-
 दग्रहणाय यस्मै दीयन्ते तं वशीकुर्वन्तीति ॥ ३७ ॥

पुत्तञ्जारीव्व कअञ्जालिव्व मोहव्व बहिंचूडोव्व ।

कुणइ वसे गोरम्भव्व पञ्चमळमीसिआ दिण्णा ॥ ३८ ॥

पुत्रञ्जारी वा कृताञ्जलिर्वा (मोहा वा) बहिंचूडा वा ।
 करोति वशं गोरम्भा वा पञ्चमलमिश्रिता दत्ता ॥

पुत्रञ्जारी स्थितिभिः कृताञ्जलिर्नतिकृत् मोहा मोहनी बहिंचूडा मयूर-
 शिखा । गोरम्भानि सुमनस्य (?) चूर्णमिश्रनवनीतमतिशयप्रसिद्धम् अविधेयवशी-
 करणं चरणतलाभ्यङ्गयुक्त्या । गोरम्भा ओषधिविशेषः । तदीयसूक्ष्मचूर्णभावितां
 नवनीतं वशीकार्यस्य पादतललेपात् सुप्रसिद्धं वशीकरणमिति ॥ ३८ ॥

णरकाळसारहयमत्तकुञ्जरा होन्ति दासप्रतिरूपा ।

चण्डालिकाइ कमसो बहुन्तएककपत्ताइ ॥ ३९ ॥

नरकालसारहयमत्तकुञ्जरा भवन्ति दासप्रतिरूपाः ।

चण्डालिकया क्रमशो वर्धमानैकैकपत्रया ॥

चण्डालिका रक्तकञ्चुकाख्या ओषधिः तथा नरस्य कृष्णसारस्य
मृगस्य तुरगस्य मत्तवारणस्य एकैकपत्रवृद्धया दत्तया ते नरादयो दासप्रतिरूपा
भवन्ति ॥ ३९ ॥

गन्धभसिळाविळेविअसोसिअचुण्णीकअं महुम्मिसं ।

ळेवेण (वसे महिळां) कुणइ रए कुळिसतरुखण्डं ॥ ४० ॥

गन्धकशिलाविलेपितशोषितचूर्णीकृतं मधून्मिश्रम् ।

लेपेन वशे महेलां करोति (रते) कुलिशतरुखण्डम् ॥

कुलिशः सुधावृक्षः तस्य खण्डः एकदेशः गन्धपाषाणमनश्शिलाख-
ण्डाभ्यां शोषितस्ततश्चूर्णीकृतः पश्चात् क्षौद्रभाविता रतिसमये ध्वजलेपाद्
योषितं वशीकरोतीति ॥ ४० ॥

दिच्छिन्दिअमहुकप्पूरळित्तिळिगा रमन्ति जे सुरए ।

हिअए महिळाण णरा वसान्ति ते दिघअं काळं ॥ ४१ ॥

एस किळ जोअराओ दिण्णो रुहेण मूळएवस्स ।

भइस्स देवअत्ता(ए?) वस्सम्मि सम सट्ठिआणेण ॥ ४२ ॥

दक्षे(न्द्र? न्द्रिय)मधुकर्पूरालिप्तलिङ्गा रमन्ते ये सुरते ।

हृदये महेलानां नरा वसन्ति ते दीर्घं कालम् ॥

एष किल योगराजो दत्तो रुद्रेण मूलदेवाय ।

भद्राय देवदत्ता(य?) वशेऽस्य संस्थितानेन ॥

दक्षः प्राणिविशेषो भालूक इति प्रसिद्धः । तदीयेनेन्द्रियेण पिष्टेन तथा
माक्षिकघनसाराभ्यां लिप्तसाधना ये रमन्ते निधुवने क्रीडन्ति ते कामिनीनां
चिरं कालं हृदये वसन्ति । सदा भवन्तीत्यर्थः । अस्त्यैवानुशंसार्था स्पष्टा ।
द्वितीया गाथा । भद्रशब्दो मूलदेवविशेषणमिति । युगलकम् ॥ ४१, ४२ ॥

मुणिकुसुमसलिलघृतमधुजालिनीफलरेणुपारतहिमैः ।
कीरइ विअहुदइओ कअअकलुम्भीसिओ छेओ ॥ ४३ ॥

मुनिकुसुमसलिलघृतमधुजालिनीफलरेणुपारतहिमैः ।

क्रियतां विदग्धदयितः कतकफलोन्मिश्रितो लेपः ॥

मुनिरगस्त्यतरुः तत्कुसुमजलेन तद्रसेनेत्यर्थः । तथा घृतमाक्षिकाभ्यां तथा
जालिन्या देवताळ्याः सम्बन्धिना फलचूर्णेन तथा सूतेन चन्दने इतैः कतक-
फलचूर्णमिश्रैर्नागरप्रियो ध्वजलेपः कामिनीवशीकारहेतुः क्रियतामिति ॥ ४३ ॥

जस्स मणे कज्जं सामळिए दासत्तणं पवण्णाए ।

सो कुणइ ङिगळेवं कळरवमळसिन्धवमहूहि ॥ ४४ ॥

यस्य मनसि कार्यं श्यामलया दासत्वं प्रपन्नया ।

स करोतु लिङ्गलेपं कलरवमलसैन्धवमधुभिः ॥

कलरवमलं पारावतशकृत् । सैन्धवमधुनी प्रसिद्धे । शिष्टं गतार्थमिति ॥ ४४ ॥

ससिसूआरुणकइळिङ्गकणअमहुळित्तळिङ्गरमिआओ ।

कुणइ वसे छडहविळासिणोओ विरहे ण जीअन्ति

[॥ ४५ ॥

शशिसूतारुणकपिलिङ्गकनकमधुलिसलिलङ्गरमिताः ।

करोति (वशे) लटहविलासिनीविरहे न जीवन्ति ॥

पारतकर्पूरकुङ्कुमवानरध्वजमातुलक्षौद्राभ्यक्तेन लिङ्गेन कामिता सु-
भगकामिनीः पुरुषो वशीकरोति । एवं नाम (काश्यपा ? ता वश्या) भवन्ति,
यत् तद्विप्रयोगे न जीवन्तीति ॥ ४५ ॥

ससिरसळअणिमअगअणपिप्पळिसिन्धुतुंबु(रु)महूहि ।

ळेविअधआण माहिळा होन्ति रए णिज्झरसरिच्छा

[॥ ४६ ॥

शशिरसलवनामदगगनपिप्पलिसिन्धुतुम्बुरुमधुभिः ।

लेपितध्वजानां महेला भवन्ति रते निर्ज्वरसदृक्षाः ॥

कर्पूरपारताभ्यां तथा लयनिमदेन (?) लताकस्तूरिकया तथा गगनेनाभ्र-
केण तथा मागधिकया तथा सैन्धवेन तथा तुम्बुरुफलैः प्रसिद्धैस्तथा माक्षिकेण

एतैरभ्यक्तलिङ्गानां निधुवनसमये वनिता बहुमदस्यन्दिन्यो भवन्ति । ततश्च वश्यत्वमापद्यन्त इत्यर्थः स्थित एवेति ॥ ४६ ॥

हरिआळञ्जनपारअमागाहिआकुट्टसैन्धवमहूहि ।
कळरवपुरीसमीसो ळिं(ग ? गे)ळेवो कओ विहिणा ॥ ४७ ॥

सोहृग्गमअपरवसतरुणिअणहिअअमत्तमाअंगो ।

सुरए रभसेण वसे करेइ सअणंकुसो णाम ॥ ४८ ॥

हरितालाञ्जनपारतमागधिकाकुष्ठसैन्धवमधुभिः ।

कलरवपुरीषमिश्रैर्लिङ्गलेपः कृतो विधिना ॥

सौभाग्यमदपरवशतरुणीजनहृदयमत्तमातङ्गम् ।

सुरते रभसेन वशे करोति मदनाङ्कुशो नाम ॥

हरितालसौवीराञ्जनहरवीर्यपिप्पलीविषाणलवणमाक्षिकैः पारावतमलसं-
युक्तैः विधिना मदसमांशरूपेण विधानेन कृतो ध्वजाभ्यङ्गो सुरते रभसेन साभि-
लाषत्वेनोक्तविशेषणविशिष्टास्तास्तरुणीर्वशीकरोतीति युगलकम् ॥ ४७, ४८ ॥

जाइ (व) काइ व घेतूण पञ्च कुसुमाइ रत्तवण्णाइ ।

समतळिअपिअंगुमीसिआइ अइमसिणपिट्ठाइ ॥ ४९ ॥

एएण ळित्तळिंङो जं जं कामेइ कामिणिं कुसळो ।

सोभग्गरूवगुणगन्विअं तरुणिं वसे कुणइ ॥ ५० ॥

यानि वा कानि वा गृहीत्वा पञ्च कुसुमानि रक्तवर्णानि ।

समतुलितप्रियङ्गुमिश्रितान्यतिमृष्टणपिष्ठानि ॥

एतेन लिप्तलिङ्गो यां यां कामयते कामिनीं कुशलः ।

सौभाग्यरूपगुणगर्वितां (तरुणीं) वशीकुरुते ॥

यानि वा कानिचित् प्रभिन्नजातिपुष्पमिति पञ्च लोकहितानि पुष्पाणि
गृहीत्वा तत्तुल्यपरिमाणगन्धप्रियङ्गुमिश्रितानि कृत्वा एतेन द्रव्येण कृतध्वजा-
भ्यङ्गो यां यां योषितं रमयति सा सा सुभगत्ववपुःप्रकर्षगर्वितापि तस्य वश्य-
त्वमापद्यत इति युगलकम् ॥ ४९, ५० ॥

घअघट्ठ(रत्त)कइळिंङ(ळित्त)ळिंङाण ळडह(वणिदाओ)।

होइ वसे मअरट्ठअसर(सोअर)सळळविट्ठुराओ ॥ ५१ ॥

एअस्स मूळसिरिणा मअरद्धअसरसहोअ(र)समस्स ।

ळेवस्स पट्टबन्धो कओ महाआळभुवणम्मि ॥ ५२ ॥

घृत(भृ? पि)ष्ट(रक्त)कपिलिङ्गलिप्तलिङ्गानां लटहवनिताः ।

भवन्ति वशे मकरध्वजशरसोदरशल्यविधुराः ॥

एतस्य श्रीमूलदेवेन मकरध्वजशरसहोदरसमस्य ।

लेपस्य पट्टबन्धः कृतो महाकालभुवने ॥

घृतपिष्टेन रक्तस्य कर्पर्मकटस्य मेद्रेण लिप्तसाधनानां सुन्दरश्लियः
स्मरशरनिकरशल्यव्यथिताः सद्यो वशीभवन्ति । अस्त्यैवानुशंसार्था स्पष्टार्था
गाथा । मकरध्वजशराणां सहोदरतुल्यस्य समानार्थकारित्वाद् भ्रातृतुल्यस्य
योग(स्य) पट्टबन्धः कृत इति युगलकम् ॥ ५१, ५२ ॥

जाळिणिफळरेणुरसिन्दकणअळोअणखण्डसहिएहि ।

सुरअम्मि ओढठवारुणिदुद्धेण करंभिओ ळेवो ॥ ५३ ॥

एसो विअ गुरुजोव्वणसोभग्गोत्ताणकामि(णि)जणस्स ।

हरइ मअरद्धं मअरद्धओ व्व भुवणे विअंभन्तो ॥ ५४ ॥

जालिनिफलरेणुरसेन्द्रकनकलवणाम्लवेतस(स?)हिमैः ।

सुरते उष्ट्रवारुणिदुग्धे मिश्रीकृतो लेपः ॥

एषोऽपि गुरुर्यौवनसौभाग्योत्तानकामिनीजनस्य ।

हरति गर्वं मकरध्वज इव भुवने विजृम्भमाणः ॥

देवतालीफलचूर्णेन पारतेन च हरदयितेन सैन्धवेन अम्लवेतसेन चन्द-
नेन च एतैः करभवारुण्याः क्षीरेण च आलोलितो लेप एषोऽपि सुरतसमये
प्रयोगः प्रकृष्ट (वारुण्या? तारुण्य) सौन्द(र्या? र्यो)न्नतस्य विलासिनीलोकस्य
साक्षात् कन्दर्प इव दर्प (जनयति विजयमानो?) हरतीति युगलकम् ॥ ५३,
५४ ॥

हअळाळासिअसरिसवमज्जिहाजाइकुसुमदळमीसं ।

जो कुणइ लिङ्गळेवं सोचिअ कुसुमाउहो होइ ॥ ५५ ॥

हयलालासितसर्षपमज्जिहाजातिकुसुमदलमिश्रम् ।

यः करोति लिङ्गलेपं स एव कुसुमायुधो भवति ॥

तुरगमुखनिःप्यन्दो गौरसर्षपः मज्जिहा जातिकुसुमं सुमनःपुष्पाणि
तमालपलवानि एतानि मिश्रयित्वा कृतो ध्वजलेपः प्रयोक्तुः साक्षात् कुसुमा-
युधत्वमापादयतीति ॥ ५५ ॥

हरबीअघुसिणघणसाररोअणामळअहेमरअरइओ ।

सुरअम्मि हरइ हिअअं लेवो सुरसुन्दरीणं पि ॥ ५६ ॥

हरबीजकुङ्कुमघनसाररोचनामलयहेमरजोरचितः ।

सुरते हरति हृदयं लेपः सुरसुन्दरीणामपि ॥

पारतः काश्मीरकपूरगोरोचनाचन्दनमातुलचूर्णैर्निर्मितः साधनलेपोऽप्सरसामपि चित्तं हरतीति ॥ ५६ ॥

तइतअरकळळकेसरकुसुम्भसेळेअविरइअं कुणइ ।

सोभग्गमणणसमं वामाण विळेवणं सुहअं ॥ ५७ ॥

त्वक्तगरतकल्लकेसरकुसुम्भशैलेयविरचितं करोति ।

सौभाग्यमनन्यसमं वामानां विलेपनं सुखदम् ॥

वल्कलकुटिलमांसीनागरकेसरमहारजनीपरपुष्टैर्विरचितः वधूनां वराङ्गलेपः परमं सौभाग्यं करोति सुखदत्वादिति ॥ ५७ ॥

सिन्धुवआसोवच्चळसोवीर(अ)मच्छपित्तवरणीहि ।

घअमहुक(ळा?णा)सणाहो भअळेओ कुणइ सोभग्गं ॥

सैन्धववचासौवर्चलसौवीरकमत्स्यपित्तवरणीभिः ।

धृतमधु(कृतोऽसौ? कणासनाथौ) भगलेपः करोति सौभाग्यम् ॥

लवणोग्रगन्धाकृतकशैलाञ्जनमत्स्यपित्तैस्तथा वरण्या सौराष्ट्रमृत्तिकया चेत्येतैः कृतः सर्पिर्माक्षिकपिप्पलीचूर्णयुतः स्त्रीणां वराङ्गाभ्य(क्तः?ङ्गः) सौभाग्यमावहतीति ॥ ५८ ॥

(सिअ)सिद्धत्थअतेळळं दाळिमपञ्चङ्गसाहिअं विहिणा ।

गुज्झब्भङ्गेण रए कुणइ वसे णिअपइं माहिळा ॥ ५९ ॥

सितसिद्धार्थकतैलं डाडिमपञ्चाङ्गसाधितं विधिना ।

गुह्याभ्यङ्गेन रते करोति वशे निजपतिं महेला ॥

गौरसर्षपतैलं डाडिमस्य पञ्चभिरंशैर्दलादिभिर्विधानेन साधितं पक्वं वराङ्गलेपेन प्रयोज्य स्त्री कामुकं वशीकरोति । विधिरत्र द्रव्यचतुर्गुणं तैलं तच्चतुर्गुणं जलं पक्वं लेपमात्रमिति ॥ ५९ ॥

माळइपसूणसाहिअतेळळब्भ(ङ्गो?त्ते) वरङ्गकुहरम्मि ।

माहिळाण सुरअसमए होइ पई दासपडिरुवो ॥ ६० ॥

मालतीप्रसूनसाधिततैलाभ्यक्ते वराङ्गकुहरे ।

महेलानां सुरतसमये भवति पतिर्दासप्रतिरूपः ॥

सुमनःपुष्पैरुक्तेन विधिना साधितं यत् तिलतैलं तेन सुरतसमये क्षिप्ते
संसारमार्गविवरे कामिनी कामुकमत्यन्तवश्यं करोतीति ॥ ६० ॥

पसुवइजळवट्टिअणिबदारुगुगुलुरसञ्जनकएण ।

महिळा वरङ्गधूपेण णिअदइअं वसे कुणइ ॥ ६१ ॥

पशुपतिसलिलवर्तितनिम्बदारुगुगुलुरसाञ्जनकृतेन ।

महेला वराङ्गधूपेन निजदयितं वशीकरोति ॥

छागमूत्रपिष्टैः पिचुमन्ददेवदारुपुरभागैः कृतो निर्मितो यो धूपः तेन
महेला वराङ्गं धूपयति कामुकं वशे करोतीति ॥ ६१ ॥

दप्पिअपसुवइजळपिट्टवानरीमूलळेविउम्ममळिअं ।

ण पडइ छिङ्गं खरकोरिखररआ (आ) ससुद्धिअं पि ॥ ६२ ॥

दर्पितपशुपतिजलपिष्टवानरीमूललेपितोद्वर्तितम् ।

न पतति लिङ्गं खरखारीखररतायाससूदितमपि ॥

मत्तबस्तप्रसवेण निघृष्टंयद्दानार्याः कपिकच्छ्वा मूलं तेन लिप्तं यदु-
द्वर्तितं चिह्नं कर्कशाधमदासीनिधुवनक्लेशकदर्थितमपि पुंश्चिह्नं स्तब्धत्वं न जहा-
तीति ॥ ६२ ॥

सत्ताहं पसुवइसळिळभाविअं करहवारुणीमूलं ।

गाहोव्वट्टणविहिणा कुणइ रए साहजत्थम्मं ॥ ६३ ॥

(सप्ताहं) पशुपतिजलिलभावितं करभवारुणीमूलम् ।

गाहोद्वर्तनविधिना करोति रते साधनस्तम्भम् ॥

सप्त दिनानि छागमूत्रेण भावितमुष्ट्रवारुणीमूलं पिष्टं सद् बहलेनो-
द्वर्तनकर्मणा सुरते ध्वजस्तम्भ(म? मु)पहरतीति ॥ ६३ ॥

कमपरिवट्टिअटंकणपिप्पलितण्डुळविसेहि पिट्टेहि ।

ळेविअधोएण णरो छिङ्गेण चिरं रए मळइ ॥ ६४ ॥

क्रमपरिवर्धितटङ्कणपिप्पलितण्डुलवि(षयीः ? पैः पिष्टैः) ।

विलिप्तधौतेन नरो लिङ्गेन चिरं (ओरमओ ? रते मिलति) ॥

टङ्कणं सुवर्णपादिका, पिप्पलीतण्डुलं मागधिकाबीजानि, विषं मुस्तादि,
एतैरुत्तरोत्तरवृद्ध्या गृहीत्वा पिष्टैः प्रथमं लिप्तेन पश्चाद्द्वौतेन ध्वजेन बहलं
निधुवने क्रीडतीति ॥ ६४ ॥

मण्डोक्कवसाकुरुविल्लखण्डखण्डेहि काढिअं दुद्धं ।

भअधूमधअत्थंभं करेइ चरणअळळेवेण ॥ ६५ ॥

मण्डूकवसाकुरुविल्लखण्डखण्डैः कथितं दुग्धम् ।

(ध्वज)धूमध्वजस्तम्भं करोति चरणतललेपेन ॥

दुर्दुस्नेहेन तथा कुरुविल्लस्य कुलोराख्यस्य मत्स्यस्य (खण्ड)खण्डैः
पिशितशकलैः सह कथितं क्षीरं (ध्वजस्य धूम) ध्वजस्य वाग्नेः स्तम्भं करोति ।
तेन लिप्तपादश्चिरं स्तब्धध्वजो भवति अग्निना च न दह्यत इत्यर्थः ॥ ६५ ॥

सिद्धं कुसुम्भतेळळं भूमिलआचुण्णमीसिअं विहिणा ।

चळणव्भंगेण रए (करेइ) ण(र१रं) ख(रअ)रुच्छाहं॥६६॥

सिद्धं कुसुम्भतैलं भूमिलताचूर्णमिश्रितं विधिना ।

चरणाभ्यङ्गेन रते करोति नरं खरतरोत्साहम् ॥

कुसुम्भस्य पद्मकस्य बीजोद्भवं तैलं गण्डूपदचूर्णेन (कुरु ? खर) पचन-
विधिना साधितं पादलेपेन रतिविषये पुरुषं तरुणरासभं करोतीति ॥ ६६ ॥

णीळुप्पळसिअपंकअकेसरमहुसक्कराविल्लित्तेण ।

सुरअम्मि चिरं कीळइ दढळिगे णाहिविवरेण ॥ ६७ ॥

नीलोत्पलसितपङ्कजकेसरमधुशर्कराविलिप्तेन ।

सुरते चिरं क्रीडति दृढलिङ्गो नाभिविवरेण ॥

कुवलयेन तथा श्वेतपद्मकिञ्जल्केन तथा मधुशर्कराभ्यां लिप्तेन नाभि-
कुहरेण पुरुषः स्तब्धलिङ्गः सन् सुरते चिरं रमत इति ॥ ६७ ॥

सिअवाअसजंघामूलोम्भीसकमळकेसरमहूहि ।

णाहीहि कओ ळेवो वीअत्थम्भं रए कुणइ ॥ ६८ ॥

सितवायसजङ्घामूलोन्मिश्रकमलकेसरमधुभिः ।

नाभौ कृतो लेपो बीजस्तम्भं रते करोति ॥

श्वेतायाः काकजङ्घाया मूलेन तथा किञ्चलकेन तथाच मधुना एतौर्मिश्रैः
सम्पादितो नाभिविवराभ्यङ्गो रतौ वीर्यनिरोधं करोति चिरं रम(य)तीत्यर्थः ॥ ६८ ॥

छीरळिळचुलुं पादुद्धव(त्ते)अं च ळणजुअळळेवेण ।

कुणइ समङ्गामूलं धीअत्थम्भं रए सुइरं ॥ ६९ ॥

छीरळिगविकादुग्धवर्तितं चरणयुगळविलेपेन ।

करोति समङ्गामूलं बीजस्तम्भं रते सुचिरम् ॥

सुधायास्तथा छगल्याः क्षीरेण पिष्टं लज्जालुकाया मूलं पादद्वयलेपेन
रतौ पूर्वोक्तं कार्यं करोतीति ॥ ६९ ॥

सिअसरिसवमिरिअवआविसाणसुरसाविळङ्गवीएहि ।

दुस्सीळगोवसीअरणमज्जनं पसुवइजळेण ॥ ७० ॥

सितसर्पपमरिचवचाविषाणसुरसाविळङ्गबीजैः ।

दुस्शीलगवीवशीकरणमज्जनं पशुपतिजलेन ॥

गौरसिद्धार्थकृष्णोऽग्रगन्धाकुष्ठखज्जकाकृमिघ्नबीजैः छागमूत्रपिष्टैः कृत-
मज्जनं दुष्टानां धेनूनां दमनमिति ॥ ७० ॥

इअएस परिसमत्तो विविहवसीअरणजोअसंपुण्णो ।

हरमेहळाए तइओ विअदुदइओ परिच्छेओ ॥ ७१ ॥

इत्येष परिसमा(प्यते ? तो) विविधवशीकरणयोगसंपूर्णः ।

हरमेखलायास्तृतीयो विदग्धदयितः परिच्छेदः ॥

स्पष्टमेतत् ॥ ७१ ॥

इति हरमेखलायां तृतीयः परिच्छेदः ।

अथ चतुर्थः पारेच्छेदः ।

वेसाण विअट्ठाण अ सरीरपरिअम्मज्जणिअपरिओसं ।

साहेमि चउत्थमहं सम्पइ विउळं पारेच्छेअं ॥ १ ॥

वेश्यानां विदग्धानां च शरीरपरिकर्मजनि(त)परितोषम् ।

साधयामि चतुर्थमहं सम्प्रति विपुलं परिच्छेदम् ॥

वेश्याविदग्धग्रहणं पूर्वपरिच्छेदक्रमानुसरणमात्रम् । वक्ष्यमाणं तु सर्व-
साधारणम् । शिष्टः सुबोधः ॥ १ ॥

करिदशनामलमसीमअगरअविपकतेलळकळळविआ ।
ळेवेण कुणइ फुडं खळळीवि कुञ्चिए चिहुरे ॥ २ ॥

करिदशनामलकमपीभृङ्ग(राजो ? रस)विपकतैलाद्रीकृतान् ॥
लेपेन करो(ति) स्फुटं खलतेरपि कुञ्चितान् विकुरान् ॥

हस्तिदन्तं धात्रीफलं च पुटपाकेन मपीकृत्य मार्कवरसेन विपकं तेन
मिश्रित(धाम ?) रालेपः खलवाटन्यापि कुण्डेलान् केशानापादयति । किं पुनर-
न्यस्य । तैलपाकाविधिः समूलस्य मार्कवस्य च पले तत्स्वरसस्य द्वात्रिंशत् पलानि
तिलतैलपलान्यष्टौ तान्येव ग्राह्याणीति स्वरसपाकेन सर्वत्रैषैव स्थितिः ॥ २ ॥

छाअच्छीररसज्जणपुडदहुगइन्ददन्तमसिल्लित्ता ॥

जाअन्ति सत्तरत्ता खळळीउवि कुञ्चिआ केसा ॥ ३ ॥

छागक्षीररसाज्जनपुटदग्धगजेन्द्रदन्तमपीलिप्ताः ।

जायन्ते सप्तरात्रात् खलतेरपि कुञ्चिताः केशाः ॥

अजादुग्धरसाज्जनाभ्यां मिश्रितया पुटपाकदग्धकरिदशनमप्या लिप्ताः
केशाः पूर्ववत् श्रेष्ठा भवन्तीति ॥ ३ ॥

भंगरअरसोम्मीसिअगुञ्जाफळ(चुण्ण)साहिअं तेळळं ।

कुणइ सिरोरुहरिद्धिं कुड्मुरातुडिजडासहिअं ॥ ४ ॥

भृङ्गर(जो ? सो)न्मिश्रितगुञ्जाफलचूर्णसाधितं तैलम् ।

करोति शिरोरुहदृष्टिं कुष्ठपुरातुडिजडासहितम् ॥

मार्कवरसेन गर्भीकृतरक्तिकाचूर्णेन पूर्वोक्तपरिमाणास्थित्यादिना नि-
(च ? चितं) तैलं विधाणेन मधुरया सुगन्धमुरया तु(ल्या ? टिमिः) सूक्ष्मैलाभि-
र्जटया मारया च तैर्मिश्रीकृतचूर्णितैः सहितं केशसम्भत्तिं करोतीति ॥ ४ ॥

भळळाअअबुहईफळगुञ्जामूलफळाण एक्केण ।

महुसहिण विळित्तं सुरवड्ढुत्तं समञ्छाइ ॥ ५ ॥

भल्लातकबृहतीफलगुञ्जामूलफलानामेकेन ।

मधुसहितेन विलिप्तं सुरपतिलुप्तं श(मय ? मं या)ति ॥

भल्लातकमरुष्करम् । बृहतीफलं कण्टकालिकाफलम् । गुञ्जाया राक्ती-
काया मूलं फलं वा । एतेषां मध्यादन्यतमेन चूर्णीकृतेन माक्षिकेसति तेना-
भ्यक्तमिन्द्रलुप्तसंज्ञया प्रसिद्धं शिरसि श्मश्रुणि वा लुप्तलोमरूपव्याधिजातं शमं
यति विनश्यतीति ॥ ५ ॥

पिष्टेहि कसणरोहिणिसुतुम्प्रसेहि जवअकुसुमेहि ।

कअळेबमिन्दलुप्तं घणचिहुरमणोहरं होइ ॥ ६ ॥

पिष्टैः कृष्णरोहिणीमूत्रमिश्रैर्जपाकुसुमैः ।

कृतलेपमिन्द्रलुप्तं (कनक ? घन)चिकुरमनोहरं भवति ॥

जपापुष्पाण्युदूपुष्पाणीति प्रसिद्धानि । तैः पिष्टैः कृष्णाया रोहिण्या धेनोः
प्रसवेण मिश्रितैलिप्तं पूर्वोक्तमिन्द्रलुप्ताख्यं व्याधिजातं पुनर्जातमनोहरकेशं भ-
वतीति ॥ ६ ॥

बुहईफलरसघट्टं गुञ्जामूलं फलं व लेवेण ।

कञ्चणाणिहट्टपच्छिममराहिवसुण्डितं हरइ ॥ ७ ॥

बृहतीफलरसघट्टं गुञ्जामूलं फलं वा लेपेन ।

काञ्चननिघृष्टप्रच्छितममराधिपमुण्डितं हरति ॥

कण्टकालीफलरसेन पिष्टं रक्तिकानां मूलं फलं वा लेपेन पूर्वोक्तमिन्द्र-
लुप्तं हरति । कट्टशमिन्द्रलुप्तं, पूर्वं सुवर्णेन निघृष्टं पश्चात् सूक्ष्मशस्त्रेण कृत-
क्षतमिति । सर्वेषामिन्द्रलुप्तलेपानां निघर्षणप्रच्छादनविधिः साधारणः ॥ ७ ॥

पशुगन्धानीलुप्पलतिलकलिफलमज्जमहुअछळळीहि ।

गुण्डितसिराण चिहुरा ण पडन्ति पिअंगुसहिणहि ॥ ८ ॥

पशुगन्धानीलौत्पलतिलकलिफल(मज्ज)मधुकत्वग्भिः ।

गुण्डितशिरसां केशा न पतन्ति प्रियङ्गुसहितैः ॥

पशुगन्धा अविगन्धा पूतिपर्वरक इति प्रसिद्धः । नीलौत्पलं कुवलयम् ।
तिलाः प्रसिद्धाः । कलिफलं विभीतकफलं तस्य मज्जा अण्डसारः । मधुकस्य
मधुयष्ट्यास्त्वगेतैः श्यामया सहितैः लिप्तमूर्ध्ना कचा न पतन्ति स्थिरीभवन्ति ।
अत्र लेपत्वापादनाय द्रवद्रव्यं जलमेव ग्राह्यम् । विशेषानुक्तौ सर्वत्रैषैव स्थिति-
रिति ॥ ८ ॥

आमलअकुट्टकुवलयमांसीबलालिप्ते शीर्षे ।
अइरा चिरळा वि घणा जाअन्ति जगोहरा चिहुरा ॥ ९ ॥

आमलककुट्टकुवलयमांसीबलालिप्ते शीर्षे ।

अचिराद् विरला अपि घना जायन्ते जगोहराश्चिकुराः ॥

धात्रीफलविषाणोत्पलनलदैस्तथा बलया अनयैव संज्ञया प्रसिद्ध्या
कृतलेपेन लिप्ते मस्तके लुप्तत्वाद्विरला अ(पि) केशाः संहता रम्याश्च पुनर्जायन्ते
इति ॥ ९ ॥

माअन्दबीअमीसिअह्नाणामळएहि गुण्डिआ चिहुरा ।

ण पडान्ति दढबद्धमूलघनदीहरसिणिद्धा ॥ १० ॥

आम्रबीजमिश्रितस्नानामलकैर्गुण्डिताश्चिकुराः ।

न पतन्ति भवन्ति दढबद्धमूलघनस्निग्धदीर्घाः ॥

आम्रफलमज्जाभ्यन्तरवर्ति यत् सारं तेन मिश्रितैः स्नानार्थमुपसाधितैः
सुगन्धामलकैर्लिप्ते शिरसि सति केशा न केवलं न पतन्ति, यावत् सर्वैः स्वगुणैः
संयुक्ता भवन्तीति । स्नानामलकविधिं पञ्चमे वक्ष्यति ॥ १० ॥

समणीळोप्पळकेसरळट्टिमहुतिळेहि सरिसामळअं ।

सीसाम्मि चिरपरूढं पि उप्पिआसं समुप्पुसइ ॥ ११ ॥

समनीलोत्पलकेसरयष्टिमधुतिलैः सदृशमलकम् ।

शीर्षे चिरप्ररूढमपि दारणं समुन्मूलयति ॥

समानैस्तुल्यभागैः कुवलेन नागकेसरेण मधुयष्ट्या तिलेन चेत्येतैः
सर्वैः समानैर्धात्रीफलं शीर्षे दत्तं सत्वक्चटनरूपं व्याधिजातम् उप्पियास-
मिति देशीपदे व्याख्यातं निवारयति ॥ ११ ॥

रविदुद्धोळन्तरधूमददुसुहमासचुण्णमसिमसिं ।

ळेवेण सअळसिररोअविउडणं कुणइ कडुतेळं ॥ १२ ॥

रविदुग्धाद्रान्त(र)धूमनिदग्धशुभमाषचूर्णमपीमिश्रम् ।

लेपेन सकलशिरोरोगविघटनं करोति कटुतैलम् ॥

अर्कक्षीरेणादीकृताः सन्तो धूपेन पुटपाकेन विदग्धा विशोषिता ये (मा)-
षास्तच्चूर्णजा यासौ मषा तथा मिश्रं कटुतैलं सर्षपतैलं तदलाभे गुल्गुलुबी-
जतैलं लेपेन शिरोभ्यङ्गेन संवेषां शिरोरोगाणां विनाशं करोति इति ॥ १२ ॥

आमलअफळरुअमालकिसलअप्यम्माडवीअळकखाहि ।

ळेओ सीसम्मि कओ दारुणमवि हरइ दारणअं ॥ १३ ॥

आमलकफलकृतमालकिसलयप्रपुन्नाटवीजलाक्षाभिः ।

लेपः शीर्षे कृतो दारुणमपि हरति दारकम् ॥

धात्रीफलमारग्वधप्रवालमेळकवीजं दीप्तिश्चेत्येतैः लेपो घोरमपि दारुणं
शीर्षत्वग्निकारमुष्पियासमिति प्रागुक्तं निवारयतीति ॥ १३ ॥

ळेओ घणचण्डासुरविसाणतणुदलणिसाहळदीहि ।

दारणअपमुहसिररूढचिहुररिउणो विणासेइ ॥ १४ ॥

लेपो घनचण्डासुरविपाणतनुदलनिशाहरिद्राभिः ।

दारणकप्रमुखशिरोरूढचिकुररिपून् विनाशयति ॥

घनो मुस्ता चण्डा चोरकभेदः काष्ठगुगुलुरिति प्रसिद्धः, असुरः, (सुर?)
विषाणं कुष्ठं, तनुदलं तमालपत्रं, निशा दारुहरिद्रा पिण्डहरिद्रेत्येतैः कृतो-
ऽसावलेपः प्रागुक्तान् दारणप्रमुखान् सर्वाश्चिरप्ररूढानपि केशव्याधीन् विना-
शयति ॥ १४ ॥

णिगगुण्डिफ(लि)णिरूविअसिद्धं सिद्धञ्च मोरअफळेहि ।

तेळळं सिररो(अ)हरणमभ्यङ्गजुत्तीए ॥ १५ ॥

निर्गुण्डीफलनीरूपिकसिद्धं सिद्धं वा मसूरकफलैः ।

तैलं शिरोरोगहरणमभ्यङ्गयुक्त्या ॥

निर्गुण्डो भूतकेशी । फलिनी लाङ्गली । रू(णो? पि)कोऽर्कवृक्षः एतैः
पूर्वोक्तैः...प्यां विधिना सिद्धम् अथवा अपामार्गफलसिद्धं तिलतैलं शिरो-
रोगहरणं लेपयुक्त्या मूर्धरोगाणां समूहोत्सादनं भवतीति ॥ १५ ॥

खप्परभज्जणा वा चुणिणएण कुट्टेण तेळळसहिण्ण ।

चिररूढरूसिआदाहकण्डुविअणाओ णासेन्ति ॥ १६ ॥

खर्परभर्जना(द्) वा चूर्णितेन कुष्ठेन तैल(मुलिप्ते? सहिते)न ।

चिररूढपिटकादाहकण्डुवेदना (नाशय? नश्य)न्ति ॥

खर्परे मृत्पात्रकपाले भृष्टं यत् कुष्ठं तेन तैलेन च सहितेन शिरोभ्य-
ङ्गात् तज्जानां रुषकारुणानां सूक्ष्मपिटकानां सम्बन्धी यो दाहः कण्डूश्च त-
त्कृता वेदना नश्यन्तीति ॥ १६ ॥

अतरुणाविळ्ळसिरेण व धोभो गुळपाणिण व जहिच्छं ।
मूढो वि होइ सहसा विसंखळो चिहुरपभारो ॥ १७ ॥

अतरुणविल्वशिरसा वा धौतो गुळपानीयेन वा यथेष्टम् ।
मूढोऽपि भवति सहसा विशृङ्खलश्चिकुरप्राग्भारः ॥

अतरुणस्य पत्रस्य विल्वफलस्य मज्जा वा शोधितस्य गुलस्य जलेन
वा अभ्यक्तः केशसमूहो जटीभूतोऽपि विविक्तो भवतीति ॥ १७ ॥

फणिवळ्ळीदळरसमिलेअमासेणपारअविळेविआ चेळी ।
(आअर)सेइ णिवद्धा सिराम्मे णीसेसजूअसंघाओ ॥ १८ ॥

फणिवल्लीदलरसमिलितमसृणपारतविलिप्ता चारिका ।
आकर्षति निबद्धा (शिरसि निशेषयूकसङ्घातान् ॥)

तद्गतान् यूकाख्यान् जन्तूनाकर्षति ततो विद्वेष्यतीति ॥ १८ ॥

सविळंगगन्धआसिळासिद्धं सुर(भि? भी)जळेन कटुतेळळं ।
आजम्म णेइ खअं छिक्खासाहिआउ जूअसंघाउ ॥ १९ ॥

सविळङ्गगन्धकशिलासिद्धं सुरभिजलेन कटुतैलम् ।
आजन्म नयति क्षयं लीक्षासहितान् यूकसङ्घातान् ॥

कृमिध्वेन सह गन्धपाषाणमनश्शिलाभ्यां गर्भक्षिप्ताभ्यां गोमूत्रेण पू-
र्वोक्तशुद्धाम्बुयुक्त्या सिद्धं सम्पन्नं कटुतैलं केशाभ्यङ्गाद् यावज्जीवं सलीक्षा
यूकाः क्षयन्ति । पुनस्ता न भवन्तीत्यर्थः ॥ १९ ॥

णवधदूसंखचुण्णअणिहट्टसीसअविळेविआ चिहुरा ।
ससिकिरणकन्तिधवळा विहोन्ति भमरउळसच्छाआ ॥

[२० ॥

नवदग्धशङ्खचूर्णकनिष्ठसूस(क)विलिप्ताश्चिकुराः ।

शशिकिरणकान्तिधवला अपि भवन्ति भ्रमरकुलसच्छायाः ॥

तत्कालं पुटपाकदग्धस्य शङ्खस्य कच्चोर्यकचूर्णकेन निष्ठुष्टं समरसी
कृतं यत् सीसकं नागं तेन लिप्ताः केशाः पलितशुक्ला अपि भ्रमरवत् कृष्णी-
भवन्तीति ॥ २० ॥

भंगरअळोहतिहळावीअकणवीरणीळिसमभाअं ।

बहुसो कअगुळधूपं करोइ कसणाइ पळिआइ ॥ २१ ॥

भृङ्गरजोलोहंनिफळावीजककणवीरनीलीसमभागम् ।

बहुशः कृतगुलधूपं करोति कृष्णानि पलितानि ॥

मार्कवशस्त्रचूर्णत्रिफला असनहयमारनीलीनां समभागा यस्मिन् तत्
तथाविधं द्रव्यं बहुवारं गुलधूपेन कृताधिवासं लेपेन जराशुक्लान् कृष्णय-
तीति ॥ २१ ॥

माअन्दवीअनिहळाणीळीभंगरअपंकळोहेहि ।

पळिआइ कुणइ लेवो सकाश्चिओ अळिउन्दणीहाइ ॥ २२ ॥

आम्रबीजत्रिफलानीलीभृङ्गर(जः ? स)पङ्कलोहैः ।

पलितानि करोति लेपः सकाश्चिकोऽलिकुलनिभानि ॥

आम्रास्थिसारं त्रिफला तथा तेकराजरसः पङ्कः पत्रिनीतले कर्दम. श-
स्त्रचूर्णमित्येतैः काश्चिकसंयुक्तैर्लेपो जरां नाशयतीति ॥ २२ ॥

कच्चूरतअरसाभासेळेहि समं सुवट्टिआ रअणी ।

रञ्जेइ धवळचिहुरे जणस्स गुळधूबिए बहुसो ॥ २३ ॥

कच्चूरतगरश्यामाशैलैः समं सुवर्तिता रजनी ।

रञ्जयति धवळचिकुरान् जनस्य गुलधूपितान् बहुशः ॥

कच्चूरं कळयमिति प्रसिद्धं, तेन, तथा कुटिलं तथा प्रियङ्गूः तथा
शैलं शिलापुष्पम् एतैः सह सुषिष्टा हरिद्रा । किमुक्तं भवति । कच्चूरादीनां
चतुर्णां समांशानां यावत् परिमाणं तावत् प्रमाणं हरिद्रा, सा बहुशो गुळ-
धूपकृताधिवासा पलितं नाशयतीति ॥ २३ ॥

सेळुशिवाखंभ रीकाअणिकळिहक्खणिम्बतेळ्ळेग ।

णासेइ पळिअधिउडणमेक्केकं दुद्धणिरअस्स ॥ २४ ॥

शेळुशिवाखंभारीकाकनिकलिवृक्षनिम्बतैलानाम् ।

नस्येन पलितविघटनमेकैकं दुग्धनिस्तस्य ॥

क्षीराहारस्य सतः पुरुषस्य शैलवादिफलानां सम्बन्धि तैलं नस्येनोपयुक्तं
पलितं नाशयति । तत्र शेळुः श्लेष्मातकः । शिवा हरीतकी । खम्भारी श्रीपर्णी

काकनी गुञ्जा कलिवृक्षो विभीतकः निम्बः पितुमन्दः एतेषामेकतमस्यापि फलसारनिर्गतेन तैलेन नस्यप्रयोगाद् उक्तफलसम्पत्तिरिति ॥ २४ ॥

समतिलकाकणिआवीअचुण्णतेळ्ळेण णावणं दिण्णं ।

कुणइ घणकसणकुडिलं सुसिणिद्धं कुन्तळकळावं ॥ २५ ॥

समतिलकाकनिकावीजचूर्णतैलेन नावनं दत्तम् ।

करोति घनकृष्णकुटिलं (सुस्निग्धं) कुन्तलकलापम् ॥

समास्तुल्यभागा यस्य तिलास्तादृशं यद् गुञ्जाफलान्तर्वर्तिसारचूर्णं तदुद्धवेन तैलेन प्रयुक्तं नस्यं चिकुरचयं सर्वं निजगुणैः संयुक्तं करोतीति ॥ २५ ॥

कश्चिअवट्टिअपरिपक्खसेलुफलमज्जलित्ततविआहि ।

खररविअरेहि तेळ्ळं परिचुअं लोहतण्णाहि ॥ २६ ॥

अब्भंगणासविहिणा सिहिगळणीळाइ कुणइ पळिआइ ।

गळदसणसवणणासामुहणअणविआरसमणञ्च ॥ २७ ॥

काश्चिकवर्तितपरिपक्वशेलुफलमज्जलिप्ततप्तात् ।

खररविकरैस्तैलं परिच्युतं लोहभाण्डात् ॥

अभ्यङ्गनस्यविधिना शिखिगलनीलानि करोति पलितानि ।

गलदशनश्रवणनासामुखनयनविकारशमनं च ॥

काश्चिकेन आरनालेन पिष्टो योऽसौ श्लेष्मातकस्य फलस्य मज्जासारः तेनाभ्य(क्तं? क्तात्) शस्त्रमयाद् भाजनात् तीक्ष्णार्करश्मिभिस्तापिताद् यत्तैलं प्रक्षवति, तेन नस्याभ्यङ्गप्रयुक्तेन मयूरकण्ठकृष्णानि पलितानि संपद्यन्ते । तथा तत् तैलं कण्ठादिविकारान् शमयतीति युगलकम् ॥ २६, २७ ॥

विहिणा सिहिसिहभङ्गरअसरससिद्धेण सुरहिसारेण ।

कअणावणाण णासन्ति सत्तरत्तेण पळिआइ ॥ २८ ॥

विधिना शिखिशिखाभृङ्गराजस्वरससिद्धेन सुरभिसारेण ।

कृतनाव(ना)नां नश्यन्ति सप्तरात्रेण पलितानि ॥

शिखिशिखा मयूरशिखा मार्कवस्वरसे हि कल्कीकृत्य सिद्धं यत् सुरभिसारं घृतं तेन नस्यप्रयोगेण सप्तरात्रं प्रयुक्तं जरां विनाशयति । सिद्धिरत्र स्वरससिद्धतैलस्य पूर्वमुक्तो यः स (एवमि?वे)ति ॥ २८ ॥

अइकम्मळकश्चिअवट्टिएहि एरण्डमूळकुडेहि ।

पडणाडळेविआ वा सिरविअणा दूरमोसरइ ॥ २९ ॥

अत्यम्लकाञ्चिकशर्तिताभ्यामेरुडमूलकुष्ठभ्याम् ।

प्रपुष्पाटलिता वा शिरोवेदना दूरमपसरति ॥

चुकारनालपिष्टाभ्यां गन्धर्वविषाणमूलाभ्यां शिरआर्तिर्नश्यति । अथवा
एळकबीजेन पूर्वोक्तद्रव्यपिष्टेन लेपान्नश्यतीति ॥ २९ ॥

तेळळोळवत्थवेढिअसुरविळळकिलिअआण एकस्स ।

जळणादीपिअगळिआ सिमिसिजिआ हरइ सुइस्सुं ॥ ३० ॥

तैलार्द्रवस्त्रवेष्टितसुरभिल्वसूक्ष्मदारुणोरेकस्य ।

ज्व(लिता ? लना) दीपितगळिता सिमिसिमा हरति श्रुतिशूलम् ॥

तिलतैलेनार्द्रकृतं यद् वस्त्रं तेन वेष्टितयोर्देवदारुमाळरसूक्ष्मकाष्ठयो-
र्मध्यादेकत(म ? र)स्य सम्बन्धिनी अग्निप्रज्वलिता सती गळिता प्रस्रुता
यासौ सिमिसिमाशब्दोपलक्षिता खेहकणिका सा कर्णान्तःप्रविष्टा कर्णरुजं
हरतीति ॥ ३० ॥

हिङ्गुवआमिसिसिन्धवणाअरसुरदारुकुष्ठपरिपक्कं ।

गोमअरसेण तेळळं समत्थसुइरोअविइवणं ॥ ३१ ॥

हिङ्गुवचामिसिसैन्धवनागरसुरदारुकुष्ठपरिपक्कम् ।

गोमयरसेन तैलं समस्तश्रुतिरोग(निर्मलनम् ?) ॥

राम(ठाश्व ? ठोअ)गन्धाभ्यां तथा मिस्थ्या शतपुष्पया लवणेन शुण्ठ्या
देवदारुणा वा चव्येन च गोशकृद्रसकल्कितेन सिद्धं तैलं श्रवणगदविनाशनम् ।
पचनीविधिरत्र स्वरससाध्यतैलवदिति ॥ ३१ ॥

रूविअदळवेढिअजळणासिण्णळसुणंबु सवणसूळहरं ।

सवणाण भरणाविहिणा गोसे णिहुडुंगितोयं वा ॥ ३२ ॥

रूपिकादलवेष्टितज्वलनस्विन्नलशुनाम्बु श्रवणशूलहरम् ।

श्रवणानां भरणाविधिना प्रभाते निहुडुङ्गितोयं वा ॥

अकपल(वरस ? वे)न वेष्टितं यद् रसोनमूलं ज्वलने मन्दाग्नौ कुकूले स्विन्नं
द्रवो निष्पीडनान्निष्क्रान्तः तेन कर्णपूरणात् श्रवणशूलहरः । अथवा सुधावृ-
क्षजलं श्रवणपूरणविधिना शूलमपहरति । सुधावृक्षस्य यावद(रुण)स्योदयो न
जातस्तावद्यज्जलं स्रवति, तस्यायं प्रयोग इति ॥ ३२ ॥

ओस(रह) ससिन्धवमीसमुत्तपरिपूरिआण सवणाणः
विअळन्तपूअविअणातुराण दुक्खं सुहुत्तेण ॥ ३३ ॥

अपसरति (स)सैन्धवमेपमूत्रपरिपूरितयोः श्रवणयोः ।

विगलत्पूयवेदनातुरयोः दुःखं मुहूर्तेन ॥

मेषशब्देनात्र छागो विवक्षित इत्याचार्यास्तेन सैन्धवयुक्तलवणेन छाग-
मूत्रेण कृतपूरणयोः कर्णयोः स्यन्दमानपूतिजनितव्यथयोरपि घटिकाद्वयमात्र-
पूरणात् शूलं निवर्तत इति ॥ ३३ ॥

माळइदळकुसुमरसेहि पूरिअं गोजळेण भरिअं पि ।

दूरेण परिहरिज्जइ सवणजुअं पूइरोएण ॥ ३४ ॥

मालतीदलकुसुमरसाभ्यां पूरितं गोजलेन भरितं वा ।

दूरेण परिहियते श्रवणयुगं पूतिरोगेण ॥

सुमनःपल्लवाभ्यां (कुसुम)रसेन च माक्षिकेण च अथवा गोमूत्रेणैव च
पूरितं कर्णयुग्मं कर्णस्रावव्याधिना वर्ज्यते । स तस्य पुरुषस्य पुनर्न भवती-
त्यर्थः ॥ ३४ ॥

माहिंसणवणीअजुअं सत्ताहं धण्णरासिपरिवसिअं ।

णवमुसळिकन्दचुण्णं विद्धिअरं कण्णपाळीण ॥ ३५ ॥

माहिषनवनीतयुतं सप्ताहं धान्यराशिपर्युषितम् ।

नवमुसलीकन्दचूर्णं वृद्धिकरं कर्णपालीनाम् ॥

नवायाः प्रत्यग्राया मुसल्याः क्षुरिकाया मूलस्य चूर्णं माहिषीनवनीतेन
संयुक्तं सप्ताहोरात्रं ग्रीहिकूटमध्ये स्थापितं तदभ्यङ्गाभ्यासात् कर्णपाली वर्धते
इति ॥ ३५ ॥

गुञ्जाफलचुण्णम्भीसजाअमाहिसपडम्भवं कुणइ ।

घअमणुदिणमम्भेण कण्णविद्धिं जहिच्छाइं ॥ ३६ ॥

गुञ्जाफलचूर्णोन्मिश्रितजातमाहिषपयोद्भवं करोति ।

घृतमनुदिनमभ्यङ्गेन कर्णवृद्धिं यथेच्छया ॥

रक्तिकाफलसारचूर्णेन सहितं यन्माहिषं पयः कथितं ततो दधिभूता-
दुत्पन्नं यन्नवनीतं तत्सिद्धं यद् घृतं तदभ्यङ्गाभ्यासाद् यथारुचि श्रोत्रपालीवृद्धिं
करोति ॥ ३६ ॥

विसगन्धसित्ताळाउतेळळमट्टुणखरजळविपक्कं ।

एक्कम्भेण वि कुणइ कण्णपाळीउ विउळाउ ॥ ३७ ॥

विषगर्भतित्तालावुतैलमष्टगुणखरजलविपक्कम् ।

एकाभ्यङ्गेनापि करोति कर्णपालीर्विपुलाः ॥

कटुतुम्ब्या बीजोद्भूतं तैलमष्टभागमात्रं विषसंयुक्तं तैलादष्टगुणेन
रासभमूत्रेण पक्वं सकृदभ्यङ्गात् कर्णपालीवृद्धिं करोतीति ॥ ३७ ॥

सिअसरिसवबुहईफळरोहिअझसिपित्तसुरभिपिसि-
[एहि ।

होइ थणसवणविद्धी माहिसणंबणीअसहिएहि ॥ ३८ ॥

सितसर्षपबृहतीफलरोहितझषपित्तगोपिशितैः ।

भवति स्तनश्रवणवृद्धिर्माहिषनवनीतसहितैः ॥

गौरसिद्धार्थकण्टकालीफलाभ्यां सह रोहिताख्यस्य मत्स्यस्य पित्तं
रोहिषीद्रव्यं चैताभ्यां शुष्कचूर्णीकृताभ्यां तथा माहिषनवनीतेन युक्ताभ्याम-
भ्यङ्गाभ्यां कर्णकुचवृद्धिर्भवतीति ॥ ३८ ॥

कुसुमरसतअरमोरअसिअसरिसवबुहइपिप्पळिति-

[ळेहि ।

हयगन्धसिन्धवमरीअकुट्टजवमासमीसेहि ॥ ३९ ॥

उम्मळअभिन्नमो सवणपाणिथणळिंगबाहुसिहराण ।

कुणइ सई किरमाणं विद्धिं णिउणो गुणाण व्व ॥ ४० ॥

कुसुमरसतगरमयूरकसितसर्षपबृहतीपिप्पलीतिलैः ।

हयगन्धसैन्धवमरीचकुष्ठयवमापमिश्रैः ॥

उन्मळनमिदं श्रवणपाणिस्तनलिङ्गबाहुशिखराणाम् ॥

करोति सदा क्रियमाणं वृद्धिं निपुणो गुणानामिव ॥

माक्षिकं तथा कुटिलं तथा अपामार्गः तथा गौरसिद्धार्थः तथा कण्टकाली
तथा कणा तथा तिलाः तथा अश्वगन्धा तथा लवणं तथा मरिचं तथा व्याधिस्तथ

यवास्तथा माषाश्चेत्येतैः समभागैः कृतमुद्वर्तनं कर्णकरकुचध्वजस्कन्धानां
सदाभ्यस्यमानैः नैः नं वृद्धिं करोति गुणानां श्रुतानामभियुक्तो यथेति युगलकम्
॥ ३९, ४० ॥

भळळाअअबुहईफळळाळिमळळळीहि(ता? का)दिअं
[कुणइ ।

सरिसवतेळळं ळिंगं जणस्स हयाळिंगपडिरुवं ॥ ४१ ॥

भल्लातकबृहतीफलडाडिमत्वक्कथितं करोति ।

सर्षपतैलं लिङ्गं जनस्य हयलिङ्गप्रतिरूपम् ॥

अरुष्करकण्टकारीफल(दाडिम)त्वक्साधितं यत् पूर्वोक्तशुद्धाम्बुयुक्त्या
सम्पादितं सिद्धार्थकतैलं तल्लोकस्याभ्यासात् महासाधनतां करोतीति ॥ ४१ ॥

पुडडडुपुडङ्गीदळभळळाअअसळिळकळळोणाण ।

भूर्ईअ काळपरिणअबुहईफळळवारिपिठ्ठाण ॥ ४२ ॥

महिषीपुरिसुम्माळिअं णरसाहणमणुविळे होइ ।

मुसळव्व मम्महाउरजुअईजणदप्पविह्वणं ॥ ४३ ॥

पुट(पाक?)दग्धपुटकिनी(दळ)भल्लातकसलिलकृष्णलवणानाम् ।

भूत्या कालपर्युषितबृहतीफलवारिपिठ्ठानाम् ॥

महिषीपुरीषोन्मलितं नरसाधनमनुलिप्तं भवति ।

मुसलमिव मन्मथातुरयुवतिजनदर्पविद्रवणम् ॥

पुटपाकदग्धस्य (पुटकिनीदलस्य) तथा अरुष्करस्य तथा सलिलस्य
वालकस्य तथा कृष्णलवणस्यार्कस्य चेत्येतेषां भस्मना सुषककण्टकारीफलरस-
मिश्रितेन प्रागिव शूलाक्षशकृतोद्वर्तितमभ्यङ्गानन्तरं वराङ्गं महत्त्वादुक्तकार्यक्षमं
भवतीति युगलकम् ॥ ४२, ४३ ॥

जळसूअरोहिणीपिसिअचुण्णमाहिसघडम्मळिज्जन्तं ।

ळिंगं तरुणतुरंगमळिंगसमाणं समुव्वहइ ॥ ४४ ॥

जलशूकरोहिणीपिशितचूर्णमाहिषघृतोन्मल्यमानम् ।

लिङ्गं तरुणतुरङ्गमलिङ्गप्रमाणमुद्वहति ॥

शैवालेन तथा ताम्रापलस्य शुष्कस्य चूर्णेन महिषीघृतेन चोद्वर्त्यमानं
लिङ्गमुक्तप्रमाणं भवतीति ॥ ४४ ॥

बुहईफळभळळाअअणळिणीदळसिन्धुसळिळसूएहि ।
 माहिसणवणीअकरंभिएहि हयपरिमळाच्छन्दो ॥ ४५ ॥
 सत्ताहमेत्तवसिएहि सेरिहीकानकअहुम्मळअं (?) ।
 ळित्तं इमेहि जाअइ ळहुइअखरसाहणं ळिंगं ॥ ४६ ॥

पूर्वं महिषीनवनीतकृतोन्मलनम् (?) ।

लिप्तमेतैर्जायते लघूकृतखरसाधनकं लिङ्गम् ॥

पूर्वं महिषीशकृता गाढमुद्रार्तितं पश्चादेतैः सर्पिरश्वगन्धाया मूलमुत्कीर्णन
 अन्तर्निहितैः (?) पश्चात् सप्ताहमात्रपर्युषितमिति युगलकम् ॥ ४५, ४६ ॥

कणअरसमसिणवडिअहयगन्धाकन्दमीसिअं थविअं ।

माहिसणवणीअम्मि विगअविअधुत्तीरफळम्मि ॥ ४७ ॥

गोमअगाहुच्चवडिअमैएण विळेविअं तिरत्तेण ।

होइ हयळिंगसरिसं ळिंगं काढिणंगणादइअं ॥ ४८ ॥

कनक(रस)मसृणवर्तितहयगन्धाकन्दमिश्रितं पर्युषितम् ।

माहिषनवनीतं विगतबीजधुर्धूरकफले ॥

गोमयगाढोद्भर्तितमेतेन विलिप्तं त्रिरात्रम् ।

भवति हयलिङ्गसदृशं लिङ्गं कठिनाङ्गनादायितम् ॥

पूर्वं गोशकृता दृढोन्मलितं साधनं पश्चादेतेन द्रव्येण त्रिरात्रं लिप्त-
 मुक्तरूपं भवति । केन द्रव्येण । मातुलरसेन श्लक्ष्णपिष्टेनाश्वगन्धाकन्देन मिश्रितं
 महिषीनवनीतमुद्बीजस्य हरदयिताफलस्यान्तर्निहितमहोरात्रमेकं पर्युषितं कृत्वा-
 नेनेति युगलकम् ॥ ४७, ४८ ॥

धवळकणवीरकिसळअछेउब्भवबहळसळिळसंपुणं ।

णअणजुअं णीरुज्जइ सहसच्चिअ तक्खणुक्कुविअं ॥ ४९ ॥

धवलकणवीरकिसलयच्छेदोद्भवबहलसलिलसम्पूर्णम् ।

नयनयुगं नीरुजीभवति सहसैव तत्क्षणोत्कुपितम् ॥

श्वेतहयमारबालपल्लवत्रोटनादुद्भवो यस्य तादृशेन बहुना जलेन त-
 द्रसेनेत्यर्थः । सम्पूर्णं भरितं तत्कालं विकृतं नेत्रयुग्मं तत्क्षणमेव विगतव्यथं
 भवति ॥ ४९ ॥

मोरअमूलं तम्ममअभाअणे थोअसिन्धवोम्मीसं ।

मन्थणिहितं भरणेण हरइ णवळोअणुकोवं ॥ ५० ॥

मयूरकमूलं ताम्रमयभाजने स्तोकसैन्धवोन्मिश्रम् ।

मस्तुनिघृष्टं भरणेन हरति नवलोचनोत्कोपम् ॥

अपामार्गमूलं ताम्रभाण्डे ईषत्सैन्धवयुक्तं दधिमण्डेन निघृष्टं कृत्वा तेन
पूरितयोर्नेत्रयोस्तारुणो विकारस्तत्कालमेव शाम्यतीति ॥ ५० ॥

कण्णणिविट्ठासहएविमूलिआ हरइ णोअणुकोवं ।

भरणे (अ?)ण सिग्गुपळवरसो व्व मधुणा समुन्मि-
[स्तो ॥ ५१ ॥

कर्णनिविष्टसहदेवीमूलिका हरति लोचनोत्कोपम् ।

भरणेन शिग्रुपलवरसो वा मधुना समुन्मिश्रः ॥

सहदेव्या दण्डोत्पलाया मूलं श्रोत्रपालीभृतं तत्क्षणात् कुपितयोर्नेत्रयो-
र्विकारं संशमयति । अथ सौभाग्यनकिसलयस्यन्दो माक्षिकसहितो नेत्रपूरणेन
पूर्वोक्तं कार्यं करोतीति ॥ ५१ ॥

अणुदिसं गोसे णोअणाइ जो धुवइ तीणि वाराओ ।

विमळजळभरिअवअणो सो सुचइ णअणरोएहि ॥ ५२ ॥

अनुदिवसं प्रभाते लोचने यो धावति त्रीन् वारान् ।

विमलजलभरितवदनः स मुच्यते जयनरोगैः ॥

सुप्रभाते शिशिरनिर्मलस्वादुजलपूरितास्यः अञ्जलित्रयैः प्रतिदिवसं
लोचने प्रक्षालयन् सर्वनेत्ररोगैः न कदाचिद् बाध्यते । स्वस्थवृत्तस्य च नित्या-
भ्यासार्थमयं प्रयोगो न तु विकृतनेत्रस्य इति ॥ ५२ ॥

हरइ तुरंगमजळघट्टमसिणकरवळिळआजडा नीलिं ।

अञ्जणजुत्तीए णरा(ण) णीअमेत्तिव्व माहप्पं ॥ ५३ ॥

हरति तुरङ्गमजलघृष्टमसृणकारवल्लीजटा नीलिकाम् ।

अञ्जनयुक्त्या नराणां नीचमैत्रीव माहात्म्यम् ॥

अश्वप्रसवेण सूक्ष्मपिष्टा कारवल्लीजटा या ओषधी निष्पर्याया या, (?)
तस्या यन्मूलम् अञ्जनयोगेनोपयुक्तं नीलिकां पटलाख्यं नेत्ररोगं हरति ।
अन्धनीलिकाशब्दोऽपि पटलपर्यायः । यथा निरुद्धेन सह सौहार्दं गुणगरी-
माणमिति ॥ ५३ ॥

पसुसल्लिङ्गादभाविअसुमासिणसुरदाररअभरिज्जन्तं।

विळ्ळोमूळिअपन्नं वि पन्नं होइ णअणजुअं ॥ ५४ ॥

पशु(पति?)सलिलगाढभाविमसृणसुरदाररजोभ्रियमाणम् ।

(वैमल्यो?पिल्लो)न्मूलितपक्ष्मा(पि)पक्ष्मलं भवति (नयनयुगम्) ॥

छागमूत्रेण पुनःपुनर्दत्तभावनं सुसूक्ष्मं यदेवदारुकाष्ठचूर्णं तेन पूर्यमाणं
लोचनयुगलं चिरकालपिलत्वात् पतितपत्रमपि पुनर्जातैः पत्रैः शोभितं भव-
तीति ॥ ५४ ॥

गअणजळपिट्ठपिप्पलिकिअअवआमळअ(अ)रअणिणि-

[म्मिआ ।

वत्ती कखपअइ णीसे(स)णअणरोए पउज्जन्ती ॥ ५५ ॥

गगनजलपिट्ठपिप्पलिकतकवचामलय(ज)रजनिनिर्मिता ।

वर्तिः क्षपयति निश्शेषनयनरोगान् प्रयुज्यमाना ॥

अवश्यायपानीयेन चूर्णीकृतया मागधिकया तथा कतकस्याच्छस्य
फलेन तथोग्रगन्धया तथा रक्तचन्दनेन तथा पिण्डहरिद्रयेत्येतैः समभागैः स-
म्पादिता वर्तिः सर्वनेत्रामयानुपयुक्ता (भव?ह)न्तीति ॥ ५५ ॥

तरुसण्ठिअणह्णिभिण्णपरिणआमळअसाळि(ळ?ळेण) ।

भरिआण ळोअणाण संमासक्कन्ति णीसेसदुःखाइं ॥ ५६ ॥

तरुसंस्थितनखनिर्भिन्नपरिणतामलकसलि(ल?लेन) ।

भरितयोः (लोचनयोः) संसर्पन्ति निश्शेषदुःखानि ॥

इति वृक्षस्थितस्यैव कर(ज)विदारितस्य सुपकस्य धात्रीफलस्य
रसेन पूरितयोर्नेत्रयोः सर्वरुजोऽपसर्पन्तीति ॥ ५६ ॥

सिअतरुणमूळपळ्ळवसाहिअपसुदुद्धसेअजुत्तीए ।

ओसरइ पवणसूळं णअणाण मुहुत्तमत्तेण ॥ ५७ ॥

सिततरुणमूलपल्लवसाधितपशुदुग्धसेकयुक्त्या ।

अपसर(न्ति?ति)पवनशूलं नयनयोर्बहुहर्तमात्रेण ॥

सितपुष्पोपलक्षितं यत् तरुणमेरण्डं तस्य मूलं पत्राणि च तैः कथितं
यदजाक्षीरं तत्सेकयुक्त्या अभ्युक्षणप्रयोगेण नेत्रयोर्वायुजं शूलमल्पेन कालेन

शाम्यति । क्षीरस्य साधनयुक्तिः — एरण्डमूलपत्रयोः पलं पानीयपलैः षोड-
शभिः काथयित्वा चतुर्भागशेषं पानीयं कृत्वा तत्र क्षीरपलानि चत्वारि मिश्री-
कृत्य पुनः काथयित्वा क्षीरपलान्येव चत्वारि ग्राह्याणीति ॥ ५७ ॥

कमपरिवर्द्धिअचन्दणसिन्धवपत्थापळासखइरेहि ।

अञ्जणमिणमो पडळन्धकुसुमणीलिहरं भणिअं ॥ ५८ ॥

क्रमपरिवर्धितचन्दनसैन्धवपत्थ्यापलाशनिर्यासैः ।

अञ्जनमिदं पटलान्धकुसुमनीलिहरं भणितम् ॥

उत्तरोत्तरभागवृद्ध्या चन्दनादिभिः साधितमञ्जनं पटलादीन् नेत्ररो-
गान् नाशयतीति सम्बन्धः । तत्र रक्तचन्दनं श्वेतमेव लवणं हरीतकी
किंशुकनिर्यास इत्येतैरेकैकांशवृद्ध्या श्लक्ष्णचूर्णितैरुक्तफलसिद्धिः पटलार्दः
पुष्पितार्दः । शेषौ प्रसिद्धाविति ॥ ५८ ॥

वासाहुसेअगिरिअणिआण मूळाइ जवसणाहाइ ।

जळवट्टिआइ णोळेन्ति फुळळअं लोअणगआइ ॥ ५९ ॥

वर्षाभूश्चेतगिरिकर्णिकयोर्मूलानि यवसनाधानि ।

जळवर्तितानि लुडन्ति पुष्पकं लोचनगतानि ॥

वर्षाभूः पुनर्नवा श्वेतगिरिकर्णिका शुक्लकटभी तयोर्मूले सूक्ष्मयवचूर्ण-
युक्ते सलिलपिष्टे नेत्रन्यस्ते पुष्पाख्यं तद्रोगं निवारयति । एकैकमनयोः का-
र्यकरणमिति ॥ ५९ ॥

किंसुअरसभाविअकरञ्जतरुवीअविरइआ वत्ती

चिरजाअं वि पउत्ता फुळळअमइरा समुप्पसइ ॥ ६० ॥

किंशुकरस(परि ?)भावितकरञ्जतरुवीजविरचिता वर्तिः ।

चिरजातमपि प्रयुक्ता पुष्पकमचिरात् समुत्पुंसयति ॥

पलाशनिर्यासेन मिश्रितं यत् करञ्जवीजं करञ्जस्य नक्तमालस्य बी-
जानां चूर्णं तन्निर्मिता वर्तिः बहुकालोत्पन्नमपि पुष्पाख्यं नेत्ररोगं शीघ्रमञ्ज-
नेनापसारयति ॥ ६० ॥

थण्णेण मसिणपत्थरघट्टाइ विभीअअस्स मज्जाए ।

णासइ फुळळअमइरा णिसामुहे अञ्जिअच्छस्स ॥ ६१ ॥

स्तन्येन ममृणप्रस्तरघृष्टया विभीतकस्य मज्जया ।

नश्यति पुष्पमचिराभिगामुखे अञ्जिताक्षस्य ॥

स्त्रीक्षीरेण सुश्लक्ष्णदृढपाषाणपिष्टो यः कलितरुफलस्य मज्जासारस्तेन
दत्ताञ्जननेत्रस्य पुष्पाख्यरोगो नश्यतीति ॥ ६१ ॥

मधुमीसिअकण्णमळञ्चिण्हि णासइ जणस्स णअणेहि ।

णत्तन्धं कडुआळअमसिणमसिअञ्जणेण व जाहिच्छं ॥ ६२ ॥

मधुमिश्रितकर्णमलाञ्जिताभ्यां(नश्यति जनस्य नयनाभ्याम् ।)

नक्तान्धं लघुमत्स्यममृणमव्यञ्जनेन वा यथेच्छम् ॥

माक्षिकभाविनेन स्वश्रवणगूथेन दत्ताञ्जनाभ्यां नेत्राभ्यां राज्यन्धता
निवर्तते । अथवा सूक्ष्ममत्स्यं पुटपाकदग्धं कृत्वा तत्कायजेन मषीचूर्णेन मा-
क्षिकमिश्रेणैवाञ्जनात् । यथेच्छमिति पूर्वपयोगोपक्षया बोद्धव्यमिति ॥ ६२ ॥

पसुसळिळघट्टगुञ्जामूळञ्जिअळोअणस्स तिभिराइ ।

जळघट्टजळहराञ्जिअणअणस्स व झसि णासन्ति ॥ ६३ ॥

पशुसलिलघृष्टगुञ्जामूलाञ्जितलोचनस्य तिमिराणि ।

जलघृष्टजलधराञ्जितनयनस्य वा झटिति नश्यन्ति ॥

तिमिराख्या नानानिदाने(ना)नेत्ररोगाः छागमूत्रपिष्टेन रक्तिकामूलेन
दत्ताञ्जनस्य निवर्तन्ते । अथवा पानीयघृष्टेन मुस्तेन कृ(त्वा)ता(ञ्जनस्य
अचिरेणैव विनश्यन्तीति ॥ ६३ ॥

तण्डुलधुअणसुवट्ठिअपडगाळिअदोगफुळिळमूळेण ।

विउडिज्जइ पडलं लोअणाण णासेइ दिण्णेण ॥ ६४ ॥

तण्डुलधावनसुवर्तितपटगाळितद्रोणपुष्पिकामूलेन ।

विहन्यते पटलं लोचनयोर्नस्ये दत्तेन ॥

द्रोणपुष्पिका कुसुम्भयोनिस्तन्मूलेन तण्डुलक्षालनजलसू(क्षमेण?क्षम)पि-
ष्टेन पटगाळितेन वस्त्रपूतेन नस्यप्रयुक्तेन पटलाख्यो नेत्रव्याधिर्नश्यतीति ॥ ६४ ॥

सुप्पाडणीळघट्टा अहवा कणएण रूपएणं व ।

णासइ अञ्जणगुळिआ गिरिणो काणच्छएणं व ॥ ६५ ॥

शूर्पाटव्या घृष्टा अथवा कनकेन वा रूप्येण वा ।

नश्यत्यञ्जनगुळिका गिरेः काणाक्षकेण वा ॥

अञ्जनगुलिका अञ्जनपिटकाख्यो नेत्रव्याधिः । शूर्पस्य अटव्या
भ्रान्तेन सुवर्णेन रूप्येण वा निघृष्टा सा विनश्यति अथवा पर्वतकटाख्यैर्नि-
रीक्षणेनेति ॥ ६५ ॥

अंकोल्लावकजडाणं एवकं ओहरइ कामळावाहिं ।
तण्डुलजलेण गावणमध्याअं जालिणिफलं वा ॥ ६६ ॥

अङ्गोलार्कजटयोरेकं हरति कामिलाव्याधिम् ।
तण्डुलजलेन नावनमाघ्रातं जालिनीफलं वा ॥

अङ्गोलस्य चिरिबिल्वस्य वृक्षस्य रूपकस्य ये जटे मूले तयोर्मध्यादेकं
तण्डुलधावननिघृष्टं नस्येनोपयुक्तं कामिलां शमयति । अथवा जालिन्या जीमू-
तकाख्यस्य ओषधिविशेषस्य सम्बन्धि फलं मर्दयित्वाघ्रातं पूर्वोक्तं कार्यं
करोतीति ॥ ६६ ॥

जालिणिफलपरिभाविअंबुगामणं हरइ कामळावाहिं ।
सिसिरजळमसिणवट्टिअकुमारिकन्देण व विइण्णं
[॥ ६७ ॥

जालिनीफलपर्युषिताम्बुनावनं हरति कामिलाव्याधिम् ।
शिशिरजलमसृणवर्तितकुमारिकन्देन वा वितीर्णम् ॥

देवताख्याः फलस्यान्तः पर्युषितं यज्जलं तेन दत्तं नस्यं कामिलारोगं
शमयति । अथवा शीतजलसुसूक्ष्मपिष्टेन कुमार्या अफलायाः कर्कोट्या मूलेन
दत्तं नस्यमुक्तफलं करोतीति ॥ ६७ ॥

ओसरइ दोणफुळळीरसरञ्जिअळोअणारविन्दस्स ।
हिङ्गुविहिअञ्जणस्स व दारुणमवि कामिळादुःखं ॥ ६८ ॥

अपसरति द्रोणपुष्पिकारसरञ्जितलोचनारविन्दस्य ।
हिङ्गुविहिताञ्जनस्य वा दारुणमपि कामिलादुःखम् ॥

द्रोणपुष्पिकारसेन दत्ताञ्जननेत्रस्य अथवा रामठेनाञ्जिताक्षस्य तीव्रापि
कामिलवेदनापसरतीति ॥ ६८ ॥

पच्छाळत्तअडाडिमपसूअदुब्बारसो णिवारेइ ।
णाराविहिणा खुंखुणअसोणिअ सइपअट्टं पि ॥ ६९ ॥

पथ्यालक्तकडाडिमग्रसूतद्वारसो निवारयति ।

तत्रायं विशेषः । डाडिमपुष्पद्वारसावेकैकं नस्येन प्रयुक्तावुक्तकार्य-
करो । हरीतकीलाक्षारसाविलेख्य । गताभ्यां द्वाभ्यां रसाभ्यां सहितौ कार्य-
करो । चत्वार्यपि द्रव्याणि सहसा प्रयुक्तान्युक्तकार्यकरणीति ॥ ६९ ॥

परिवसिअसल्लिखवट्टिअकड्डुहुअकन्दगासेण ।

णासरिणाउ णासं पच्चन्ति कअं व अउळीण ॥ ७० ॥

पर्युषितसलिलवर्तितकड्डु(हु)म्बीकन्दनस्येन ।

नासार्शासि नाशं व्रजन्ति कृतमिवाकुलीनेन ॥

अहोरात्रस्थापितेन जलेन पिष्टं यत् परिपकायाः कड्डुहुम्ब्या निष्पर्याया
(या) मूलेन नस्योपयुक्तेन घ्राणविवरोत्पन्ना अनामिका नश्यन्ति उपकारो
दुर्जन इवेति । फलाविसंवादनार्थमुपमानमिति ॥ ७० ॥

मल्लिष्टातुत्थअकमलशालिजीवन्तिदारुरअणीहि ।

सिद्धं सदुद्धमहरोपसग्गाविणिवारणं मअणं ॥ ७१ ॥

मल्लिष्टातुत्थककमलशालिजीवन्तीदारुरजनीभिः ।

सिद्धं सदुग्धमधरोपसर्ग(वि)निवारणं मदनम् ॥

मदनं सिक्थकं दुग्धेन सह मल्लिष्टया मित्रवल्या तथा तुत्थकेन मयूर-
ग्रीवेण किटिभास्येन कार्परिकेनामृतासङ्गेन वा तथा कमलशालिना तथा जी-
वन्त्या जीवनीयया तथा दारुहरिद्रया एतैश्चूर्णितैः समांशैः सम्पन्नमोष्ठस्फुट-
नादिदोषनिवारणम् । साधनं त्वस्य क्षीरं काथयित्वा तन्मध्ये सिक्थकं गाल-
यित्वा मल्लिष्टादिचूर्णकं क्षिप्त्वा तेनाधरावुपलिम्पेदिति ॥ ७१ ॥

सज्जरसकणअगेरिअफाणिअघअतेळळसेन्धुसञ्जुत्तं ।

सिद्धं सित्थअमहरफफुडिओच्छडिआइवणहरणं ॥ ७२ ॥

सर्जरसकनकगैरिकफाणितघृततैलसैन्धवैर्युक्तम् ।

सिद्धं सिक्थकमधरस्फुटितोच्छटितव्रणशमनम् ॥

मदनं सिद्धं सिक्थकं गालितं सदुक्तं कार्यं करोतीति । कथं गालितं
गल्या सुवर्णगैरिकेण तथा गुडकाथाग्रकलेन फाणितास्येन तथा गन्धघृत-
तैलाभ्यां लवणेन च संयुक्तम् । अयं तु विशेषः । प्रथमं घृततैले काथयित्वा-

रालादिचूर्णं क्षिपेत् तेन लिप्तयोरोष्ठयोः पिष्टादिवशात् स्फुटितयोस्तथा तच्चटि-
तयोरुद्धतत्वचोर्यानि क्षतानि तानि नश्यन्तीति ॥ ७२ ॥

तण्डुलजलेन पिष्टं काकौदुम्बरिकाया मूलमतिमसृणम् ।

पीतं वदणप्रवृत्तं क्षणेन रुधिरं विनाशयति ॥ ७३ ॥

तण्डुलजलेन पिष्टं काकोदुम्बरिकाया मूलमतिमसृणम् ।

पीतं वदनप्रवृत्तं क्षणेन रुधिरं विनाशयति ॥

काकोदुम्बरिका फल्लः तन्मूलं तण्डुलधावनजलेन पिष्टं पीतं सन्मुख-
प्रवृत्तं दन्तसावादि रक्तं शमयतीति ॥ ७३ ॥

चव्विअधरिएहि सुहे णासइ जाईदळेहि मुहरोओ ।

केसरवीएहि पुणो चळिआ दन्ता थिरा होन्ति ॥ ७४ ॥

चर्वितधृतैर्मुखे(न?) नश्यति जातीदलैर्मुखरोगः ।

केसरबीजैः पुनश्चलिता दन्ता स्थिरा भवन्ति ॥

सुमनःपल्लवैः पूर्वं चर्वितैस्ततः आस्याभ्यन्तरे धृतैः आस्यरोगो निव-
र्तते । वकुलपुष्पफलस्य बीजैः पूर्ववत् कृतैः शिथिलाः सन्तो दशना बद्धमूला
भवन्तीति ॥ ७४ ॥

घणकुष्ठेलाधणिअअळटिमहुएळावाळुआकवळो ।

वअणाइ पूइगन्धं हरइ सुराळसुणगन्धश्च ॥ ७५ ॥

घनकुष्ठैलाधान्यकयष्टिमध्वेलावाळुककवलः ।

वदनात् पूतिगन्धं हरति सुरालशुनगन्धं च ॥

मुस्ताकुष्ठतुष्टिधान्यकफलैस्तथैलावाळुकेन हरिवाळुकेन च एतैः कृतः
कवलः आस्यान्तरसञ्चार्यमाणद्रव्यार्पाड आस्यात् सहजदुर्गन्धं(न्धि?)त्वं तथा
पीतस्य सुरादेरासवस्य तथा भुक्तस्य लशुनादेः कर्कटगन्धस्य द्रव्यस्य सम्ब-
न्धिनः दुरामोदमपसारयतीति ॥ ७५ ॥

तंबाजळगाढुक्काढिआओ मसिचिहुरकुष्ठमिलिआओ ।

णासन्ति वअणदोसं सेविज्जन्तीओ पच्छाओ ॥ ७६ ॥

ताम्राजलगाढोत्काथिता भिसिचिहुरकुष्ठमिलिताः ।

नाशयन्ति वदनदोषं सेव्यमानाः पथ्याः ॥

हरीतक्योऽभ्यसेनोपयुज्यमाना दौर्गन्ध्याद्यास्यदोषं निवारयन्ति । की-
दृश्यः प्रथमं गोमूत्रेण गाढं घनत्वापत्तिपर्यन्तं कृतकाथाः पश्चात् शतपुष्पावा-
ल्लकवाप्पचूर्णेन मिश्रिताः सत्यः उपयुक्ता इति ॥ ७६ ॥

जाईफलकोसकुवळअधरंगमरुवअविणिम्मआ हरइ ।

घोरं(वि)पूइगन्धं सुहविवरपरिष्ठिआ गुळिआ ॥ ७७ ॥

जातीफलकोसकुवळयवराङ्गमरुवकविनिर्मिता हरति ।

घोरमपि(हरति ?)पूतिगन्धं सुखविवरपरिष्ठिता गुलिका ॥

एतैर्द्रव्यैः सम्पादिता गुलिकास्यकुहरस्था दुर्निवारमपि तद्दुर्गन्धमपो-
हति । कैर्द्रव्यैर्निर्मिता जातीफलं प्रसिद्धम्, तस्य मज्जा, तथा कोशो जातिप-
त्रिका कुवलयं कुष्ठं, वराङ्गं स्वक्, मरुवकम् फाणिज्जकम् इत्येतैः समिश्रैर्जलव-
र्तितैरिति । यत्र गुलिकाबलेहत्वाद्यापादनया विशिष्टद्रवद्रव्यं नोक्तं तत्र सामा-
न्यमेव पानीयं ग्राह्यमिति सर्वत्र सिद्धिः ॥ ७७ ॥

विळडेइ पूइगन्धं सुहरोअं हरइ स्वयमणुदिअहं ।

दन्तहणन्तेळ्ळजुअं कडुअन्तित्तं कसाअं व ॥ ७८ ॥

विघटयति पूतिगन्धं सुखरोगं हरति क्षयमनुदिवसम् ।

दन्तधावनं तैलयुतं कडु(कं) तित्तं कषायञ्च ॥

दन्तकाष्ठं कटुतिक्तकषयाणां रसानामन्यतमरसयुक्तं तैलसिक्ताग्रं नि-
त्यमभ्यस्यमानमारयदौर्गन्ध्यं तद्व्याध्यन्तराणि च शमयतीति ॥ ७८ ॥

तंबोळतिव्वचुण्णअअन्तोळडे सुहम्मि गण्डूसो ।

तेळ्ळेण काञ्चिएण व थरिओ वेअणं विणासेइ ॥ ७९ ॥

ताम्बूलतीव्रचूर्णकान्तदर्शने मुखे गण्डूषः ।

तैलेन काञ्चिकेन वा धृतो वेदनां विनाशयति ॥

अतिखरेण ताम्बूलचूर्णरागेण दग्धस्यास्यस्य या व्यथा भवति तैले-
नारनालेन वा कृतो गण्डूपस्तां शमयतीति ॥ ७९ ॥

जाइदळेळापिप्पळिळाआमहुमाउळुंगदळ्ळेहो ।

किण्णरसममहुरसरं कुणइ णरं सइ पउज्जन्तो ॥ ८० ॥

जातिदलैलापिप्पलिलाजामधुमातुलङ्गदललेहः ।

किन्नरसमधुरस्वरं करोति नरं सदा प्रयुज्यमानः ॥

एतैर्द्रव्यैः कृतो लेहोऽवलेह्यद्रव्यं नित्यं प्राग्भक्तगमनेनाभ्यस्थमानं कि-
म्पुरुषतुल्यश्राव्यध्वनिं पुरुषं करोति । कैर्द्रव्यैः कृतो तुट्या तथा मागधिकया
(जातीदलैः) लाजैस्तथा माक्षिकेण तथा मातुलुङ्गद्रव्यस्य पत्रैः तत्र माक्षिकमव-
लेहस्य द्रवद्रव्यमिति ॥ ८० ॥

सेहाळिआजडाचव्वणेण गळसुण्ड(आ)समो सरइ ।

उवजंभिआवि पासाविबरसिरासोणिण गळिण ॥ ८१ ॥

शेफालिकया स्ताम्रवत्तारुणो व्याधिर्विवर्तते यो शिरव्याध्यादियुक्त्य
नासिकापातिसिरामार्गेण रक्ते विगलिते सतीति (?) ॥ ८१ ॥

सुरतरुबीअसगळं हअळदिहिरसेण साधिअन्तेळळं ।

गळरोअसीसपिअणाओ पात्रणविहिणो विणासेइ ॥ ८२ ॥

सुरतरुबीअसगळं हयशकृद्रसेन साधि तैलम् ।

गळरोगशीर्षवेदना नस्यविधिना यमयति ॥

तैलमेतन्नस्येनोपयुक्तमुक्तं कार्यं करोति । कीदृशम् अश्वशकृद्रसेन
स्वरसयुक्त्या गर्भीकृतं तदेव दारुफलान्तर्वर्तितसारेण सिद्धं पक्वमिति ॥ ८२ ॥

गुञ्जावराहकण्णीण मूलमेककककमं ससुण्णसइ ।

चव्विअदन्तककन्तं घुणदन्तअवेअणादुःखं ॥ ८३ ॥

गुञ्जावराहकर्ण्योर्मूलमेकैकमुत्पुंसयति ।

चर्वितदशनाक्रान्तं घुणदन्तवेदनादुःखम् ॥

रक्तिकायास्तथा वराहकर्ण्या मूषिककर्ण्या एकतरस्या मूलं चर्वितं सत्
सरुजा दशनेनाक्रान्तं सत् तत्रैकं धृतमित्यर्थः । तादृशं सद् घुणदन्तव्याधिवि-
शेषस्य सम्बन्धिनीं व्यथामपसारयतीति । अन्तर्गतकृमिदन्तो यत्र घुणदन्त-
कारण्यो व्याधिरिति ॥ ८३ ॥

णिहुडुङ्गिणीलीजंघादुड्ढिआमूलिआण एककाए ।

दसणककन्ताए किमीणि पडइ दसगुण्णवो णिउणं ॥ ८४ ॥

णिहुडुङ्गिनीलीजङ्घादुग्धिका मूलिकानामेकैकया ।

दशनाक्रान्तया कृमिणः पतन्ति दशनोद्भवा निपुणम् ॥

सुधावृक्षस्य तथा नील्या नीलिन्यास्तथा जङ्घायास्तथा दुग्धिकाया अ-
र्कपुष्पिकाया अलालिकामूलानि सामान्यतमया सरुजा दशनेनाक्रान्तया(व)ष्ट-
ब्धया दन्तजा कृमिर्निश्शेषं निपततीति ॥ ८४ ॥

अंगुष्ठेण णहलेवो कीरइ फल्लिए जम्म पासम्मि ।

तत्तो आवरादिगुब्भयघुणदन्तअ कीडओ पडइ ॥ ८५ ॥

अङ्गुष्ठे नखलेपः क्रियते फलिन्या यस्मिन् पार्श्वे ।

ततोऽपरदिगुब्धयघुणदन्तात् कीटकः पतति ॥

फलिन्या लाङ्गलिकया जलपिष्टया चरणाङ्गुष्ठे यस्मिन् दक्षिणे वामे
लेपः क्रियते तत्कल्पनया तदन्यदिग्भागघुणदन्तकाख्यव्याधिजः कृमिर्निपत-
तीति ॥ ८५ ॥

दुद्धोम्पीसिअककडअचळणपरि(पक्क)घअकअब्भंगा ।

णहु कडअन्ति दन्ता केवळतच्चळणळित्तं व ॥ ८६ ॥

दुग्धोन्मिश्रितकर्कटकचरणपरिपक्वतकृताभ्यङ्गाः ।

न खलु कटकटायन्ते दन्ताः केवलतच्चरणलिप्ता वा ॥

कर्कटकस्य कुरुबिरुवाख्यस्य मत्स्यविशेषस्य पादास्ते गोक्षीरेण पानीय-
स्थाने प्रयुक्तेन पश्चात् सिद्धं यद् घृतं तेन कृताभ्यङ्गाद् बालादेर्दन्ताः कट-
कटाशब्दं न कुर्वन्ति । अथवा कर्कटकस्य पादैः परिपिष्टैर्लिप्तास्सन्तस्तथा
(न) कुर्वन्ति ॥ ८६ ॥

णासन्ति तक्खणाहअसससोणिअळेविआइ वंगाइ ।

सजळाए व जाईफळबाहिच्छळळीए ळित्ताइ ॥ ८७ ॥

नश्यन्ति तत्क्षणाहतशशोणितलिप्तानि व्यङ्गानि ।

सजळया वा जातीफलबाह्यत्वचा लिप्तानि ॥

व्यङ्गानि मुखवैवर्ण्यकारीणि प्रसूतरूपाणि श्यामानि मण्डलानि त्वग्नि-
कारस्थानि तत्क्षणव्यापादितशशरुधिराभ्यक्तानि निवर्तन्ते । यदि वा पानीय-
पिष्टया जातीफलस्याण्डपरिहारेण बाह्यत्वचा केवलया लिप्तानि निवर्तन्त इति
॥ ८७ ॥

इंगुइफळमज्जा सिसिरसळिळपिढा निरत्तीमत्तेण ।

ळेवेण हरइ वंगं गंगासंगो व्व दुरिआइ ॥ ८८ ॥

इङ्गुदीफलमज्जाशिशिरसलिलपिष्टस्त्रिरात्रमात्रेण ।

लेपेन हरति व्यङ्गं गङ्गासङ्ग इव दुरितानि ॥

इङ्गुदी पिल्वकः तत्फलसारस्य सलिलेन पिष्टस्य लेपेन व्यङ्गं निवारयति । कार्याविसंवादार्थमुपमानं स्पष्टमिति ॥ ८८ ॥

कसणतिलकसणजीरकसिद्धार्थकजीरकैर्भुखशशिनः ।

दुद्धेण कओ लेवो वंगकळं समुत्पसइ ॥ ८९ ॥

कृष्णतिलकृष्णजीरकसिद्धार्थकजीरकैर्भुखशशिनः ।

दुग्धेन कृतो लेपो व्यङ्गकलङ्कं समुत्पुंसयति ॥

कृष्णतिलाः प्रसिद्धाः । कृष्णजीरकं कालोपकुञ्चिका । तथा गौर-
सर्षपाः तथा जीरकं सिताजाजी एतैः समांशैः पिष्टैर्गौरीरभावितैर्लेपो मुख-
चन्द्रव्यङ्गमपसारयति । चन्द्रस्य यथा कलङ्को दुर्भरस्तथैव यो मुखस्य व्यङ्ग-
कलङ्कः तमप्ययं प्रयोगो हरतीत्युपमानप्रयोजनमिति ॥ ८९ ॥

अवहरइ बोरमज्जा गुळमहुणवणीअसञ्जुआ वंगं ।

पसुदुद्धमसिणपिष्टा वारुणिळळिळव लेवेण ॥ ९० ॥

अपहरति वदरमज्जा गुळ(मधु)नवनीतसंयु(तो? ता) व्यङ्गम् ।

पशुदुग्धमसृणपिष्टा वारुणीत्यगिव लेपेन ॥

वदर(स्य) कर्कन्धोरस्थिसारं गुळं तथा मधुनवनीतमिश्रितं व्यङ्गमप-
हरति । तथा छागक्षीरेण सूक्ष्मपिष्टा विशालात्वक् लेपेन पूर्वप्रयोगकार्यं करो-
तीति ॥ ९० ॥

तुसरहिअमसिणजवरअसरिसवमहुळट्टिळोद्धलेवेण ।

होन्ति मुहाइ विणिज्जिअचामीअर(चारु)सोहाइ ॥ ९१ ॥

तुषरहितमसृणयवरजस्तर्षपमधुयष्टिलोभ्रलेपेन ।

भवन्ति मुखानि विनिर्जितचामीकरचारुशोभानि ॥

निस्तुषीकृत्य पिष्टानामक्षतानां सूक्ष्मचूर्णेन तथा गौरसिद्धार्थैस्तथा
मधुयष्ट्या तथा लोभ्रेण शबरेण एतैरपि सूक्ष्मपिष्टैः पानीयभावितैः कृत-
ले(पो? पेन) मुखान्यतिगौराणि सर्वकलङ्कदोषरहितत्वाद् भवन्ति । चामीकरं
सुवर्णमिति ॥ ९१ ॥

परिणवटपणसुवर्णछळिळपंकअपिअंगुमहुएहि ।
 मझिष्ठाकाळेअअळखारुणळोदभाएहि ॥ ९२ ॥
 जळवट्टिएहि जेवो वअणाइ विळासिणीण सुहआइं ।
 कुणइ विणिज्जिअसंपुण्णसरअससिर्विबसोहाइं ॥ ९३ ॥

परिणतवटपर्णसुवर्णत्वक्पङ्कजप्रियङ्गुमधुकैः ।
 मञ्जिष्ठाकालेयक(लाक्षारुण)लोध्रभागैः ॥

जलवर्तितैर्लेपो वदनानि विलासिनीनां सुभगानि ।
 करोति विनिर्जितसंपूर्णशरच्छशिबिम्बशोभानि ॥

परिपक्वानां वटस्य न्यग्रोधवृक्षस्य पत्राणां तथा सुवर्णत्वगाख्या ओष-
 ध्यस्तथा पङ्कजस्य पद्मस्य तथा श्यामायास्तथा मधुयष्ट्यास्तथा चित्रवल्ल्यास्तथा
 कालेयकस्य पीतसारस्य तथा द्रुमव्याधेस्तथा कुङ्कुमस्य तथा शाबरस्यैतेषां
 समैर्भागैः पानीयपिष्टैः कृतेन लेपेन मुखान्यतिवर्णाढ्यानि भवन्तीत्युपमानार्थ
 इति । कालेयकस्यालम्बे दारुहरिद्रा देयेति सर्वत्र योज्यम् । शिष्टं सुबोधम् ।
 युगलकम् ॥ ९२, ९३ ॥

जळफळिणिबोरमज्जाचन्दणकाळेअएहि सरिसेहि ।
 वअणाइ कुणइ जेवो कमळोअरकान्तिचोराइं ॥ ९४ ॥

जलफलिनी(कोल ? बदर)मज्जाचन्दनकालेयकैः सहस्रैः ।
 वदनानि करोति लेपः कमलोदरकान्तिचोराणि ॥

वालप्रियङ्गुबदरफलसारमलयपीतसारैः समांशैः पानीयपिष्टैः कृतो लेपो
 मुखान्यपहृतपद्मकार्णिक(का)कान्तीनि करोति ॥ ९४ ॥

कुङ्कुमकाळेअअछ(ळिळ ? इ)पदुममुणाळेहि मळअसहि-
 [एहि ।

पत्तंगरोअणाबोरसार(स ? सा)माहिकुट्टेहि ॥ ९५ ॥
 वितुसमसूरणिसाजुअमहुअळोद्वेहि सळिळपिट्टेहि ।
 जेवो करेइ वअणं लहुइअमिअळञ्छणच्छाअं ॥ ९६ ॥

(कुङ्कुमकालेयकच्छविपद्ममृणालैर्मलयसहितैः ।

पत्तङ्गरोचनाबदरसारश्यामाहिकुट्टैः ॥

वितुषमसूरनिशाद्वयमधूकलोध्रैः सलिलपिष्टैः ।

लेपः करोति वदनं लघूकृतमृगलाञ्छनच्छायम् ॥)

एतैर्द्रव्यैर्लेपो मुखमतिशयितपूर्णशशिशोभं करोति । कैर्द्रव्यैः । काश्मी-
रकतृतीयचन्दनसुवर्णच्छविकलशोशीरचन्दनैर्गौरीचनाबदरास्थिसारप्रियङ्गुनाग-
केसरवाप्यैस्तथा वितुषमसूरसूक्ष्मचूर्णहरिद्राद्वयमधुयष्टिशावरैरित्येतैः समांशै-
र्जलपिष्टैरिति युगलकम् ॥ ९५, ९६ ॥

मधुसारकंगुसरिसवपउम(अ)काळेअळोद्धरअणीहि ।

पइऊण घअं विहिणा सिचअञ्च(ळ) गाळिअं पच्छा

[॥ ९७ ॥

णिम्मळपवणुम्मीसं जळवट्टिअपउरकुङ्कुमसणाहं ।

सिसिरजळम्मि णिहित्तं मउआणळताविअं णिहुअं

[॥ ९८ ॥

वण्णअघएण इमिणा सिसिरे वि हुरन्तकन्तिमुहआइ ।

वअणाइ विळा(स) वईण होन्ति तामरससोहाइ ॥ ९९ ॥

मधुसार(कुङ्कुम ? कङ्कु)सर्षपपद्मककालेयकलोध्रजनीभिः ।

पक्त्वा घृतं विधिना (सिचयाञ्चल)गालितं पश्चात् ॥

निर्मलपवनोन्मिश्रं जलवर्तितप्रचुरकुङ्कुमसनाथम् ।

शिशिरजले निक्षिप्तं मृद्वनलतापितं निभृतम् ॥

वर्णकघृतेनामुना शिशिरेऽपि स्फुरत्कान्तिसुभगानि ।

वदनानि विलासवतीनां भवन्ति तामरसशोभानि ॥

त्वगस्थिता(?) मधुयष्टि(:) (कुङ्कुम ? कङ्कुः)प्रियङ्गुस्तथा गौरसिद्धार्थः

पद्मकं तथा कालेयकं पीतचन्दनं तथा शावरं तथा पिण्डहरिद्रा(या ?) इत्येतैः
कल्कद्रव्यैः समांशैरक्तपानीयमात्रापक्वैर्घृतमुक्तमात्रं साधयित्वा कर्षट्पूतं कृत्वा
ततः निष्कलीकृत्य सिक्थके घृतपले कर्ष इति भावितं सत् श्रेष्ठकाश्मीरेण
तदर्धपरिमाणेन सहितं कार्यम् । ततः शीतलपानीये निक्षिप्तं तत उद्धृतकाले
अनुत्कटाग्निना शनैर्दापितं कार्यमित्येवं साधितेनानेन वर्णकघृताभिधानेन घृतेन
सुन्दरीणां मुखानि अभ्यक्तानि वैवर्ण्यकारिणि शिशिरकालेऽपि विलसद्दीप्ति-
सुन्दराणीति । युगलकम् (?) ॥ ९७—९९ ॥

कुङ्कु(म)मह्रअचन्दणमञ्जिष्ठातरुविआरकरिसेहि ।
तेळळकुङ्कुबं विपक्वं विउणिअपसुहुद्धसञ्जुत्तं ॥ १०० ॥

पलितिलअवंगरहिआइ मांसलळावणगण्डसुहआइ ।
कुणइ समभ्यङ्गेण सप्ताहा कामिणिमुहाइ ॥ १०१ ॥

कुङ्कुममधूकचन्दनमञ्जिष्ठातरुविकारकर्षः ।
तैलकुङ्कुबं विपक्वं द्विगुणितपशुदुग्धसंयुक्तम् ॥

पलितिलकव्यङ्गरहितानि मांसलळावण्यगण्डसुभगानि ।
करोति समभ्यङ्गेन सप्ताहात् कामिनीमुखानि ॥

अरुणेन तथा मधुयष्ट्या तथा चन्दनेन तथा मञ्जिष्ठया अरुण्या तथा
तरुविकारेण लाक्षया एतैः प्रत्येकं कर्षपरिमाणैस्तैलपलाष्टकद्विगुणच्छागक्षीरस-
हितं विपक्वं साधितं सत् सप्ताहात् सम्यगभ्यङ्गप्रयोगेण विलासिनीनां वदनानि
स्वस्कोचेन तथा कृष्णैर्विन्दुभिस्तथा भृङ्गैर्मुखत्वग्वैवर्ण्यरूपैर्मण्डलैः रहितानि
परिपूर्णगौरकपोलसुभगानि करोतीति युगलकम् ॥ १००, १०१ ॥

कळधोअमसिणवट्टिअटंकणकोषिअकअकमळगम्भं ।
तांबादुद्धेण चउगुणेण मन्दाणळे सिद्धं ॥ १०२ ॥
जुत्तीइ विमलसिस्थअसञ्जोइअथोअकुङ्कुमउमिस्सं ।
अइकुणइ वअणसोहं तेळळं सिसिरस्मि सविसेसं ॥ १०३ ॥

कलधौतमसृणवर्ति(त)टङ्कणकोपितकमलकृतगर्भम् ।
ताम्रादुग्धेन चतुर्गुणेन मन्दानले सिद्धम् ॥

युक्त्या विमलसिस्थकसंयोजितस्तोककुङ्कुमोन्मिश्रम् ।
अतिकरोति वदनशोभां तैलं शिशिरेऽपि सविशेषम् ॥

एतत्तैलमुक्तक्रमेण मृद्वग्नौ सिद्धं सच्छिशिरकाले वातप्रधानेऽपि मुखा-
भ्यङ्गेन प्रयुक्तं वधूनां वदनमेकविंशतिदिनाभ्यासादतिसुन्दराभं करोति । की-
दृशम् । कमलं ताम्रं तच्चूर्णं गर्भं यस्य । कीदृक्चूर्णं प्रथमतङ्कणेन सुवर्णम् ।
एवंविधं ताम्रचूर्णगर्भं तत्तैलं चूर्णचतुर्गुणपरिमाणं तच्चतुर्गुणगोक्षीरसंयुक्तं युग-
पच्च मुखं (?) ततो युक्त्या वैदग्ध्येन विमिश्रीकृतं यन्मधूच्छिष्टं तैलपलमेकत्व-
मात्रपरिमाणमष्टभागमात्रकुङ्कुमसंयुक्तं तेन तैलमिश्रं सं(युः शो)ज्यमिति
युगलकम् ॥ १०२, १०३ ॥

अवहरइ गण्डमाळं सुरहीसळिलेण सञ्जुअं पीअं ।
गिरिकणिआपुरन्दरवारुणिमूळमे ? लेसु ए)ककं ॥ १०४ ॥

अपहरति गण्डमालां सुरभिसलिलेन संयुतं पीतम् ।
गिरिकर्णिकापुरन्दरवारुणीमूलयोरेकैकम् ॥

श्वेतस्पन्दायास्तथा पुरन्दरवारुण्या विशालायाश्च सम्बन्धिनोर्मूलयोरेक-
तमं गोमूत्रेण पिष्ट्वा पीतं सन्मालारूपां गण्डमुपचीति प्रसिद्धां नाशय-
तीति ॥ १०४ ॥

सरिसेहि जवाकुसुमकदुद्धतिलतेळजावअरसेहि ।
णासेह गण्डमाळां लेबो कोवं पणामो व्व ॥ १०५ ॥

सह(जै ? शै)र्जपाकुसुमार्कदुग्धतिलतैलयावकरसैः ।
नाशयति गण्डमालां लेपः कोपं प्रणाम इव ॥

तुल्यमात्रैर्जपाकुसुमस्य जापकाख्यया लोके प्रसिद्धस्य पुष्पस्य रसेन
तथार्कवृक्षस्य क्षीरेण तथा तिलतैलेन तथा लाक्षारसेनेत्येतैर्मिश्रितैः कृतो लेपः
पूर्वोक्तं कार्यं करोतीति । उपमानं फलाविसंवादाथमिति ॥ १०५ ॥

विउडेइ गण्डमाळं (दवि ? गहि) अं पूसम्मि कन्धरावद्धं ।
पीअं व घउम्मीसं सिअपव्वअकणिआमूळं ॥ १०६ ॥

विघटयति गण्डमालां गृहीतं पुष्ये कन्धरावद्धम् ।
पीतं वा घृतोन्मिश्रं सितपर्वतकर्णिकाभूलम् ॥

श्वेतगिरिकर्णिकामूलं तिष्यक्षगृहीतं व्याधितस्य श्रीवाग्रधितं पूर्वोक्तं
व्याधिं नाशयति । अथवा तदेव गोघृतेन सहावलीढमुक्तं कार्यं करोतीति
॥ १०६ ॥

चुच्छुन्दरिसाहिअतेळतुप्पिआ दारुणा वि वेण ।
परिहरइ गण्डमाळा धनरहिअं धुत्तगोहि व्व ॥ १०७ ॥

चुच्छुन्दरीसाधिततैलाभ्यक्ता दारुणापि वेमेन ।
परिहरति गण्डमाला धनरहितं धूर्तकुट्टिनीव ॥

बुच्छुन्दरी गन्धमूषिका तथा पक्वं यत् तैलं तेनाभ्यक्ता सती गण्डमाला
रो(गं न ? गिणं) वेगेन शीघ्रमेव घोरपि परित्यजति । न तं बाधत इत्यर्थः ।
उपमानं गाथापूरणार्थमेवेति । अत्र साधनयुक्तिः(ः) शुद्धाम्बुयुक्त्या ॥ १०७ ॥

(जं ? जो) खाअइ वेळळतळळं पिबइ कसाअं व्व सेळुरु-
[कखस्स ।

फुटिआ वि गण्डमाळा तस्स फुडं णिव्वणा होइ ॥ १०८ ॥

(यत् ? यः) खादति पल्लवतैलं पिबति कषायं वा शेलुवृक्षस्य ।

स्फुटितापि गण्डमाला तस्य स्फुटं निर्व्रणा भवति ॥

पल्लव इति देशान्तरप्रसिद्धसंज्ञो निष्पावाख्यः शिम्बधान्यविशेषः । तं
तैलेन सह योऽश्नाति तस्य भग्नापि गण्डमाला रोहति । निवृत्तव्याधिरसौ
भवतीत्यर्थः । अथवा श्लेष्मातकतरोः क्वायं काथं यः पिबति तस्यापि पूर्वोक्त-
शूलसंपत्तिरिति ॥ १०८ ॥

कइकच्छुमूलमीसिअजिंणिणितरुसरससीसअजळेहि ।

णावणमवबाहुअकण्ठकन्धरारोअ(वि ? णि)इळणं ॥ १०९ ॥

कपिकच्छुमूलमिश्रितजिङ्गिणीतरुस्वरसशीतलजलैः ।

नावनमपबाहुककण्ठकन्धरारोगनिर्दलनम् ॥

कपिकच्छ्वा आत्मगुप्ताया मूलं तथा जिङ्गिण्याश्च तथा मौचक्या
निर्यासः तथा शीतोदकमेतैः कृतं नस्यमपबाहुकस्य बाहुशूलस्तम्भादिलक्ष-
णस्य बाहुव्या(धि ? धेः) तथा गलगण्डव्याधीनां विनाश(न)मिति । नस्यविधि-
त्रायुर्वेदोक्तः ॥ १०९ ॥

जिङ्गिणीरसोदुम्बरदुद्धहिङ्गुकपिकच्छुमूलणासेण ।

अवबाहुअरोओ रुसिओ व्व दूरं समोसरइ ॥ ११० ॥

जिङ्गिणीनिर्यासोदुम्बरदुग्धहिङ्गुकपिकच्छुमूलनस्येन ।

अपबाहुकरोगो रुषित इव दूरं समपसरति ॥

जिङ्गिणीनिर्यासेन तथा उदुम्बरस्य वृक्षस्य कृमिफलाख्यस्य क्षीरेण
तथा बाह्यिकेन कपिकच्छ्वा आत्मगुप्ताया मूलनैतैः कृतेन नस्येन हेतुना पू-
र्वोक्तः अपबाहुकरोगो निवर्तते । उपमानं गतार्थमिति ॥ ११० ॥

सूळक्खकोळकुञ्जरमेएहि वसाहि (ज ? वि)ळणिवासीण ।
अब्भंगो पीणुत्तुंगमणहरं कुणइ थणजुअळं ॥ १११ ॥

शूलाक्षकोलकुञ्जरमेदोभिर्वसाभिर्विलनिवासिनाम् ।
अभ्यङ्गः पीनोत्तुङ्गमनोहरं करोति स्तनयुगलम् ॥

माहिषसूकरकरिणां मेदोभिस्तथा सर्पादीनां वि(ल ? ले)शयानां पूर्वो-
क्तयुक्तिगृहीताभिर्वसाभिश्चम्पुटनं (?) स्त्रीणां कुचयुग्मं पीवरोन्नतत्वेन सुन्दरं
करोतीति । शरीरान्तर्गत आश्यानस्नेहो मेदः, द्रवरूपस्नेहादियुक्तिग्राह्यशुद्ध-
मांसस्नेहो वसा इति ॥ १११ ॥

माहिसणवणीअवआगअपिप्पलिकुट्टतुरअगन्धाहि ।
सवणपओहरळिंगाण कुणइ थोरत्तणं लेवो ॥ ११२ ॥

माहिषनवनीतवचागजपिप्पलिकुष्ठतुरगगन्धाभिः ।
श्रवणपयोधरलिङ्गानां करोति स्थूलत्वं लेपः ॥

माहिषीनवनीतेन सहोऽग्रगन्धाहस्तिपिप्पलीविषाणाश्चगन्धाभिः कृतो
लेपः कर्णपाली(स्तन)नरचिह्नानां स्थौल्यं जनयतीति ॥ ११२ ॥

तण्डुळजळेण परमज्जणेण माहिलाण णावणं दिण्णं ।
कुणइ पओहरजुअळं थिरथोरमणोहरुत्तुंगं ॥ ११३ ॥

तण्डुलधावनेन परमाञ्जनेन महेलानां नावनं दत्तम् ।
करोति पयोधरयुगलं स्थिरस्थूलमनोहरोत्तुङ्गम् ॥

तण्डुलधावनेन सह स्रोतोञ्जनेन स्त्रीणां नस्यं प्रयुक्तं स्तनौ कठिनौ
पीवरो सुस्पर्शवर्णावुन्नतौ च करोतीति ॥ ११३ ॥

माहिसणवणीअजुअं कुट्टवआगअयळोब्भवं चुण्णं ।
लेवेण कुणइ जुवईण पीणघणमणुहरे थणए ॥ ११४ ॥

माहिषीनवनीतयुतं कुष्ठवचागजबलोद्भवं चूर्णम् ।
लेपेन करोति युवतीनां पीन(घन)मनोहरौ स्तनौ ॥

माहिषनवनीतेन भावितं व्याध्युऽग्रगन्धानागबलानां सम्बन्धि चूर्णं स्त्रीणां
लेपप्रयुक्तं स्तनावुक्तरूपौ करोति ॥ ११४ ॥

दाडिमवक्कळभाविअसिद्धत्थअतेळत्तुंविआ बहुसो ।
होन्ति थणा थिरथोरा सवणा वि हु मासळपळंव ॥ ११५ ॥

दाडिमवल्कलसाधितसिद्धार्थकतैलाभ्यक्ता बहुशः ।

भवन्ति स्तनाः स्थिरस्थूलाः श्रवणान्यपि मांसलग्नम्बानि ॥

दाडिमफलस्य रक्तबीजस्य वल्कलेन त्वचा शुद्धाम्बुस्थित्या पक्वं यद्
गौरसर्षपतैलं तेनाभ्यक्ताः स्तनाः श्रवणानि चोक्तरूपा(णि) भवन्तीति ॥११५॥

गोमहिषीघ्रसहिअं तेळळं सामाकअञ्जळिवआहि ।

कडुअणिसासञ्जुत्ताहि सा(हि)अं णामणे दिण्णं ॥ ११६ ॥

कुणइ वअपरिणआण वि स(हि)ळाण तिसत्तरत्तळित्तेण ।

थणजुअळं पीणुत्तुंगथोरिथरमणहरच्छाअं ॥ ११७ ॥

गोमहिषीघृतसहितं तैलं श्यामाकृताञ्जलिवचाभिः ।

कटुकनिशासंयुक्ताभिः साधितं नावने दत्तम् ॥

करोति वयःपरिणतानामपि महेलानां त्रिःसप्तत्रयेण ।

स्तनयुगलं पीनोत्तुङ्गस्थूलस्थिरमनोहरच्छायम् ॥

गव्येन माहिषेण घृतेन तुल्यमात्रं तैलं प्रियङ्वा तथा कृताञ्जल्या प्र-
सिद्धया तथोग्रगन्धया तथा कटुकरोहिण्या तथा पिण्डहरिद्रया एताभिस्तुल्य-
मात्राभिः पक्वं सत् नस्ये प्रयुक्तं स्त्रीणामुक्तरूपान् स्तनान् करोति । अत्र पा-
कयुक्तिद्रव्येभ्यः षोडशगुणं जलं द्रव्यचतुर्गुणं स्नेहं त्रयं क्षिप्त्वा शेषं ग्राह्य-
मिति युगलकम् ॥ ११६, ११७ ॥

मुण्डितकसाअचुण्णेहि साहिअं पाणणामणविइण्णं ।

तेळळं पडिअथणाणं वि कुणइ पीणुण्णए थणए ॥ ११८ ॥

मुण्डितकषायचूर्णाभ्यां साधितं पाननावनवितीर्णम् ।

तैलं पतित(स्थूला ? स्तना)नामापि करोति पीनोन्नतौ स्तनौ ॥

श्रवणशीर्षकाथेन च सम्पादितं तैलं पाननस्याभ्यां युक्तमुक्तं कार्यं
करोतीति । अत्र पाकयुक्तिकषायद्रव्यपलं षोडशगुणेन जलेन पक्त्वा चतुर्भाग-
शेषे तस्मिन् जले कषायद्रव्यमुद्धृत्य गर्भस्नेहे पले तत् षड्भागं चूर्णस्य च
दत्त्वा तैलशेषं ग्राह्यमिति ॥ ११८ ॥

णिअदसणखुण्णगिरिअंविअडवि(ळासा ? साळा)ण बा-

[णपुंखा(ई ? ण) ।

मूळं पिहिकिअसमणं धिळीविआ भोअणरअस्स ॥

निजदशनक्षुण्णनिगीर्णपिचटविशालाया बाणपुङ्खायाः ।

मूलं प्लीहकशमनं विलेपिकाभोजनरतस्य ॥

शरपुङ्खाया ओषधिप्रतानविस्तीर्णाया मूलं स्वदन्तनिर्दलितं कृत्वा अस्तं
सद् वामपार्श्वान्तर्वर्ती(?) ति)कृष्णमांसविकारात्मकप्लीहाव्याधिनिवर्तकम् । की-
दृशस्यातुरस्य, घनप्राया विलेपिकेत्युच्यते, तदशनरतस्य । भोजनान्तरपरिण(?)
इत्यर्थः ॥ ११९ ॥

घेत्तूण जस्स णामं णिक्खिप्पइ इन्द्रवारुणीमूलं ।

फाळेऊण सुदूरे णासइ पिळ्ळिहो(अ)रं तस्स ॥ १२० ॥

गृहीत्वा यन्नाम निक्षिप्यते इन्द्रवारुणीमूलम् ।

पाट(लि?) यि)त्वा सुदूरे नश्यति प्लीहोदरं तस्य ॥

यस्य पुरुषस्य देवदत्तस्य प्लीहोदरं विनष्टमिति संज्ञायामुच्चार्य वि-
शालामूलं द्विधा कृत्वा दूरे क्षिप्यते, तस्य प्लीहप्रधान उदरव्याधिनिवर्तत इति
॥ १२० ॥

अन्तरधूमे++ऊण लोणसहिआइ रूपिअदळाइ ।

खाआइ म(थु?) थु)णा मिसिआइ पिळ्ळिहोअरहराइ

[॥ १२१ ॥

अन्तर्धूमेन दग्ध्वा लवणसहितानि रूपिकदलानि ।

(खादि)तानि मस्तुना मिश्रितानि प्लीहोदरहराणि ॥

अर्कवृक्षपत्राणि सैन्धवेन सह पुटपाकदधानि कृत्वा मस्तुना सह
मिश्रयित्वा पीतानि पूर्वोक्तकार्यकराणि । अत्र मात्रा मेष्टद्रव्ययोः शशांशयोः(?)
कर्षो मस्तुपलानि त्रीणि ॥ १२१ ॥

पिप्पळि(मूल?) चुण्णं णिहुडुंगिहुद्वपरिभाविअं(ति)

[सत्ताहं ।

दिण्णमपहरइ उअरं मधुरासणपाणणिरअस्स ॥ १२२ ॥

पिप्पलीचूर्णं सुधाक्षीरपरिभावितं त्रिसप्ताहम् ।

दत्तमपहरत्युदरं मधुराशनपाननिरतस्य ॥

मागधिकाचूर्णं सुधाक्षीरेण एकविंशतिरात्रिकृतभावनं सक्षीरादिद्रव्य-
भोजनरतस्य उदरव्याधिं विनाशयतीति ॥ १२२ ॥

एकेण सिअपुणणवपाठाचक्रंकिआण मूळेण ।

उवसमइ झत्ति विदिही पीएण सतण्डुलजळेण ॥ १२३ ॥

एकेन सितपुनर्नवपाठाचक्राङ्गमूलानाम् ।

उपशाम्यति द्वागिति विद्रधिः पीतेन सतण्डुलजलेन ॥

श्वेतवर्षाम्बस्तथा पाठाया वज्रघास्तथा सुदर्शनायाः सम्बन्धिनां मूलानां
(पथ्या ? मध्या)देकतमेन तण्डुलधावनेन सहितेन शीघ्रमेव विद्रधिव्याधिर्निव-
र्तत इति ॥ १२३ ॥

कअळिदळभूइगाळिअजळसिद्धविळेविआ विणासेइ ।

खइआउअरुन्नवसअळरोअजाळं तिरत्तेण ॥ १२४ ॥

कदलीदलभूतिगालितजलसिद्धविलेपिका विनाशयति ।

खादितोद्भवसकलरोगजालं त्रिरात्रेण ॥

रम्भापत्राणां पुटपाकदधानां भस्मना मिश्रीकृतं सत् पटपूतं यत्
पानीयं तेन पक्वविलेपिकावलेह्यप्राया पेया भुक्ता सती दिनत्रयेण सर्वज(ठर)-
रोग(मा)मयसमूहं क्षपयति ॥ १२४ ॥

कन्दळिआकन्दअगुळ..... ।

(वारयन्ति तत्क्ष)णच्चिअ किमिजाळअमुअरसभूअं ॥ १२५ ॥

कन्दलिकाकन्दगुलघृतानि सितापीतानि खादितानि ।

वारयन्ति तत्क्षणमेव कृमिजाळमुदरसम्भूतम् ॥

कन्दलिन्या निष्पर्यायाः तस्या मूलानां पलं गुलपलानि चत्वारि घृत-
पलानि चत्वारि पानीयपलानि षोडश एतत् सर्वमग्निना पक्वं लेहीकृत्य मात्रया
खादितं जठरजान् सर्वकृमीन् पातयति ॥ १२५ ॥

जो छिहइ रअणिविरमे णिबदळामळअचुण्णमणुदिअहं

सो गाढकुट्टविउडिअदेहो वि पुणो णवो होइ ॥ १२६ ॥

यो लेढि रजनिविरामे निम्बदलामलकचूर्णमनुदिवसम् ।

स गाढकुष्ठविषटितदेहोऽपि पुनर्नवो भवति ॥

यः क्षपाक्षये पितुमन्दपत्राणि आमलकानि च चूर्णीकृत्य मध्वादिना योजितानि प्रतिदिवसमभ्यासेनावलेख्यत्वेनोपयुङ्क्ते, स तीव्रत्वग्दोषविनाशित-
शरीरोऽपि निवृत्तनिर्मूलव्याधित्वाद् भूयो जात इव निर्विकारः सम्पद्यत इति
॥ १२६ ॥

सिन्धुविळंगसिवासोमरईसरिसवकरञ्जरअणीहि ।

सुरहिसळिळेण जेवो कुट्टहरो दिअहणाहो व्व ॥ १२७ ॥

सिन्धुसैन्धवविलङ्गशिवासोमराजीसर्षपकरञ्जरजनीभिः ।

सुरभिसलिलेन लेपः कुष्ठहरो दिवसनाथ इव ॥

सैन्धवलवणे(न) तथा कृमिघ्नेन तथा हरीतक्या तथा सोमराज्या
चन्द्रलेखाया तथा गौरसिद्धार्थकैः तथा करञ्जस्य नक्तमालस्य फलैस्तथा पिण्ड-
हरिद्रया च एतैः समांशैः कल्कीकृतैर्गोमूत्रमिश्रितैः कृतो लेपः कुष्ठव्याधिं
विनाशयति यथा भगवान् भास्कर इति ॥ १२७ ॥

एक्को तिळाण भाओ दो भाओ सोमराइवीआण ।

खज्जन्ता णेइ खअं चळणे दद्दुं सुदुव्वारं ॥ १२८ ॥

एकस्तिलानां भागो द्वौ भागौ सोमराजिवीजानाम् ।

खाद्यमाना नयन्ति क्षयं चरणद्वन्द्वं सुदुर्वारम् ॥

सोमराज्याश्चन्द्रलेखायाः संबन्धिनं बीजानां द्वौ भागौ तृतीयस्तिला-
नामिति भुज्यमानं चूर्णं पादत्वग्भोगविशेषं दुर्वाराख्यं घोरमपि क्षपय-
तीति ॥ १२८ ॥

अइअम्मिळतक्कसमं सुरहिजळं ळोणमीसिअं कढिअं ।

वणगोमअगण्डघट्टाइ जेवेण हरइ खसराइं ॥ १२९ ॥

अत्यम्लतक्रसमं सुरभिजलं लवणमिश्रितं कथितम् ।

वनगोमयगण्डघृष्टानि लेपेन हरति खसराणि ॥

अतिचुकेण गोरसेन तुल्यमात्रं गोमूत्रं सैन्धवेन संयुक्तं संपक्वं खसराणि
त्वग्विकारविशेषमरण्यगोमयशकलघृष्टानि सन्ति लेपेन विनाशयतीति ॥ १२९ ॥

ववगअतुसगुञ्जाचुण्णमीसणवणीअळेविअं विहिणा ।

णासइ सतक्कतंबअ(कि)ट्टेण पळेविअं कुट्टं ॥ १३० ॥

व्यपगततुषगुञ्जाफलचूर्णमिश्रनवनी(तलेपि)तं विधिना ।

नश्यति सतक्रताग्रकिट्टेन वा लेपितं कुष्ठम् ॥

अथवा गोरसयुक्तताम्रमलेन कृतलेपो विनश्यतीति ॥ १३० ॥

दुग्धासिन्धवहरितालरजनीगोमूत्रमिश्रितं सहसा ।

दद्रुं खसरश्च तथा नाशयति चिरकालजातं पि ॥ १३१ ॥

दूर्वासैन्धवहरितालरजनीगोमूत्रमिश्रितं सहसा ।

दद्रुं खसरं च तथा नाशयति चिरकालजातमपि ॥

शाद्वलं सैन्धवं लवणं हरितालं पिण्डहरिद्रा चैतत् समांशचूर्णीकृतं
गोमूत्रेण मिश्रितं सदुपयुक्तं बहुकालोपन्नावपि दद्रुखसरास्त्यौ त्वग्विकारौ श-
दिति नाशयतीति ॥ १३१ ॥

ससिरेहाचुण्णमीसजापिअदुद्धोऽभवं सुणवणीअं ।

सिअकुट्टहरं महुणा लीढं तक्काणुपाणेण ॥ १३२ ॥

शशिरेखाचूर्णमिश्रितयापितदुग्धोद्भवं सुनवनीतम् ।

सितकुष्ठहरं मधुना लीढं तक्रानुपानेन ॥

शशिरेखायाः सोमराज्याश्चूर्णेन भाण्डमुपलिप्य कृतदधिभावमापादितं
गव्यक्षीरं तन्मथित्वोत्पादितं शोभनं यन्नवनीतं तन्माक्षिकेण सहावलीढं तत्त्रेण
सानुपानेन सितकुष्ठं श्वित्रं नाशयतीति ॥ १३२ ॥

जळवाडिअसेअप्फन्दमूळपंकेण छित्तमणुदिअहं ।

पक्खेण व मासेण व सिअकुट्टं वच्चइ विणासं ॥ १३३ ॥

जलवर्तितसितश्वेतस्पन्दामूलपङ्केन लिप्तमनुदिवसम् ।

पक्षेण वा मासेन वा सितकुष्ठं व्रजति विनाशम् ॥

श्वेतगिरिकर्णिकाया मूलं पानीयेन पिष्ट्वा पाकीकृतं लेपेनोपयुज्यमान-
मभ्यासात् पक्षाद् मासाद् वा सितकुष्ठं नाशयतीति ॥ १३३ ॥

माअंगकस्तिचित्तअचम्ममसीतेळळपंकेलेवेण ।

सिअकुट्टदूसिआइ पि होन्ति सबण्णाइ अंगाइ ॥ १३४ ॥

मातङ्गकृत्तिचित्रकचर्ममषीतैलपङ्कलेपेन ।

सितकुष्ठदूषितान्यपि भवन्ति सर्वान्यङ्गानि ॥

हस्तिद्वीपिनोश्चर्मणी पुटपाकदग्धे कृत्वा तिलतैलमिश्रितेन तत्कज्जल-
कर्मणेन यो लेपस्तेन श्वित्रकलङ्कितानि गात्राणि स्ववर्णमचिरेणासादयन्ति,
निवृत्तश्वित्राणि भवन्तीत्यर्थः । एतयोरेकैकमपि कार्यकरमिति ॥ १३४ ॥

सिन्दूरपुरसञ्जनतुत्थालसचूर्णमिश्रितं कठिभं ।

कटुहृल्लं चिरआलुब्धमपि पामं विनाशये ॥ १३५ ॥

सिन्दूरपुरसञ्जनतुत्थालसचूर्णमिश्रितं (कथितम्) ।

कटुतैलं चिरकालोज्ज्वलमपि पामं विनाशयति ॥

सिन्दूरमिनपिष्टं तथा गुग्गुलुः तथा कृत्रिमाञ्जनं तथा तुत्थकं मयूर-
ग्रीवाकारयोरन्यतमं तथा लसं सिक्थकं तेषां समांशानां चूर्णेन शुद्धाम्बुस्थित्या
पक्वं सर्षपतैलं लेपात् प्ररूढमपि पामाख्यां त्वग्विकृतिं विनाशयति । अथवा
कटुतैलं सुतप्तं कृत्वा तन्मध्ये द्रव्याणि मिश्रीकृतानि लेपेनोपयुज्यमानमित्यर्थः ।
पामालक्षणम् —

“विस्फोटपिटका पामा कण्डूक्लेदरुजाधिका ।

सूक्ष्माख्या वारु(णो ? णा) बह्वयः प्रायः स्फिक्पाणिकोर्परे ॥” १३५ ॥

माहिसणवणीउम्मीसमिरिसिन्दूरलेविआ बहुसो ।

णासइ पामा खलकुट्टिणिव्व धुत्तविडंविआ दूरं ॥ १३६ ॥

(माहिषनवनीतोन्मिश्रमरिचसिन्दूरलेपिता बहुशः ।

नश्यति पामा खलकुट्टिनीव धूर्तविडम्बिता दूरम् ॥)

सिन्दूरमरिचयोः समांशं चूर्णं माहिषेण नवनीतेन मिश्रितं यत् तेन
बहुवारं कृतलेपा पामात्यर्थं विनाश(मुप)यति धूर्तवञ्चिता कुट्टनीवेति ॥ १३६ ॥

खंभारितरुफळाहं परिणअसुक्खाइ दुद्धासिण्णाइ ।

खइआइ पीअपित्तं ह(रइ ? रोन्ति) पच्छासिणो विहिणा ॥

खम्भारीतरुफलानि परिणतशुष्काणि दुग्धस्विन्नानि ।

खादितानि पीतपित्तं हरन्ति पथ्याशिनो विधिना ॥

खम्भारी श्रीपर्णी, काष्मर्याख्यानि फलानि परिपक्वानि ततः शोषितानि
दुग्धेन सह स्विन्नानि सन्ति भुक्तानि पीतपित्तं पीतवर्णं पित्तं यद् दृश्यते त-
च्छमयन्ति क्षीरादिपथ्याशिनः । विधिरत्र काथ्यद्रव्यपलं पानीयं च पलैरष्टभिः
क्षीरपलान्यष्टौ सह काथयित्वा चतुर्भागशेषं ग्राह्यम् । तत्कथितानि (प ? फ)-
लानि भु (क्ता ? क्त्वा) तेन क्षीरेणानुपानं कर्तव्यमिति ॥ १३७ ॥

कइरोअफळिणिचन्दणमूळअवीभाइ कुड्डस(म)भाअं ।
उव्वड्डणअं सिद्धाइ हरइ गन्धश्च सुसुअन्धं ॥ १३८ ॥

कपिरोगफलिनिचन्दनमूलकर्वाजानि कुष्ठसमभागम् ।
उद्वर्तनं सिध्मानि हरति सुसुगन्धगन्धं च ॥

कपिरोगः कपिकच्छूः तथा प्रियङ्गुः तथा श्वेतचन्दनं तथा मूल-
कस्य बीजानि तथा नागकेशरं तथा कुष्ठानि एतानि समांशानि पानीये
लेपीकृतान्युद्वर्तनप्रयोगेन सिध्माख्यं त्वग्विकारं शमयन्ति । अतिसुभगं च
सौ(रं रं) भवतीति ॥ १३८ ॥

फळहोइदळमूळअवीअमीसजंघाजडा(कि)ओळेवो ।
महिण मंगळदिणे दुर्भित्तसमूहविद्वणं ॥ १३९ ॥

कार्पासीदळमूलकबीजमिश्रजङ्घाजटाकृतो लेपः ।

मथितेन मङ्गलदिने दुर्भित्तसमूहविद्वणम् ॥

फलिनीदळं (हीदळं) कार्पासलतापत्रं तथा मूलकबीजं ताभ्यां सहितेन
काकजङ्घामूलेन (मांस्या ।) तत्रेण सम्पादितो लेपो भौमवारे प्रयुक्तं सिध्ममिति
(प्र)सिद्धं दुर्भित्ताख्यं त्वग्विकारं नाशयतीति ॥ १३९ ॥

मोअन्दअरसपिटोहि ठेविअं मूळअस्स बीएहि ।

णासइ सिद्धारंभा खारुम्मीसाइ व णिसाइ ॥ १४० ॥

मयूरकर(स)पिटैलेपितं मूलकस्य बीजैः ।

नश्यति सिध्मारम्भः क्षारोन्मिश्रयेव निश्चया ॥

नश्यति तथैवेति द्वितीयः प्रयोग इति ॥ १४० ॥

मोरअकअळिक्खारं सतेळळमेक्ककमं समुप्पसइ ।

कुंभण्ड(ण)ळक्खारं (जो ? गो)जळुम्मीसिअं सिद्धं
[॥ १४१ ॥

मयूरककदलीक्षारं सतैलमेकैकं समुत्पुंसयति ।

कुम्भाण्डनालक्षारं वा गोजलोन्मिश्रितं सिध्मम् ॥

अप्रामार्गस्यान्तर्धूमदग्धस्य भस्मनः, अथवा रम्भायाः पूर्ववद् गृहीतेन
भस्मना द्वयोरेकतरस्य तैलमिश्रितस्य लेपः सिध्मं नाशयति । अथवा कुम्भा-
ण्डकं पुष्पफलं तस्य वृन्तं पूर्ववत् कृत्वा क्षारेण गोमूत्रसहितेन लेपः सिध्मं

जळपिष्टमाहिसच्छअणवेड्ढिआ मउअजळ(ण)संसिद्धा ।
अंगाणि कुणइ रअणी रोमाणि अ क(स?)णअगोराइं
[॥ १४२ ॥

जलपिष्टमाहिषच्छगणवेष्टिता मृदुलज्वलनसंसिद्धा ।
अङ्गानि करोति रजनी (रोमाणि च) तापितकनकगौराणि ॥

पिण्डहरिद्रा चूर्णीकृता पानीयेन गुलिकात्वमापादिता ततो दर्भेण
वेष्टिता ततो महिषीपुरीषेण पृष्ठतोऽवकुण्ठिता मृद्वभौ पक्त्वा ततो निष्कृष्य
लेपेनोपयुक्ता गात्राणि पामनिष्क्रान्तहेमोज्ज्वलानि करोति ॥ १४२ ॥

(जो मज्जइ) तिळसरिसवरअणिणिसाकुड्ढळेविअसरीरो ।
सो होइ सुरहिदेहो मणुहरवणुज्जळावअवो ॥ १४३ ॥

यो मज्जति तिलसर्पपरजनिनिशाकुष्ठलेपितशरीरः ।
स भवति सुरभिदेहो मनोहरवर्णोज्ज्वलावयवः ॥

रजनी पिण्डहरिद्रा । निशा दारुहरिद्रा । शिष्टं गतार्थमिति ॥ १४३ ॥

जंबूदळककुभपसूअसबरसमभाअमेळिअं कुणह ।
उळ्वट्टणअं गिम्हे शरीरदुग्गन्धविद्वणं ॥ १४४ ॥

जम्बूदलककुभप्रसूनश्वरसमभागमेलितं कुरुते ।
उद्धर्तनकं ग्रीष्मे शरीरदौर्गन्ध्यविद्वणम् ॥

जम्बूदलानि सुरभिपत्रपल्लवानि तथा अर्जुनकुसुमानि तथा लोध्रमेतैः
समांशैर्मिश्रीकृतैरुद्धर्तनं निदाघे घर्मादिजनितदेहदुरामोदशमनं कुरुते ॥ १४४ ॥

ळामज्जअहेमसिरीससबरचुण्णेण मळिअदेहस्स ।
तअदोससेअपसरा गिम्हे विणिहोन्ति ळोअस्स ॥ १४५ ॥

लामज्जकहेमशिरीषश्वरचूर्णेन मलितदेहस्य ।
(त्वग्दोषस्वेदप्रसरान् ग्रीष्मे विनिघ्नन्ति लोकस्य ॥)

त्वग्दोषस्वेदयोर्दोषा अपसरन्ति ॥ १४५ ॥

दळजळरुणमळआरुणविळेवणं हरइ देहदुग्गन्धं ।
विमळारणाळसहिअं(पीअं) वाळंबुसाचुण्णं ॥ १४६ ॥

दलजलारुणमलयारुणविलेपनं हरति देहदौर्गन्ध्यम् ।
विमलारनालसहितं पीतं बालम्बुसाचूर्णम् ॥

दलं सुगन्धपत्रं, जलं वालकम्, अरुणमुशीरं, मलयं चन्दनम्, अरुणं कुष्ठम् एतैः कृतं विलेपनं शरीरदुरामोदं हरति । अथवा श्रमणशीर्षस्य चूर्णं निर्मलकाञ्चिकपीतमुक्तं कार्यं करोतीति ॥ १४६ ॥

एकको किरिमाळअणिबदुद्धदाडिमसिरीसछळीहि ।

जळहर(सा)मारअणीहि मणोहरसळिपिडाहि ॥१४७॥

अण्णो णिबदळसिवाडाडिममाअन्दवक्कळरसेहि ।

महिळाण अंगराओ णराण जंघाकसाओ व्व ॥ १४८ ॥

ए(तैः ? कः) किरिमालकनिम्ब(दुग्ध)डाडिमशिरीषत्वग्भिः ।

जलधरश्यामारजनीभिर्मनोहरसलिलपिष्टाभिः ॥

अ(न्यो) निम्बदलशिवाडाडिमाप्रबल्कलरसैः ।

महेळानामङ्गरागो नराणां जङ्घाकषायश्च ॥

किरिमालस्यारग्वधस्य तथा पिचुमन्दस्य तथा शावरस्य तथा डाडिम-
फलस्य वल्कलैस्तथा कीरतरोस्त्वग्भिः तथा मुस्ताप्रियङ्गुपिण्डहरिद्राभिरेतैः सर्वैः
समांशैर्जलपिष्टैः कृतो रम्यो महेळानामङ्गरागोऽङ्गशोभाजनकमुद्वर्तनं भवत्येक
आद्यः । अन्योऽपरः पिचुमन्दपत्रैस्तथा हरीतकीडाडिमरसानां बिल्वरसेन
कृतकषायः पुरुषाणां जङ्घावर्णप्रकर्ष इति पूर्वापरगाथापठितौ स्त्रीपुरुषविषयौ
द्वौ प्रयोगाविति ॥ १४७, १४८ ॥

वा(अ?आ)रसोळळळट्टिमहुसक्करामहुविमीसिओ पीओ ।

अवहरइ रक्तपित्तं सकामलं पाण्डुरोअश्च ॥ १४९ ॥

वाशारसार्द्रयष्टिमधुशर्करामधुविमिश्रितं पीतम् ।

अपहरति रक्तपित्तं सकामिलं पाण्डुरोगं च ॥

वाशाया आटरूपस्य निव्यन्देन आर्द्रा यासौ मधुयष्टिः तथा श्वेतश-
करा तथा माक्षिकम् एतद्विमिश्रीकृतं सत् पीतं रक्तपित्तं कामिलं पाण्डुरोगं च
नाशयति । पानद्रव्यं वाशानिप्यन्द एव । तस्य पलत्रयेण मधुयष्टिशर्करयोः
कर्षं माक्षिककर्षद्वये इत्युपयोग इति ॥ १४९ ॥

वासअपळळव(सु)रसं (कु)सुमरसुम्मीसिअं पिअन्तस्स ।

उवसमइ रक्तपित्तं सळिलेण हुआसपुञ्जो व्व ॥ १५० ॥

वाशापल्लवस्वरसं कुमुदरयोन्मिश्रितं पिबतः ।

उपशाम्यति रक्तपित्तं सलिलेन हुताशपुञ्ज इव ॥

आटरूषकस्य पत्राणां स्वरसं चतुष्पलमात्रं माक्षिककर्षमात्रेण सह पि-
बतो रक्तपित्तं क्षणात् शाम्यति । आशुकार्यकरत्वमतिपादनार्थमुपमानमिति
॥ १५० ॥

अहिणवपीणसदुहिओ समरिअगुळदहिअपाणमत्तेण ।

पण्णम्मइ गोहूमपळ्ळवखिरघअभोअणे (ण) व्य ॥ १५१ ॥

अभिनवपीनसदुःखितः समरिचगुलदधिपानमात्रेण ।

स्वस्थीभवति गोधूमपल्लवकृसरभोजनेन वा ॥

तत्कालेन प्रतिपन्नेन प्रतिश्यायेन कदर्थितो दध्नो गुलमरिचयुक्तस्य
पानमात्रात् पुरुषो निरामयीभवति । अथवा निस्तुषीकृतेन गोधूमेन तथा
निष्पावाख्येन शिम्बधान्यविशेषेण सिद्धं गव्यघृतसंयुक्तं कृसरमश्नतः पूर्वोक्त-
कार्यसम्पत्तिरिति । घृतक्षीरनवनीतदधिमथितादीनामविशेषोक्तौ गव्यमेव सर्वत्र
बोद्धव्यमिति ॥ १५१ ॥

जो पिबइ सअणकाले सअणारूढो ससीअळत्थोअ ।

सळि(लेण ? लं) पीणसदुहिओ पण्णप्पइ सो निरत्तेण ॥ १५२ ॥

यः पिबति शयनकाले शयनारूढः सशीतलपस्तोकम् ।

सलिलं पीनसदुःखितः स्वस्थीभवति (स त्रिरात्रेण) ॥

स्पष्टार्था गाथा ॥ १५२ ॥

कळितरु(फळ)सिन्धुकुणाचुण्णं चुक्केण लीढमवहरइ ।

सरसेअं तंबादुद्ध(नीअमासळो ? पीअमामळ)अचुण्णोव्व

[॥ १५३ ॥

कळितरुफलसैन्धवकगाचूर्णं चुक्केण लीढमपहरति ।

स्वरभेदं ताम्रादुग्धेन पी(ता ? तमा)मलकचूर्णं वा ॥

विभीतकफलं तथा सैन्धवं लवणं तथा पिप्पलीचूर्णं समांशमेकीकृत्य
(शुक्लेना ? चुक्केणा) वलीढं सत् कण्ठवैस्वर्यं नाशयति । अथवा गोक्षीरेण पीतं
घात्रीचूर्णमिति ॥ १५३ ॥

समतुल्लिअकुंमीसिअजणाणिवसेकोळपळवसिहाहि ।
विउणा वि बळामूलाधूमो कासं समुप्पसइ ॥ १५४ ॥

समतुलितपुरोन्मिश्रितजननी(वाशा)कोलपल्लवशिखाभिः ।
द्विगुणपि बलामूलाधूपः कासमुत्पुंसयति ॥

जनन्याः सुमनसो वृक्षस्य वाशायास्तथा कोलस्याम्बुवदनस्य पत्रमूला-
भ्यामित्येतैः समांशैः एतेषां तुल्येन गुग्गुलुना कृतो धूपः । कीदृशः । (एतेषां
पुवर्ज्य?) सर्वेषां द्विगुणपरिमाणं नागबलाया मूलं यस्मिन् तथाविधः कासव्याधिं
शमयति । अस्य धूमपानेन प्रयोग इति तस्य विधिर्जान्वोः समे सुखासने
स्थित्वा शरावसम्पुटेऽन्तस्थमृद्वमिक्षितचूर्णस्तोकादुत्थितं धूममूर्ध्वशरावम-
ध्यकृतमलकाण्डपरिमाणाच्छिद्रयोजितदशद्वादशाङ्गुलप्रमाणदीर्घे(ध?ण) नळि
निकादिना निराकुलं कृत्वा वक्षःप्रदेशपर्यन्तं तुङ्गवत् प्रपीत्वा तथैव तत्कालमेव
मुखेनोद्वमेत् । ततो निष्ठीवनशान्तौ पुनरेव पिबेत् यावद् वारत्रयम् । ततः
श्लेष्मशान्तौ सत्यामनुपातं गुलदुग्धमिति ॥ १५४ ॥

पुरजाइजटाकिसळअमोरअफळकोळपळवसिळाहिं ।
वत्ती सरीरधूवाहि हरइ खारगिण वखासं ॥ १५५ ॥

पुरजातिजटाकिसलयमयूरफलकोलपल्लवशिलाभिः ।
वर्तिः शरीरधूपाद्धरति बदराग्निना कासम् ॥

गुग्गुलुना तथा सुमनोमूलपल्लवाभ्यां तथापामार्गफलैस्तथा बदरपत्रै-
स्तथा मनश्शिलाभिः एतैः समांशैर्जलवर्तितैः कृता वर्तिर्बदरकाष्ठाग्निना गन्धा
धूपेन देह धिवासनादेव कासमपहरतीति ॥ १५५ ॥

भोअणसमए महुणा पिप्पळितिहळाण चुण्णमवळीढं ।
सिम्भुब्भजडपीणससो(स)महासासधिहवणं ॥ १५६ ॥

भोजनसमये मधुना पिप्पलित्रिफलायाश्च चूर्णमवलीढम् ।
श्लेष्मोद्भवजलपीनसशोषमहाश्वासविद्रावणम् ॥

मागधिकात्रिफलयोर्द्रव्यचतुष्टयस्य समांशस्य चूर्णं माक्षिकेण सहाप्र-
भोजनेऽवलेहनेोपयुक्तं कफोत्थं जाल्यं (प्रति चतुष्टयस्य समांशस्य चूर्णं माक्षि-
केण सह?) प्रतिश्यायं तथात्युद्धणं श्वासमपसारयतीति ॥ १५६ ॥

पवकं पि हरइ हिककं सासम(दि)प्पसरिअं णिवारेइ ।
सिहिपिञ्जहूइपिप्पल्लिचुण्णं महुमीसिअं कीढं ॥ १५७ ॥

प्रबलामपि हरति हिकां श्वासमतिप्रतिहतं विनाशयति ।

शिशिपिञ्छभूतिपिप्पलीचूर्णं मधुमिश्रितं लीढम् ॥

करिसं कालिहल्लचुण्णरस लीढमद्यन्तमीसिअं महुणा ।

गुरुसासवाहिविउडणमुद्धंसिहरश्च जिमिअम्मि ॥ १५८ ॥

कर्प कलिफलचूर्णस्य लीढमत्यन्तमिश्रितं मधुना ।

गुरुश्वासव्याधिविघटनमूर्ध्वशिहरश्च जिमिने ॥

विभीतकफलचूर्णस्य विलाळपदकं माक्षिकसंयुक्तं मुक्तोत्तरमवलेहनोप-
प्रवृद्धश्वासकासहरमिति ॥ १५८ ॥

घअकुसुमसारलीढं खअं खअं णेइ गअवट्टामूढं ।

पसुजुद्धेण (च ? व) पीए कुरङ्गपशुपलरजो विहिणा ॥ १५९ ॥

घृतकुसुमसारलीढं क्षयं क्षयं नयति गजबलामूलम् ।

पशुदुग्धेन वा पीतं कुरङ्गपशुपलरजो विधिना ॥

गव्यसर्पिष माक्षिकेण च सह नागबलाचूर्णमवलेहनोपयुक्तं क्षयः याधि
राजयक्ष्माणं क्षपयति । अथवा छागक्षीरेण पीतं कुरङ्गमृगस्य तथा छागस्य
पलरजः शुष्कमांसचूर्णमुक्तं कार्यं करोति ॥ १५९ ॥

घअसहिअं कह(कड्ढं) णीळीमूलं व्व जुद्धसञ्जुत्तं ।

विउडेइ राअमन्दं दान्तिसमूहं मइन्द व्व ॥ १६० ॥

घृतसहितं कपि(द्र ? क्र)व्यं नीलीमूलं वा दुग्धसंयुक्तम् ।

विघटयति राजमान्द्यं दान्तिसमूहं मृगेन्द्र इव ॥

गव्यसर्पिषा मर्कटमांसमथवा नीलीमूलं गव्यक्षीरसहितमुपयुक्तं नृप-
व्याधिं राजयक्ष्माणं नाशयति । सकृत्करत्वप्रतिपादनार्थमुपमानमिति ॥ १६० ॥

चुण्णं महुसञ्जोइअहअगन्धाकन्दगोबरवुरफळाणं ।

सोसमोसिरिअबलाणं दुद्धं पी(ते ? ए) वळं कुणइ ॥ १६१ ॥

चूर्णं मधुसंयोजितहयगन्धाकन्दगोबरफलयोः ।

शोषम(प)सृतबलानां दुग्धं पीतं बलं कुरुते ॥

हयगन्धामूलश्वदंष्ट्रामूलयोः समांशयोश्चूर्णं माक्षिकसाहितं छागक्षीरेण
क्वथितशीतेन पीतं क्षयेणापगतसामर्थ्यानां बलाधानं करोतीति ॥ १६१ ॥

विष्णुक्रान्ता सोऽसं खवेह सेऽञ्जनेण सञ्जुता ।

दुद्धेण केवळच्चिअ वाअसजजब्ब पिज्जन्ती ॥ १६२ ॥

विष्णुक्रान्ता शोषं क्षपयति शैलाञ्जनेन संयुक्ता ।

दुग्धेन केवलेन वा वायसजङ्घा (वा) पीयमाना ॥

विष्णुक्रान्ता नीलपुष्पी सौवीराञ्जनेन सह क्षीरेण पीता शोषं क्षपयति ।
दुग्धेन केवलेन वा वायसजङ्घा पीयमाना । (विष्णुक्रान्ता नीलपुष्पी सौवी-
राञ्जनेन सह पीता शोषं नाशयति अथवा काकजङ्घैव क्षीरेण सह पीतेति ?)
॥ १६२ ॥

हअगन्धादुद्धालिआचुण्णे दुद्धेण पिअइ जो मासं ।

दुद्धाहारो (सो) दुब्बळो वि पीणत्तणं लहइ ॥ १६३ ॥

हयगन्धादुद्धालिकाचूर्णे दुग्धेन पिबेद् यो मासम् ।

दुग्धाहारः स दुर्बलोऽपि पीनत्वं लभते ॥

अश्वगन्धार्कपुष्पिकयोश्चूर्णं गव्यक्षीरेण प्रत्यहं मासं यः पिबति, स
क्षीणबलोऽपि बललाभात् पीवरत्वं प्राप्नोतीति ॥ १६३ ॥

जबतीळतुरगगन्धाणाअबळाजासगुळणिसेवीण ।

होइ बलं णवजोव्वणवणवारण(वारण)समत्थं ॥ १६४ ॥

यवतिलतुरगगन्धानागबलामाषगुलनिषेवणात् ।

भवति बलं नवयौवनवनवारण(वारण)समर्थम् ॥

अक्षततिलाश्वगन्धागाङ्गेरुकीमाषान् समांशांश्चूर्णीकृत्य गुलेन द्विगु-
णांशेन सह ये समुपयुञ्जते, ते तरुणारण्यकुञ्जरप्रतिषेधक्षमसामर्थ्यं प्राप्नु-
वन्तीति ॥ १६४ ॥

तिहळा सळोहचुण्णं महुणा परिणामसूळमवहरइ ।

कढिअजळमळिअगळिओ व्व मसहसैंभुक्कखारेण

[॥ १६५ ॥

त्रिफला सलोहचूर्णा मधुना परिणामशूलमपहरति ।

क्वथितजलमिलितनिगीर्णं वा सूक्ष्मशम्बूकक्षारेण ॥

हरीतकीविभीतामलकानि त्रीणि यावत्प्रमाणानि, तावत्प्रमाणेनैव शस्त्र-
चूर्णेन सहितानि माक्षिकेण सहोपयुक्तानि अन्नपरिणामकालजं हृच्छूलमप-
हरति । अथवाशीततोयेन मिलितं सत् पीतं सूक्ष्माणां नलादिप्रदेशजानां
शङ्खानां पुटपाकदग्धानां भस्मोक्तकार्यं करोति ॥ १६५ ॥

डढुमणिग्गअधूअं मअसंगं गोघहीण सह पीअं ।
हिअअणारिप्पासूळं हरइ सिही दारुणिबहं व्व ॥ १६६ ॥

दग्धमनिर्गतधूपं मृग(व्य ? शृ)ङ्गं गोघृतेन सह पीतम् ।

हृदयपृष्ठ(वर्तिशूलं) हरति शिखी दारुनिबहमिव ॥

हरिणविषाणमन्तर्धूमदग्धं गोघृतेन सह पीतं हृत्पृष्ठवर्ति शूलमपहरति ।

उपमानमाशुकार्यकरत्वप्रतिपादनार्थम् इति ॥ १६६ ॥

सोवच्चळहिङ्गुमहोसहेहि पीएहि (का ?) काढिअजळेण ।
दोग्गच्चेण सुहाइ व णासन्ति समत्थसूळाइ ॥ १६७ ॥

सौवर्चलहिङ्गुमहौषधैः पीतैः कथितजलेन ।

दौर्गत्येन सुखानीव नश्यन्ति समस्तशूलानि ॥

रुचकरामठनागरैः गृहपानीयपीतैः सर्वशूलानि निवर्तन्ते । व्यक्तार्थ-
मुपमानमिति ॥ १६७ ॥

णासइ फुडमइसारो वरजळपिठ्ठेहि तक्कपीएहि ।
वडपाअप्परोहं कुरेहि कुळमविणअं व ॥ १६८ ॥

नश्यति स्फुटमतिसारो वरजलपिष्ठैस्तक्रपीतैः ।

वटपाद(प)प्ररोहाङ्कुरैः कुलमविनयमिव ॥

वटपादपस्य न्यग्रोधवृक्षस्य ऊर्ध्ववृत्तशाखोद्गतैर्मूलाङ्कुरैस्तण्डुलोदक-
पिष्ठैः पश्चाद् गोरसेन पीतैः निश्चितमतिप्रवृत्तं नश्यतीति सुबोधार्थमुपमान-
मिति ॥ १६८ ॥

जळमसिणपिठ्ठकोमळबन्धूळदळेहि पीअमत्तोहि ।
सइ पसरिओ (वि) थक्कइ अइसारो मुट्ठिगाहिओ व्व ॥ १६९ ॥

जलमसृणपिष्ठकोमलबन्धू(ल)दलैः पीतमात्रैः ।

सदाप्यतिसृतोऽपि तिष्ठत्यतिसारो मुष्टिगृहीत इव ॥

जलेन सूक्ष्मपिष्टानि यानि बन्धूलकस्य किङ्किरातस्य पत्राणि तैः
पीतमात्रैः नित्यं प्रवृत्ताऽप्यतिसारो निरुध्यते । यथा मुष्ट्यावष्टम्भः के(न)चिद्
बलवता कश्चिन्निरुध्यत इति ॥ १६९ ॥

मधुसर्करासणाहं तण्डुलधुअणेण पीअमणुदिअहं ।

हरइ रुहिराइसारं घनरवमूलं निरत्तेण ॥ १७० ॥

मधुसर्करासनार्थं तण्डुलधुवनेन पीतमनुदिवसम् ।

हरति रुधिरातिसारं घनरवमूलं त्रिरात्रेण ॥

माश्लिकसितशर्कराभ्यां युक्तं घनरवस्य लोहिलीसस्य मूलं गोष्ठोदकेन
पिष्ट्वा पीतं रक्तातिप्रवृत्तं त्रिरात्राभ्यासान्निवारयतीति ॥ १७० ॥

तण्डुलजलपिष्टंकोळळमूलकरिसद्वपाणम(ब)हरइ ।

सन्वाइसारगहणीरोअसमूहं महाघोरं ॥ १७१ ॥

तण्डुलजलपिष्टाङ्गोलमूलकर्पार्ध(मात्र ? पान)मपहरति ।

सर्वातिसारग्रहणीरोगसमूहं महाघोरम् ॥

वरजलेन पिष्टमिरिकिलस्य मूलं तोलकमात्रपरिमाणं पीतं सत् सर्वेषा-
मतिसाराणां च वृन्दं विनाशयति ॥ १७१ ॥

चुण्णं मरिअमहोसहकुडअजडाविउणभाअकमवधिअं ।

गुळमीसमहिअपीअं गहणिमहावाहिविद्वणं ॥ १७२ ॥

चूर्णं मरिचमहौषधकुटचत्वग्भिर्द्विगुणभागकमवृद्धम् ।

गुळमिश्रमथितपीतं ग्रहणीमहाव्याधिविद्वरणम् ॥

ऊषणस्य तथा नागरस्य तथा कुटचस्य एवामुत्तरोत्तराद्विगुणभाग-
नया वृद्धं चूर्णं गुळमिश्रेण तत्रेण पीतं ग्रहणीशैथिल्यात्मकं महाव्याधिं द्रा-
वयति इति ॥ १७२ ॥

मोरअतण्डुलमाहूअसारगिरिकणिआहळदीहि ।

अञ्जनगुळिआ णिहणइ विद्वइअं तिअडुसणाहा ॥ १७३ ॥

मयूरकतण्डुलमाधूकसारगिरिकर्णिकाहरिद्राभिः ।

अञ्जनगुलिका निहन्ति विषूचिकां त्रिकटुमनाया ॥

एभिर्द्रव्यैः कृताञ्जनगुलिका विषूचिकारूपमजीर्णरोगं नाभ्यञ्जनेन ना-
शयति । कैः । अपामार्गस्य बीजैः स्तवकगृहीतया मधुयष्ट्या तथाटव्या तथा
पण्डहरिद्रया तथा शुण्ठिमरिचपिप्पलीभिरित्येतैः समांशैर्जलपिष्टैरिति ॥ १७३ ॥

तिहळाळोहसिलाजउहरडइचुणाण लीढमेक्केक्कं ।

महुणा ग(ळू)इसुरसो व्व (सव्व)मे(हे ? हं) णिवारेइ ॥ १७४ ॥

त्रिफलालोहशिलाजतुहरीतकीचूर्णानां लीढमेकैकम् ।

मधुना गुल्मीस्वरसो वा सर्वमेहं निवारयति ॥

त्रिफलायास्तथा शस्त्रचूर्णं ? स्य तथा मनश्शिलानिःप्यन्दस्य तथा पथ्यायाः सम्बन्धनां चूर्णानामेकैकं माक्षिकेण सहावलीढं सर्वमेहान् बहुमूत्र-
रूपव्याधिभेदान् अपवारयतीति । अथवा गुल्म्या अमृतायाः स्वरसः पीतः
सन् पूर्वोक्तं कार्यं करोति ॥ १७४ ॥

अचन्दमसिणमहिणवणिम्मळमहुमीसिअं णिसाचुण्णं ।

आमळअरसोम्मीसं णासेइ पमेहसन्दोहं ॥ १७५ ॥

अत्यन्तमसृणमभिनवनिर्मलमधुमिश्रितं निशाचूर्णम् ।

आमलकरसोन्मिश्रं नाशयति प्रमेहसन्दोहम् ॥

पिण्डहरिद्राचूर्णमतिसूक्ष्मपिष्टमपुराणनिष्कलङ्कमाक्षिकं तथामलकरसेन
सह पीतमुपयोगात् प्रमेहव्याधीन् सर्वान् निवारयति इति ॥ १७५ ॥

गोधावईइमूळं कढिअं घअतेळगोरसुम्मीसं ।

मुत्तमइरुद्धपसरं (वि) पीअमत्तं पवट्टेइ ॥ १७६ ॥

गोधावतीमूलं कथितं घृततैलगोरसोन्मिश्रम् ।

मूत्रमतिरुद्धप्रसरमपि पीतमात्रं प्रवर्तयति ॥

गोधावत्याः (स्त्री ? श्री)पर्ण्या मूलं गोरसेन तथा घृततैलाभ्यां भृष्टं
पीतमत्यन्तगाढमूत्रकृच्छ्राशु निवर्तयति । पूर्वं घृततैलभृष्टं पश्चाद् गोरसेन
पक्तव्यमिति ॥ १७६ ॥

पाणाहवाहिपीडं सोवच्चळमीसिआ सुरा हरइ ।

महुदुद्धेहि तिरत्तं पीआ तिळणाळभूइ व्व ॥ १७७ ॥

अश्मरीव्याधिपीडां सौवर्चलोमश्रिता सुरा हरति ।

मधुदुग्धाभ्यां त्रिरात्रं पीता (तृण ? तिल)नालभूतिर्वा ॥

अश्मरीरोगजं वारुणी रुचकसंयुक्ता पीता सती नाशयति । अथवा ति-
लकाण्डानां भस्म माक्षिकक्षीराभ्यां सह पीतमेतत्कार्यं करोति इति ॥ १७७ ॥

वच्छककटिका मूलं परिवसिअजलेण पीअमणुदिअहं ।

पाडेइ पच्छणिरअस्स सकरं तइअदिअहम्मि ॥ १७८ ॥

वच्छककटिका मूलं पर्युषितजलेन पीतमणुदिवसम् ।

पातयति पथ्यनिरतस्य शर्करां तृतीयदिवसे ॥

वच्छककटिकाया गोपाया (ककटिका?) मूलं पर्युषितेन रात्रिपूर्वस्थापितेन जलेन पिष्टं प्रातः प्रातः प्रत्यहं तेनैव सह पीतं सत् पथ्याशिनः शर्कराख्यं पाषाणिविशेषं निस्सारयति तृतीयेऽह्नीति ॥ १७८ ॥

पीआ दुद्धुम्भीसा कम्मओडिजडा दसाहमत्तेण ।

अइकण्डसकरं हित्तिऊण कढिअं पि पाडेइ ॥ १७९ ॥

पीता दुग्धोन्मिश्रा कपोटिजटा दशाहमात्रेण ।

अप्यण्डशर्करां भिन्वा कठिनामपि पातयति ॥

कपोट्या(अ) कपुण्या मूलं गव्यक्षीरेण सह पीतं (दधि? दिन) दशकमात्राभ्यासादतिकर्कशमप्यण्डगतां शर्करां विदार्य पातयति इति ॥ १७९ ॥

गिहमुप्पोडिअमाळइमूलं पसुदुद्धसाहिअं ससिअं ।

(पीअं) मुत्ताणिरौहण्डसकरादुक्खविहवणं ॥ १८० ॥

ग्रीष्मोत्पाटितमालतीमूलं पशुदुग्धसाधितं ससितम् ।

पीतं मूत्रनिरोधाण्डशर्करा(दुःख)विद्रावणम् ॥

निदाघोन्मी(न्यू)लितायाः सुमनोलताया मूलं छागक्षीरेण सितशर्करया च साधितं सत् पीतं मूत्रकृच्छ्राण्डशर्कराव्यथानिवारणम् । अत्र साधनविधिः पानीयपलानि षोडश द्रव्यपलेन सह काथयित्वा चतुर्भागशेषं ततो द्रव्य-(मपा)स्य तेनैव जलेन सह क्षीरपलानि चत्वारि काथयित्वा क्षीरं ग्राह्यमिति ॥

गळगण्डगण्डमाळा कुरण्डरोआविणेण णासन्ति ।

कअळेवातण्डुळधुअणपिद्धिअळळं(?) ॥ १८१ ॥

[* नमः प्रयोगै(?) प्रयोगसम्बन्धैरौषधैर्मन्त्रसंयुक्तैः ? तैः) ।

मिषग्वरकृतैः शास्त्रैस्तथान्यग्रन्थमि(श्रैः ? श्रितैः) ॥

मन्त्रैश्च विविधैः प्रोक्तं वामदक्षिणकैस्तथा ।

सर्वतः सारभूतं तु यत्तद् वक्ष्याम्यशेषतः ॥

नाम्ना मिश्रकमित्युक्तं सर्वस्रोतसमुच्चयम् ॥
तत्र कर्म प्रवक्ष्यामि यथायोगमुखप्रदम् ।
सिद्धयोगा यथा मन्त्रा धूलिकर्माणि चैव हि ॥
धूपाश्च विविधाश्चान्ये स्नानवार्तिविलेपनम् ।
विदग्धैर्विविधैः प्रोक्तास्तथान्यैः शास्त्रचिन्तकैः ॥
तदहं चैकतो वक्ष्ये सुभाषितकरण्डकम् ।
हर आगमलागते संज्ञावर्णसमन्वितम् ॥
मारयस्वपदैर्युक्तं रेफस्सान्तरईसमम् ।
कद्वितीयविसर्गेण हुंफडन्तनियोजितम् ॥

अत्र मन्त्रः —

ओं भूगोलगर्भे अमुके मारय ह्रीं खः हूं फट् ।
शुष्कमाषाष्टसंयुक्तां कुर्यात् पुत्तलिकां शुभाम् ।
स्त्रीपुंसयोः स्वरूपेण माने द्वादशके स्वके ॥
पुंसोऽस्थिकेन सम्मथ्य शङ्कुं कुर्याच्चतुरङ्गुलम् ।
हृदये निखनेचद्धि स्नाप्यश्चेयोद्भवे मृणा ॥
स्थापयेद् वह्निसंस्थाने पूजयेद् दिनसप्तकम् ।
त्रिपञ्चार्णयुतं मन्त्रं मारयेत् त्रिदशानपि ॥
गुलात्तीयनमेतद्धि विद्वेषे रिपुनिग्रहे ।
किण्टं सप्तदिनोषितं सुनिहितं गोमूत्रतोये स्थितं
रजश्मशानारिपुपादकण्टका सविषं सर्पकञ्चुकम् ।
एतैः कण्टकवेधितां प्रतिकृतिं साम्ये रिपुं चालिखेत्
पश्चाद्वा लिखितं च पूजय महाकालं ततोऽस्याः स्तनौ ॥
सप्ताहं कुसुमानि चूर्णमपि तथा कृष्णं विषं धूपनं
रक्तं पानमतिप्रसादय तथा कामं मु(मु)क्षुस्तथा ।
अत्र मन्त्रं प्रवक्ष्यामि येन कर्म प्रसिद्धयति ॥

ओं नमो गणपतये महाकालाय हन गृह तापय अमुं मारय मारय

ग्लं हूं फट् ।

अनेन मन्त्रेणालोड्य कारयेत् प्रतिमां ततः ।
चुलीपृष्ठे तथा आमे शये स्था(ने) तथा गृहे ।
श्मशाने वान्यदेशे वा यत्र वा रोचते मनः ॥

तत्र स्थाने कृतं ह्येवं मृत्युरेष्यति तं नरम् ।

नरस्य दक्षिणा कार्या (स्त्रिया ? स्त्रिया) वामेन कारयेत् ॥

माषयवतण्डुलपिष्टैः पुत्तलिकां कृत्वा शुक्तेनालोढ्य विषराजिकारैकैले
पयेच्चतुरङ्गुलं मानुषास्थिमयं कीलकगतशूलमुत्पद्यते । अनुद्धृते मारयति ।
उद्धृते मोक्षः । अस्य मन्त्रं प्रवक्ष्यामि । ओं त्रैशिवे ज्वालामुखि ह्रीं हाहा
भूं हहहै फट् हें हें नमः ओहच्चतमृफड्तिच्च शय त्रूं जूं हूं ह्रीं पाशहस्ते अ-
मुकं मारय फट् । (स्त्रिया ? स्त्रिया)वा पुरुषस्य क्रियते । एषा सिद्धिः । मानुषास्थि-
चूर्णं गोधूमराजिकातण्डुलाढ्यैर्व्यामिश्रं शुक्तेनालोढ्य प्रादेशमात्रां पुत्तलिकां
कृत्वा खदिरकीलकां खात्वा रोहदि शिरसि बाहुद्वये च विधायाष्टसहस्रं जप्तं
कृत्वा सप्ताहपूजान्मारयति । गुह्यमातरं संपूज्य मन्त्रमेतमनुस्मरेत् ।

हे कालि काकरुदिते काकि पिण्डोपहारिणि ।

अमुकस्य हृदयं भित्त्वा गच्छ काकि यथासुखम् ॥

ओं ह्रीं क्रां अमुकं मारय ह्रीं फट् । पुरुषस्य पुरुषास्थिभिः (स्त्रिया ? स्त्रियाः)
स्त्रियास्थिभिः कार्यम् । एषा सिद्धिः ।

श्मशानास्थिमयं भस्म शत्रुपांसुपदच्युतम् ।

यबशिष्टं तु मोटाहा स्वरक्तेन क्षपेत् + + ॥

शत्रुनामयुतां कृत्वा याम्यायां स्थापयेद् दिशि ।

शुनोऽस्थ्ना हृदये विद्ध्वा नरकेशैश्च वेष्टयेत् ॥

विलोमेनैव हृदये जप्तव्या साधकेन तु ।

ओं जम्भे मोहे नमः ।

सप्ताहं तापयेद् यत्नाच्छत्रूणां नाशनाय च ।

निखनेद् यत्र संस्थाने मन्त्रेणानेन संयुताम् ॥

ओं रुद्राय वज्रतुण्डाय गणेभ्यः । उद्धृते मोक्षः तापमध्ये स्वस्थी-
करणम् ।

मानुषास्थीनि संपूज्य विषेण सह पेषयेत् ।

रक्तेन बोधिकां कृत्वा कुर्यात् पुत्तलिकां शुभाम् ॥

साध्यनामाक्षरैर्युक्तां तस्य कर्णे तु बन्धयेत् ।

चुल्लिमध्यस्थितां कुर्यादुत्तमामुक्तराशिना ॥

वामेन पाणिना चैव अष्टधारां तु कारयेत् ।

ततस्तु ज्वालिते वह्नौ तत्क्षणाद् दहते भृशम् ॥

सस्त्रे पतति मोहात्तु यदि ब्रह्मा स्वयं भवेत् ।
 सिद्धमेवं प्रयोगं तु कुर्यात् स्वे मन्त्रवित् तदा ॥
 ओं ह्रीं आज अमुकं नाशय फट् ।
 सर्षपानथ सञ्चूर्ण्य सिक्तकेन सहैव तु ।
 ततः पुत्तलिकां कृत्वा नामाक्षरसमन्विताम् ॥
 कपाले निहितामेतां मुक्तकेशो निशामुखे ।
 गृहीत्वा वामहस्तेन मन्त्रमष्टशतं जपेत् ॥
 ओं ह्रीं जूं आं जं अमुकं मे वशमानय स्वाहा ।
 अनेन मन्त्रराजेन योजनानां शतैरपि ॥
 आनयेद् यक्षकन्याश्च किं पुनर्मानुषस्त्रियः ।

पुरुषं वा,

चिताभस्म गृहीत्वाथ पादपांसुसमन्वितम् ॥
 शुक्तेन भावयेदेतद् विषेण च समन्वितम् ।
 कृष्णाष्टम्यां चतुर्दश्यां कपाले कारयेत् कृतिम् ॥
 चित्यङ्गारे च पत्रे च शत्रुनाम निवेशयेत् ।
 विषेण सह संलिप्य मन्त्रेणानेन बुद्धिमान् ॥

ओं नमो भगवति कामरूपिणि ज्ञाये महामाये स्फुटं स्फोटय रौद्र-
 कर्माणि साधनीकुरु । याम्ये यमान्तिके वातय ओं नमो भगवति अप्रति-
 हतशक्तिदमनि दारय शी(धं? प्रं) नाशय हूं फट् ।

काकपक्षेण संलिख्य मन्त्रं हृदि निवेशयेत् ।
 शवकेशेन संवेष्टय चीरिकां तत्र निक्षिपेत् ॥
 अग्निस्थाननिविष्टातो मन्त्रेशेनापतान्वितम् ।
 एवं विधानतः कुर्यात् प्रपन्नः साधकोत्तमः ॥
 मातृभिः संहितं पूज्यं भैरवं तु स चाङ्कुशम् ।
 द्विसप्ताहकृते जपे शत्रुः प्राणैर्वियुज्यते ॥
 इत्येतद् गुह्यमुद्दिष्टं न देयं यस्य कस्य चित् ।
 यवतण्डुलगोधूमचूर्णमाग्राणि योजितम् ॥
 श्मशानभस्मना युक्तां कुर्यात् तद्रूपतत्कृतिम् ।

भावयेत श्वमूत्रेण विषघृष्टं लिखेतु ता ।
 शवकेशेन संवेष्ट्य चीरिकान्तति निक्षिपेत् ॥
 नरास्थि शङ्कुग्रीवायां द्वितीयं चैव वक्षसि ।
 कृत्वा यममयी शूली गुह्यदेशे तु निक्षिपेत् ॥
 सहस्रपरिजप्तानां कुर्यान्मन्त्रवरेण तु ।
 भैरवं च शिवादूर्तीं याम्यां ज्वालामुखीं तथा ॥
 मध्ये ह्यत्र कृता गौरी न विगर्भेह कर्हिचित् ।
 होमयेच्चितिकं भस्म विषमर्घ्यं यया सह ॥
 होमं कृत्वा त्रिसन्ध्यान्तं मारयेत् त्रिदशानपि ।
 मारयेदसुरान् क्रुद्धो यदि रक्षासुरक्षितः ॥
 मारयेद्धोमयेत् तां तु आहुत्यन्ते तु भैरवम् ।
 विनाप्ययुतहोमेन स्नायुशेषो भवेद् रिपुः ॥
 श्मशाने सिध्यति ह्येतद् यस्मात् कर्म सुदारुणम् ।

मन्त्रः

चितिभस्म तथा गृह्य पादपांसुं तथैव च ॥
 माषाष्टकेन संयुक्तां कुर्यात् पुत्तलिकां नरः ।
 आर्द्रां च भरणीं चैव तिस्रः पूर्वास्तथैव च ॥
 एते पुत्तलिकायोगा अन्येषां नैव योग्यता ।
 प्रादेशमात्राः कर्तव्याश्छागरक्तेन स्नापयेत् ॥
 रक्तपुष्पं तथा धूपो रक्तो देयो बलिस्तथा ।
 एतं त्रिसप्तवर्णेन सप्तरात्रं प्रपूजयेत् ॥
 ततोऽन्ते सप्तरात्रस्य दक्षिणायां दिशि स्थितः ।
 चुस्त्र्या निवापयेत् प्राज्ञो मन्त्रराजं च षड्जपम् ॥
 ततोऽग्निवर्णा विकटा जायन्ते तस्य निग्रहे ।
 तोयमध्ये तदाक्षिप्य शोषं चैव न संशयः ॥
 गृहे तालगतो शोषं दाघं शुक्लस्य मध्यगः ।
 अं(ब)रीषे शिरोर्तिः स्याद् गोमये कृतसञ्चयः ॥
 इदं दत्ते चैव रक्षः । इदं यदि नेच्छेत् मारणम् ।

ओं नमः कृष्णशबलाय ।

अन्यथा क्षिप्रकरणं योगं योगवरं शृणु ॥

सुरा..... कीमां कुर्याद् वश्यं तथा क्रमम् ।

हर्म्योपरिगृहे गोष्ठे यत्र वा जनवर्जिते ॥

देवदारुसमिद्धिर्वा होमयेद् विषमासुरीम् ।

प्रतिमां स्थापयेत् तत्र तादृगिच्छेदवेदना ॥

पानीये सतिले शोषं दाहं प्रस्फोट्य वह्निना ।

क्षीरेण शीर्यते मांसो गृहे ताल्वादिशोषणम् ॥

शुक्लमध्ये तदाधं गोमूत्रे शूलना सह ।

अम्बरीषे शिरोर्तिः स्याद् गोमये कृमिसञ्चयः ॥

उद्धृते कुरुते मोक्षं यदि नेच्छेतु मारणम् ।

घृतदुग्धतिलैर्होमाच्छान्तिः स्यात् सर्वकर्मसु ॥

ओं ज्ञं श्रं ङीं ह्रीं शत्रुं नाशय । चीरिकाभ्यन्तरेण विषेण सुशिवा-

म्बुना घृष्ट्वा लेखनीय किण्ठेभ्येवत् भैरवो गौरी शिवा दूती याम्या ज्वालासुखी ।

यत् पूर्वं द्युतिवर्णान्यं पमेति च पदे तथा ।

उल्लखीति पदं पश्चात् कालीति + पदं पुनः ॥

विद्युज्जिह्वेति संयोज्यममुकं द्विहनेति च ।

दहेति च पदं द्वेधा उत्सादयपदं द्विधा ॥

दूतीद्वितीयबीजान्तं फट्कारान्तसमन्वितम् ।

चित्स्थं लोष्टकं गृह्य आग्नेये दिग्गतं प्रिये ॥

जपेदष्टशतं मन्त्री नमो मुक्तशिखस्तथा ।

स्थापयेत् त्रिभुवने पर्वतानपि चालयेत् ॥

ह्रीं धमत चूली कराली विद्युज्जिह्वे अमुकं हन दह उत्सादय हूं फट् ।

संज्ञा दुर्वचसापौरन्दरमन्दिरे लट्ठीभूतां मलउबीजविद्धाममुकवचो हनस्व प्र-
त्येकं नणनीवत् पुटितं स्यात् । वेधय तीक्ष्णाग्रकण्टकैः बीजमावेष्टनीयं रजसा
असरिचूणस्तथैव सुरायुक्तैः ।

मृत्पुटसम्पुटितोऽयं वेधय तीक्ष्णाग्रकण्टकैर्बीजम् ।

देव्यग्ने भुवि निहितं बागीशस्यापि संहरेद् वाचम् ॥

पुङ्गन्ते चितिनाग्निना यमदिने मुष्कान्तमध्ये रिपुः

भूयस्ते ज्ञोम तेजो भुवनं संलिख्यते सप्तधा ।

खण्डश्चापि सप्तधा दिशसपहक्षिणां संस्थितः

सङ्घृष्टं च तथात्र सप्तदिवसान्तो वर्णो मन्त्रनिर्णरे ॥

सप्ताहेन रिपुर्ज्वरेण म्रियते सत्यं वदे नानृतं

भूयोभूय निघृण्यते यदि रुषा सप्तत्रयं यावधिः ।

शत्रोर्वाथ बृहस्पतिर्दिनकरं स्वस्थं च सम्पातयेत्

..... ॥

ओं आमुटे प्रसूटि सप्तपुटके अमुकस्य अमुकेन सह विद्वेषमुत्पादयो-
त्पादय । विषच्छागरुधिरश्मशानाङ्गारमृत्तिकां श्मशानादानीयास्थिना लिखेत्
काकपक्षलेखिन्या आश्लेषानक्षत्रे नैर्ऋत्यां दिशि यक्षमाणास्यैव होमं दिवसात्
सप्तसन्ध्यात्रयं काष्ठं रावरासुहृदं वा नैर्ऋत्यां दिशि वीक्षमाणा सन्ध्यावेलायां
नमोऽनुक्तशिखस्तु विषच्छागरुधिरणालोढ्याहुतीनां शतमेकेनवधिकं दद्यात् ।
देवताध्यानेन चण्डिका चिन्तनीया कुमारीद्वये भोजयेत् विनायकं यजेत्
पूर्वसेवा आसनं कृष्णभूर्धकं बहिः प्राणस्थः असितं ध्यानं काञ्चिकेन सहा-
लोढ्य सर्वदुःखोपशमनी हस्तस्पर्शदुःखाच्छिन्दन्ति इदं च कपालद्वयलिखितं
काकपक्षेण विषरुधरेण काञ्चिकेनालिख्य श्मशानमृत्तिका अस्थि अङ्गारिका
पदपांशुं साध्यस्य बाह्ये केशेनावेष्ट्य कुम्भकाराग्निमध्ये क्षेप्तव्यं पीडार्थं धरण्यां
खनित्वा क्षेपणीयं पृष्ठे अभिं प्रज्वाल्य विषपीडा उत्सादयति । ओं रुद्र शवरि
फु फु । एषां प्रदोषे आग्नेयमण्डलमध्ये ध्याये मध्यरात्रौ शय्यामूत्रणंस्तर्ति-
श्यति ओं नमः परिव्राजकानां तद्यथा कथम ओमि । आत्मीयलिङ्गमभि-
मन्त्रयेद्वाराभ्यस्तवामहस्तेनावष्टभ्य ततो मैथुनं कुर्याद् वश्यो भवति । पूर्वसेवा-
लोहितपटाद्वर्तिसिरातैलेन कज्जळमध्ये मातुलुङ्गपञ्चाङ्गं वर्तिमध्ये प्रदीपयेत् ।

एतेनाञ्जितेनत्रस्तु यद् ब्रवीति स पश्यति ।

अत्र मन्त्रः । ओं रक्ते रक्ताङ्गुष्ठे अवतर विद्ये । अनेनाष्टशताभि-
मन्त्रितेनाङ्गुष्ठे प्रलेपने प्रसेना दृश्यते । ओं दधिविवेकाय अमुकं मे वंश-
मानय हुंफट् । पीठतासिद्धः वचया वशीकरोति ।

प्रियङ्गुरोचनालोभ्रं पिप्पल्यथ मनश्शिला ।
 अश्वलालसमायुक्तं प्रीतिकारकमुत्तमम् ॥
 अनेन तिलकं कृत्वा यावत् पश्यत्यसौ जनम् ।
 प्रियो ददाति सर्वेषां दर्शनादेव मानवाः ॥
 अग्नीषोमौ समौ कृत्वा शुचिरग्निं प्रपश्यति ।
 तत्रस्थस्तु जपेन्मन्त्रं विघ्नैर्नैवाभिसूयते ॥

लापीविविकलास्या यदि जीरेण वेष्टिता तन्तुमुत्तुङ्गु वगश्चित्रस्त्री-
 कर्षणश्रेष्ठ ओं भैरव भयसन्त्रासनिनत रक्षरक्षार्थमिह देविभक्तं बलेन बलवति
 बलायिके त्वां नमस्तेस्तु बलायिकायै अनुकस्य जिह्वां सन्त्यस्य । पूर्वाषाढ-
 नक्षत्रं पूर्वामुखं चतुरश्रमण्डले दे पूज्या । अनेन मन्त्रेणार्घ्यपुष्पप्रापणकं विक्षे-
 पाद्यं श्मशानाङ्गारिकैः साध्यं वित्रस्तं जिह्वा निर्गत्वान्यङ्गारविह्वा तत्पृष्ठे कुम्भके
 सूचितव्यम् । कुष्ठे प्रदेशे चित्तिभक्तकण्टकैर्वेष्टयित्वा तत्पृष्ठके दातव्यम् । घण्टा-
 कर्णाय नमः । अनेन मन्त्रेण सप्ताभिमन्त्रितं लोटं कृत्वा तेन वृक्षं ताडयेत्
 ग्रामे प्रविशते लभ्यते पूर्वसेवा । ओं नमो भगवति वामेश्वरि अनुपूर्वं ग्राम-
 प्रवेशे जपेच्छतमष्टाधिकं भक्तझामिकं लभ्यते । ओं विटिचिटिमाटिलि अने-
 नाष्टाङ्गुलां काष्ठिकामभिमन्त्र्य कर्णे निक्षिपेत् ग्रामे प्रदेशे अथाचितमन्त्रं लभते ।
 ओं रक्ते देवदत्ते अवतर उच्छष्ममातङ्गिनि कृष्णाष्टभ्यां शुचौ देशे अष्ट-
 सहस्रं जपेत् सिद्धा भवति । अङ्गुष्ठमलक्तके विलिप्य कुमारिका शुभाशुभं
 पश्यति प्रसेनेयम् । ओं नमो भगवते आर्द्रपटेश्वराय अनिले कालिका आर्द्र-
 जिह्वे चण्डशोषणि रुद्रकापालिनि ज्वालामुखि सप्तजिह्वे सहस्रजिह्वे अमुकं ते
 पशुं ददामि तस्य जीवितं निकृन्त रुद्राय फट् अधोराय फट् विकलाय फट्
 चिण्डि चण्डमुखि गच्छ पशुपतिराज्ञापयति श्मशानमध्ये यावत्पटो न शु-
 प्यति तावच्छत्रुं मारयति ।

न तिथिर्न च नक्षत्रं नोपवासेन च क्रिया ।

अथ मारयितुर्नाम ग्राहयेच्चित्तिभस्सना ॥

रुधिराक्तेन जुहुयात् सद्यो म्रियते । वशीकरणे पादपांसु जपेदष्टोत्तरशतं
 यस्य ददाति सर्वस्य उच्चाटने गौरसर्षपकाकजिह्वामर्कटशोमाणि निम्बपत्रलवण-
 गोपितं जपेदष्टोत्तरशतं शत्रुद्वारे धूपः अथ श्मशानभस्मना पदमात्रं कृत्वा
 मध्याह्नं यावदादित्याभिमुखो जप्त्वा श्मशानभस्मभ्यो पटमार्द्रांकृत्य देवाग्रे

जपेदुत्सादयति । ओं मुण्डे महापिशाचि । अहोरात्रोपोषितो जपेत् स्वप्नं क-
 लयति । अमुकमन्त्रं जपस्वेति । ओं ईगिळि पिङ्गिळि । भिक्षायाः प्रथम-
 पिण्डं सप्ताभिमन्त्रितं भूयां क्षिपेत् अपरिमितमनुभवति । पूर्वाषाढनक्षत्रे सा-
 ध्यपादपांसुश्मशानाङ्गारविषराजिकाच्छागरक्तहरिद्रा भौमवारे अथार्द्राभरणी-
 कृत्तिकापूर्वफल्गुन्यां वा शरावद्वये मारणे कपालद्वये वा भौमचण्डकौ तुषके
 श्मशानाङ्गारकैः श्मशानास्थिभिः पूरणीयौ परस्परं पुटितौ अङ्गाररज्ज्वा अश्व-
 वालरज्ज्वा वा उपरिलिखितद्रव्यलिप्तयोर्बाह्वे वेष्टितव्यौ सन्ध्याकाले रात्रौ बहिः
 प्राणेन कृत्वा लिखितव्यौ दक्षिणादिङ्मुखः काकपक्षलेखिन्या तयोः पृष्ठौ
 स्तोकमात्रां मृत्तिकां दत्त्वा मूत्रपुरीषौ कार्यौ तच्च राहुशिरसि शरावलिखिते
 द्वयीशराव अमु(क्त ? क)स्यवाचं स्तम्भय जिह्वां स्तम्भय अथवा अमुकं मारय
 अथवामु(क्त ? क)स्यान्नपानं भक्ष पानीयं वा पानं स्तम्भय इति द्विधा लेख्य-
 माकारे वकारे लग्नौकारेणोभयसंपुटितेनावर्तन्तत्पृष्ठे लिखित्वा ठ तत्पृष्ठेन्द्रपुरं
 वज्रलाञ्छितं लकारचिह्नितं सपावं सपुटयोर्बाह्वे वज्रपुरं राहुशिरा नाममन्त्रः ॥

पुत्तलिकापञ्चविंशतिका समाप्ता ॥

तथा सर्वेषु त्रिष्वपि दोषेषु ज्वरनिमित्तेषु महौषधसूक्ष्मपत्रप(यो ? यः)-
 काथः पूर्ववत् सुखावहः । अस्य च दोषस्य वातिकादिज्वरेषु पृथगपि प्रयोग-
 मिच्छन्त्याचार्या इति युगलकम् ॥

जळजळहरधम्मासअरोहिणिसुण्ठीअ कादिअजळेण ।

पीआउ समत्तजरे हरन्ति उअराग्गिजणणीओ ॥

जलजलधरधन्वयाषरोहिणीशुण्ठ्यः कथितजलेन ।

पीताः समस्तज्वरान् हरन्त्युदराग्निजनन्यः ॥

बालकमुस्तकदुरालभाकटुनागराणि काथक्रमेण जलसाधितानि पीतानि
 सन्ति सर्वदोषोद्भवान् व्यस्तसमस्तान् ज्वरान् नाशयन्ति जठराग्निं च दीपय-
 न्तीति ॥

छिण्णरुहाघणभूणिष(सुण्ठि)कदिअं जळं जरं हरइ ।

घणसुरणिडिडिआहि व मुणाळपाठाजळेहि व ॥

छिन्नरुहाघनभूनिम्बशुण्ठीकथितं जलं ज्वरं हरति ।

घनसुरनिदिग्धिकाभिर्वा मृणालपाठाजलैर्वा ॥

गुळूचीमुस्तककिराततिक्तकविश्रौषधैः कथितं तोयं पीतं सत् ज्वरं
हरति । अथवा मुस्तदेवदारुकण्टकारीभिः कथितम् अथवा उशीरमङ्गीवालकैः
कथितम् । काथत्रयस्यास्य बलाबलं विचार्य सर्वज्वरेषु प्रयोग इति ॥ १८३ ॥

तिहळापडोळजळहरळिण्णरुहाणिंबधणिअकसाओ ।

हरइ समत्थे विअणं पीओ महुसक्करासहिओ ॥ १८४ ॥

त्रिफलापटोलजलधरछिन्नरुहानिम्बधनिककषायः ।

हरति समस्तानपि ज्वरा(न्) पीतो मधुशर्करासहितः ॥

हरीतक्यामलकविभीतकैः तथा पटोलेन कुलकेन तथा गुळूच्या
तथा पिचुमन्देन तथा धान्यकाफलैः कृतकाथो माक्षिकसितशर्कराभ्यां सह
शृतशीतं सत् सर्वज्वरान् निवारयतीति ॥ १८४ ॥

अपहरइ (स)मत्थजरे कुणइ खुहं मम्महं च दीवेइ ।

आमळअसिवाचित्तअपिप्पळिचुण्णो समब्भसिओ ॥ १८५ ॥

अपहरति समस्तज्वरान् करोति क्षुधं मन्मथं च दीपयति ।

आमलकशिवाचित्रकपिप्पलीमूलचूर्णं समभ्यस्तम् ॥

धात्रीफलपथ्याग्रिकर्णानां समांशानां चूर्णमभ्यासेनोपयुक्तं सर्वज्वरा-
नरुचिं च क्षपयति, वृषकार्यं च करोतीति ॥ १८५ ॥

आमळअमळअवाळअ(मुणाळ)पप्पडअघणगुळोईहि ।

कढिअजळं स(म)हुसिअ समत्थजरदप्पविह्वणं ॥ १८६ ॥

आमलकमलयवालकमृणालपर्पटघनगुळूचीभिः ।

कथितजलं समधुसितं समस्तज्वरदर्पविद्रावणम् ॥

धात्रीफलचन्दनवालकफलोशीरतिक्तमुस्तामृताभिः कृतः काथः शृत-
माक्षिकसितशर्कराभ्यां सहितः सर्वज्वरवेगविद्रा(वण) इति ॥ १८६ ॥

किरिमाळअधम्मासअवसाणिंबमळअदक्खाहि ।

कढिअजळं पि तहचिअ हरइ जरं सअळदोसभवं ॥ १८७ ॥

किरिमालकधन्वयावकवसानिम्बमलयद्राक्षाभिः ।

कथितजलमपि तथैव हरति ज्वरं सकलदोषभवम् ॥

आरग्वधदुरालभाटरूपककिराततिक्तकचन्दनमृद्रीकाभिः शृतं जलं
वैवन्मधुसिताभ्यां सहितं पूर्वोक्तं कार्यं करोतीति ॥ १८७ ॥

मुत्थापडोळरोहिणितिहळासुरदारुणिंवरअणीहि ।

सळहन्ति सण्णिवाए कसाअभिणमो महावज्जा ॥१८८॥

मुस्तापटोलरोहिणित्रिफलासुरदारुनिम्बरजनीभिः ।

श्लाघन्ते सन्निपाते कषायमेतं महावैद्याः ॥

धनकूलककटुकापथ्यामलकाक्षदेवदारुपिचुमन्दहरिद्राभिः नवभिः कृतो
यो जलकाथः, एनं भिषग्वराः प्रशंसन्ति सन्निपातज्वरघ्नमिति ॥ १८८ ॥

पुक्खरगळोइणाअरणिडिडिआकढइ तिदोसजरे ।

सपवणबळास्विअणाखासुब्भअसासपीडसज्जणणे ॥१८९॥

पुष्करगलोजिनागरनिदग्धिकाकाथस्त्रिदोषज्वरान् ।

सपवनबलासवेदना(खा ? का)सोद्भवस्य श्वासपीडायाश्च ॥

निवृत्तिहेतुभूत इति । पुष्करस्य वाद्याहुमूलस्य तथा शुण्ठ्यान्तथा
कण्टकार्याः काथः सन्निपातज्वरे योज्यः । कीदृशी वातश्लेष्मसंयुक्ता या वेदना
तया कासोद्भवस्य श्वासपीडायाश्च निवृत्तिहेतुभूत इति ॥ १८९ ॥

हिण्णुब्भवामहोसहणिडिडिआकाढओ कणासहिओ ।

पिज्जन्तो जरपीणसमन्दाणळाकाससाससूळहरो ॥१९०॥

छिन्नोद्भवामहौषधनिदग्धिकाकाथः कणासहितः ।

पीयमानो ज्वरपीनसमन्दानलश्वासकासशूलहरः ॥

गुळूचीशुण्ठीकण्टकारीणां समानः काथः उपरि पिप्पलीचूर्णयुतः
पीयमानो ज्वरं प्रतिश्यायमग्निकार्यं कासं श्वासं शूलानि च हरतीति ॥१९०॥

किरिमाळअ(मर ?)सुण्ठिसिवाधणपिप्पळिमूळरोहिणि-

[कसाओ ।

(स)पवणसूळे वि बळासजरहरो दन्तिवाअवरो ॥१९१॥

किरिमालशुण्ठिशिवाधनपिप्पलीमूलरोहिणिकषायः ।

सपवनशूलेऽपि बलासज्वरहरो दन्तीपादवरः ॥

आरग्वधनागरपथ्यामुस्ताग्रन्थिकाकाथः सर्वेषां चतुर्भागमात्रेण निकु-
म्भेन संयुक्तः सवातशूलेऽपि आतुरे श्लेष्मप्रधानं ज्वरं हरतीति ॥ १९१ ॥

किरिमाळअरोहिणिदक्खापप्पडअचेअइकसाओ ।
तण्णाउळाण मुच्छापित्तजरदाहविससमणो ॥ १९२ ॥

किरिमालरोहिणीद्राक्षापर्पटकचेतकिकषायः ।
तृष्णाकुलानां मूर्च्छापित्तज्वरदाहविषशमनः ॥

आरग्वधशीतकटुकावरतिक्तहरीतकीनां काथः तृषितानां हृद्रघथाकुल-
त्वं पित्तज्वरकृतं सन्तापं वमनं च शमयतीति ॥ १९२ ॥

मळअमुणाळमहोसहसुत्थापप्पडअवाळअसणाहं ।
जरतह्लादाहहरं काढिअभिसिरं जळं पीअं ॥ १९३ ॥

मलयमृणालमहौषधमुस्तापर्पटकवालकसनाथम् ।
ज्वरतृष्णादाहहरं कथितशिशिरं जलं पीतम् ॥

श्वेतचन्दनोशीरशुण्ठीधनवरतिक्तकह्नीबेरसंयुक्तं शृतशीतलं सलिलं पीतं
सज्वरं तृषं दाहमपनयति ॥ १९३ ॥

पिप्पळिचुण्णो घअमहुविमीसिओ कढिअहुद्धसञ्जुत्तो ।
पीओ विसमज्जरकासहिअअरोए विणासेह ॥ १९४ ॥

पिप्पलीचूर्णं घृतमधुमिश्रितं कथितदुग्धसंयुक्तम् ।
पीतं विषमज्वरकासहृद्रोगान् विनाशयति ॥

मागधिकाचूर्णं सर्पिर्माक्षिकाभ्यां सहितं शृतशीतेन गोक्षीरेण सह
पीतं विषमज्वरांस्तथा हृद्रोगान् नाशयति । विषमज्वरस्य यावन्तः प्रभेदाः
सम्भवन्ति, तेष्वयं प्रतिपक्षप्रयोगः । भेदाः सततोऽन्येद्युराश्रितस्तृतीयकश्चतु-
र्थको द्विधेति पञ्च विषमज्वरभेदाः । वैषम्यं च उद्भवति चिकित्साकालवैष-
म्यात् । तेषामुत्तरत्राहोरात्रे मध्ये द्वौ वारौ यौ भवति सतता सतत एकवार्यो
भवति सोऽन्येद्युराश्रितः । एकाहान्तरितस्तृतीयकः । दिनमेकं भूत्वा दिनद्वयं न
भवति पुनश्चतुर्थे प्रवर्तत इति । तद्विपर्ययो दिनद्वयं भूत्वा एके दिने भवति,
पुनश्चतुर्थे प्रवर्तत इति । सर्वेषु व्याधिषु निदानादिपञ्चकं देशकालप्रवृत्त्या दि-
नादिविकारं च कृत्वा प्रयोगाः प्रयोक्तव्या इति ॥ १९४ ॥

गोमयरसंजुत्तं विसमज्जरपीडिआण गोदुद्धं ।
सुण्ठीसहिअं व कढिअं छाअच्छीरं सुहं देह ॥ १९५ ॥

गो(म)यरससंयुक्तं विषमज्वरपीडितानां गोदुग्धम् ।

शुण्ठीसहितं वा क्वथितं छागक्षीरं सुखं ददाति ॥

गोक्षीरं कथितं त्रिभागमात्रेण गोशकृद्रसेन पश्चात् संयुक्तमुक्तप्रभेदैः
सर्वशीतज्वरैः कदर्थितानां पीतं स्वास्थ्यं करोति । अथवा नागरेण सहित-
मजापयः कथितं वा तावदेवं करोति इति ॥ १९५ ॥

मोन्थाबिहईफळसेन्धवेमहुळतिआसणाहेहि ।

बच्च(इ) बळिआ वि खअं णिहाणे सेसेविहणेहि ॥ १९६ ॥

मुस्तबृहतीफलसैन्धवमधुयष्टिसनाथैः ।

व्रजति बलवत्यपि क्षयं निद्रा नस्येव तिलैरेतैः ॥

सतैलैर्भावनैर्दत्तैः सुप्तिर्धनापि नश्यति । कैः मुस्तेन तथा कण्टकारि-
काफलेन तथा सैन्धवलवणेन तथा मधुयष्ट्या एतैः समाशैरिति ॥ १९६ ॥

मरिअतुरंगमळाळापसूअसारञ्जनं पणासेइ ।

बाअसजंघाजडिआ जणेइ सिरसण्ठआ णिइं ॥ १९७ ॥

मरिचतुरङ्गमलालाप्रसूनसाराञ्जनं विनाशयति ।

वायसजङ्घाजटिका जनयति शिरःसंस्थिता निद्राम् ॥

ऊषणमश्वमुखनिप्यन्दो माक्षिकं चेत्येतैः कृतमञ्जनं नेत्रन्यस्तं निद्रां नि-
वर्तयति । कालजङ्घामूलं तु मूर्ध्नि निबद्धं नष्टां निद्रामुत्पादयतीति ॥ १९७ ॥

तेळळं सज्जरसम्मिळपरिविककमथोअसिसिरजळम-
[ळअं ।

जरदाहपवणसोणिअतावहरं लेहमत्तेण ॥ १९८ ॥

तैलं सर्जरसाम्लं परिपक्वमस्तोकशिशिरजलमलितम् ।

ज्वरदाहपवनशोणिततावहरं लेपमात्रेण ॥

राळागर्भेण काश्चिकेन यथोक्तमात्रया पक्वं सत् तैलं पश्चादतिशीतकेन
बहुबौदकेन निर्मथितं लेपेनोपयुक्तमेव ज्वरकृतं च वातकृतं च तापं हर-
तीति ॥ १९८ ॥

चुण्णीकअजवकुडअइडरत्तवळळीवळदसज्जुत्तं ।

तेळळस पत्थमेवकं सअणुणतुससळ्ळिसंसिद्धं ॥ १९९ ॥

एअ जरदारुणदाहप्यसमण तुहिणकिरणपडिरुअं ।
तेळळमुपयुज्जमाणं पहरिसजणणञ्च अंगाणं ॥ २०० ॥

चूर्णीकृतयवकुटचा(क?)धरक्तवल्लीपलार्धसंयुक्तम् ।
तैलस्य प्रस्थमेकं शतगुणतुषसलिलसंयुक्तम् ॥

एतद् ज्वर(दारुण)दाहप्रशमनं तुहिनकिरणप्रतिरूपम् ।
तैलमुपयुज्यमानं प्रहर्षजननं चाङ्गानाम् ॥

इदं तैलमभ्यङ्गेनोपयुज्यमानं ज्वरकृतं दारुणं दाहं प्रशमयति ।
गात्राणि प्रह्ला(द)यत्यत एव शशिकरसदृशम् । कीदृशं चूर्णम् । इन्द्रेव चूर्णस्य
कुटचार्ध(फ?प)लद्वयं तथा मज्जिष्ठाया अर्धपलम् एतद् गर्भीकृत्य द्वार्त्रिश-
त्पलपरिमाणं तैलं शतगुणेन काञ्चिकेन सिद्धमिति युगलकम् ॥ १९९, २०० ॥

भळळाअअपिप्पळीमूळपिप्पळीकाढअं पिअन्तस्स ।
जूआरसिरिच्चिअ ऊरुत्थंभं ण सण्ठाइ ॥ २०१ ॥

भल्लातकपिप्पलीमूलपिप्पलीकाथं पिबतः ।
घृतकारश्रीरिव ऊरुस्तम्भो न सन्तिष्ठते ॥

अरुण्करग्रन्थिकमागधिकामिः सिद्धं काथं पानेनाभ्यवहरतः ऊरु-
स्तम्भाख्यो व्याधिः शीघ्रं नश्यति । उपमानं गतार्थमिति ॥ २०१ ॥

मूलकबीएहि समं अस्सगन्धा रप्फमट्टिआसट्टिआ ।
ळेवं मळअधिहिणा ऊरुत्थंभं समं णेइ ॥ २०२ ॥

मूलकबीजैः सममश्वगन्धा वल्मीकमृत्तिकासहिता ।
लेपो मदनविधिनोरुस्तम्भं शमं नयति ॥

मूलकस्य महाकन्दस्य बीजैः सह वाजिगन्धा वल्मीकमृदा सहिता ।
त्रीणि समाशानीत्यर्थः । सा जलेन सह लेपोद्वर्तनकर्मणा ऊरुस्तम्भं शमं नयति
इति ॥ २०२ ॥

अइगुरुणिबमूळं सीअळजळवट्टिअं पिअन्तस्स ।
विहडइ रंघणि(व?वा)ओ वसणे अकुळीणाविचोव्व

अहृदकअरमूलं पिष्टं तक्केण पीअमवहरइ ।
सेहाळिआदळेहि च कढिअजळं रंघणीवाअं ॥ २०४ ॥

अतिगुरुनिम्बमूलं शीतलजलवर्तितं पिबतः ।
विषटयते रङ्गणिवातो व्यसनेऽकुलीनभृत्स्य इव ॥

आद्रार्द्रकतरमूलं पिष्टं तक्केण पीतमपहरति ।
शेफालिकादलैर्वा कथितजलं रङ्गणीवातम् ॥

पित्तुपन्दवृक्षस्य मूलं महदेव शिशिरोदकेन सह पिष्टं तेनैव सह का-
थितजले रङ्गनिवातमतिसरसस्य विकुटितमूलं गोरसेन सह पिष्टं तेनैव सह
प्रतिदिवसं पीतं पूर्वोक्तं व्याधिं शमयति । अथवा शेफालिकायास्ताम्रवृतायाः
पल्लवैः पानेनोपयुक्तमेतदेव कार्यं करोति । पानेनोपयुञ्जानस्यातुरस्य रङ्गण्यो-
र्जङ्घयोर्वातो गच्छत्युपमानं व्यक्तार्थमिति ॥ २०३, २०४ ॥

अण्णेण समं खअळआ पीआ वा पिसिअरससञ्जुत्ता ।
अपहरइ अट्ठिभंगं पवणञ्च सिआळमेहळिआ ॥ २०५ ॥

अग्नेन समं खादिता पीता वा पिशितरससंयुक्ता ।
अपहरत्यस्थिभङ्गं पवनं च सृगालमेखलिका ॥

अस्थिसहारावरनाम्नः ओदनेन सह व्यञ्जनीकृत्य भुक्तमांसरसेन सह
कथिता पीता वा भग्नमस्थि रोहयति । व्याधिं विनाशयति ॥ २०५ ॥

घअमीसिअमसिणसत्तुअछाअच्छीरेण छित्तमत्ताण ।
सम्मळिळेवेणं वा णासइ चळणाण सन्तावो ॥ २०६ ॥

घृतमिश्रमसृणसक्तुकच्छागर्क्षरेण लिप्तमात्रयोः ।
शल्मलिलेपेन वा नश्यति चरणयोः सन्तापः ॥

गव्यघृतेन मलिताः सूक्ष्माः यवसक्तवो यस्मिन् तादृशेन अजापयसा
लेपसमकालमेव पादयोर्वातरक्तादिजनितो दाहः शमयतीति । अथवा शल्मल्या
कारयत्या जलेन पिष्टया त्वचा लेपेनैतत् कार्यं स्यादिति ॥ २०६ ॥

गुळगैरुअपुरराळासैन्धवमधुमअणघअकआळेवा ।

पुढावि होन्ति पतीअ कमळोअरकोमळा चरणा ॥ २०७ ॥

गुळगैरिकपुरराळासैन्धवमधुमदनघृतकुतालेपौ ।

स्फुडितावपि भवतः प्रतीहि कमलोअरकोमळौ चरणौ ॥

गुळेन तथा गैरिकेण तथा गिरिमृदास्येन धातुविशेषेण तथा गुग्गुलुना सर्जरसेन तथा सैन्धवलवणेन तथा माक्षिकेण तथा गोघृतेन च एतैस्तुल्यै-
श्वूर्णद्रव्यैर्द्रवद्रव्यलेपैः कृतैः कृतोऽभ्यङ्गो ययोस्तादृशौ पादौ स्फुडितावपि
पादिकादूषितावपि पद्मगर्भसुकुमारौ सम्पद्येतामिति ॥ २०७ ॥

विअरल्लिअघरकुमरीदळद्वबद्धाण तइअदिअहासि ।

उद्देशोवि वि हु कहकहवि णज्जए चम्मकीळाण ॥ २०८ ॥

विदारितगृहकुमारीदलार्धवद्भानां तृतीयदिवसे ।

उद्देशोऽपि खलु कथं कथमपि न ज्ञायते चर्मकीलानाम् ॥

घरकुमार्या हठकुमार्याः पत्रेण विदलीकृत्य प्रच्छाद्यप्रथितानां
पादादिजातानां कठिनग्रन्थिरूपाणां व्याधिविशेषाणां चर्मकीलसंज्ञानां संबन्धा-
दनन्तरं तृतीये वधं नाम विनाशं सम्पद्यते यत्तु दीयते तद्देश उत्पत्ति-
स्थानमेव क्लेशेन ज्ञायत एतेन च सूक्ष्ममध्यसूक्ष्मरूपा जतुमणिचर्मकीला-
मशसंज्ञा प्रसिद्धा व्याधयस्त्रिविधा अप्यनेन योगेन वक्ष्यमाणानि रत्यैर्वास
सर्वे विनश्यति अदर्शनीलादिसंज्ञाग्रहणम् उपलक्षणार्थमिति (?) ॥ २०८ ॥

घट्टावणदक्खाकन्दएण माळिद्वदळेहि वा तीए ।

णिपडन्ति चम्मकीळा सारेअड्डावेडावेव्व पूरेण ॥ २०९ ॥

घृष्टा वनद्राक्षाकन्देन मिलिता दलैर्वा तस्याः ।

निपतन्ति चर्मकीलाः सरित्तटावेटपिन इव पूरेण ॥

वनद्राक्षाया गोष्ठ्याम्बिकायाः मूलेन कृतनिघर्षणास्तस्या एव पत्रैर्वा मृदि-
ताः सन्तः पूर्वोक्ताश्चर्मकीला निपतन्ति नदीतीर इव ओघेन यथेति ॥ २०९ ॥

पवणारिपळवळेअगळिअचुण्णअणिहंससढिलंगा ।

बहुलसमुग्ग(अ)रुहिरो सूर व्व रणे मसो पडइ ॥ २१० ॥

पवनारिपल्लवच्छेदगृहीतचूर्णकनिघर्षशिशिलाङ्गाः ।

बहुलसमुद्रतरुधिरः सूर इव रणे पतति मशकः ॥

पवनारेरे(र)ण्डस्य यः पल्लवस्तस्य छेदस्थाने वृन्तसन्धिस्त्वैर्गृहीतं
यच्छूर्णं ताम्बूलरंगतेन यद् घर्षणं तेन मृदूभूतं गात्रं यस्य स तथा अत
एव भूरिसमुद्भूतरक्तो मशकाख्यो व्याधिः स्वस्थानात् पतति निवर्तत
इत्यर्थः । व्यक्तार्थमुपमानम् ॥ २१० ॥

णिसिविसिअसज्जिआजलविज्जविअशुड्डुसंखअवि-

[ळिप्ता ।

णस्सन्ति मसा दुग्गच्चणोळ्ळिआ सज्जणगुण व्व ॥ २११ ॥

निशेषितसर्जिकाजलनिधावितसुदग्धशङ्खविलिप्ताः ।

नश्यन्ति मशका दौर्गत्यनुन्नाः सज्जनगुणा इव ॥

रात्रिपर्युषितेन स्वर्चिकाक्षारस्य सुवर्चिकायाः कर्षमात्रप्रयुक्तेन पानीय-
कुडुबमात्रेण प्रशमितपुटपाकदग्धो यः कम्बुस्तेन पिष्टेन सता दत्तलेपाः
सन्तः प्रागु(सा? का) मशका अभावं यान्ति दारिद्रे ग्रस्ता यथा साधुगुणाः
श्रुतशमादय इति ॥ २११ ॥

आदीविअपळ्हिकिळिळ्वोअग्ग अंगारसेइआ बहुसो ।

पडइ मसा अहिकञ्चुअघट्टे वा तम्मि कोहविए ॥ ११२ ॥

आदीपितकार्पाससूक्ष्मदार्वग्राङ्गारस्वेदितो बहुशः ।

(पतति)अहिकञ्चुकघृष्टो वा तस्मिन् रुषिते ॥

कार्पासलतायाः सम्बन्धिनोऽग्निदग्धो यः प्रान्तः तद्गतेन स्फुलिङ्गेन
तेन पुनः पुनस्तापनाज्जनितस्वेदस्य दशो नश्यति । अथवा सर्पनिर्मोकेन
पुटपाकदग्धेन कृतनिघर्षणं तद्भस्म क्लेशमापन्ने निपततीति ॥ २१२ ॥

जीरअपिक्खं पळ्ळा सित्थअसज्जरसमीसिअं हरइ ।

वअमळ्ळंगेण हुआसड्डुक्खं माट्टेण ॥ २१३ ॥

जीरकपक्कं पथात् सिक्थकसर्जरसमिश्रितं हरति ।

घृतसम्भ्यङ्गेन हुताशदग्धेन दुःखं क्षणार्धेन ॥

अजाज्यसिद्धं घृतं कृत्वा मधूच्छिष्टेन राख्या च घृतपले ग्रस्तेकतो-
लकमिति मात्रया मिश्रितं सलेपेनोपयुक्तमग्निदग्धं तत्कालमेव शमयति । अत्र
साधनं पूर्वोक्तद्वयपलं पानीयपलषोडशं घृतपलचतुष्टयं युगपत् काथयित्वा
घृतशेषं ग्राह्यमिति ॥ २१३ ॥

मिळतेळळडहुजवमिसिविल्लित्तमहरा विमुत्तसन्दावम् ।

सिहिडहुं पण्णपई तत्तेळळभग्गिअं बहुसो ॥ २१४ ॥

तिलतैलमध्यदृष्टा त्रिधान्दृष्ट्वा(?) कृतया मप्या विलिप्तं सद् अग्निप्लुष्टं

शिखिदग्धं रोहति तसैलाभ्यक्तं बहुशः ॥

तत्कालमेवोपशान्तदाहं तेनैव तैलेन पुनः पुनः कृताभ्यङ्गं निर्व्रणीभवतीति ॥

माहिसणवणीअं दुद्धपिट्टितिलमीसिअं समं णेइ ।

ळेवेण सूणिमं दुद्धरं पि भळळादअप्पभवं ॥ २१५ ॥

माहिषनवनीतं दुग्धपिष्टतिलमिश्रितं शमं नयति ।

लेपेन त्वं(?) दुर्धरमपि भङ्गातकप्रभवम् ॥

महिषीनवनी(तेन ? तं) महिषीक्षीरसञ्चूर्णिततिलसहितं लेपेन अरुष्कर-
फलभोजनस्पर्शनादिना जीनच्छ्वेधुं (?) घोरमपि शमयतीति ॥ २१५ ॥

सहसच्चिअ घअघणसारपूरिओ धवळपट्टअणिवन्धो ।

अप्पत्तपाअधिअणो रुभइ सत्थुब्भवो पहरो ॥ २१६ ॥

सहसैव घृतघनसारपूरितो धवळपट्टकनिबन्धः ।

अग्राप्तपादखदनो रोहति बालोद्भवः प्रहारः ॥

गोसर्पिषा तथा घनसारेण कर्पूरेण सहसैव लग्नमात्र एव हरितस(?)
सङ्गाघातः श्वेतांशुकवद्धपाकमनपेक्ष्यैव तेनैव पट्टिकाबन्धेन निर्व्रणीभवति ।
आ सप्ताहात् सद्योव्रणोक्ता चिकित्सा शस्त्रक्षते कर्तव्या । सप्ता(हा)दूर्ध्वं त्व-
न्येति ॥ २१६ ॥

रोहेइ दहणळव्विअसरपुंखासूळिआरसो पहरं ।

महिसीसुअपठमपुरीसमसिणचुण्ण व्व णिमिसेण ॥ २१७ ॥

रोह(य)ति दशनचर्वितशरपुङ्खामूलरसः प्रहारम् ।

महिषीसुतप्रथमपुरीषमसृणचूर्णमिव निमिषेण ॥

शरपुङ्खायाः बाणपुङ्खायाः मूलस्य दन्तचर्वितस्य रसः पूरणात् शस्त्र-
घातं रोहयति, यथा तत्कालप्रसूतस्य महिषीवत्सस्यागृहीतग्रासस्य प्रथमप्रवृत्त-
शकुत् तस्य शुष्कस्य सम्बन्धी चूर्णो रोहयतीत्युपमानद्वारेण द्वितीयः प्रयोग
इति ॥ २१७ ॥

हरिओ पत्थिअ हरिओ सहएविरसेण बद्धअणिबद्धे ।
अहिणवपहरो रोहं पच्चइ तेणेअ बन्धेण ॥ २१८ ॥

हरितो रिक्तीकृत्य भरितः सहदेवीरसेन पट्टकनिबद्धः ।
अभिनवप्रहारो रोहं व्रजति तेनैव बन्धेन ॥

सहदेवी दण्डोत्पलाख्या ओषधिः, तन्मूलस्य निष्पीडितस्य रसेन
प्रभमं पूरितः पुनः रिक्तीकृतः पुनस्तेनैव रसेन पूरितः पश्चाद् बद्धपिटकः सन्
तत्काललग्नशस्त्रघातो रोहति तेनैव बन्धेन, द्वितीयं पट्टिकाधारं नापेक्षत इति ॥

एकस्त्रिअ सरपुंखापाठाळज्जालुआण जळपिटम् ।
रोहेइ महापहरं पि मूळमोळवमत्तेण ॥ २१९ ॥

एकमेव शरपुङ्खापाठालज्जालुकीनां जलपिटम् ।
रोहयति महाप्रहारमपि मूलमालेपमात्रेण ॥

बाणपुङ्खायास्तथा भार्ग्यास्तथा समङ्गायाश्च तिसृणां मध्यादेकस्या एव
मूलं सलिलचूर्णितं सलेपेनैव दृढमपि प्रहारमचिरेणैव रोहयतीति ॥ २१९ ॥

रोहेइ वणं विउडेइ वेअणं पूअवाअमवहरइ ।
वाअसजङ्घालेवो तिरत्तमत्तं कओ पहरे ॥ २२० ॥

रोहयति व्रणं विघटयति वेदनां पूतिपाकमपहरति ।
वायसजङ्घालेपस्त्रिरा(त्रं?त्रमात्रं) कृ(ते?तः) प्र(ह?हा)रे ॥

काकजङ्घायाः पिष्टायाः शस्त्रप्रहारे दत्तो लेपस्त्रिरात्रमात्रेण व्रणं रोह-
यति । पूतिपाकावस्थामप्राप्तमेव व्रणमाशु रोहयतीत्यर्थः ॥ २२० ॥

कदिअं ळज्जिरिआसरसमूळखण्डेहि सज्जुअं तेळळं ।
रोहेइ सेअविहिणा +++ पाउज्जिअं पहरं ॥ २२१ ॥

कथितं लज्जालुकीसरसमूलखण्डैः संयुक्तं तैलम् ।
रोहयति सेकविधिना पाकोज्झितं प्रहारम् ॥

लज्जालुकी समङ्गा तस्या आर्द्राया मूलानां शकलैः सहितं पक्वं ति-
लतैलं सेकविधिना अभ्यङ्गकर्मणा वृथा पाकरहितं शस्त्रकृतं व्रणं रोहयति ।
अत्र तैलपाकविधिर्न विवक्षितः । केवलमूलखण्डानि क्षिप्त्वा तैलं पच्यत इति
॥ २२१ ॥

सळिळमोरन्दअमूळपक्कतिळतेळळद्वसेआण ।
सहसत्ति दारुणाण वि वणाण विअणा समोसरइ ॥ २२२ ॥

सलिलमयूरकमूलपक्वतिलतैललब्धसेकानाम् ।

सहसातिदारुणानामपि व्रणानां वेदना समपसरति ॥

सलिलैः स्वरसैराद्रैरपामार्गमूलैस्तैलपाकविधिना साधितं यत् तिलतैलं
तेन प्राप्तः सेको यस्तादृशानां व्रणानां घोरानामपि आश्वेव वेदनापगच्छतीति
॥ २२२ ॥

वणदक्खावणघरकुमारिकन्दक्षिण्डुअमोरअविपक्वम् ।

अपहरइ घअं सेएण सअळपहरुभवं दुक्खं ॥ २२३ ॥

वनद्राक्षावनगृहकुमारीकन्दक्षिण्डुकमयूरकविपक्वम् ।

अपहरति घृतं सेकेन सकलप्रहारोद्भवं दुःखम् ॥

वनद्राक्षायाः गोषाम्बिकायाः तथा वनकुमार्याः वन्ध्यकर्कोट्याः
गृहकुमार्याः फटकुमारीति प्रसिद्धायाश्च मूलैश्च गोपालपीठकेन तथापामार्गेण
चैतैः समांशैः कल्कीकृतैः सिद्धं घृतमभ्यङ्गेन सर्वशस्त्रस्याभिघातजं दुःखं नि-
वारयतीति । पाकविधिरत्र शुद्धाम्बुक्रमेण द्रव्येभ्यश्चतुर्गुणः स्नेहस्तच्चतुर्गुणं
जलं, सहसैव पक्त्वा स्नेहशेषं प्राद्यमिति ॥ २२३ ॥

करसम्पुडणिप्पीडिअमोरन्दअओळरसेण दिण्णेण ।

पहराहि चिरपअट्टं पि सोणिअं थक्कइ खणेण ॥ २२४ ॥

(करसम्पुटनिष्पीडितमयूरदलरसेन दत्तेन ।

प्रहारैश्चिरप्रवृत्तमपि शोणितं त्रुट्यति क्षणेन ॥)

करसम्पुटनिष्पीडितानाम् अपामार्गपत्राणां निःप्यन्देन प्रवृत्तेन शस्त्र-
क्षताद् बहु(ज? का)लप्रसृतमपि रक्तं तत्कालमेव त्रुट्यतीति ॥ २२४ ॥

ळंगळिआवच्छळकन्दळेविण (व)णमुहम्मि णीसरइ ।

चिरआळपणट्टं पि हु सळळं तेणेअ (णीसरइ? मग्गेण)

[॥ २२५ ॥

लाङ्गलिकावर्तुलकन्दलिप्ते व्रणमुखे निस्सरति ॥

चिरकालप्रणष्टमपि (खलु) शल्यं तेनैव मार्गेण ॥

लाङ्गलिका हलिनी तस्या वृत्तरूपेणादीर्घेण मूलेन जलपिष्टेन
कृताभ्यङ्गे शस्त्रक्षतास्ये बहुकालमदृश्यमानमपि शस्त्रशकलादिरूपं शल्यं
येनैव मार्गेण प्रविष्टं तेनैव निष्कामतीति ॥ २२५ ॥

जलवद्विडडवारुणीमूलं (मूलं) व मेससिंगीए ।

षणपेरन्तालेवेण णट्टसळ्ळं समुद्धरइ ॥ २२६ ॥

जलवर्तितोष्ट्वारुणीमूलं मूलं वा मेषशृङ्गयाः ।

व्रणपर्यन्तालेपेन नष्टशल्यं समुद्धरति ॥

उष्ट्वारुण्याः करभवारुण्याः मूलं जलपिष्टं श(स्त्रं ? स्त्र)क्षताभ्यङ्गेनाहश्यं
शास्यमाकर्षयति, अथवा मेषशृङ्गया अजशृङ्गया मूलमिति ॥ २२६ ॥

आअळ्ळिअमूलरअणीण खण्डखण्डेहि कादिअं तेळ्ळं ।

पूरणमत्तेणाच्चिअ णासे(इ) चिरव्वमं णाडिं ॥ २२७ ॥

आअळ्ळिअमूलरजन्योः खण्डखण्डैः क्वथितं तैलम् ।

पूरणमात्रेणैव नाशयति चिरकालोद्भवां नालीम् ॥

आअळ्ळी निष्पर्याया देशविशेषप्रसिद्धा या, तस्या मूलं तथा रजनी
पिण्डहरिद्रा तयोः शकलशकलैः क्वथितं तैलं व्रणस्य पूरणमात्रेणैव कालान्तर-
प्ररूढां नालीं गतिं रोहयति । तैलस्य मूलखण्डैः सह क्वाथमात्रं विवक्षितं, न
(त ? तु) पाकविधिरिति ॥ २२७ ॥

माहिंसदधिकुद्वक्कूरमीसिअं हरइ चिरप्ररूढं पि ।

खइअं कंगुळिआमूलचुण्णमइदारुणं णाडिं ॥ २२८ ॥

माहिषदधिकोद्रवान्नमिश्रितं हरति चिरप्ररूढमपि ।

खादितं कङ्गुनीकामूल(चूर्ण)मतिदारुणां नालीम् ॥

कङ्गुनिका निष्पर्याया ओषधिस्तस्या मूलचूर्णं कोद्रवस्य कोरदूषस्य
तृणधान्यविशेषस्यान्नेन माहिषीदधिसंयुक्तेन सह भुक्तं चिरप्रवृत्तामपि घोरां
व्रणस्य गतिं शमयतीति ॥ २२८ ॥

समतुळ्ळिअपुडपईपिअताळघणणाअमूलमसीभरिआ ।

णासइ णाडी दुष्टं च दूसहं चिरप्ररूढं पि ॥ २२९ ॥

समतुलितपुटप्रदीपिततालघननाममूलमपीभरिता ।

नश्यति नाली दुष्टं च दुःसहं चिरप्ररूढमपि ॥

तुल्यांशैर्मितस्यान्तर्धूमदग्धस्य हरितालस्य तण्डुलीयकमूलस्य मण्या
पूरिता नाली व्रणगतिः प्ररोहति । दुष्टं च व्रणं चिरकालप्रस्थितमसङ्ख्येदनमपि
निवर्तते पूरणादेवेति ॥ २२९ ॥

हेहंसोसुवभवरक्तमण्डलं सिसिरसलिलपिष्टेण ।

उवसमइ कखेणञ्चिअ दिअतरुफळळेवमत्तेण ॥ २३० ॥

फे(न)निकर्षोद्भववरक्तमण्डलं शिशिरसलिलपिष्टेन ।

उपशाम्यति तत्क्षणमेव (जितस्त ? द्विजत)रुफललेपमात्रेण ॥

समुद्रफेननिकर्षणवशाज्जङ्घादिगान्त्रेषु यद् रक्तमण्डलमण्डलं दूषितरुधि-
रबिम्बमुत्पद्यते तद् द्विजतरोः पलाशवृक्षस्य फलैः शीताम्बुपिष्टैर्लिप्तमात्रेण निव-
र्तत इति ॥ २३० ॥

सरळरुहिरोळळ(अ ?)गन्धअविडंगजवहूइसुण्ठिलेवेण ।

विहवइ अबुदं रविमऊहछिक्कं व हिमखण्डं ॥ २३१ ॥

सरलरुधिरार्द्रगन्धकविलङ्गयवभूतिशुण्ठिलेपेन ।

विद्रवत्यर्बुदं रविमयूखस्पृष्टमिव हिमखण्डम् ॥

कृकलासस्य रक्तेनार्द्राकृतं यद् गन्धपाषाणस्य चूर्णं तथा कृमिघ्नबी-
जानि तथा यवक्षारं तथा नागरमेतैर्मिश्रितैः कृतेन लेपेन शोफविकारोऽर्बुदा-
ख्यो व्याधिर्नश्यति । आशु निवृत्तावुपमानं स्पष्टमिति ॥ २३१ ॥

सोम्मदिसासंभूअं विहिगहिअं हरइ लेवमत्तेण ।

दहगण्ठ(अ ?)गण्डमालावुआइ उत्तण्ठईमूळं ॥ २३२ ॥

सोमदिवसंभूतं विधिगृहीतं हरति लेपमात्रेण ।

दृढग्रन्थिगण्डमालावुदान्युत्तण्ठकीमूलम् ॥

उत्तण्ठकी निष्पर्याया, तस्या उत्तराशाभिमुखत्वेन जातं मूलं विधिना
वनप्रवेशोचितेन संयमेन स्वीकृतं जलपिष्टं लेपमात्रेणैतान् विकारान् विनाश-
यति । तत्र ग्रन्थिर्बुदोपेक्षया सूक्ष्मः किन्त्वसमा (?) । बहूनि गण्डानि गण्ड-
माला अर्बुदमुक्तलक्षणमिति ॥ २३२ ॥

अअमिसमीसिद्धत्थअजवमूळअसिगुकीअळेवेण ।

अंथिळअतवकपिष्टे(ण) गण्डगण्डीओ णासन्ति ॥ २३३ ॥

अतमिश्रीसिद्धार्थकयवमूलकशिमुवीजलेपेन ।

अम्लतक्रपिष्टेन गण्डग्रन्थयो नश्यन्ति ॥

अतसी भङ्गा, शमी पवित्रपत्रा, तथा गौरसर्षपस्तथा यवमहाकन्दा,
तथा श्वेतमरिचमेतद्बीजैश्चक्रगोरसपिष्टैः कृतेन लेपेन गण्डानि ग्रन्थयश्च न-
श्यन्तीति ॥ २३३ ॥

क्वणमत्तेण विळिज्जइ वणकिणगण्डी गराण कठिणो वि ।
णिअजणणिवाहकीडअपिच्छिळ्ळपळेविओ णिउणं ॥ २३४ ॥

क्षणमात्रेण विलीयते व्रणकिणग्रन्थिर्नराणां कठिनोऽपि ।

निजजननिवाहकीटपिच्छिललिप्तो निपुणम् ॥

निजजननिवाहाख्यः कीटोऽर्कशलम इति प्रसिद्धस्तस्याच्छादिय पि-
च्छिलं सरसं (?) वस्त्रान्तेन प्रलिप्तो व्रणानां किणस्य रुद्व्रणनाशस्योपरि
ग्रन्थिः कठिनो विकारस्तत्कालमेव निश्शेषं गलतीति ॥ २३४ ॥

उळ्ळंविअणरगीवावासमसी सिसिरसळिळसञ्जुत्ता ।

पीआपह्यारं हरइ दुट्ठघरिणिव्व घरसारं ॥ २३५ ॥

उल्लम्बितनरग्रीवापाशमयी शिशिरसलिलसंयुक्ता ।

पीतापस्मारं हरति दुष्टग्रहिणीव गृहसारम् ॥

उद्ध्वस्य पुंसो ग्रीवापाशस्य (घ? पु)टपाकदग्धस्य यद् भस्म तच्छी-
ताम्बुना सह पीतमपस्मृतिं विनाशयति । उपमानं गतार्थमिति ॥ २३५ ॥

वरसळिळपिट्ठसेआपराइआसळिळणा(स? म)णं सघअं ।

भूअग्गहविइवणं समिरिअमुणिकुसुमसळिळं व ॥ २३६ ॥

वरसलिलपिष्टश्चेतापराजितासलिलनावनं सघृतम् ।

भूतग्रहविद्रावणं समरिचमुनिकुसुमसलिलं वा ॥

तण्डुलोदकपिष्टश्चेतगिरिकर्णिकामूलं घृतसहितं नस्थेनोपयुक्तं भूतानां
पिशाचादीनां ग्रहाणामपस्मारादीनां विनाशनम् । अथवा कटुकसमभागः अग-
स्त्यतरुपुष्पाणां रस एवमेवोपयुक्त इति ॥ २३६ ॥

हिङ्गुवआसिद्धत्थअणिबदळमुअंगकत्तिणिम्मविओ ।

ळामामोहिअमोक्खं करेइ सिद्धो महाधूवो ॥ २३७ ॥

हिङ्गुवचासिद्धार्थकनिम्बदलधुजङ्गकृत्तिनिर्मितम् (?) ।

लामाबुद्रितमोक्षं करोति सिद्धो महाधूपः ॥

वाल्मीकीग्रगन्धागौरसर्षपपिचुमन्दपत्रैः सर्पकञ्चुकैः सम्पादित उत्कृष्टो
धूपो द्रागित्यधिष्ठितानां मोक्षं ततः परित्यागं करोतीति ॥ २३७ ॥

पक्वं गोजलवसिअं पळं विसाळाए णामणं दिण्णं ।

णासेइ बह्मरक्खसमण्णे वि गहे सुदुब्बारे ॥ २३८ ॥

पक्वं गोजलोषितं फलं विशालाया नावनं दत्तम् ।

नाशयति ब्रह्मराक्षसमन्यांश्च ग्रहान् सुदुर्वारान् ॥

गोमूत्रपर्युषितं पूर्णं फलं पक्वमिन्द्रवारुण्या निष्पीड्य नस्येनोपयुक्तं
ब्रह्मराक्षसाख्यमहाग्रहमन्यानप्यपसारदीन् दुष्करनिवारणान् महाग्रहान् नाश-
यतीति ॥ २३८ ॥

मागहिआसैन्धवसुरहिपित्तमधुमारिअरइअमइपअडं ।

भूअहरमञ्जणमिणं दुद्धरगहदप्पविहवणं ॥ २३९ ॥

मागधिकासैन्धवसुरभिपित्तमधुमारिचरचितमतिप्रकटम् ।

भूतहरमञ्जनमिदं दुर्द्धरग्रहर्षविद्रावणम् ॥

उपकुल्यासैन्धवलवणगोपित्तक्षौद्रोषणैः सम्पादितं सुलभद्रव्यसाध्यत्वा-
दत्यन्तस्फुटमिदमञ्जनं भूतदोषनाशनं, तथा दुर्वारवलानां ब्रह्मराक्षसादिग्रहाणां
मर्षविद्रावणमिति ॥ २३९ ॥

दारुहरिदं पूसे पूसफळरसेण वट्टिआ रइआ ।

अञ्जणगुणिआ गहवन्दवन्दिआ भूअविहवणी ॥ २४० ॥

दारुहरिद्रां (?) पुष्ये पुष्यफलरसेन वर्तिता रचिता ।

अञ्जनगुलिका ग्रहवृन्दवन्दिता भूतविद्रावणी ॥

दारुहरिद्रां पिष्ट्वा कूश्माण्डरसेनालोड्य पुष्यनक्षत्रे सम्पादिताञ्जनायै
गुलिकाञ्जनेनोपयुक्ता सर्वदुष्टग्रहैर्भीतैः सद्भिः स्तुता सर्वदुष्टभूतानां व्यप-
सारिणी, सर्वग्रहभूतनिवारणीत्यर्थः ॥ २४० ॥

कसणंबरगाढणिअन्धसपुरकाआरिपिञ्छधूवेण ।

रविअ(र)छिक्कोव्व तमो णासइ चातुत्थओ दूरं ॥ २४१ ॥

कृष्णाम्बरदृढग्रथितसपुरकाकारिपिञ्छधूपेन ।

रविकरस्पृष्टमिव तमो नश्यति चातुर्थको दूरम् ॥

कृष्णस्पर्शखण्डे निविडं कृत्वा ग्रथिता ये महिषाक्षसहिताः कौशिक-
पक्षास्तैः सर्वैर्दग्धैर्जनितेन धूपेन चातुर्थकज्वरो नश्यति ॥ २४१ ॥

जो पिअइ पूसदिअहे जळपिहं सिअपुणणवामूलं ।

पासे वि णहु विअरन्ति तस्स अहिबिच्चुआ वरिसं ॥ २४२ ॥

यः पिबति पुण्यदिवसे जलपिष्टं सितपुनर्नवामूलम् ।

पार्श्वेऽपि न खलु विचरन्ति तस्याहिवृश्चिका वर्षम् ॥

यस्तोयसञ्चूर्णितं श्वेतवर्षाभूमूलं पिबति, तस्य संवत्सरं यावत् सर्प-
वृश्चिकाः समीपेऽपि न गच्छन्तीति ॥ २४२ ॥

जो विणअत्तणअपडिमं तरच्छदददसणविरइअं वहइ ।

भोजगिगउं ण तीरइ भीमेहि वि सो भुअंगेहि ॥ २४३ ॥

यो विनतातनयप्रतिमां तरक्षुदृढदशनविरचितां वहति ।

अभिभवितुमपि न पार्यते भीमैरपि स भुजङ्गमैः ॥

यस्तरक्षोः श्वापदविशेषस्य ऋक्षाख्यस्य सम्बन्धिन्या दंष्ट्रया दृढद-
शनया निर्मितां गरुडमूर्तिं कण्ठादौ धारयति, अशनिदारुणैरप्युरगैराक्रमितुं
न स शक्य इति ॥ २४३ ॥

छम्मासमही ण डसइ पूसे पीएण गरुळिमूलेण ।

अह डसइ कह वि पुरिसं ता मरइ खणद्धमत्तेण ॥ २४४ ॥

षण्मासानहिर्न दशति पुण्ये पीतेन गरुळिमूलेन ।

अथ दशति कथमपि पुरुषं तदा त्रियते क्षणार्धमात्रेण ॥

गरुली रक्तपुष्पा पुनर्नवा तन्मूलेन जलपीतेन मासषट्कं सर्पः पुरुषं
न दशति । यदि वा कथञ्चिद् दशति तदासौ सर्पस्तत्कालमेव त्रियते
इति ॥ २४४ ॥

पाणञ्जनलेपणगावणेहि (क ? त) श्रिअ विअं समुप्पसइ ।
उक्कस्स गरुळमूलं जइ इहमसामळं होइ ॥ २४५ ॥

पानाञ्जनलेपननावनैस्तदेव विषं सङ्गत्पुंसयति ।

दष्टस्य गरुलमूलं यदि घृष्ट(म)श्यायलं भवति ॥

तदेव गरुल्याः पुनर्नवाया मूलं पानाञ्जनलेपननस्यैः प्रयुक्तं दष्टस्य
विषमशेषं नाशयति । यदि तन्मूलं निवृष्टं सत् कृष्णवर्णं न भवति । श्वेत-
वर्णं तत्कार्यं करोतीत्यर्थः ॥ २४५ ॥

ळित्त(क ?)करो बद्धेण (व) लज्जामूलेण णिअसरीरम्मि ।
उग्गाहेइ भुअंगे गरुडव्य पारो णिरासंको ॥ २४६ ॥

लिप्तकरो बद्धेन वा लज्जामूलेन निजशरीरे ।

उद्ग्राहयति भुजङ्गान् गरुड इव नरो निराशङ्कः ॥

लज्जा समञ्जा तन्मूलेन जलपिष्टेन लिप्तहस्तोऽथवा तेनैव बाह्यादि-
शरीरैकदेशबद्धेन वैनतेय इव निर्भयः सर्पं गृह्णातीति ॥ २४६ ॥

अक्कजडावक्कळमसिणवुण्णमहसिसिर(सळिळ)सञ्जुत्तं ।
पीअमहिकणअघोणसहआरि(अ)विसाण विहवणं ॥ २४७ ॥

अर्कजटावलकलमसृणचूर्णमतिशिथिरसलिलसंधुक्तम् ।

पीतमहिकनकगोनसहयारि(ज)विषाणां विद्रावणम् ॥

रूपिकामूलस्य त्वचं सूक्ष्मचूर्णीकृतमतिशीतलजलसहितं सत् पानेनो-
पयुक्तं सर्पधूर्धुरमण्डलिकरवीरजानां विषाणां निवारणमिति ॥ २४७ ॥

तुससळिळमसिणवट्टिअकाअणिआमूलपाणळेवेण ।

ओसरइ मण्डळिविसं मारुअविहुअं व घणवन्दं ॥ २४८ ॥

तुषसलिलमसृणवर्तितकाकनिकामूलपानलेपेन ।

अपसरति मण्डलिविषं मारुतविधुतमिव घनवृन्दम् ॥

काञ्चिकसूक्ष्मपिष्टं गुञ्जामूलं तेनैव सह जलेनोपयुक्तम् । गोनासविष-
मपगच्छति वायुनिर्धूतमभ्रजालं यथेति ॥ २४८ ॥

तण्डुळजळेण पिट्ठा पीआ घअभीसिआ समुप्पसइ ।

घणणाअजडा णिम्मअगरळं अइगरुअवेअं पि ॥ २४९ ॥

तण्डुलजलेन पिष्टा पीता घृतमिश्रिता समुत्पुंसयति ।

घननादजटा निर्मितगरलमतिगुल्वेणमपि ॥

तण्डुलीयकमूलं तण्डुलधावनसञ्चूर्णितं सद् घृतेन सह पीतं निर्मितं
कृत्रिमं विषं तीव्रदर्पमप्यपसारयतीति ॥ २४९ ॥

लज्जालुईए मूलं नीलीमूलं च तण्डुलजलेन ।

मण्डलिविषमइविषमं वि पीअससं निवारयेह ॥ २५० ॥

लज्जालु(की ? क्या) मूलं नीलीमूलं वा तण्डुलोदकेन ।

मण्डलिविषमतिविषममपि पीतमात्रं निवारयति ॥

समञ्जाया मूलं तण्डुलोदकेन पिष्ट्वा तेनैव पीतं घोरतरमपि गोनास-
विषं तत्कालमेव नाशयति । अथवा नीलीमूलमेवोपयुक्तमिति ॥ २५० ॥

सगुळो कोहळ(अ)रसो (क्रमेण) (दु)हृश्च शर्करासहितं ।

पीअमपहरइ मोहं कुहवधुधूरअप्पहवं ॥ २५१ ॥

सगुलः कोहलकरसः क्रमेण दुग्धं च शर्करासहितम् ।

पीतमपहरति मोहं कोद्वधुधूरकप्रभवम् ॥

कृश्मण्डकरसो गुलसहितः पीतः कौरदूषकभोजननिमित्तं मोहं ना-
शयति । तथा गोक्षीरं शर्करासंयुक्तं मातुलप्रभवं मोहं नाशयतीति ॥ २५१ ॥

गरुओ वि चोफ्फळमओ जविउवभहपुळअभेअमइमोहो ।

उवसमइ झत्ति सीअळजलेण चुळुएहि पीएण ॥ २५२ ॥

गुरुरपि पूगफलमदो जवितोद्धटपुलकस्वेदमतिमोहः ।

उपशाम्यति झगिति शीतलजलेन चुळुकैः पीतेन ॥

पूगफलेनोद्वेगेन महानपि कृतो मदः स्वेदरोमाञ्चबुद्धिभ्रमसहितः
शिशिरोदकेन चुळुकैः पीतेन झगिति निवर्तत इति ॥ २५२ ॥

अवहत्थिअमुहणीसरिअपउळ(ळा)ळाजळो समोसरइ ।

पुरुसाण पुफ्फळमओ जिघाए अटविहारे व्व(?) ॥ २५३ ॥

अपहस्तितमुखनिःसृत(बहल)लालाजलः समपसरति ।

पुरुषाणां पूगफलम(दे ? दो) घ्रातेऽटवीशुष्कगोमये वा ॥

अथवा पूगफलमदः पुंसामरण्यगोशकूच्छकले (जिघ्रि ? घ्रा)ते सति

निर्बतते । कीदृशः सन् । द्रव्यबलादनिवारित आस्यनिष्क्रान्तो बहलः श्लेष्म-
निःप्यन्तो यतेऽत्र स तथाविध इति ॥ २५२ ॥

घअसक्करावलेहं पदसे काऊण पिअइ जो पच्छा ।
उद्दाममणहरं पि हु तस्स ण (स ? म) उज्जं मअं कुणइ ॥
[२५४ ॥

घृतशर्करावलेहं प्रथमं कृत्वा पिबति यः पश्चात् ।
उद्दाममनोहरमपि खलु तस्य (न) म(ध्ये ? थं) मदं कुरुते ॥

यो गोघृतमत्स्य(पि ?) ण्डीतसेकाभ्यामपावलीदमुपयुज्य पश्चादुद्दामं
बहुप्रगल्भवीर्यं वा मनोहरं हृद्यमपि तस्य तन्मद्यं न विकारं जनयतीति
॥ २५४ ॥

कसणंकोळजहाकाठओ व्व चुणं व तिणिण दिअहाइ ।
अवहरइ गरविसं दुज्जअं पि पीओ पअत्तेण ॥ २५५ ॥

कृष्णाङ्गोलजटास्वाथो वा चूर्णं वा त्रीणि दिवसानि ।
अपहरति गरविषं दुर्जयमपि पीतः प्रयत्नेन ॥

कृष्णस्य हरिविलस्य मूलकाथचूर्णाभ्यामेकतरो दिनत्रयमुपयुक्तः गर-
विषं दुष्करमपि कृत्रिमविषं नाशयति ॥ २५५ ॥

अरुणसिल्लाभण्टिकरज्जवीअकुइहि होइ संकामो ।
अइविसमस्स वि विच्छअयहुनविंसवेअहुक्खस्स ॥ २५६ ॥

कुङ्कुमशिलाभण्टिकरज्जवीजकुष्ठैर्भवति संक्रामः ।
अतिविषमस्यापि वृश्चिकवर्धमानविषवेगदुःखस्य ॥

अरुणशिलाशिरीषनक्तमालवीजवाप्यैस्तुल्यांशैः पानीयेन कृतया गुलि-
कया दंशस्थाने गाढं व्यवधाय करनदन्तिरादिना (?) न्यस्तया वृश्चिकसम्बन्धि-
नो वर्धमानविषदर्पकेशस्य दुष्करस्यापि तत्र संक्रामो भवति । दष्टः स्वास्थ्यं
गच्छत्यतः स्वहस्तेन निरन्तरतया सा तत्र न देयेति ॥ २५६ ॥

ओआरेइ अहोणीअमुद्धमारोविअं पि वहेइ ।
वक्कस्स विज्जुअविसं विहिणा वणमज्जुआमूळं ॥ २५७ ॥

अवधारयत्यधोनीतमूर्ध्वमारोपितं ? तमपि ? वर्धयति ।
दष्टकस्य वृश्चिकविषं विधिना वनसज्जुकायूलम् ॥

वातश्लेष्माणं रूपेण विधानेन दंशस्यावस्थानीतं सद् विषं हासयति
ऊर्ध्वं नीतं सदृशवती करोति (?) ॥ २५७ ॥

भाअंगमकुब्जवपुण्ढरीअबहुआर(वि?)पक्कफळ(कळळ?)
[रहआ ।

विच्छअविस(संक्रामं) क(र?रे)इ तिणसण्ठिआ गुळिआ
[॥ २५८ ॥

मातङ्गमलोद्भवपुण्ढरीअबहुआरपक्कफळरचिता ।

वृश्चिकवि(षं?प)संक्रामं करोति तृणसंस्थिता गुलिका ॥

हस्तिशङ्खजातेन पद्माकारेण शिरटिकेति मसिद्वेन कन्दप्रायेण द्रव्येण
तथा बहुकारस्य श्लेष्मातकतरोः पक्वेन फलेनेति द्वाभ्यां निर्मिता पिण्डी
तृणादिना दंशः (?) श्लेष्मिकादंशाद् वृश्चिकविषनाकम्य तेन तृणादौ संक्राम-
यत्यतश्च हस्तेन साक्षात् समर्पणीयेति ॥ २५८ ॥

अरुणसिळातळकोरुंभसहिअरुवृश्चिकळविसिअणिम्म-
[विआ ।

रविसळभएणगोहापुरीसरुसिअंरसुम्मिआ सा (?)
[॥ २५९ ॥

गुळिआ समत्थविच्छअविसवेअं सअळळोअपच्छक्खं ।
संक्राम(अ)इ जहिच्छं पुत्तहिअपुळणिअमाहप्पं ॥ २६० ॥

कुङ्कुमासिळाअळकुसुम्भ(सहित)कुरुविह्वपिशितनिर्मिता ।

रविमूलभङ्गवनगोधापुरीपरुपिकरसोन्मिआ ॥

गुलिका समस्तवृश्चिकविषवेगं सकललोकप्रत्यक्षम् ।

संक्रामयति यथेष्टं धूर्ता विज्ञानमाहात्म्यात् (?) ॥

अरुणं मनश्शिखा हरितालं महारजतम् एतैः सहितं कर्कटमांसं तथा
रविशशिनीऽर्कमिण्डिकाख्यं तथा गृहगोधायाः कुड्यमत्स्याख्यस्य प्राणिनः
शङ्खद् एतानि सर्वाणि समांशान्यर्कक्षीरेण समालोच्य गुलिका कृता सर्ववृश्चिक-
विषवेगं यथारुचि सर्वजनसमक्षं संक्रामयति दद्यादन्यत्र अदष्टेऽपि निवेशयति ।
एवञ्च नरेन्द्रराजेन मूलदेवेन विदितप्रभावेनेति युगलकम् ॥ २५९, २६० ॥

विच्छअडक्कस्स स्सेअसळ्ळिळरोमाअवोविअ(पारेइ?)च्चाइ ।

णासेइ पीअमत्तं घअमीसं सेन्धडम्मीसम् ॥ २६१ ॥

वृश्चिकदष्टस्य स्वेदसलिलरोमाञ्चवेपितव्यानि ।

नाशयति पीतमात्रं घृतमिश्रं सैन्धवोन्मिश्रम् ॥

कृष्णं गव्यं सर्पिः सैन्धवलक्षणेनाष्टमागमात्रेण संयुक्तं घृतं वृश्चिक-
दष्टविषविकारं शमयति वर्मान्पुरोमहर्षस्वेवाद्यो निवर्तन्त इति ॥ २६१ ॥

खज्जूरअढक्कोपरि पद्मैवतेकलं विहङ्गमवहरइ ।

घोरं पि विसमंसेलं चिन्ताहारो ज्व लावण्यम् ॥ २६२ ॥

खज्जूरकदंशोपरि पद्मैवतेकं पिपी(ल ? र्ण)मपहरति ।

घोरमपि विषमशेषं चिन्ताहार(इति ? निव) लावण्यम् ॥

खज्जूरः शतपदी प्रसिद्धः प्राणी तेन कृतस्य दंशस्य पृष्ठदत्तप्रद्योतक-
तैलमपि विषं समस्तं नाशयति शोकवेगं यथा सौन्दर्यमिति ॥ २६२ ॥

गुग्गुलुधूवे चारिण र(ति ? सि)अडकस्स जाव पामअ ।

रुविअकिसलयपिण्डीमअघरवद्धा विसं हरइ ॥ २६३ ॥

गुग्गुलुधूपे वृत्ते रात्रिकदंशे यावत् प्रस्वेदः ।

रूपिककिसलयपिण्डी सघृता बद्धा विषं हरति ॥

रात्रिकप्राणी उच्चिद्य इति प्रसिद्धः । तत्कृते दंशे महिषाक्षं ता(व)द्
घूपयेत्, यावत् तत्र स्वेदो भवेत् । पश्चादर्कप्रवालान् पिष्ट्वा कृता पिण्डिका
सघृता शस्त्रादिना बद्धा रात्रिकविषं नाशयतीति ॥ २६३ ॥

पुणरुत्तसुरसार(स)भाविअहरिआळकुवळअसिळा ++ ।

विसमं वि मूसिअविसं नासइ पाणम्मि दिण्णाइ ॥ २६४ ॥

पुनरुत्तसुरसार(स)भावितहरितालकुवलयशिलाभिः ।

विषममपि मूषिकविषं नश्यति पाने दत्ताभिः ॥

पुनःपुनः सुरसायाः मज्जुकायाः पीडितायाः निःप्यन्देन भाविताभिः
हरितालकुवलयमनशिलाभिः जलेन सह पानेन मयुक्ताभिः घोरमप्युन्दुरुविषं
नश्यति ॥ २६४ ॥

मूसिअविसं विसाउरणामग्गहणेण उद्धरेऊण ।

खिप्फइ पट्टज्जुळिआ जा तस्स विसं समोसरइ ॥ २६५ ॥

मूषिकविषमपि विपातुरनामग्रहणेनोद्धृत्य (यावत् ?) ।

क्षिप्यते वध्यागुलिका (?) तावत् तस्य विषं समपसरति ॥

उन्दुरुदंशसङ्क्रान्तेन विषेण व्याधितस्य संज्ञां गृहीत्वा उन्मूलिता पट्ट-
पुळ्लिका निष्पर्याया यावत् प्रवृत्ते दूरे परित्यज्यते अमुकस्य मूषिकविषं नश्य-
वित्युक्त्वा तावत्कालं जपतस्य (?) विषं निवर्तते इति ॥ २६५ ॥

कडुएळळकोसससिअधूविअडक्कस्त पासइ खणेण ।

अंकोळ्ळपत्तधूविअडक्क(अविस ? स्स वि)मच्छविसवि-
[अणा ॥ २६६ ॥

कडुतैलकोशसंयुक्तधूपितदंशस्य (नश्यति) क्षणेन ।

(अङ्गोलपत्रधूपितदंशस्यापि) मत्स्य(विष)वेदना ॥

सर्षपतैलेन रवलय(?)सक्तुभिर्दत्तधूपः शृङ्गिमत्स्यविषदंशो यस्य तस्य
पुरुषस्य तत्कृता व्यथा तत्कालमेव प्रणश्यति । अथवारिकिल्लस्य पल्लवैर्धूपितो
दंशो यस्य तस्यापि शृङ्गिमत्स्यविषवेदना तथैव नश्यतीति ॥ २६६ ॥

सहोअअमसिणणिहट्टणामिअं हरइ विसमवेअं पि ।

गोहेरअडक्कविसं मूलमहिं(सइ ? साए)णिमिसेण ॥ २६७ ॥

उष्णोदकमसृणनिघृष्टनावनं (रुतं ?) हरति विषमवेगमपि ।

गोधेरकदंशविषं मूलमहिं(स ? सा)या निमिषेण ॥

अहिंसाया गृध्रनस्या मूलमुष्णसलिलेन पिष्ट्वा तेनैव सह नस्यं
कृतं सद् गोधेरकस्य प्राणिविशेषस्य प्राग्बाहुसंज्ञया प्रसिद्धस्य सम्बन्धिना दंशेन
सङ्क्रान्तं विषं क्षणेन नश्यतीति ॥ २६७ ॥

घिअमीसिअविकसपिण्डी सेअविहिणा दगाहि अवणेइ ।

सिंगिअमच्छअविहिणा मिअंककान्तिव्य गोसग्गे ॥ २६८ ॥

घृतमिश्रितचिकसपिण्डी स्वेदविधिना व्रणानपनयति ।

शृङ्गिमत्स्यवेदना मृगाङ्गकान्तिरिव निशान्ते ॥

गोघृतेन मिश्रिता अष्टयवचूर्णिपिण्डी स्वेदविधिना शृङ्ग्याख्यमीनदंश-
सङ्क्रान्तविषव्यथामपसारयति । (अथवा ?) रात्र्यवसाने ज्योत्स्नेवेति ॥ २६८ ॥

डक्कम्मि लोहघट्टे उद्धरिए कण्टए (व) डक्काहि ।

पासइ वरडीए विसं दिण्णाए व फाणि(ज्ज)अरसम्मि
[॥ २६९ ॥

दंशे लोहघट्टे उद्धृते कण्टके वा दंशे ।

नश्यति वरट्वा विषं दत्ते (वा) फाणिज्जकस्य (रसे) ॥

पातकस्य क्लेशस्य वा (शरे ? रसे) दत्ते सति तद्विषं नश्यतीति ॥ २६९ ॥

लेधो मिरिअमहोसइकेसरकुटिलेहि मच्छिआगरळं ।

णासेइ घउम्मीसिअसअउफा(सै)धवकओ व्व ॥ २७० ॥

लेपो मरिचमहौषधकेसरकुटिलेयाक्षिकगरलम् ।

नाशयति घृतोन्मिश्रितशतपुष्पासैन्धवलवण-
युक्तया कृतो लेप एव करोति ॥ २७० ॥

कटुनागरकेसरतगरैर्जलवर्तितैः समक्षैः कृतो लेपो माक्षिकाणां सरषाणां
संनन्वि विषं नाशयति । अथवा योवृतमिश्रया (तस्याः ? निम्ब्या) सैन्धवलवण-
युक्तया कृतो लेप एव करोति ॥ २७० ॥

कुळिसतरुदुग्धवट्टिअसिरीसणोहरकिंताववहरइ ।

ददुदुरविस(मा ? म)दिसअदारुणं पि सळि(ळ ? लेण)जळणो
[व्व ॥ २७१ ॥

कुलिशतरुदुग्धवर्तितशिरीषबीजैर्मसमुपशाम्यति ।

दर्दुरविषमतिशयदारुणमपि सलिलेन ज्वलन इव ॥

सुधावृक्षस्य क्षीरेण पिष्टं क्षीरतरुबीजैः कृतेन लेपेन लिप्तं मण्डूकविषं
घोरमपि नश्यति । व्यक्तमुपमानमिति ॥ २७१ ॥

हरवळळहरसमीसं दुद्धसमं गुळघआण पळजुअळं ।

उन्मत्तसुणहविसमविसवे(अ)णं हरइ पाणेण ॥ २७२ ॥

हरवळ्ळभसुरसोन्मिश्रं दुग्धसमं घृतगुलानां पल्युगलम् ।

उन्मत्तश्च(विषम)विषवेदनां हरति पानेन ॥

मातुलस्वरससहि(तेन ? त)क्षीरतुल्यांशयोर्वृतगुलयोः पलद्वयम् । एवमुक्तं
भवति — चतुर्णां द्रव्याणां प्रत्येकमर्धपलम् एकत्र पलद्वयं पानेनोपयुक्तम्
अलर्कदशनसंक्रान्तघोरविषव्यथां निवारयतीति ॥ २७२ ॥

काउंवरिआमूळं हरदइअफळाइ तण्डुळजळेण ।

समबीआइ व पीआइ कविळभिसदोससमणाइ ॥ २७३ ॥

काकोदुम्बरिकामूलं हरदयितफलानि तण्डुलजलेन ।

समबीजानि वा पीतानि कपिलविषदोषशमनानि ॥

सेरुकोदुम्बरिका फल्गु तस्या मूलं तण्डुलधावनेन सह पिष्ट्वा पीतं
अदंशविषदोषं शमयति । अथवा धूर्धूरकफलानि असनतरुमूलतुल्यांश्चानि
तेनैव तण्डुलजलेन पीतान्युक्तं कार्यं कुर्वन्तीति ॥ २७३ ॥

जळपळिआए गोइज्जिआए महुमीसिआए कअळेवो ।
णीसेसजीअसंभवणहदन्तविषं लअं जेइ ॥ २७४ ॥

जलवर्तितया गोजिहया (मधुमिश्रितया) कृतलेपः ।

निश्शेषजीवसम्भवनसदन्तविषं क्षयं नयति ॥

गोजिहिकया गोधूमिकया पानीयेन पिष्टया माक्षिकेण सहितया
(धृःकृ)तलेपः सर्वेषां विषवतां प्राणिनां नखदशनसमुद्भवं क्षपयति ॥ २७४ ॥

निम्बमसीवडवककळकादिअसळिकेण लिप्तमुवसमइ ।
णहदन्तविसं गरुअं दारुणिसारअणि(वि?)ळितं व ॥ २७५ ॥

निम्बरजनीवटवल्ककथितसलिलेन लिप्तमुपशाम्यति ।

नखदन्तविषं गुरुकं दारुणिशारजनीलिप्तं वा ॥

पिचुमन्दपत्रपत्रन्यग्रोषत्वग्मिस्तुल्याभिः कथितेन सलिलेन लिप्तं शोर-
मपि पूर्ववन्नसदन्तजं विषं विनश्यति । अथवा दार्ढीपिण्डहरिद्राम्बां जल-
पिष्टाम्बां लिप्तमेवं भवतीति ॥ २७५ ॥

पत्तंगणिसाकेसरमञ्जिद्वारअणिळेविआ (ळूआ) ।

उवसमइ इंगु)ईतरुवककळळेवेण गण्डं व ॥ २७६ ॥

पत्तङ्गनिशाकेसरमञ्जिष्ठाचित्रवल्लिता दार्ढीयेताभिर्जलपिष्टाभिर्मौलि-
सा(?) लता विनश्यति । तथा इङ्गुदीनक्षत्र तिल्वकस्य त्वचा जलपिष्टया लिप्तं
सद् वा पिट(पः)कविशेष उपशाम्यति इति । उपमानद्वारेण द्वितीयप्रयोग इति ।
तत्र लता सूर्यकिरणमध्यमेवा(रि ? ति)दुर्लक्षप्राणिरूपा दंशविशेषानुमेया । आयु-
(व ? वे)दात् तस्या लक्षणानि ज्ञेयानी(ति) ॥ २७६ ॥

मूळेहि व बीएहि व कञ्जुअपिट्टेहि लिप्तमुवसमइ ।

कीटविड(अ ? आदि)दुष्टं लम्बासुरताळिफळिणीणं ॥ २७७ ॥

मूलैर्वा बीजैर्वा काञ्चिकपिट्टैर्लिप्तमुपशाम्यति ।

कीटपिटकादिदुष्टं लम्बासुरताळिफलिनीनाम् ॥

तिक्तालबुदेवतालीलाङ्गलीनामेकतमाया मूलैः फलैर्वा आरनालसञ्चू-
णितैर्दंशकेपस्य शरीरकीटपिटकादित्वदोषो विनश्यति । कीटादि ग्रन्थ्याकारम् ।

येषां लोहितपा(पा?मा)नां पाकेन विना स्वेदः कठिनं च मुखं दृश्यते ते
पिटकाः प्रसिद्धा विकारा इति ॥ २७७ ॥

तिलसरिसवमीसकरञ्जबीजलेपेण सअळपिडआण ।

(दा?त)रुणफळदन्तिणिहि व भवज्जइ पसरो विल्लि-
[त्ताणं ॥ २७८ ॥

तिलसर्षपमिश्रकरञ्जबीजलेपेन सकलपिटकानाम् ।

(दा?त)रुणफलदन्ति(नी)भ्यां वा भिद्यते वा पसरो विलिप्तानाम् ॥

तिलसिद्धार्थकर्चूर्णमिश्रैः करञ्जस्य नक्तमालस्य बीजैः पानीयपिष्टैः
कृतेन लेपेन ये केचित् पिटकभेदाः शरीरेषु सम्भवन्ति, तेषां प्रसूतिर्निवर्तते ।
यदि तरु(ण)स्यैरण्डस्य फलं (तेन) तथा दन्तिन्या निकुम्भेनेत्येताभ्यां कृताभ्या-
मेतत् कार्यं भविष्यतीति ॥ २७८ ॥

जाळावइहविअणं हरेन्ति जळवट्टिआइ सघआइ ।

णीळीतण्डुळमूळाइ णूणमुवळेवमत्तेण ॥ २७९ ॥

ज्वालागर्दभवेदनां हरन्ति जलवर्तितानि सघृतानि ।

(तिल? नीली)तण्डुलमूलानि नूनमुपलेपमात्रेण ॥

नीलिन्या मेघनादस्य च मूलानि नूनमुपलेपमात्रेण तोयघृष्टानि घृतेन
सहितानि लेपादव ज्वालागर्दभास्यस्य व्याधेः सम्बन्धिनीं व्यथां शमयन्ति ।
यस्यैवं लक्षणं पठन्ति — दोषैः पित्तोत्पन्नैः मूत्रैः विसर्पवत् शोफपाकस्ताम्रो
ज्वरकृत् ज्वालागर्दभो जालगर्दभ इति द्विधा चास्य संज्ञा श्रूयत इति ॥ २७९ ॥

गोइभिआए मूळं (अहवा) उत्तण्टअस्स विहिगहिअं ।

तण्डुळजळेण दिण्णं सेअ(ळिअ)णिवारणं कुणइ ॥ २८० ॥

गोजिहिकाया मूलमथवोत्कण्टकस्य विधिगृहीतम् ।

तण्डुलजलेन दत्तं शीतलिकानिवारणं करोति ॥

गोजिहिका व्याख्याता, तस्या मूलं ज्येष्ठोदकेन पिष्टं तेनैव सह पीतं
सत् शीतलिकाव्याधेर्विस्फोटास्यस्य विनाशं सम्पादयति । (अथवा उत्कण्ट-
कस्य । विनाशं सम्पादयति । ?) अथवा उत्कण्टकस्य पुनर्नवाया मूलमेवमुक्त-
कार्यं करोति । सर्वौषधीनां ग्रहणे विधिर्नियमविशेषो ग्रन्थसमाप्तौ विवक्षित
इति ॥ २८० ॥

उवसगगम्मि पअट्टे रअणी चिञ्चादळेहि सञ्जुत्ता ।
सिसिरजळपिड्ढपीआ करेइ सीअळिअपडिसेहं ॥ २८१ ॥

उपसर्गे प्रवृत्ते रजनी चिञ्चादलैः संयुक्ता ।
शिशिरजलपिष्टपीता करोति शीतलिकाप्रतिषेधम् ॥

पिण्डहरिद्रा अम्लिकादलैः सह शीतलेन (जलेन) सञ्चूर्णिता तेनैव सह पीता पूर्वगाथोक्तस्य व्याधेः प्रसरनिरोधं करोति । कदा । उपसर्गे दैविक उपद्रवे बाहुल्येन प्रवृत्ते सति । उपसर्गजस्य शीतलिकादोषस्य निवर्तनेऽयं प्रयोग इति ॥ २८१ ॥

जत्तिअमत्ता अङ्गे सीअळिआओ सिएहि पण्णेहि ।
छिण्णेहि सेलुतरुणो आउरणाभेण णासन्ति ॥ २८२ ॥

यावन्मात्रा अङ्गे शीतलिकास्तावद्भिः पर्णैः ।
छिन्नैः शेलुतरोरातुरनाम्ना विनश्यन्ति ॥

यावन्मात्राः सङ्ख्या यावन्त्यः आतुरस्य गात्रे शीतलिका उत्पत्त्यवसरे दृश्यन्ते, तावत्सङ्ख्यायैव श्लेष्मातकतरोर्दलैर्देवदत्तस्य शीतलिका नश्यन्तिवति आतुरनामग्रहणपूर्वं त्रोटितैस्ता निवर्तन्त इति ॥ २८२ ॥

*अन्ते सेअळिअसमुब्भवम्मि गरुएहि देहसन्दावे ।
परिवसिअसळिळपाणं महुमीसकुळं (स ४) (पु १ कु)णइ
[॥ २८३ ॥

रात्रिपर्युषितस्य माक्षिकसंयुक्तस्य तोयस्य पानं शीतलिकाजनितं शरीरस्यात्मदाहं शमयतीति ॥ २८३ ॥

महिळाण तक्खणाच्चिअ थक्कइ रुहिरं सिरम्मि विणिहिते ।
जळकळसे दुद्धेण व पीए चक्कङ्कमूळम्मि ॥ २८४ ॥

महेलानां तत्क्षणमेव तिष्ठति रुधिरं शिरसि विनिहिते ।
जलकलशे दुग्धेन वा पीते चक्राङ्कमूले ॥

स्त्रीणामतिप्रवृत्तं रक्तं प्रदरारूढो व्याधिस्तत्क्षणेनैव निरुध्यते शीतल-
सलिलपूर्णे कलशे मस्तके न्यस्ते सति, अथवा गोक्षीरेण सुदर्शनामूले पीते
सतीति ॥ २८४ ॥

कुसवडिआतरुमूळाइ पीअमत्ताइ तण्डुलजलेण ।

महिळाण महारुहिरं वरेन्ति कअळीहळाइ व्व ॥ २८५ ॥

कुशवाड्यालकतरुमूलानि (समांशानि?) पीतमात्राणि तण्डुलजलेन ।

महेलानां महारुधिरं वारयन्ति कदलीफलानि वा ॥

स्त्रीणामतिरजः कुशानां दर्भाणां तथा वाड्यालकस्य बलाया मूलानि समांशानि वरजलेन पिष्ट्वा पीतान्येव नि(तन्व? रुन्ध)न्ति । अथवा रम्भायाः फलं मोचकाख्यं घृतेन सह पीतमेतत्कार्यं करोतीति ॥ २८५ ॥

तण्डुलसल्लिणेण बळा पुराणगुळधिरइअव्व पोराळी ।

महिळाण महारुहिरं (वि) पीअमत्ते णिवारेइ ॥ २८६ ॥

तण्डुलसल्लिलेन बला पुराणगुलविरचिता (वा) बदराली ।

महेलानां महारुधिरमपि पीतमात्रान्निवारयति ॥

ज्येष्ठसल्लिलेन पिष्ट्वा तेनैव सह पीता बला (तस्या?) महारुधिरं घोरमपि प्रदरं स्त्रीणां निवारयति । अथवा बदरचूर्णं शीतलगुलसममात्रं ज्येष्ठजलपीतम् उक्तकार्य(कर)मिति ॥ २८६ ॥

दुद्धेण बळामूलं घणरवमूळाइ तण्डुलजलेण ।

महुमीसिअमेक्केक्कं पीअं पअरं समं णेइ ॥ २८७ ॥

दुग्धेन बलामूलं घनरवमूलानि तण्डुलजलेन ।

मधुमिश्रितमेकैकं पीतं प्रदरं शमं नयति ॥

बलायाः कन्दौदन्या मूलं गोक्षीरेण पिष्टं पीतं मधुसंयुक्तं प्रदरमतिरजः शमयति । अथवा लोहितलीलसस्य मूलानि ज्येष्ठोदकेनैव पीतानि माक्षिक-सहितान्येवोक्तं कार्यं कुर्वन्तीति ॥ २८७ ॥

पिट्ठञ्च रत्तसाळीण दुद्धसिद्धं सुसीअळं समहु ।

पीअमवहरइ पअरं शिवचिन्ता पापणिबहं व ॥ २८८ ॥

पि(ष्टेन? ष्टं च) रक्तशालीनां दुग्धसिद्धं सुशीतलं समधु ।

पीतमपहरति प्रदरं शिवचिन्ता पापनिबहमिव ॥

रक्तशालीनां लोहितशालीनां शालिविशेषाणां संबन्धि पिष्टं तण्डुलचूर्णं
गोक्षीरेण सह क्षीरिणीवत् पक्वं पश्चात् सिद्धं माक्षिकेण सहोपयुक्तमतिरजः
शमयति । यथा महेश्वरस्मरणं किल्बिषसमूहमिति ॥ २८८ ॥

ळक्का घअसक्कटिआ पीआ दुद्धेण हरइ महिळाण ।
मोअररसो व्व सीसे अमुणिअणिम्मीळिओ पअरं ॥ २८९ ॥

लाक्षा घृतसंकथिता पीता दुग्धेन हरति महेलानाम् ।

मयूरकरसो वा शीर्षे अन्नातनिष्पी(डि)तः प्रदरम् ॥

लाक्षा तरुव्याधिः पूर्वं घृतेन कथिते(ता) पश्चाद् दुग्धेन पिष्टपीता
स्त्रीणामतिरजः शमयति । अथवा अपामार्गस्य अगृहीतसंज्ञस्यैवातुरशिरसि
निष्पीडितस्य रस उक्तं कार्यं करोतीति ॥ २८९ ॥

चुण्णं तिअडुअदिअळट्टिआण तिळकाढेण पिअमवहरइ ।
विसमं पि रत्तगुम्भं कुसुमणिरोहञ्च तरुणीण ॥ २९० ॥

चूर्णं त्रिक(दुक)द्विजयष्ट्यास्तिलकाथेन पीतमपहरति ।

विषममपि रक्तगुल्मं कुसुमनिरोधं च तरुणीनाम् ॥

व्योषस्य चूर्णं ब्राह्मणयष्ट्याश्च मूलचूर्णमेवं चतुर्णां समांशानां चूर्णं
तिलकथितेन सह पीतं स्त्रीणां घोरमपि रक्तगुल्मं वातेन गुल्मत्वमापादितं
रक्तं तथा कुसुमस्य ऋतुकालजस्य रक्तरोधं स्तम्भं शमयतीति ॥ २९० ॥

किण्वकणागुळमअणफळदन्तिजळखारतुंबिबीएहि ।
सकुळिसदुद्धा वत्ती जोणिगआ कुसुम(सं)जणणी ॥ २९१ ॥

किण्वकणागुळमदनफलदन्तीयवक्षारतुम्बिबीजैः ।

सकुलिशदुग्धा वर्ती योनिगता कुसुमसञ्जननी ॥

किण्वं सुराबीजं तथा पिप्पली तथा गुलः तथा मदनस्य सुमनस्य
फलं तथा निकुम्भः तथा यवशूकः तथा तिक्तालबुबीजान्येतानि तुल्यांशानि
मुधाक्षीरेण वर्तितानि कृत्वा कृता वर्ती स्त्रीणां वराङ्गन्यस्ता कुसुमस्यान्तर्भवस्य
रजसः प्रवर्तनीति ॥ २९१ ॥

णवणा(अ)एसरचुण्णं घएण पाऊण कुसुमदिअहेसु ।

दुद्धरआ स + णरसङ्गमेण णारी सुअं लभइ ॥ २९२ ॥

नवनागकेसरचूर्णं घृतेन पीत्वा कुसुमादिवसेषु ।

दुग्धर(त ? ता) सदा नरसङ्गमेन नारी सुतं लभते ॥

नवस्य प्रत्यग्रस्य कनकस्य चूर्णं गोघृतेन सहावलेहं प्रागृतुदिनान्युप-
युज्य गोक्षीराहा(र ? रा) पुरुषसंप्रयोगेन पुत्रं लभते । सदेति, प्रयोगस्यान्यभि-
चारार्थं नित्यग्रहणमिति ॥ २९२ ॥

सघअं णाम(ण)विहिणा दाहिणणा(सा)उडम्मि उदुसमए ।

वज्झाणं देइ सुअं लिङ्गाङ्गिअळक्खणामूलम् ॥ २९३ ॥

सघृतं नावनविधिना दक्षिणनासापुटे ऋतुसमये ।

वन्ध्याभ्यो ददाति सुतं लिङ्गाङ्गितलक्ष्मणामूलम् ॥

केनचिद् वस्तुना लिखितेन लिङ्गेनाङ्कितं कृतचिह्नं यल्लक्ष्मणायाः पुत्र-
जनन्योषधेर्मूलं तद् वन्ध्याभ्यः गर्भग्रहणरहिताभ्यः पुत्रजन्म प्रयच्छति केन
प्रकारेण * ॥ २९३ ॥

(दक्खि ? एके)ण सिहिसिहाळक्खणाण मूळेण दुद्धपीएण ।

गब्भं धरेइ महिळा कुसुमवई त्रीणि दिअहाइ ॥ २९४ ॥

एकेन शिखिशिखालक्ष्मणयोर्मूलेन दुग्धपीतेन ।

गर्भं धारयति महेला कुसुमवती त्रीणि दिवसानि ॥

मयूरशिखापुत्रजननीमूलयोरेकतमेन गोक्षीरेण सह त्रीणि दिवसानि
पिष्टपी(तानि ? तेन) महेला गर्भमपत्यं गृह्णाति । वन्ध्या पीतसंयोगा (?) न
भवतीत्यर्थः ॥ २९४ ॥

कुणइ कुरण्डअमूलं ऋद्धिं गब्भस्स पीअमणुदिअहं ।

गोहामिसे व कमिसो थोअत्थोअं समग्गसिअं ॥ २९५ ॥

करोति कुरण्डकमूलम् ऋद्धिं गर्भस्य पीतमनुदिवसम् ।

गोधामिषं वा क्रमशः स्तोकस्तोकं समभ्यस्तम् ॥

कुरण्डस्याम्लातकस्य मूलं पानीयेन पिष्टं सत् तेनैव सह प्रति-
दिवसं पीतं गर्भस्य ऋद्धिं सम्पूर्णधातुत्वं करोति । अथवा गोधा प्राणिविशेषः
प्रसिद्धस्तन्मांसं क्रमेणाभ्यस्यमानमुक्तं कार्यं करोतीति ॥ २९५ ॥

जळपिष्टं जोणिगअं धरेइ (ण धरेइ) जट्टजळपीअं ।

गब्भं ळक्खेसदिसा भवमुन्दुरुकणिगामूलं ॥ २९६ ॥

जलपिष्टं योनिगतं धारयति न धारयति ज्येष्ठजलपीतम् ।

गर्भं यक्षेशदिग्भवमुन्दुरुकर्णिकामूलम् ॥

उन्दुरुकर्णिकाया मूषिककर्णिकाया मूलमुदीचीप्रसृतं जलेन पिष्टं वराङ्गस्थं
सद् गर्भं धारयति । तण्डुलधावनेन सह पिष्टं पीतं तु गर्भं न धारयति प्रवर्त-
यतीत्यर्थः ॥ २९६ ॥

जा महुघअमीसपळासवीअळेवं करेइ भअकुहरे ।

उडुसमए सा महिळा ण कआ(इ) वि होइ गब्भवई
[॥ २९७ ॥

या मधुघृतमिश्रपलाशबीजलेपं करोति भगकुहरे ।

ऋतुसमये सा महेला न कदाचिदपि भवति (गर्भवती) ॥

या स्त्री गोघृतक्षौद्राभ्यां सहितेन पलाशतरोः किंशुकस्य बीजानां
चूर्णेन योन्यन्तरम् ऋतुकाले लिम्पति, सा न कदाचिदपि गर्भं गृह्णाति ।
ऋतुकालशेषप्रयोगो न तु सकृदेवेति ॥ २९७ ॥

रइसमए तेळळोळळं गब्भासअवअणविणिहिअं विहिणा ।

अवहरइ ळोणखण्डं गब्भमअं दुट्टरण्डाण ॥ २९८ ॥

रतिविरामे तैलार्द्रं गर्भाशयवदनविनिहितं विधिना ।

अपहरति लवणखण्डं गर्भभयं दुष्टरण्डानाम् ॥

दुर्शीलविधवानां सैन्धवशकलं तिलतैलाभ्यक्तं गर्भसम्भवं त्रासं
हरति । गर्भं तासां नाशयतीत्यर्थः । किं कृतं सत्, सुरतावसाने गर्भग्रहण-
मुखे विधिना तत्रैव सम्यक्समर्पणरूपेण प्रकारेण निक्षिप्तमिति ॥ २९८ ॥

पूसुम्मूळिअहरदइअसूळिअं णिअकडीए बन्धेडं ।

कामेह कामिणीओ कामेन्ति ण पसवितं जाउ ॥ २९९ ॥

पुष्योन्मूलितहरदयितमूलिकां निजकटौ बद्ध्वा ।

कामयन्तं कामि(नीं ? न्यः) कामयन्ते (न) प्रसवितुं यान्ति ॥

पुष्यनक्षत्रोत्पातां मातुलशिफां स्वनितम्बे ग्रथयित्वा रमणी रमयति ।

यास्ताः प्रसवं नेच्छन्ति ॥ २९९ ॥

जलकुसुमकन्दतिळसकराओ महुमीसिआ(ओ) पीआओ ।
वारेन्ति गब्भपडणं धम्ममई कुगइगमणं व ॥ ३०० ॥

जल(कुसुमकन्दतिल)शर्करा मधुमिश्रिताः पीताः ।

(धा ? वा)रयन्ति गर्भपतनं धर्ममतिः कुगतिगमनमिव ॥

जलकुसुमस्य पद्मस्य कन्दं विसं तथा तिलास्तथा सितशर्करा
पतानि समांशानि माक्षिकेणोपयुक्तानि गर्भस्य पातं निरुन्धन्ति । यथा धर्म-
बुद्धिर्नरकपातमिति ॥ ३०० ॥

धाअइकुसुमसमंगणीळुप्पळसवरकुसुममारेहि ।

ण पडइ गब्भो जळसण्ठिआइ दुद्धेण पीएहि ॥ ३०१ ॥

धातकीकुसुमसमङ्गानीलोत्पल(शवर)कुसु(म)मारैः ।

न पतति गर्भो जलसंस्थिताया दुग्धेन पीतैः ॥

आ नाभेः पानीयान्तर्गताया गर्भवत्या गर्भम् एतैर्द्रव्यैर्गोक्षीरेण सह
पीतैर्न पतति न स्रवति । कैर्द्रव्यैः । धातकी मदयन्ती तत्पुष्पैस्तथा लज्जाव-
त्यास्तथा कुवल्यैस्तथा लोभ्रेण एतैः समांशैर्माक्षिकेणावलोलितैरिति ॥ ३०१ ॥

सिहसुरहिकळमतण्डुळचुणं समसकरं पिअन्तीए ।

उंवरिकन्दकसाएण पडइ गब्भो (ण) महिळाए ॥ ३०२ ॥

सितसुरभिकलमतण्डुलचूर्णं समशर्करं पिबन्त्याः ।

उदुम्बरिकन्दकषायेण पतति गर्भो न महेलायाः ॥

शुक्लस्य सुगन्धस्य च शालेः पिष्टं सितशर्करासमां(शैः ? शं) काकोदुम्बरी-
काया मूलकथितेन सह पिबन्त्याः (नया ? नार्या) गर्भो (महेलायाः शुक्लाशुक्लस्य
सुगन्धस्य शालेः पिष्टम्भतिशर्करासमांशैः काकोदुम्बरिकाया मूलकाथेन सह
पिबन्त्यानया गर्भो ?) न विस्रवतीति ॥ ३०२ ॥

धंमेइ गब्भपडणं कुळा(कु ?)ळकरकदमं मुहुत्तेण ।

..... धरिआ गिरिअणिअजडव्व ॥ ३०३ ॥

(स्तम्भयति गर्भपतनं कुलालकरकदमं मुहूर्तेन ।

..... धृता गिरिकार्णिकाजटा वा ॥)

कुम्भकारपाणिलम्भो मृत्पिण्डो माक्षिकयुक्तेन छागक्षीरेण सह पीतो
ग(भिणी ? भँ नि) रुणद्धि । अथवा श्वेतस्पन्दाया मूलं नारीनितम्बबद्धमेवं करो-
तीति ॥ ३०३ ॥

पञ्जरइ सोणिअं गर्भिणीए गम्भाव जीए महिळाए ।
तिस्सा पाणं तण्डुलजळेण पारावअपुरीसं ॥ ३०४ ॥

(प्रस्रवति शोणितं गर्भिण्या गर्भाद् यस्या महेलायाः ।
तस्याः पानं तण्डुलजलेन पारावतपुरीषम् ॥)

यस्या गर्भिण्या गर्भाद् रक्तं स्रवति, तस्यास्तन्निवृत्तये कलरवमलं
व्येष्टाजलेन सह पानं देयमिति ॥ ३०४ ॥

महुअसिआकुवळअकन्द(चुण्ण)पाणं परिभममइ गम्भे ।
महिळाण हरइ पीडं परि(पी?वे)ओ सीअळो तहअ ॥

मधुकसितकुवलयकन्दचूर्णपानं परिच्युते गर्भे ।

महेलानां हरति पीडां परिषेकः शीतलस्तथा च ॥

मधुयष्टिसितोत्पलमूलानां समांशानां चूर्णस्य पानीयेन सह पानं स्त्रीणां
गर्भच्युतौ सत्यां वेदनां निवारयति शिशिरश्च परिषेक इति ॥ ३०५ ॥

कटिआरनाळपीअं सिन्धुभ्रवहिंणुचुण्णमबळाण ।

तुरिअं करेइ पसवं कटिबद्धा मातुळजडव्व ॥ ३०६ ॥

कथितारनालपीतं सिन्धुद्भव(हिङ्गु)चूर्णमवलानाम् ।

त्वरितं करोति प्रसवं कटिबद्धा मातुलजटा वा ॥

सैन्धवलवणवाह्नीकयोश्चूर्णं कथितकाम्बिकेन सह पीतं स्त्रीणामाशु
गर्भमोक्षं करोति । अथवा हरवल्लभस्य मूलं स्त्रीनितम्बे ग्रथितमेवं करोति ॥

एककं सुरअरुवाअसमोरअमूळाण विहिपरिग्गहिअं ।

महिळाण कडिणिबद्धं सुहपसवं कुणइ णिमिसेण ॥ ३०७ ॥

एकं सुरतरुवायसमयूरकमूलानां विधिपरिगृहीतम् ।

महेलानां कटि(नि)बद्धं सुखप्रसवं करोति निमिषेण ॥

सुरतरुः पारिभद्रकः तथा वायसजङ्घा तथा अपामार्गः एतन्मूलानामेकं
स्त्रीणां नितम्बग्रथितं सुखेन शीघ्रं च प्रसवं करोतीति (विधिरक्षति?) ॥ ३०७ ॥

वाढाए मोरअस्स व मूळं महिळाण जोणिविणिहित्तं ।

कुणइ सुहं विअ पसवं दुक्खप्पसवाण वि खणेण ॥ ३०८ ॥

भङ्ग्या अपामार्गस्य वा मूलं महेलानां योनिविनिहितम् ।

करोति सुखमेव प्रसवं (दुःख)प्रसवानापि क्षणेन ॥

भङ्ग्या अपामार्गस्य (वा) मूलं स्त्रीणां वराङ्गनिक्षिप्तं सङ्केशप्रसवानामप्य-
क्षेपेनैव शीघ्रं गर्भमोक्षं सम्पादयतीति ॥ ३०८ ॥

जह तं सोरअमूलं पावो कुड्डह समुद्धरिज्जन्तं ।

ता पस हिह कुमारीं महिळा तणअं अकुड्डम्मि ॥ ३०९ ॥

यदि तन्मयूरकमूलं तदानीं खण्ड्यते समुद्ध्रियमाणम् ।

तत् प्रसोष्यते कुमारीं महिला तनयमखण्डिते ॥

यदि तदपामार्गमूलं पूर्वोक्तप्रयोग(र्थ)मुन्मूल्यमानं तदानीमेव नुत्यति
तन्मारी कन्यां जनयिष्यतीति ज्ञेयम् । अनुवृत्ते तूद्धृतं पुत्रमिति ॥ ३०९ ॥

पुड्डहसप्यकञ्चुअमसिणमसीकुसुमसारभरिअम्भी ।

स(प्ति) विसळळा जाअह गब्भवई मूढगब्भा वि ॥ ३१० ॥

पुटदग्धसर्पकञ्चुकमसृणमषीकुसुमसारभरिताक्षी ।

ज्ञगिति विशल्या जायते गर्भवती मूढगर्भापि ॥

अन्तर्धूमदग्धेन भुजगनिर्मोकेन कृतं यत् सूक्ष्मपिष्टं (भरिते ? तेन) माक्षि-
कमिश्रितेन पूरितेनैवा अपमार्गप्रवृत्तगर्भापि स्त्री तत्कालमेव विगतशल्या
सम्पद्यते । सुखेन शीघ्रं मुञ्चतीत्यर्थः ॥ ३१० ॥

थोएणाच्चिअ णिपडह (पुं)कुल्लिसच्छीरेण सीसणिहिण्ण ।
महिळाण गब्भसळ्ळं सरपुंखामूळिआएण ॥ ३११ ॥

स्तोकेनैव निपतति कुलिशक्षीरेण शीर्षनिहितेन ।

महेलानां गर्भ(शल्यं) शरपुङ्खामूलिकाया वा ॥

मुषाक्षीरेणारूपेनापि मूर्धन्यस्तेन स्त्रीणां जरायुः केवलगर्भरहितो वा
निपततीति । अथवा बाणपुङ्खाया मूलेन शिरसि न्यस्तेन एवं भवतीति
॥ ३११ ॥

पडह पभावेणच्चिअ गब्भो महिळाण जोणिघरिआए ।

.... जाआ वा जडाए ॥ ३१२ ॥

....

....

....

आर्द्रायाः श्वेतापराजिताया जटामूलेन वीर्यमात्रेणैव महेलानां गर्भः
प्रवर्तते । कीदृश्या । अन्तर्वराङ्गस्थापितया । अथवा काकादन्याः शिफमैवं
कृत्वा गर्भः पततीति ॥ ३१२ ॥

पाडेइ जरसणाहं भअं पि गढं जरं (च) पाडेइ ।

महिलाण चरणचूडं उत्तरिणीमूळिआवइअं ॥ ३१३ ॥

पातयति जरसनाथं मृतमपि (गर्भं जरां च) पातयति ।

महेलानां चरणन्यस्तमुत्तरिणीमूलिकावलयम् ॥

उत्त(रस्या ? रिण्या) उद्ध्वारुण्या मूलं वलयीकृतं पयोक्षितं स्त्रीणां तत्कालमेव जरायुसहितं विपन्नमपि गर्भं पातयति । तस्मिन् वा पूर्वपचितं शिष्टं(?) जरायुमपि पातयति ॥ ३१३ ॥

दरचुणिअगोसेणाडअमूळमूळखण्डेण (?) जोणिविणिहि-
[एण ।

रमणीण तक्खणाच्चिअ णिपडइ गढभो पपेवन्तो ॥ ३१४ ॥

... ..
... ..

दरचूर्णितगोरसेन वराङ्गन्यस्तेन तत्कालमेव गर्भं प्रवर्तत इति ॥ ३१४ ॥

अज्जरिअतिळ्ळतुंविअपुणणवा(स)रसमूळखण्डेण ।

गढभासअमुहछित्तेण पडइ गढभो मुहुत्तेण ॥ ३१५ ॥

... ..
... ..

जर्जरिततैलाभ्यक्तमाद्रं वर्षाभूमूलं गर्भग्रहणीवदननिक्षिप्तं प्रवर्तयति गर्भं शीघ्रमेवेति ॥ ३१५ ॥

मइरामण्डाळोळिअपुराणगुळसुरसपत्तसरसेहि ।

पीएहि जाइ णासं वरंगसूळं पसूआण ॥ ३१६ ॥

मदिरामण्डालोळितपुराणगुळसुरसपत्रस्वरसाभ्याम् ।

पीताभ्यां याति नाशं वराङ्गशूलं प्रसूतानाम् ॥

(मदिरा) स्वच्छभागेन मिश्रितो यो जीर्णगुलं मज्जुकापलवगुणनिःप्यन्दः ताभ्यां गुलस्य कर्षो द्रवद्रव्यस्य पलत्रयेणेति मात्रया मिश्रीकृत्य पीताभ्यां वृत्तप्रसवानां नारीणां प्रसवजनिता वेदना नश्यतीति ॥ ३१६ ॥

णासइ वरंगविअणा पुणणवामोरआण एकस्स ।

सरसेण मत्ति दढइसहा वि अन्तो णिहित्तेण ॥ ३१७ ॥

नश्यति वराङ्गवेदना पुनर्नवामयूरफयोरेकस्य ।

स्वरसेन झटिति दृढदुस्सहाप्यन्तर्निहितेन ॥

वर्षाभ्वा अपामार्गस्य च मध्यादेकतरस्य स्वरसेन निजनिःप्यन्देन
योन्वन्तरनिक्षिप्तेन स्त्रीणां तीव्रमपि योनिशूलं तत्कालमेव निवर्तत इति
॥ ३१७ ॥

बिउडेइ जोणिविअणं पञ्चगुळतिळळतिम्मिअं तूळं ।

अन्तो णिहिओव्व फुडं सज्जाआळंबुसारइओ ॥ ३१८ ॥

विघटयति योनिवेदनां पञ्चाङ्गुलतैलसिक्तं तूलम् ।

अन्तर्निहितो वा स्फुटं शम्बालम्बुसारचितः ॥

कार्पासपिण्डम् ऐरण्डकमूलबीजतैलाभ्यक्तं योन्वन्तरन्यस्तं तच्छूलं
शमयति । अथवा श्रमणशीर्षके (ण) (केशः श्लक्ष्ण) चूर्णीकृतेन घृतभर्जितेन सम्पा-
दितं सद् यावकसारं प्रायः तद्वत् कलाख्यया प्रसिद्धं योनिशूलं नाशयति । संयाव-
विरचने द्विधा युक्तिर्यत् तसघृतमध्ये श्रमणशीर्षचूर्णं भृष्टं कृत्वा तत् उद्घृत्य
पानीयपिष्टं पिण्डीकृत्य यथासुखावहं घृताभ्यक्तं योनौ संयोज्यमित्येकः
प्रकारः । द्वितीयस्तु पानीयेन सूक्ष्मपिष्टं पिण्डीकृत्य तसघृतेनार्द्राकृतं पूर्ववद्
योनौ संयोज्य तथा निवेश्यमिति ॥ ३१८ ॥

अवहरइ जषक्खारो पक्कळं सूइआण महिळाण ।

कठिअं जळेण घएण व पीअं वेरं बिसाओ व्व ॥ ३१९ ॥

अपहरति यवक्षारं पक्कळं स्रतिकानां महेलानाम् ।

कथितं जलेन घृतेन वा पीतं वीर्यं विषाद इव ॥

वृत्तप्रसवानां स्त्रीणां यादृशं शूलमुत्पद्यते तस्य पक्कळमित्याख्या ।
तद् यवशूकः कफादिकानां क्वथिततोयेन वा पीतं घृतेन वावलेहयोग्यं कृत्वा
क्रमात् पानावलेहनोपयुक्तः शमयति । स्पष्टमुपमानमिति ॥ ३१९ ॥

दुद्धेण कळमतण्डुळचुण्णं पीओ विडारिकिन्दो वा ।

सत्ताहं दुद्धरआए कुणइ दुद्धं पसूआए ॥ ३२० ॥

दुग्धेन कलमतण्डुलचूर्णं पीतो विदारिकन्दो वा ।

सप्ताहं दुग्धरतायाः करोति दुग्धं प्रसूतायाः ॥

गोक्षीरेण सदृशकालं शालेस्तण्डुलानां सम्बन्धि पिष्टं सप्त दिनानि पाने-
नोपयुक्तं जातापत्यायाः क्षीरवृद्धिं करोति । (तथा विदारिकन्दं वा)
तान्येव सप्त दिनानि क्षीरप्रधानमेव भुञ्जानायाः भरितस्तनीयुक्तं कार्यमिति(?)
॥ ३२० ॥

कुक्कुरमर्दकमूलं चन्विअधरिअं मुहम्मि महिळाए ।

हरइ ठणकीडए कुणइ (ठ)ण्णरिद्धिअ सत्ताहा ॥ ३२१ ॥

कुक्कुरमर्दकमूलं चर्वितघृतं मुखे महेळायाः ।

हरति स्तनकीटकान् करोति स्तन्यवृद्धिं च सप्ताहात् ॥

कुक्कुरमर्दकस्य रामशीतलिकाया मूलं तच्चूर्णितं सदास्यान्तरस्था-
पितं नार्थाः कु(चयो)रुत्यन्नान् क्षीरदोषकृतान् कण्टकमायान् विकारान्
नाशयति, क्षीरं च वर्धयति सप्त दिनान्युपयुक्तमिति ॥ ३२१ ॥

हरइ विसाळामूलं थणविअणं कामिणीण छेवेण ।

तणअभवं सहळिहो कुमारिकन्दो व्व णिमि(षे)ण ॥ ३२२ ॥

हरति विशालामूलं स्तनवेदनां कामिनीनां लेपेन ।

तनयभवां सहरिद्रः कुमारिकन्दो वा निमिषेण ॥

स्त्रीणामपत्यविपत्त्यादिव्यथादिजां कुचपीडामिन्द्रवारुणीमूलं पानीयपिष्टं
विलेपेनोपयुक्तं नाशयति । अथवा पिण्डहरिद्रासहितं फलकुमारीमूलमेवोपयुक्त-
मतिशीघ्रमेवं करोतीति ॥ ३२२ ॥

तणुईकरेइ मज्झं पीअं महिएण माहवीमूलं ।

लीढव्व णिशाविरमे कशेलुअं घअ णुम्मीसं ॥ ३२३ ॥

तनूकरोति मध्यं पीतं मथितेन माधवीमूलम् ।

लीढं वा निशाविरामे कशेलुकं घृतमधून्मिश्रम् ॥

माधव्या अतिमुक्तकलताया मूलं तक्रेण सह पीतं स्त्रीणामुदरं (तनू-
करोति ।) अथवा गोघृतमाक्षिकाभ्यां मिश्रितं कम्पिल्लकं माषितं चूर्णीकृतं
सद्वलेहोपयुक्तमेवं करोति ॥ ३२३ ॥

गोमअविरुक्खिआइ जळवट्टिअसघअवरणअदळेहि ।

एव्वट्टिआइ वट्टुसो कळसिआणं विणासन्ति ॥ ३२४ ॥

गोमयविरूक्षितानि जलवर्तितसघृतवरणकदलैः ।

उद्घर्तितानि बहुशः किक्किसिकानि (विनश्यन्ति) ॥

(किक्किसिकानि) ग्रन्थिकात्वभेदजलवैरूप्यहेतवो रोगविशेषाः गोशकृता
प्रथमं विरूक्षत्वं प्रतिपादितानि पश्चाद् गोघृतसंयुक्तैर्वरणवृक्ष(स्य) श्वेतपुष्पा-
ख्यस्य पत्रैस्तोयपिष्टैः पुनः पुनः कृतैरुद्घर्तनैः शाम्यन्ति ॥ ३२४ ॥

कप्पासबीजसाहिअघअपोणी जोणिसूलमवहरइ ।

मूसिअपिसिअविपक्वं तैलळं (घ) वरंगविभ्रंशं ॥ ३२५ ॥

(कार्पासबीजसाधितघृतपोणी योनिशूलमपहरति ।

मूषिकपिशितविपक्वं तैलमिव वराङ्गविभ्रंशम् ॥)

कार्पासबीजैः साधितेन घृतेनाक्ता कार्पासबीजचूर्णेनावचूर्णिता यासौ
पोणी कार्पासादिपिचुरुष्णीकृता योनौ समर्पिता तच्छूलं निवर्तयति यथा
उन्दुरुमांससिद्धं तैलं वराङ्गस्य बहिर्निस्सरणरूपेण विभ्रंशमभ्यङ्गादिवर्तयति ।
घृततैलपाकविधिः सामान्येनोक्त इति ॥ ३२५ ॥

पविसइ णिक्कन्ता वि खु कारळळीकन्दळेविभा जोणी ।

सडिळा वि होइ गाढा सुरगोवअ(घअ)कअवभंगा ॥ ३२६ ॥

प्रविशति निर्गतापि खलु कारळळीकन्दलेपिता योनिः ।

शिथिला(पि) भवति गाढा सुरगोपक(घृत)कृताभ्यङ्गा ॥

बहिः प्रसृतमपि स्त्रीणां वराङ्गमन्तः प्रविशति प्रकृतिस्थं भवति, कार-
वल्ली निष्पर्याया, तन्मूलेन जलपिष्टेन कृतलेपं सत् । तथापि शिथिला सस्तापि
गाढा दृढा भवति योनिः इन्द्रगोपाख्यः कीटस्तच्छरीरचूर्णयुतेन घृतेनाभ्यक्ता
सतीति ॥ ३२६ ॥

माआफळमहुकप्पूरपूरिअं होइ कामिणिजनस्स ।

चिरगळिअजोव्वणस्स वि वरंगमइगाढसोमाळं ॥ ३२७ ॥

मायाफलमधुकर्पूरपूरितं भवति कामिनीजनस्य ।

चिरगलितयौवनस्यापि वराङ्गमतिगाढसुकुमारम् ॥

मायाफलानि प्रासिद्धानि तैस्तथा माक्षिकघनसाराभ्यां भरितं स्त्री-
(जनस्य) बहुवृद्धस्यापि वराङ्गं विगतशैथिल्यं मृदुस्पर्शं च भवति ॥ ३२७ ॥

भाअइतुरंगगन्धाकाराअणिखडरसाहिअं सळिळं ।

पक्खाळणेण जोणिं कुणइ गाढग्रं सुइरं(?) ॥ ३२८ ॥

(धातकितुरङ्गगन्धाकारायणिनिर्याससाधितं सलिलम् ।

प्रक्षालनेन योनिं करोति .... ॥)

धातकितुरङ्गगन्धाकारायणिनिर्याससाधितं सलिलं प्रक्षालनेन प्रयुक्तं
बहुकालं तस्य शैथिल्यं निवारयतीति ॥ ३२८ ॥

खरतरणिकिरणभाविअभे(अ?)ण्टअरस(र?व)ण्ण-

[मूसअवसाहि ।

मण्डूअवसासहिओ कुणइ कुमारत्तणं छेवो ॥ ३२९ ॥

खरतरणिकिरणभावितभे(क?)ण्टकरसवन्यमूषिकवसाभिः ।

मण्डूकवसासहितः करोति कुमारित्वं लेपः ॥

तीव्राकर्करश्मिभिर्भावितस्य भण्टकस्य वार्ताकस्य तालहडस्य (रसेन)
तथा वर्तुवसया तथा (वन्यमूषिकवसया) एतैस्तुल्यांशैः कृतो यः स लेपः
कुमार्याः सत्याः पुरुषोपभुक्तायाः पुनः कुमारित्वमविभग्नयोनित्वं सम्पादयतीति
॥ ३२९ ॥

महुळट्टिपञ्चपळवमाळइकुसुमेहि रविअरविपक्कं ।

णारीवरंगगन्धं घअमभंगेण णासेइ ॥ ३३० ॥

मधुयष्टिपञ्चपल्लवमालतीकुसुमै रविकरविपक्कम् ।

नारीवराङ्गगन्धं घृतमभ्यङ्गेन नाशयति ॥

मधुयष्ट्या तथा पञ्चभिः पल्लवैः कपित्थस्याम्रस्य जम्बीरस्य बीजपूरस्य
विस्वस्येति पञ्चानां वृक्षाणां पत्रैः तथा सुमनःपुष्पैरेतैः सप्तभिस्तुल्यांशैरह-
गुणं गोघृतं पक्षमात्रं सूर्यकिरणैः कथितं वराङ्गाभ्यङ्गानारीणां तद्दौर्गन्धं
नाशयतीति ॥ ३३० ॥

अवहरइ कमळ(कुवळ)अवीअविसोसीरजळहरविपक्कं ।

दुर्गन्धसिंहिलपिच्छिलविसमवरत्तणं(?) तेळळं ॥ ३३१ ॥

अपहरति कमलकुवलयबीजविषोशीरजलधरविपक्कम् ।

दुर्गन्धशिथिलपिच्छिल .... तैलम् ॥

अपहरति कमलकुवलयबीजविषोशीरजलधरविपक्कं (तैलं) दुर्गन्ध-
शिथिलपिच्छिलं, तथा वैषम्यं निम्नोन्नतत्वं च नाशयतीति ॥ ३३१ ॥

पक्खाळिअं सुबहुसो णिबकसाएण धूविअं पच्छा ।

णि(ब)च्छळ्ळीए वरङ्गकुहरमइसुन्दरं होइ ॥ ३३२ ॥

प्रक्षालितं सुबहुशो निम्बकपायेण धूपितं पश्चात् ।

निम्बत्वचा वराङ्गकुहरमतिसुन्दरं भवति ॥

पिचुमन्दकाथेन पुनःपुनर्निर्मार्जितं पश्चान्निम्बत्वचा दत्तधूपं स्त्रीणां
वराङ्गं सौकुमार्यसौगन्ध्यादिगुणयोगादतिसुन्दरं भवति सम्पद्यत इति ॥ ३३२ ॥

मभससिकुङ्कुमरसाउरु च(?) तण्डुलमळअकुवळअणहेहि ।

समद्वहि लडहकामिणिवरंगधूओ समुद्दिष्टो ॥ ३३३ ॥

मदशशिकुङ्कुमरसागुरु च(?) तण्डुलमळपकुवलयनखैः ।

समधुभिर्लटहकामिनीवराङ्गधूपः समुद्दिष्टः ॥

एतैर्द्रव्यैरुत्तमस्त्रीणां भगधूपनमुक्तम् । कैर्द्रव्यैः । मदेन कस्तूरिकया
तथा कर्पूरेण तथा काश्मीरेण तथा बोलेन तथा नखेन एतैस्तुल्यांशैर्मार्जित-
मिभितैरिति ॥ ३३३ ॥

चुण्णं हरिआळपळासभूइछारेहि रोमणिउरुम्बो ।

णासेइ छेविअमत्तं रसचन्दमिअंकसरिसेहि ॥ ३३४ ॥

चूर्णं हरितालपलाशभूतिक्षार(रेण ? रै) रोमनिकुरुम्बम् ।

नाक्षयति लिप्तमात्रं .... श्वन्द्रमृगाङ्गसहितैः ॥

हरितालं तथा शुकदारुमस्म तथा यवक्षारम् एतैः हरितालस्य पञ्च
भागाः (पलाशमस्म)क्षारयोर्द्वौ भागौ इति मात्रया जलपिष्टैः रोमसमूहं लिप्तमात्रं
शातयतीति । मृगाङ्गः कर्पूरः ॥ ३३४ ॥

उप्पडिऊण रोमाइ तुप्पिअ (?) जस्स होइ पेरन्तो ।

रोमरहिअं वरंगं पत्तिहि कोसंबितेळळेण ॥ ३३५ ॥

उत्पाट्य रोमाण्य(त्यर्थो ? भ्यक्तो) यस्य भवति पर्यन्तः ।

रोमरहितं वराङ्गं प्रतीहि कौशाम्बितैलेन ॥

यस्य वराङ्गस्य रोमाण्य(ज्ज्ञायाः ? त्वाय) कौशाम्ब्याः कोशातक्या
बीजसम्भूतेन तैलेन पर्यन्तभागेऽभ्यज्यते तद् वराङ्गं नित्यमेव रोमवर्जितं
भवत्यत्र प्रत्ययं कुर्वति ॥ ३३५ ॥

हाळाहळकिप्पइचुण्णमीसिअं सत्तरत्तपरिवसिअं ।

सरिसवतेळळं व इमं करेइ अब्भंगमत्तेण ॥ ३३६ ॥

हालाहलपुच्छविचूर्णमिश्रितं समरात्रपर्युषितम् ।

सर्षपतैलं वेदं करोत्यभ्यङ्गमात्रेण ॥

इदमुक्तं कार्यं गौरसिद्धार्थकतैलं वा अभ्यङ्गमात्रेण सम्पादयति ।

कीदृशम् । ब्राह्मणिकारुपस्य प्राणिनश्चूर्णीकृतेन पुच्छेन मिश्रितं सत् सप्ताहो-
रात्रस्थापितमिति ॥ ३३६ ॥

महुमीसवीजपूरअदळचुण्णं पिबइ जा पओसम्मि ।

सा लज्जावहमारुअणिरुद्धपसरा सुहं सुवइ ॥ ३३७ ॥

मधुमिश्रबीजपूरकदलचूर्णं पिबति या प्रदोषे ।

सा लज्जावहमारुतनिरुद्धप्रसरा सुखं स्वपिति ॥

माक्षिकेण मिश्रं यन्मातुलुङ्गतरुपत्राणां चूर्णं तदपराहसन्ध्यायामवलेहेन
या उपभुङ्क्ते सा व्रीलाकरस्य आरुतस्य निरुद्धप्रवृत्तिः सती निराङ्गत्वात् सुखं
स्वपिति समीपे निद्रामनुभवतीति ॥ ३३७ ॥

जम्मदिअहाहि दिण्णो सत्ताहं चाळआण सघिएहि ।

धूओ करेइ रक्खं दाहिणादिअपक्खपिण्णहाहि ॥ ३३८ ॥

जन्मदिवसादारभ्य (इत्तः) सप्ताहं बालकानां सघृतः ।

धूपः करोति रक्षां दक्षिणद्विजपक्षपिण्डैः ॥

उत्पत्तिदिनादारभ्य सप्त दिनानि शिशूनामेतैर्द्रव्यैर्दत्तो धूपः ग्रहादिभ्यो
रक्षां करोति ॥ ३३८ ॥

विसवाहिभूअरक्खं मेहं सुरहित्तमंगळावण्णं ।

कुणइ सिअकुड्डं अन्तरा पाणअचिहिणा सि (?) ढिंवाप्प ।

विषन्वाधिभूतरक्षां मेधां सुरभित्वमङ्गलावण्यम् ।

करोति सितकुष्ठमन्तरा पानविधिना बालानाम् ॥

श्वेत(प्रः कुष्ठस्य) चूर्णं गोघृतक्षौद्रमिश्रितं जातमात्रस्यागृहीतस्तन्यस्यैव
बालस्यावलेहनत्वेनोपयुक्तं विषादिभ्यो रक्षां करोति सौगन्ध्यादिस्वगुणान् करो-
तीति ॥ ३३९ ॥

सिहिचलआए मूळं अहिमअराविडण्णसंगसे गहिअं ।

शिशिचूडाया मूलमहिमकरराहुसङ्गमे गृहीतम् ।

बालानां कण्ठबद्धं समस्तग्रहदोषविद्रावणम् ॥

शिशिचूडा मयूराशिखा तस्या मूलं ग्रहणकाले स्वीकृतं शिशूनां
गलग्रथितं सर्वबालग्रहभयनिवारणम् । अहिमकरः सूर्यः । विडम्पो राहुरिति
॥ ३४० ॥

संखुप्पळकुट्टवआ(क?का)ळाअसधारणं कुमाराण ।

कुणह सआं सव्वत्तो रक्खं सअळोवसग्गेसु ॥ ३४१ ॥

शङ्खोत्पलकुष्ठवचाका(लवयो? लायस)धारणं कुमारानाम् ।

करोति सर्वदा सर्वतो रक्षां सकलोपसर्गेषु ॥

आधिदैवादिषु सर्वेषूपद्रवेषु जातेषु सर्वेभ्यो ग्रहादिदोषेभ्यो बालानां
रक्षामेतेषां धारणं सम्पादयति । केषां, शङ्खस्य समुद्रजस्य कम्बोरुत्पलस्य कुष्ठस्य
वाप्यस्यैव तथोग्रगन्धायास्तथा शस्त्रस्यैषां व्यस्तानां समस्तानां चेति ॥ ३४१ ॥

रुविअदुद्धमहोसहतम्माअकुणडिआहि णिम्मविअं ।

दिंभाण विळेवणअं गहगणघणदोसबिद्धवणं ॥ ३४२ ॥

रूपिकदुग्धमहौषधताम्राघृतकुनटीभिर्निर्मितम् ।

दिम्भानां विलेपनं ग्रहगणघनदोषविद्रावणम् ॥

अर्कक्षीरेण तथा नागरेण तथा गोघृतेन तथा कुनट्या मनःशिलया
एतैर्निर्मितं कृतं समालम्बनं बालानां सर्वदुष्टग्रहवृन्दानां सततानां दोषाणामप-
सारणं करोतीति ॥ ३४२ ॥

सिअसिन्दुवारमूळं पुव्वदिसासंभवं समुप्पसह ।

बा(ळ?ळाण)गळणिबद्धं दसणुब्भववेअणादुक्खं ॥ ३४३ ॥

सितसिन्दुवारमूलं पूर्वदिग्भवं समुत्पुंसयति ।

बालानां गलनिबद्धं दशनोद्भववेदनादुःखम् ॥

सितसिन्दुवारस्य श्वेतपुष्पस्य मूलं प्राचीदिग्भागप्रसृतं कण्ठग्रथितं सत्
कुमाराणां दन्तजन्मव्यथात्मकं क्लेशमपहरतीति ॥ ३४३ ॥

एकं दुद्धळिआसंखकुळिळतुंबीजवासमूळाण ।

बाळाण कण्ठबद्धं दसणुब्भवदुक्खमपहरइ ॥ ३४४ ॥

एकं दुग्धलिकाशङ्खपुष्पितुम्भीयवापमूलानाम् ।

बालानां कण्ठवद्धं दशनोद्भवदुःखमपहरति ॥

अर्कपुष्पाः तथा शङ्खपुष्पाः स्फेरुद्धाः तथा तिलकालम्बास्तथा यवा-
पस्य दीर्घमूलस्य सम्पन्विनां मूलानामन्यतमं शिशूनां गलप्रथितं सद् दशनो-
द्भवकालजातां व्यथां (शिशूनां ?) समवतीति ॥ ३४४ ॥

मधु(णा) ककरकपिञ्ज(ल)वल्करु(ओ) करोत्यवलीढम् ।

दन्तगगममइतुरिभं बालाण जवद्वविमुत्तां ॥ ३४५ ॥

मधुना ककरकपिञ्ज(ल)वल्करु(ओ) करोत्यवलीढम् ।

दन्तोद्गममतिस्वरितं बालानामुपद्रवविमुक्तम् ॥

ककरकपिञ्जलयोः सम्पन्वि शृङ्गमांसचूर्णं क्षौद्रेण सहावलेहेनोपयुक्तं
कुमाराणां शीघ्रमेव करोत्यतिसाराद्युपद्रवरहितं दशनजन्म सम्पादयतीति ।
ककरकपिञ्जलयोरभावे तित्तिरिलावकौ आद्याविति ॥ ३४५ ॥

बालाण बिच्छवाअइ(गअ)पिप्पळिसवरसळिलसम-

[भाओ ।

सव्वाइसारधरणो समइ चुण्णो कसाओ व्व ॥ ३४६ ॥

बालानां विश्वघातकिगजपिप्पलीश्वरसलिलसमभागः ।

सर्वातिसारधरणः समधुश्चूर्णः कषायो वा ॥

माल्लमज्जा तथा ताम्रपुष्पा तथा चविका तथा लोभ्रः तथा बालक
इत्येतेषां समभागो बर्हिमस्तादृशश्चूर्णो माक्षिकेण सहावलेहेनोपयुक्तः अती-
सारं सर्वदोषमपि निरुणद्धि । अथवा एतैरेव क्वाचः समाक्षिक एवेति ॥ ३४६ ॥

घअफळिणीसोवीरअचुण्णो तण्डुलजळेण मधुसहिओ ।

अइसारछदितह्लाउ हरइ दिण्णो कुमाराण ॥ ३४७ ॥

घनफलनीसौवीरकचूर्णस्तण्डुलजलेन मधुसहितः ।

अतिसारच्छर्दिदृष्णा हरति दत्तः कुमाराणाम् ॥

मुस्ताप्रियङ्गुशैलाञ्जनानां चूर्णं ज्येष्ठजलेनालोढ्य तैर्नैव सह माक्षिकेण
पीतमतिप्रवृत्तिं बर्हिं तृषं च नाशयति ॥ ३४७ ॥

णिपडन्ति विकसिवच्छारु(सि)आ हिंभस्स मुण्डिपीअ-

[न्तस्स (?)

निपतन्ति कृमयो वत्सार(पिता) डिम्भस्य सुपीतमात्रस्य (?) ।
दत्त्वोद्यमाङ्गे सूक्ष्मपलाशाबलामूलम् ॥

बालस्य वच्छारुषित^१ व्याधिविशेषा मूर्ध्नि तोये भवन्ति । तेषु कृमयो
जायन्ते । ताः (स्याः?) सूक्ष्मपत्राया बला(याश्च) (तद्वैदित्याः?) मूलचूर्णं शिरसि
दत्त्वा स्नापितस्यैव (भवन्ति?) ततो निपतन्ति तद्वर्णं च रोहति ॥ ३४८ ॥

लक्ष्मसुवर्णगैरिकसविलङ्गसिद्धाहिदारुअणी(हि) ।
कुखुणिकासुस्तकीप्रमुख(नयन?)रोगहरमञ्जनं भाणितम् ॥

लाक्षा(द्रव?) सुवर्णगैरिकसविलङ्गशिलाहिदारुअनीभिः ।
कुखुणिकासुस्तकीप्रमुख(नयन?)रोगहरमञ्जनं भाणितम् ॥

तरुव्याधितथा सुवर्णगैरिकं मसिद्धं तथा कृमिघ्नसहिता कुनटी
तथा अहिर्नागकेसरं तथा दार्वा एतैः समांशैः कृतमञ्जनं कुकूणकसुस्तकीप्रमु-
खानां चक्षूरोगाणां विनाशनमुक्तम् । कुकूणकस्य लक्षणमेवं पठन्ति —

“कुकूणकः शिथोरेव दन्तोत्पत्तिनिमित्तजः ।

स्यात् तेन शिशुरुच्छूनताप्राप्तो वीक्षणाक्षमः ॥”

इति । एष कुखुणिकासंज्ञयेहोक्तः । सुस्तकाख्यस्तु शिशूनामन्येषामपि भवती-
त्यस्य वर्त्ताभ्यन्तरे सूक्ष्मपिटको नामादिरूपं (?) लक्षणमाहुः । प्रमुखग्रहणेन
कूच्छप्रबोधादीनां चतुर्विंशः (शत?) न्तर्वर्त्सरोगाणां ग्रहणमिति ॥ ३४९ ॥

मसिणवळामूलवचाचूर्णसणाहं खरातपविपक्वम् ।

तुळितामममाहृष्यं तैलं सुहृदं कुमारानाम् ॥ ३५० ॥

मसृणबलामूलवचाचूर्णसनाथं खरातपविपक्वम् ।

तुळितामृतमाहृत्यं तैलं सुहृदं कुमारानाम् ॥

सूक्ष्मपिष्टेन वाट्यालकमूलस्य तथा (जपा? वचा?) याश्चूर्णेन संयुक्तं तैलं
पक्षमात्रं तीक्ष्णार्ककिरणकथितं सदभ्यङ्गेन प्रयुक्तं बालकानां बालमुष्टिबर्णाधि-
कारत्वात् सवितामृतप्रभावमत एव सौख्यदायीति ॥ ३५० ॥

एएण कअब्भंगो बळाजडाविगअतुसजळोम्मळिओ ।

उड्ढोहबळाकाहिअजळेण बाळो बळं छहइ ॥ ३५१ ॥

एतेन कृताभ्यङ्गो बलाजटाविगततु(पो? षजलो)न्मलितः ।

उष्णोष्णबलावधितजलेन बालो (बलं) लभते

अनेनोक्तेन तै(ला? लेना)भ्यक्ताङ्गः शिशुः पश्चाद् बलाचूर्णेन नि-
स्तुषीकृत(मांसी)चूर्णेन चैताभ्यां जलमिश्रिताभ्यामुद्धर्तितस्ततो बलाक्वाथेन
सुखोष्णेन सलिलेन स्नापितो बलं लभत इति ॥ ३५१ ॥

हअरिउकरञ्जरूविअसत्तच्छअपण्णपसुजळोम्मळिओ ।
हिरिबेरदे(सि?)बिळंबुषकादिअविच्छोणिअसरीरो ॥ ३५२ ॥
हिंणुवआपुरवेहिंणाणिग्गुण्डीणिबपण्णकअधूओ ।
घअकुसुमसार(स)कउहवेणुवभवकणअकअळेहो ॥ ३५३ ॥
गअविसहविसाणुद्धरिअमट्ठिआसुरहिरोअणातिळओ ।
मोरआणिमत्तकण्ठअसुवण्णमणिमूळकअरक्खो ॥ ३५४ ॥
सुसिणिद्धजणणिपरिअणणिव्वत्तिअविविहमंगळाआरो ।
गहदोसवाहिरहिओ होइ कुमारो कुमार व्व ॥ ३५५ ॥

हयरिपुरकरञ्जरूपिकसप्तच्छदपर्णपशु(पति ?)जलोन्मलितः ।

हीबेरदेव्यलम्बुषाकाथविक्षालितशरीरः ॥

हिङ्गुवचापुरशिखि(अ ? पिच्छ)निर्गुण्ढिनिम्बपर्णकृतधूपः ।

धृतकुसुमसार(स)ककुभवेणूद्धवकनककृतलेहः ॥

गजवृषभविषाणोद्धृतमृत्तिकासुरभिरोचनातिलकः ।

मयूरकण्ठकसुवर्णमणिमूलकृतरक्षः ॥

सुस्निग्धजननीपरिजननिर्वर्तिताविविधमङ्गलाचारः ।

ग्रहदोषन्याधिरहितो भवति (कुमारः) कुमार इव ॥

परिचर्यमाणो बालः स्कन्दसमो भवति । कीदृशः । करवीरनक्तमालार्क-
(सप्तपर्ण)मूलानां चूर्णेन, एतैः समांशैश्छागामूत्रमिश्रितैः कृतोद्धर्तनः, बालक-
सहदेवीश्रमणशीर्षकैः कथितजलेन क्षालिताङ्गः, तथा बाह्यैकेनोग्रगन्धया महि-
षाक्षेण मयूरपक्षेण तथा भूतकेश्या पिचुमन्दपत्रैः समांशैः प्रयुक्तधूपः, तथा
गन्धसर्पिषा क्षौद्रेण चालोलितैः अर्जुनपुष्पवंशरोचनापद्मकैः समांशैर्दत्तावलेहः,
तथा दन्तिबलीवर्दशृङ्गात्खातया मृदा तथा गोरोचनाया रचितविशेषकः, तथा
सर्पभयत्रैर्मन्त्रैः कृतेन कण्ठाभरणेन तथा सुवर्णेन तथा मणिमरतकादिभिः
तथा बलभोटाद्यौषधीनां मूलैः कण्ठे बद्धैः सम्पादितरक्षः, स्निग्धैर्मातृप्रमुसैः

परिचारकैः सम्पादिता नानाकाराः कल्याणप्रधानक्रियाविशेषा यस्य तथाविधः
बालो बालग्रहदोषैर्ज्वरादिभिश्च वर्जितः सन्नुक्तरूपो भवतीति ॥ ३५२ -
३५५ ॥

कुष्ठमुराणा(अ)एसरचुण्णं जो लिहइ घअमहुम्मीसं ।
सो होइ सुरहिगन्धो तरुणीअणवळळहो तह अ ॥ ३५६ ॥

कुष्ठमुरानागकेसरचूर्णं यो लेढि घृतमधून्मिश्रम् ।

स भवति सुरभिगन्धस्तरुणीजनवल्लभस्तथा च ॥

वाप्यस्य तथा मुराया गन्धवाच्याः (तथा नागकेसरस्य) सूक्ष्मपिष्टचूर्णं
सर्पिःक्षौद्राभ्यामालोलितं यः पुमानवलेहेनोपयुक्ते, स सुगन्धिशीलः कामिनी-
लोकदयितश्च भवतीति ॥ ३५६ ॥

तामरसणाअकेसरविसुद्धकुट्टाण पलसअं विहिणा ।

महुसुरहिघअकरंभिअमअ(णं) धण्णम्मि परिवसिअं

[॥ ३५७ ॥

थोअत्थो(अञ्जा?)अं गोसे खज्जन्तामिणं करेइ सोभगं ।

आअहुअभमरउळं सररीरगन्धञ्च मासेण ॥ ३५८ ॥

तामरसनागकेसरविशुद्धकुट्टानां पलशतं विधिना ।

मधुसुरभिघृतमिश्रितमयनं घान्ये पर्युषितम् ॥

स्तोकस्तोकं प्रभाते खाद्यमानं करोति सौभाग्यम् ।

आकृष्टभ्रमरकुलं शरीरगन्धं च मासेन ॥

तामरसस्य पद्मपुष्पस्य तथा (नागकेसरस्य तथा) निर्मलीकृतस्य
वाप्यस्यैतेषां तुल्यांशकल्पनारूपेण विधानेन पलशतं माक्षिकेण गोघृतेन च
समांशाभ्यामालोलितं षण्मासं त्रीहिमध्ये पर्युषितं कृत्वा ततः परममिबलोप-
क्षिप्या मात्रया स्वल्पं स्वल्पं मुज्यमानं सुभगतां जनयति । देहामोदं
चाक्षिप्तपदवृन्दं मासेन जनयति । विधिरत्र रसायनोपक्रमविहितशरीरशोध-
नादिविवक्षित इति युगलकम् ॥ ३५७, ३५८ ॥

सवअं आमळअघोसाणिआण जो पिबइ घअमहुम्मीसं ।

ळहुपच्छासी तहए दिणम्मि सो सुअहरो होइ ॥ ३५९ ॥

स(पद?वच)मामलककोशातकीनां यः पिबति घृतमधून्मिश्रम् ।

लघुपथ्याशी तृतीये दिनेऽसौ श्रुतधरो भवति ॥

धात्रीफलत्रयोदशचूर्णम् उग्रगन्धाचूर्णेन (सह?) सहेति त्रयं समांशं
घृतमाक्षिकाभ्यां समांशाभ्यामालोलितं यः पुमान् स्वल्पहितभोजनः सन्नवलेदि
दिनत्रयं, सः तृतीय एव दिवसे यच्छाब्बादिकं किञ्चिच्छृणोति, तद् धारयति
न विस्मरत्येकसन्धौ भवति । गाथायामस्यां चूर्णशब्दोऽध्याहार्य इति ॥ ३५९ ॥

समधुघृतं सविड्गं पलाशबीजरअभा(म)ळरसेण ।

पीअं मासेण जरं जअह महाबुद्धिजणञ्च ॥ ३६० ॥

समधुघृतं सविलङ्गं पलाशबीजर(स?ज) आमामलकरसेन ।

पीतं मासेन जरां जयति महाबुद्धिजननं च ॥

किंशुकबीजानां चूर्णं कृमिघ्नफलेन समांशघृतक्षौद्राभ्यामालोलितं
धात्रीफलनिःप्यन्देन सह पानयुक्तोपयुक्तं सत् मासाभ्यासात् पलितमभि-
भवति, प्रकृष्टां च प्रज्ञामुत्पादयतीति ॥ ३६० ॥

घअमहुतिळमीसामळअचुण्णसेवाए परिणअवओ वि ।

मासेण जोव्वणं पाविऊण वाईसरो होइ ॥ ३६१ ॥

घृतमधुतिलमिश्रामलकचूर्णसेवया परिणतवयस्कोऽपि ।

मासेन यौवनं प्राप्य वागीश्वरो भवति ॥

तिलचूर्णसमांशस्य धात्रीचूर्णस्य घृतक्षौद्राभ्यामालोलितस्य त्रिशद्रा-
त्रोपयोगेन वृद्धोऽपि पुरुषस्त्वारुण्यमासाद्य वादादौ स्वेच्छाविधेयभारतीकः
सम्पद्यत इति ॥ ३६१ ॥

सघआमळअसिआमहुतिळसमतुळिअं पळासतरुबीअं ।

मत्ताए सअणकाळे खइऊण णरो जरं जिणइ ॥ ३६२ ॥

सघृतामलकसितमधुतिलसमतुलितं पलाशतरुबीजम् ।

मात्रया शयनकाले खादित्वा नरो जरां जयति ॥

किंशुकतरोर्बीजचूर्णभैतैः सर्वैः समांशैः कृत्वैषां सर्वेषां यावत्परिमाणं
भवति तुलितं, (तावत् कृत्वा) पुरुषोऽग्निबलानुसारेण निद्राकाले भुक्त्वा पलितं
तिरस्करोतीति ॥ ३६२ ॥

आमळचुण्णं छीढं जळेण महुणा घएण व पओसे ।

कुणइ मइणअणणासासवणे णवजोव्वणअळाइ ॥ ३६३ ॥

आमलकचूर्णं लीढं जलेन मधुना घृतेन वा (प्र)दोषे ।

करोति मतिनयननासाश्रवणनवयावनवलानि ॥

घात्रीफलचूर्णं सलिलेन सह पीतं घृतमाक्षिकाभ्यां वा सहावलेहेन
निशारम्भे उपयुक्तं प्रज्ञायाश्चक्षुषो घ्राणस्य कर्णयोर्जठराग्नेस्तारुण्यस्य चैषां
बलानि स्वशक्तीर्जनयतीति ॥ ३६३ ॥

पीळणविहिगाहिअंकोळळवीअभिअसरिसकुम्भवं तेळळं ।

णा(सह जव वाज)त्तीए जणं करेइ परसाउसंपुण्णं ॥ ३६४ ॥

पीळनविधिग्रहीताङ्गोलबीजसितसर्पपौद्गवं तैलम् ।

नावनयुक्त्या जनं करोति परमायुस्सम्पूर्णम् ॥

इरिकिल्वीजेभ्यस्तथा गौरसर्पेभ्यः समांशेभ्यः पीळनकर्मणा सम्जातं
तैलं नस्येनोपयुक्तमभ्यासात् पुरुषं परमेनायुषा विंशत्यधिकवर्षशतपरिमाणेन
सम्पूर्णं सम्पादयतीति । परमायुःप्रमाणं—

“समा षष्टिर्दिग्धा मनुजकरिणां पञ्च च निशा

हयानां द्वात्रिंशत् खरकरभयोः पञ्चककृतिः ।

विरूपा साप्यायुर्वृषमहिषयोर्द्वादश शुनां

स्मृतं छागादीनां दशकसहिताः षट् च परमम् ॥”

इति वराहमिहिरः ॥ ३६४ ॥

जो छिहइ रअणिविराभे घअमहुणा कुट्टचुण्णमणुदिअहं ।

सो सुरहिकठिनदेहो जिअइ णरो दीहरं काळं ॥ ३६५ ॥

यो लेहि रज्जनिविरामे घृतमधुना कुष्ठचूर्णमनुदिवसम् ।

(स) सुरभिकठिनदेहो जीवति नरो दीर्घकालम् ॥

वाप्यचूर्णं घृतसमांशेन क्षौद्रेण सह प्रत्यहं प्रमात एव योऽवलेहेनोपयुक्ते,
स सुभगामोदस्थैर्युक्तशरीरः सन् पुरुषायुषमात्रजीवी भवतीति ॥ ३६५ ॥

सिसिरे तुरङ्गगन्धाकुन्दरओ पळळघअमहुम्मीसं ।

खज्जन्तो तारुण्यं धेराण वि कुणइ मासेण ॥ ३६६ ॥

शिशिरे तुरङ्गगन्धाकुन्दरजः पल्लघृतमधून्मिश्रम् ।

स्नाद्यमानं तारुण्यं स्थविराणामपि करोति मासेन ॥

अश्वगन्धा(कुन्द)मूलानां चूर्णं तिलचूर्णेन समाशेन सहितं घृतमा-
क्षिकाभ्यामालोलितमवलेहेन शिशिरर्तुकाले मासं भुज्यमानं वृद्धानामपि यौवनं
जनयतीति ॥ ३६६ ॥

रसलोहशिलाजतुलोहदहृअचक्रं कगअणविसचुण्णं ।

खज्जन्तं घअमहुणा बाहिजरामरणविहवणं ॥ ३६७ ॥

रसलोहशिलाजतुलोहदयितचक्राङ्कगगनविषचूर्णम् ।

खाद्यमानं घृतमधुना व्याधिजरामरणविद्रावणम् ॥

(रसः पारतः), लोहं शस्त्रचूर्णं, शिलाजतु शिलानिःप्यन्दः, लोहदयितो
आमकोऽयस्कान्तः, चक्राङ्कं पट्टमाक्षिकं, गगनमभ्रकं स्थावरं मुस्तकादि, एषां
विषरहितानां समांशानां चूर्णम् । विषचूर्णस्य तु प्रत्येकं रसादीनां यदि पलं
तत्तस्य तिलमात्रया । घृतसहितेन माक्षिकेणालोलितं प्रत्यहं भुज्यमानमेतच्चूर्णं
सर्वरोगाणां पलितस्य मृत्योश्च निवारणमिति ॥ ३६७ ॥

षवगअतुसघअसोप्पडिअमासळिआइपाअसं सिद्धं (?) ।

घअसक्करासणाहळिभित्त महिळासअं रमइ ॥ ३६८ ॥

अपगततुषचुप्पटितमाषमयूरकदुग्धमसरककच्छवीजदुग्धानि (?) ।

पीत्वा नरो रमणीयतमपि रमयति रजन्याम् (?) ॥

निस्तुषीकृता यवास्तथा माषास्तथा अपामार्गस्य तथा कौकिलाक्षस्य
तथा कपिकच्छ्वा बीजानि एतानि समांशानि पिष्टानि क्षीरेण सह पीत्वा
मुमनो तस्यामपि(?) रात्रौ शतं कामिनीनां कामयत इति ॥ ३६८ ॥

सममासकळमतण्डुळजवगोडुमविप्पळी(ण) चुण्णेण ।

घअ(वि)पकं पूपळिअं खइऊण ससक्करं दुद्धं ॥ ३६९ ॥

जो पिअइ सो सकन्दप्पसमणससमत्थो(?) ।

कळविंको व्व विळंभइ तोसविअविळासिणीस(म?)त्थो

[॥ ३७० ॥

सममाषकळमतण्डुलयवगोधूमपिप्पलीनां चूर्णेन ।

घृतपक्वां पूपळिकां खादित्वा सशर्करं दुग्धम् ॥

यः पिबति स कन्दर्पप्रशमनसमर्थः ।

कलविद्ध इव जृम्भति तोषितविलासिनीसार्थः ॥

सममाषा येषां तादृशा ये कलमस्य शालेस्तण्डुलास्तथा यवास्तथा गोषूमाः तथा मागधिका एषां समांशानां चूर्णेन कृतमपूपं घृतमध्ये पक्वं मुक्त्वा पश्चात् सितशर्करासहितं क्षीरं यः पिबति, स मन्मथोद्विक्तयुवतिवृन्दमदक्षपण-
शक्तः सन् चटकावद् विलसति अत एवानन्दितसुन्दरीवृन्द इति युगलकम् ॥ ३६९, ३७० ॥

भणिअं गरणारीअणसरीरपरिअम्ममिह सुवित्थिण्णं ।

गोमहिसप्पमुहाण वि संपह भणिमो समासेण ॥ ३७१ ॥

भणितं (नर)नारीजनशरीरपरिक(र्म्मभिर्भि)ह सुविस्तीर्णम् ।

गोमहिषप्रमुखानामपि सम्प्रति भणामः समासेन ॥

उक्तार्थसंग्रहार्था वक्ष्यमाणोपक्षेपणार्था स्पष्टार्था गाथा । समासेन संक्षेपेणेति ॥ ३७१ ॥

गल्लइ दुहाअणेच्चिअ तद्धा गब्भं सुपुट्टसव्वंगं ।

चव्विअळक्खणजडिआसगब्भमुहइअवरंगा ॥ ३७२ ॥

गृहाति द्विहायनैव ताम्रा गर्भं सुपुष्टसर्वाङ्गम् ।

चर्वितलक्षणाजटिकासगर्भमुखपूत्कृतवराङ्गा ॥

द्विहायना वर्षद्वय(वय)स्कैव गौर्गर्भमाधत्ते । कीदृशं, सुसम्पूर्णसकलावय-
वम् । कीदृशी गौः । चर्वितेन दन्तदलितेन लक्षणायाः पुत्रजनन्या मूलेन सगर्भं
पूरितं यद् गोपस्यास्यं, (तेन) दत्तफूकारं योनिदलं यस्याः सा तथा, या गौर्गर्भं न
गृहाति, सानेन प्रयोगेणाकालेऽपि गर्भवती भवतीत्यतिशयोक्तिरिति ॥ ३७२ ॥

तम्माए संगवट्ठं सामरिसज्जाअ(सर)सकुसखण्डं ।

तुरिअं पाडेइ जरउं दिण्णं गुज्जाफळद्धं वा ॥ ३७३ ॥

ताम्रायाः शृङ्गवद्धं (श्यामल ? शाल्मलि)सज्जात(स)रसकुशखण्डम् ।

त्वरितं पातयति जरायुं दत्तं गुग्जाफलार्धं वा ॥

शृङ्गमलिवृक्षे समुत्पन्नानां कुशानां दर्मीणां प्रत्यग्नो भागः गोविषाण-
प्रथितो गर्भशय्याम(स्थोऽस्थ्नो) बहिर्निस्सारयति । अथवा रक्तिकायाः फलं
द्विधा कृत्वा गोरास्ये क्षिप्तमर्धं योनावुक्तं कार्यं करोतीति ॥ ३७३ ॥

अच्छद णिअमणं पि खु गोरंभातकजरिअमहूहि ।
कअळेवं वच्छइअं होइ पिअइ(?)सुरहीण ॥ ३७४ ॥

आस्तां निजोऽन्योऽपि खलु गोरम्भातक्रजीरकमधुभिः ।
कृतलेपो वत्सको भवति (प्रियः सुरभीणाम्) ॥

आत्मीये तु का भ्रान्तिरिति ॥ ३७४ ॥

पाहाणं पि विळित्तं इमिणा जोएण विणिहिअं पुरओ ।
अइन्ती मअ(र?)वच्छा वि रोहिणी झत्ति बल्लअइ ॥ ३७५ ॥

पाषाणमपि विलिप्तम(धु?सु)ना योगेन विनिहितं पुरतः ।
लिहन्ती मृतवत्सापि रोहिणी झत्ति प्रस्रौति ॥

अनेन पूर्वोक्तेन प्रयोगेणाभ्यक्तमइमानमग्रे स्थापितं जिह्याव(लीढं ? लिङ्ग)
मृतवत्सापि गौः सहसैव क्षीरं प्रस्रवति । पूर्वोक्तयोगातिशयप्रतिपादनपरमेत-
दिति ॥ ३७५ ॥

उम्मुहळित्तम्मि किमी वणाहि दसणा अहोमुहविळित्ते ।
सुरहीए संगजुअळे पडन्ति किळ बल्लदण्डीए ॥ ३७६ ॥

उन्मुखलिप्ते कुमयो व्रणादशनादधोमुखविलिप्ते ।

सुरभेः शृङ्गयुगले पतन्ति किल ब्रह्मदण्ड्या ॥

द्विजयष्ट्या जलपिष्टयावलिप्तेन हस्तेन गोशृङ्गे ऊर्ध्वगामिना (कारः
करे)णाभ्यक्ते व्रणात् कायगतात् क्षताज्जन्तवो विलुप्यन्ति । तथाधोगामिना
(कारः करे)ण शृङ्गे लिप्ते सति जन्तवः पतन्तीति ॥ ३७६ ॥

सुरहीए सेरिहीए व मण्डळहट्टेण कण्ठबट्टेण ।
सुइरुभवं पि सहसा वणाहि किमिजाळअं पडइ ॥ ३७७ ॥

सुरभ्या महिष्याश्च मण्डलास्थना कण्ठग्रथितेन ।

सुचिरोद्भवमपि सहसा व्रणात् कुमिजालं पतति ॥

मण्डलास्था तदीयेन कीकसेन गोर्महिष्या वा गलग्रथितेन क्षतात्
अन्तुष्टुन्यं च्यवते कालान्तरजातमपीति ॥ ३७७ ॥

करजुअळमळिअवारुणिफलभरिअवणाहि पळ(इ) णीसेसं ।
किमिजालं दुवइचउप्पआण पण्णप्पइ वणो वि ॥ ३७८ ॥

करयुगलमलितवारुणिफलभरितव्रणात् पतति निश्शेषम् ।
कुमिजालं द्विपदचतुष्पदानां रोहति व्रणोऽपि ॥

हस्तद्वयनिर्मथितेन्द्रवारुणीफलरसेन पूरिताद् (व्रणात्) समग्रजलमु द-
ध्यवते द्विप(दानां) मनुष्यपक्ष्यादीनां, तथा चतुष्पदानां गवाक्षादीनां च ।
व्रणं च तेषां रोहतीति ॥ ३७८ ॥

उड्ढोदअपक्खाळणमत्त(अ)सिद्धत्थतेळळचुव्वडणं ।
ळाळादळळेवो वा मुहरोअं हरइ तम्माण ॥ ३७९ ॥

उष्णोदकप्रक्षालनमात्रसिद्धार्थतैलचुव्वडणम् ।
रालादललेपो वा मुखरोगं हरति ताम्राणाम् ॥

धेनूनामास्यव्याधिमन्तरुष्णजलेन प्रक्षाल्य गौरसर्पपाभ्यङ्गाद्याववा सर्व-
रसगन्धपत्राभ्यां लेपनं हरति ॥ ३७९ ॥

अम्मकणअं(?) गोसेरिहीण णासेइ छेवमत्तेण ।
चण्डालिअभूइ फुळ्ळमवि(?) घोणसक्खारं ॥ ३८० ॥

नवनीतापहारं गोमहिषीणां नाशयति लेपमात्रेण ।
चण्डालिकाभूते पुष्पमपि गोनासक्षारम् ॥

गवां महिषाणां च मुष्कभूतहिंसादिना यो नवनीतापहारः तं नाशयति
लेपमात्रेण शमयति । अथवा गोनासशरीरदाहजं भस्म तथा कृतं शमयति ।
प्रत्यक्षं नवनीतनाम तदभावात् प्रत्यक्षमिति केचिद् दध्याचक्षत इति(?) ॥ ३८० ॥

ओसक्कइ तम्मासेरिहीण गअमुत्तसेअ(मा? पा)णेहि ।
मरु(व?)अमुवसग्गदुक्खं हट्टेण ववे णिहीएण ॥ ३८१ ॥
अपसर्पति(तासां?) गोमहिषीणां गजमूत्र(सङ्क? सेक)पानाभ्याम् ।
म(रुव? र)कमुपसर्गदुःखमस्थना गोष्ठनिहितेन ॥

धेनूनां च महिषीणां च मरकं समूहमरणम् अन्यच्च व्याध्याद्युपप्लवदुःखं
गजानां सम्बन्धिनो मूत्रस्य पानेन तदभ्युक्षणेन चापसर्पति । अथवा गजस-
म्बन्धिनैव कीकसेन गवादीनामास्पदस्थाने निस्स्रातेनापसर्पति ॥ ३८१ ॥

अथवा —

मोरअमुणाळळाआपुरवेसिणरेन्दगोमअघएहि ।

धूभो वज्झन्तो गोहणाण गोढे जरं हरइ ॥ ३८२ ॥

मयुरमृणालकराजपुरपेशिनरेन्द्रगोमयघृतैः ।

धूपो दह्यमानो गोधनस्य गोष्ठे ज्वरं हरति ॥

अपामार्गोशीर(ह ? भृ)ष्टधान्यगुग्गुलुमांसीतगरगोशकृत्सर्पिर्भिर्गवामास्पदे
दह्यमानो धूपभागो ज्वरं निवर्तयतीति ॥ ३८२ ॥

भूमीकुरवअमूलं चक्रङ्कजडव्व मत्थअणिबद्धा ।

कुणइ णवणीअरक्खं रक्खइ थण्णञ्च(च)क्कङ्का ॥ ३८३ ॥

भूमिकुरवकमूलं चक्राङ्कज(भांटा) वा मस्तकनिबद्धा ।

करोति नवनीतरक्षां रक्षति स्तन्यं (च) चक्राङ्का ॥

गोमहिषीणां नवनीतस्य रक्षां हिंसानिष्ठितिं भूमिकुरवकस्य तिरक (?) तरो-
र्मूलं शीर्षग्रथितं सम्पादयति । अथवा सुदर्शनामूलमेवं करोतीति । सुदर्शना
च शीर्षनिबद्धा क्षीरेण रक्षति तस्य दुग्धहिंसां निवारयतीति ॥ ३८३ ॥

पेक्खइ अन्धो वि हभो गुञ्जावीअन्मिएहि अच्छीहि ।

णवणीअपूरिएहि व उल्लोअअसेइएहि व्व ॥ ३८४ ॥

प्रेक्षतेऽन्धोऽपि हयो गुञ्जावीजाञ्जिता(भ्याम)क्षिभ्याम् ।

नवनीतपूरिताभ्यामुष्णोदकसिक्ताभ्यां वा ॥

अचक्षुष्मानपि तुरगः रक्तिकासूक्ष्मचूर्णेन दत्ताब्जनाभ्यां नेत्राभ्यां
पश्यति । अथवा नवनीतघृताभ्यां पश्चादुष्णजलेन पूरिताभ्यां दत्तसेकाभ्यां
पश्यतीति ॥ ३८४ ॥

बुणिअसरपुंखावण्णळोणपिण्डेण वेसरइआण ।

णासन्ति वारिफोधा होइ बळं सुन्दरच्छाअं ॥ ३८५ ॥

चूर्णितशरपुङ्खापर्णलवणपिण्डेन वेसरहयानाम् ।

नश्यन्ति वारिस्फोटा भवति बलं सुन्दरच्छायम् ॥

बाणपुङ्खायाः पत्रैः सैन्धवलवणेन च कृतकवलैस्तेन दत्तेन वेसरतुर-
गाणां वेसराणां सरेण दूरगीतो जातानां तथा(प्रा?प्रा)कृतानामभ्यानां वारिस्फोटाः

अन्तर्जलेन वारिस्फोटीचूर्णाः शारीरविस्फोटरूपा विकारा नश्यन्ति । सामर्थ्य-
शोधनाच्छबी भवतीति (?) ॥ ३८५ ॥

घरकुमरि(द?प)सपिण्डो क्कोणसणाहो दसाहमत्तेण ।
भवहरइ तुरङ्गम(वे)सराण सञ्चंगिअं कण्डुं ॥ ३८६ ॥

गृहकुमारीपत्रपिण्डो लवणसनाथो दशाहमात्रेण ।
अपहरति तुरङ्गम(वे)सराणां सार्वज्जिकीं कण्डुम् ॥

हठकुमार्याः (पत्र)पिण्डैश्चूर्णीकृतेन रसेन संयुक्तैः कृतः कबलः दश-
दिवसमात्रोपयोगादश्वानां वेसराणां (च) समस्तावयवजां कण्डूतिमपनयतीति
॥ ३८६ ॥

देसं पि णिअविळ्ळिअं वटवा सेवेत तक्खणच्चेअ ।
सिन्धुअमवकुट्टसणाहकुसुम(रस)ळेविअसरीरं ॥ ३८७ ॥

द्वेष्यमपि निजशिविलि(?) वडवा सेवते तत्क्षणमेव ।
सिन्धुअवकुट्टसनाथकुसुमरसलितशरीरम् ॥

सैन्धवलवणवाप्यचूर्णेन युक्तं यन्माक्षिकं, तेनाभ्यक्तदेहं स्ववत्सं द्वेष्यम-
प्यश्वा प्रीत्या भजत इति ॥ ३८७ ॥

बारावएसु कम(र?)सो धवळाकणसइळानि जाअन्ति ।
करडाममूळसइइ मुग्गपिडे वळाणी(?) ॥ ३८८ ॥

पारावतेषु क्रमशो धवलाकणसइलानि जायन्ते ।
करडामयूरसमुद्रसुपिष्टे पलानि ॥ (?)

कलरवैः प्रकटिताद्याहारपोषितशरीरेषु यथाक्रमं धवलान्यपथ्यान्नुत्प-
द्यन्ते । तेन कटिकया कुसुम्भबीजेन येषु पिष्टा भवन्ति तेषां सुवर्णपातका जा-
यन्ते ये दलिताः मसूरेण तेषां लोहितवर्णाः ये सदलैः समुद्रैस्तेषां पीवरा इति
क्रमार्थ इति (?) ॥ ३८८ ॥

इअ विविहजोअदंसणपरितुट्ठविअडुविज्जगोरविए ।
हरमेहळाए विरमइ एत्थ चउत्थो परिच्छेओ ॥ ३८९ ॥

इति विविधयोगदर्शनपरितुष्टविदग्धवैद्यजनितगौरवः ।
हरमेखलाया विरमतीह चतुर्थः परिच्छेदः ॥

इति यथोक्तेन क्रमेण प्रतिपादितो हरमेखलायाश्चतुर्थः परिच्छेदः
समाप्तिं भजते । कीदृशः । नानाकाराणां प्रयोगाणां निरूपणेन सानन्दैर्व्युत्पन्नै-
र्भिषग्भिः प्रशंसया प्रकटितमाहात्म्य इति ॥ ३८९ ॥

चतुर्थस्य प्रयोगाणामयमुद्देशसंग्रहः ।
स्मृतिसौकर्यसम्पत्त्यै क्रमेण परिलिख्यते ॥
शिरसः परिकर्मादौ शिरश्शूलचिकित्सितम् ।
श्रोत्ररोगचिकित्सा (च) श्रोत्रपाल्यादिवर्धनम् ॥
चिकित्सा नेत्ररोगाणां कामलानामिकारुजाम् ।
चिकित्सा मुखरोगाणां मुखस्य परिकर्म च ॥
कण्ठरोगप्रशमनमपवाहुचिकित्सितम् ।
परिकर्म स्तनादीनां शान्तिः स्त्रीहोदरादिषु ॥
कुष्ठदीनां चिकित्सा च रक्तपित्तचिकित्सितम् ।
तथा पीनसवैस्वर्यकासश्वास(मप ? शम)क्रिया ॥
यक्ष्मादीनां प्रशमनं हृद्रोगस्य च भेषजम् ।
अतीसारचिकित्सा च विषूच्याश्च निवारणम् ॥
प्रमेहादिनिवृत्तिश्च भगन्दरचिकित्सितम् ।
चिकित्सा (त्स ? त्सित)ञ्च दुर्नाम्नां प्रयोगश्चाग्निदीपनः ॥
छर्दितृष्णाप्रशमनं ज्वरस्य च चिकित्सितम् ।
निद्रायोगस्तथा वातशोणितस्य चिकित्सितम् ॥
ऊरुस्तम्भादिशमनमस्थिभङ्गचिकित्सितम् ।
अग्निदग्धचिकित्सा च शल्यभूतचिकित्सितम् ॥
नानाविधचिकित्सा च गर्भसंस्थापनादिकम् ।
चिकित्सितं च बालानां रसायनविधिस्तथा ॥
बुद्धियो(ग ? गो) गवादीनामभिकर्म यथाक्रमम् ॥

इति हरमेखलायां चतुर्थः परिच्छेदः ॥

LIST OF SANSKRIT PUBLICATIONS FOR SALE.

	RS.	AS.	P.
भक्तिमञ्जरी Bhaktimanjari (Stuti) by H. H. Svāti Śrī Rāma Varma Mahārāja.	1	0	0
स्यानन्दूरपुरवर्णनप्रबन्धः Syanandurapuravarnana- prabandha (Kāvya) by H. H. Svāti Śrī Rāma Varma Mahārāja, with the commentary Sundarī of Rājarāja Varma Koil Tampuran.	2	0	0

Trivandrum Sanskrit Series.

No. 1—दैवम् Daiva (Vyākaraṇa) by Deva with Puruṣakāra of Kṛṣṇalīlāśukamuni (<i>out of stock</i>).	1	0	0
No. 2—अभिनवकौस्तुभमाला-दक्षिणामूर्तिस्तवौ Abhi- navakaustubhamala and Daksina- murtistava by Kṛṣṇalīlāśukamuni (<i>out of stock</i>).	0	2	0
No. 3—नलाभ्युदयः Nalabhyudaya (Kāvya) by Vāmana Bhaṭṭa Bāṇa (<i>second edition</i>).	0	4	0
No. 4—शिवलीलार्णवः Sivalilarnava (Kāvya) by Nīlakaṇṭha Dīkṣita (<i>out of stock</i>).	2	0	0
No. 5—व्यक्तिविवेकः Vyaktiviveka (Alaṅkāra) by Mahima-Bhaṭṭa with commentary (<i>out of stock</i>).	2	12	0
No. 6—दुर्घटवृत्तिः Durghatavr̥tti (Vyākaraṇa) by Śaraṇadeva (<i>out of stock</i>).	2	0	0
No. 7—ब्रह्मतत्त्वप्रकाशिका Brahmatattvapra- sika (Vedānta) by Sadāśivendrasara- svatī (<i>out of stock</i>).	2	4	0
No. 8—प्रद्युम्नाभ्युदयम् Pradyumnabhyudaya (Nāṭaka) by Ravi Varma Bhūpa (<i>out of stock</i>).	1	0	0

- No. 9—**विरुपाक्षपञ्चाशिका Virupaksapancasika**
(Vedānta) by Virūpākṣanātha with
the commentary of Vidyācakra-
vartin (*out of stock*). 0 8 0
- No. 10—**मातङ्गलीला Matangalīla** (Gajalakṣaṇa)
by Nīlakaṇṭha (*out of stock*). 0 8 0
- No. 11—**तपतीसंवरणम् Tapatisamvarana**
(Nāṭaka) by Kulaśekhara Varma with
the commentary of Śivarāma
(*out of stock*). 2 4 0
- No. 12—**परमार्थसारम् Paramarthasara** (Vedānta)
by Ādiśeṣa with the commentary of
Rāghavānanda (*out of stock*). 0 8 0
- No. 13—**सुभद्राधनञ्जयम् Subhadradhananjaya**
(Nāṭaka) by Kulaśekhara Varma with
the commentary of Śivarāma
(*out of stock*). 2 0 0
- No. 14—**नीतिसारः Nitisara** (Nīti) by Kāmandaka,
with the commentary of Śaṅkarārya
(*out of stock*). 3 8 0
- No. 15—**स्वप्नवासवदत्तम् Svapnavasavadatta**
(Nāṭaka) by Bhāsa (*second edition*). 1 8 0
- No. 16—**प्रतिज्ञायौगन्धरायणम् Pratijnayaugandha-
rayana** (Nāṭaka) by Bhāsa
(*out of stock*). 1 8 0
- No. 17—**पञ्चरात्रम् Pancaratra** (Nāṭaka) by
Bhāsa (*out of stock*). 1 0 0
- No. 18—**नारायणीयम् Narayaniya** (Stuti) by
Nārāyaṇa Bhaṭṭa with the comment-
ary of Deśamangalavārya
(*second edition*). 4 0 0
- No. 19—**मानमेयोदयः Manameyodaya** (Mīmāṃsā)
by Nārāyaṇa Bhaṭṭa and Nārāyaṇa
Paṇḍita (*out of stock*). 1 4 0
- No. 20—**अविमारकम् Avimaraka** (Nāṭaka) by
Bhāsa (*out of stock*). 1 8 0
- No. 21—**बालचरितम् Balacarita** (Nāṭaka) by
Bhāsa (*out of stock*). 1 0 0

- No. 22—मध्यमव्यायोग-दूतवाक्य-दूतघटोत्कच-कर्णभारो-
हभङ्गानि **Madhyamavyayoga-Duta-
vakya-Dutaghatotkaca-Karna-
bhara and Urubhanga** (Nāṭaka)
by Bhāsa (*out of stock*). 1 8 0
- No. 23—नानार्थार्णवसंक्षेपः **Nanartharnavasam-
ksepa** (Kośa) by Keśavasvāmin
(Part I, 1st and 2nd Kāṇḍas).
(*out of stock*). 1 12 0
- No. 24—जानकीपरिणयः **Janakiparinaya** (Kāvya)
by Cakra Kavi (*out of stock*). 1 0 0
- No. 25—काणादसिद्धान्तचन्द्रिका **Kanadasiddhanta-
candrika** (Nyāya) by Gaṅgādhara-
sūri (*out of stock*). 0 12 0
- No. 26—अभिषेकनाटकम् **Abhisekanataka** by
Bhāsa (*out of stock*). 0 12 0
- No. 27—कुमारसम्भवः **Kumarasambhava** (Kāvya)
by Kālidāsa with the two comment-
aries, Prakāśikā of Aruṇagirinātha
and Vivaraṇa of Nārāyaṇa Paṇḍita
(Part I, 1st and 2nd Sargas)
(*out of stock*). 1 12 0
- No. 28—वैखानसधर्मप्रश्नः **Vaikhanasadharmapra-
sna** (Dharmasūtra) by Vikhanas
(*out of stock*). 0 8 0
- No. 29—नानार्थार्णवसंक्षेपः **Nanartharnavasam-
ksepa** (Kośa) by Keśavasvāmin
(Part II, 3rd Kāṇḍa) (*out of stock*). 2 4 0
- No. 30—वास्तुविद्या **Vastuvidya** (Śilpa) (*out of
stock*). 0 12 0
- No. 31—नानार्थार्णवसंक्षेपः **Nanartharnavasam-
ksepa** (Kośa) by Keśavasvāmin
(Part III, 4th, 5th and 6th
Kāṇḍas). 1 0 0
- No. 32—कुमारसम्भवः **Kumarasambhava** (Kāvya)
by Kālidāsa with the two comment-
aries, Prakāśikā of Aruṇagirinātha
and Vivaraṇa of Nārāyaṇa Paṇḍita
(Part II, 3rd, 4th and 5th Sargas)
(*out of stock*). 2 8 0

- No. 33—**धारुचसंग्रहः Vararucasangraha**
(Vyākaraṇa) with the commentary
Dīpaprabhā of Nārāyaṇa
(out of stock). 0 8 0
- No. 34—**मणिदर्पणः Manidarpana** (Nyāya) by
Rājacūdāmanimakhin. 1 4 0
- No. 35—**मणिसारः Manisara** (Nyāya) by Gopī-
nātha. 1 8 0
- No. 36—**कुमारसम्भवः Kumarasambhava** (Kāvya)
by Kālidāsa with the two comment-
aries, Prakāśikā of Aruṇagirinātha
and Vivaraṇa of Nārāyaṇa Paṇḍita
(Part III, 6th, 7th and 8th Sargas). 3 0 0
- No. 37—**आशौचाष्टकम् Asaucastaka** (Smṛti) by
Vararuci with commentary. 0 4 0
- No. 38—**नामलिङ्गानुशासनम् Namalinganusasana**
(Kośa) by Amarasimha with the com-
mentary Tikāsarvasva of Vandy-
ghaṭīya Sarvānanda (Part I, 1st
Kāṇḍa). 2 0 0
- No. 39—**चारुदत्तम् Carudatta** (Nāṭaka) by Bhāsa
(out of stock). 0 12 0
- No. 40—**अलङ्कारसूत्रम् Alankarasutra** by Rājānaka
Ruyyaka with the Alaṅkārasarvasva
of Mankhuka and its commentary by
Samudrabandha (second edition). 2 8 0
- No. 41—**अध्यात्मपटलम् Adhyatmapatala** (Ve-
dānta) by Āpastamba with Vivaraṇa
of Śrī Sankara-Bhagavat-Pāda
(out of stock). 0 4 0
- No. 42—**प्रतिमानाटकम् Pratimanataka** by Bhāsa
(out of stock). 1 8 0
- No. 43—**नामलिङ्गानुशासनम् Namalinganusasana**
(Kośa) by Amarasimha with the two
commentaries, Amarakośodghāṭana of
Kṣīrasvāmin and Tikāsarvasva of
Vandyaghaṭīya Sarvānanda (Part II,
2nd Kāṇḍa, 1-6 vargas). 2 8 0
- No. 44—**तन्त्रशुद्धम् Tantrasuddha** by Bhaṭṭāraka,
Vedottama. (out of stock). 0 4 0

		RS.	AS.	P.
No. 45—प्रपञ्चहृदयम्	Prapancahrdaya.	1	0	0
No. 46—परिभाषावृत्तिः	Paribhasavrtti (Vyākaraṇa) by Nīlakaṇṭha Dīkṣita.	0	8	0
No. 47—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम्	Sidhantasiddhanjana (Vedānta) by Kṛṣṇānanda Sarasvatī (Part I.)	1	12	0
No. 48—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम्	Do. Do. (Part II).	2	0	0
No. 49—गोलदीपिका	Goladipika (Jyotiṣa) by Parameśvara.	0	4	0
No. 50—रसार्णवसुधाकरः	Rasarnavasudhakara (Alaṅkāra) by Singa Bhūpāla.	3	0	0
No. 51—नामलिङ्गानुशासनम्	Namalinganusasana (Kośa) by Amarasimha with the two commentaries, Amarakośodghāṭana of Kṣīrasvāmin and Tikāsarvasva of Vandyaghaṭīya Sarvānanda (Part III, 2nd Kanda, 7-10 vargas).	2	0	0
No. 52—नामलिङ्गानुशासनम्	Namalinganusasana (Kośa) by Amarasimha with the commentary Tikāsarvasva of Vandyaghaṭīya Sarvānanda (Part IV, 3rd Kāṇḍa).	1	8	0
No. 53—शब्दनिर्णयः	Sabdanirnaya (Vedānta) by Prakāśātmayatīndra.	0	12	0
No. 54—स्फोटसिद्धिन्यायविचारः	Sphotasiddhi-nyayavicara (Vyākaraṇa).	0	4	0
No. 55—मत्तविलासप्रहसनम्	Mattavilasaprahasana (Nāṭaka) by Mahendravikramavarman. (out of stock).	0	8	0
No. 56—मनुष्यालयचन्द्रिका	Manusyalayachandrika (Śilpa) (out of stock).	0	8	0
No. 57—रघुवीरचरितम्	Raghuviracarita (Kāvya).	1	4	0
No. 58—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम्	Sidhantasiddhanjana (Vedānta) by Kṛṣṇānanda Sarasvatī (Part III).	2	0	0

- No. 59—**नागानन्दम् Nagananda** (Nāṭaka) by
Harṣadeva with the commentary
Vimarśinī of Śivarāma (*out of
stock*). 3 4 0
- No. 60—**लघुस्तुतिः Laghustuti** by Laghubhaṭṭāraka
with the commentary of Rāghavānanda. 0 8 0
- No. 61—**सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम् Siddhantasiddhanjana**
(Vedānta) by Kṛṣṇānanda Sarasvatī
(Part IV). 1 4 0
- No. 62—**सर्वमतसंग्रहः Sarvamatasangraha.**
(*out of stock*). 0 8 0
- No. 63—**किरातार्जुनीयम् Kiratarjuniya** (Kāvya)
by Bhāravi with the commentary Sa-
bdārthadīpikā of Citrabhānu (1, 2
and 3 Sargas). 2 8 0
- No. 64—**मेघसन्देशः Meghasandesa** by Kālidāsa
with the commentary Pradīpa of
Dakṣiṇāvartanātha. 0 12 0
- No. 65—**मयमतम् Mayamata** (Śilpa) by Maya-
muni (*out of stock*). 3 4 0
- No. 66—**महार्थमञ्जरी Maharthamanjari** (Darśana)
with the commentary Parimala of
Maheśvarānanda. 2 4 0
- No. 67—**तन्त्रसमुच्चयः Tantrasamuccaya** (Tantra)
by Nārāyaṇa with the commentary
Vimarśinī of Sankara (Part I,
1-6 Pāṭalās) (*out of stock*). 3 4 0
- No. 68—**तत्त्वप्रकाशः Tattvaparakasa** (Āgama) by
Śrī Bhojadeva with the commentary
Tātparyadīpikā of Śrī Kumāra 1 12 0
- No. 69—**ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः Isanasivaguru-
devapaddhati** (Tantra) by Īśānaśiva-
gurudevamiśra Part I, Sāmānya-
pāda). 1 8 0
- No. 70—**आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः Aryamanjusrimula
kalpa** (Part I). 2 8 0

- No. 71—तन्त्रसमुच्चयः **Tantrasamuccaya** (Tantra) by Nārāyaṇa with the commentary Vimarśinī of Śaṅkara (Part II, 7—12 Pāṭalās) (*out of stock*). 3 8 0
- No. 72—ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः **Isanasivagurudevapaddhati** (Tantra) by Īśānaśivagurudevamiśra (Part II, Mantrapāda). 4 0 0
- No. 73—ईश्वरप्रतिपत्तिप्रकाशः **Isvarapratipatti-prakasa** (Vedānta) by Madhusūdana-sarasvatī. 0 4 0
- No. 74—याज्ञवल्क्यस्मृतिः **Yajnavalkyasmṛti** with the commentary Bālakrīḍā of Viśvarūpācārya. (Part I — Ācāra and Vyavahāra Adhyāyās). 3 4 0
- No. 75—शिल्परत्नम् **Silparatna** (Śilpa) by Śrī-kumāra (Part I). 2 12 0
- No. 76—आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः **Aryamanjusrimulakalpa** (Part II). 3 0 0
- No. 77—ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः **Isanasivagurudevapaddhati** (Tantra) by Īśānaśivagurudevamiśra (Part III, Kriyāpāda 1—30 Pāṭalās). 3 0 0
- No. 78—आश्वलायनगृह्यसूत्रम् **Asvalayanagrhyasutra** with the commentary Anāvīlā of Haradattācārya. 2 6 0
- No. 79—अर्थशास्त्रम् **Arthasastra** of Kauṭalya with commentary by Mahāmahopādhyāya T. Gaṇapati Śāstri (Part I, 1 & 2 Adhikaraṇās). 3 12 0
- No. 80—अर्थशास्त्रम् **Do. Do.** (Part II, 3—7 Adhikaraṇās). 4 0 0
- No. 81—याज्ञवल्क्यस्मृतिः **Yajnavalkyasmṛti** with the commentary Bālakrīḍā of Viśvarūpācārya (Part II. Prāyaścittādhyāya). 2 0 0
- No. 82—अर्थशास्त्रम् **Arthasastra** of Kauṭalya with commentary by Mahāmahopādhyāya T. Gaṇapati Śāstri (Part III, 8—15 Adhikaraṇās). 3 4 0

No. 83—ईशानशिवगुरुदेवपद्धति: Isanasivaguru- devapaddhati (Tantra) by Īśāna- sivagurudevamiśra (Part IV, Kriyā- pāda 31-64 Pāṭalās and Yogapāda).	8	8	0
No. 84—आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः Aryamanjusrimula- kalpa (Part III).	2	0	0
No. 85—विष्णुसंहिता Visnusamhita (Tantra).	2	8	0
No. 86—भरतचरितम् Bharatacarita (Kāvya) by Kṛṣṇakavi.	1	8	0
No. 87—सङ्गीतसमयसारः Sangītasamayāsara (Sangīta) of Sangītākara Pārśva- deva.	1	2	0
No. 88—काव्यप्रकाशः Kavyaprakasa (Alaṅkāra) of Mammatabhāṭṭa with the two com- mentaries the Sampradāyaprakāśinī of Śrī Vidyācakravartin and the Sāhi- tyacūḍāmaṇi of Bhāṭṭagopāla (Part I, 1-5 Ullāsās).	3	0	0
No. 89—स्फोटसिद्धिः Sphotasiddhi (Vyākaraṇa) by Bharatamiśra.	0	8	0
No. 90—मीमांसाश्लोकवार्तिकम् Mimamsasloka- vartika with the commentary Kāśīka of Sucaritamīśra (Part I).	2	8	0
No. 91—होराशास्त्रम् Horasastra of Varāhamihira- cārya with the Vivaraṇa of Rudra.	3	0	0
No. 92—रसोपनिषत् Rasopanīsat.	2	0	0
No. 93—वेदान्तपरिभाषा Vedantaparibhāṣa (Vedānta) of Dharmarājādharīndra with the commentary Prakāśika of Paddādīkṣita.	1	8	0
No. 94—बृहद्देशी Brihaddesi (Sangīta) of Matangamuni.	1	8	0
No. 95—रणदीपिका Ranadīpika (Jyotiṣa) of Kumārāgapaṇka.	0	4	0

- No. 96—**ऋक्संहिता Rksamhita** with the Bhāṣya of Skandasvāmin and the commentary of Veṅkaṭamādhavārya (Part I, 1st Adhyāya in 1st Aṣṭaka). 1 8 0
- No. 97—**नारदीयमनुसंहिता Naradiyamanusamhita** (Smṛti) with Bhāṣya of Bhavasvāmin. 2 0 0
- No. 98—**शिल्परत्नम् Silparatna** (Śilpa) by Śrī-kumāra. (Part II.) 2 8 0
- No. 99—**मीमांसाश्लोकवार्तिकम् Mimamsasloka-vartika** (Mīmāṃsā) with the commentary Kāśikā of Sucaritamīśra (Part II). 2 0 0
- No. 100—**काव्यप्रकाशः Kavyaparakasa** (Alaṅkāra) of Maṃmaṭabhaṭṭa with the two commentaries, Saṃpradāyaprakāśinī of Śrīvidyācakravartin and Sābitya-cūḍāmaṇi of Bhaṭṭagopāla. (Part II, 6-10 Ullāṣas). 5 0 0
- No. 101—**आर्यभटीयम् Aryabhaṭīya** (Jyotiṣa) of Āryabhaṭācārya with the Bhāṣya of Nīlakaṇṭhasomasutvaṇ (Part I, Gaṇitapāda). 2 8 0
- No. 102—**दत्तिलम् Dattila** (Saṅgīta) of Dattila-muni. 0 4 0
- No. 103—**हंससन्देशः Hamsasandesa** (Vedānta) with commentary. 0 8 0
- No. 104—**साम्बपञ्चाशिका Sambapancasika** (Stuti) with commentary. 1 0 0
- No. 105—**निधिप्रदीपः Nidhipradipa** of Siddha-śrīkaṇṭhaśambhu. 0 4 0
- No. 106—**प्रक्रियासर्वस्वम् Prakriyasarvasva** (Vyākaraṇa) of Śrī Nārāyaṇa Bhaṭṭa with commentary (Part I.) 1 0 0

- No. 107—**काव्यरत्नम्** Kavyaratna (Kāvya)
of Arhaddāsa 0 12 0
- No. 108—**बालमार्तण्डविजयम्** Balamartanda-
vijaya (Nāṭaka) of Devarājakavi. 1 8 0
- No. 109—**न्यायसारः** Nyayasara with the
commentary of Vāsudevasūri. 1 8 0
- No. 110—**आर्यभटीयम्** Aryabhaṭīya (Jyotiṣā) of
Āryabhaṭācārya with the Bhāṣya
of Nīlakaṇṭhasomasutvan. (Part II.
Kālakriyāpāda) 1 0 0
- No. 111—**हृदयप्रियः** Hridayapriya (Vaidyaka)
by Parameśvara, 3 0 0
- No. 112—**कुचेलोपाख्यानम्** अजामिलोपाख्यानं च ।
Kucelopakhyaṇa and Ajamilo-
pakhyaṇa (Saṅgīta) by H. H.
Svāti Śrī Rāma Varma Maharaja. 0 4 0
- No. 113—**सङ्गीतकृतयः** Sangitakrtis (Gāna)
of H. H. Svāti Śrī Rāma Varma
Maharaja. 1 0 0
- No. 114—**साहित्यमीमांसा** Sahityamimamsa
(Alaṅkāra) 1 0 0
- No. 115—**ऋक्संहिता** Rksamhita (with the
Bhāṣya of Skandasvāmin and the
commentary of Veṅkaṭamādhava-
rāya) (Part II 2nd Adhyāya in
Ist Aṣṭaka.) 1 8 0
- No. 116—**वाक्यपदीयम्** Vakyapadiya (Vyākaraṇa)
with the commentary Prakīrṇaka-
prakāśa by Helaraja son of Bhutiraja.
(Part I). 1 8 0
- No. 117—**सरस्वतीकण्ठाभरणम्** Sarasvatikanta-
bharana (Vyākaraṇa) by Bhojadeva
with the commentary of Śrī Nārā-
yaṇa Daṇḍanātha. 1 8 0

No. 118—बालरामभरतम् Balaramabharata (Nāṭya) by Bālarāma Varma Vanci Maharaja.	2 8 0
No. 119—विवेकमार्ताण्डः Vivekamarthanda (Vedānta) of Viśvarūpadeva	0 8 0
No. 120—शौनकीयम् Saunakiya.	0 8 0
No. 121—वैखानसागमः Vaikhanasagama (Tantra) of Marīci.	2 0 0
No. 122—प्रबोधचन्द्रोदयम् Prabodhacandrodaya (Nāṭaka) by Kṛṣṇamiśrayati : with the commentary Nāṭakā- bharṇa of Śrī Govindāmṛta- bhagavān.	2 0 0
No. 123—सङ्ग्रामविजयोदयः Sangramavijayo- daya (Jyotiṣa).	2 0 0
No. 124—हरमेखला Haramekhala of Māhuka with commentary (Part I. chapters 2, 3 & 4)	1 8 0

Apply to:—

The Superintendent,
Government Press,
Trivandrum.